

www.e-rara.ch

**Xenophontis philosophi ac historici excellentissimi Opera, quae
quidem extant, omnia**

Xenophon

Basileae, anno 1545

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-104628>

De Factis Et Dictis Socratis Memoraty Dignis

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟΝ.

Cap. I

ΟΛΛΑΚΙΣ ἐθαύμασα, πῶς ποτὲ λό-
γοις ἀθλιωαίους ἐπεισεν οἱ γραψάμενοι σω-
κράτῳ, ὡς ἄξιόν ἐστιν ἀναστροφῇ τῇ πόλει. ἡ
μὲν γὰρ γραφὴ κατ' αὐτὸ τοιοῦτον ἐστὶν.
ἀδικεῖ σωκράτης, ὅς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεούς, οὐ νομί-
ζωμ, ἔτορξεν δὲ λαοὺς δαιμόνια ἐσφέρον. ἀδικεῖ δὲ καὶ
ἐσθλούς ἐσφάλλει. πρῶτον μὲν ἐν ὧς οὐκ ἐνόμιζον ὅς
ἡ πόλις νομίζει θεούς, πῶς ποτ' ἐχρησάντο τεκμηρίων;
θύων γὰρ φανερὸς ἦν πολλὰς καὶ οἴκοι, πολλὰς
δὲ ὑδῖ τ' κωινῶν τ' πόλεως βασιλῆος καὶ μαντικῇ χρώ-
μενον, οὐκ ἀφανὴς ἦν. διετετρύλητο γὰρ, ὡς φαίεν σω-
κράτης τὸ δαιμόνιον ἐαυτῷ σημαίνειν. ὅθεν δὴ ἐγὼ μά-
λιστά μοι δοκῶσιν αὐτὸν ἀπεισάσθαι, λαοὺς δαιμόνια
ἐσφέρον. ὁ δ' ὅστις λαοὺς ἐσφέρον τ' ἄλλων, ὅσοι
μαντικῶν νομίζοντο, οἰωνοὺς τε χρώντο, καὶ φήμαις
καὶ συμβόλοις, καὶ θυσίαις. ὅποι τε γὰρ ὑπολαμβάνου-
σιν, ὅς ὁρνήσας, ὅς ὁρνήσας ἀπαντῶντας ἐξ ἑνὸς τὰ συμ-
φέροντα τοῖς μαντοδουμοῖς, ἀλλὰ ὅς θεὸς ἔσται τῶν
αὐτῶν σημαίνειν. ἡ δὲ ἐν ὧς ὅστις ἐνόμιζον. ἀλλ' οἱ μὲν
πλεῖστοι φασι, ὑπό τ' ὁρνήσας καὶ τ' ἀπαντῶντων,
ἄρ' ἐπιδόξαι τε καὶ πρὸς τὴν περὶ σωκράτους δ' ὡς
πρὸ ἐγὼ γνωσκῶ, ὅτις ἔλεγε, τὸ δαιμόνιον γὰρ ἐφ' ἡ σι-
μαίνειν, καὶ πολλοὶ τ' ξυώντων πρὸς τὸν θεόν, τὴν μὲν
πεισῶν, τὰ δὲ μὴ ποιῶν, ὡς τὸ δαιμόνιον πρὸς σημαίνειν
τῷ. καὶ τοῖς μὲν περὶ τὸν θεὸν αὐτῶν σιωπῶντες. τοῖς δὲ
μὴ περὶ τὸν θεὸν μετέμελε. λαίτοι τις οὐκ ἂν ὁμολογή-
σει αὐτὸν, βούλεσθαι μὴτ' ἡλίθιον μὴτ' ἀλάζονα φαί-
νεσθαι τοῖς σιωποῦσιν; ἐδοκεῖ δ' ἂν ἀμφοτέρω ταῦτα, εἰ
πρὸς τὸν θεόν ὡς ὑπὸ θεοῦ φανόμενα καὶ οὐ φανόμε-
να ἐφαίντο. δὴλον ἐν ὧς οὐκ ἂν περὶ τὸν θεόν, εἰ μὴ
ἐπισθῶν ἀληθύνειν. ταῦτα γὰρ, τίς ἂν ἄλλω πρὸς δόξῃ,
ἢ θεῶν; πρὸς δὲ θεοῖς, πῶς ἔστιν ἐν θεοῖς ἐνόμιζον; ἀλλὰ
μὴν ἐπὶ οἷς καὶ τὰς, πρὸς ὧς ὡς τῆς θεοῦ. τὰ μὲν γὰρ
ἀναγκαῖα σιωπῶντες, καὶ πρὸς τὸν θεόν ὡς ἐνόμιζον ἀρῖς
ἀν' ἀρχὴν. πρὸς δὲ τῶν ἀθλιῶν ὅπως ἀρεῖται το
μαντοδουμοῖς ἐπεμπερὶν εἰ ποικίλα. καὶ ὅς μὲν ὄντας
οἴκους τε καὶ πόλεις καλῶς οἰκίσαι. μαντικῆς ἐφ' ἡ πρὸς
δὲ ὄντας. τεκτονικὴν μὲν γὰρ, καὶ χαλκουργικὴν, καὶ γεωργι-
κὴν, καὶ ἀνθρώπων ἀρχικὴν, καὶ τῶν τοιούτων ὄργων ὄντας
σικὴν, καὶ λογιστικὴν, καὶ οἰκονομικὴν, καὶ στρατηγικὴν γενέσθαι,
πάντα τὰ τοιαῦτα μαθήματα καὶ ἀνθρώπων γνώμης
ἀρετὴν ἐνόμιζον εἶναι. τὰ δὲ μέγιστα τῶν γὰρ τοῖς θεοῖς, ἐφ' ἡ
ὅς θεοῖς, ἐαυτοῖς κατελέπεσθαι, ὧς οὐδὲν δὴλον εἶναι
τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι γὰρ τοῖς καλῶς ἀγροῦ φυτεύσας
μυρὸν, δὴλον ὅς τις κατελέπεσθαι. οὐτὲ καλῶς οἰκίσαν
οἶκοι δομησάμενοι, δὴλον ὅς τις οἰκίσαι. ὅτι καὶ στρατη-
γικῶν, δὴλον εἰ συμφέρειν στρατηγίῃ. ὅτι τῶ πολιτικῶν,
δὴλον εἰ συμφέρειν τῇ πόλει πρὸς τὴν. ὅτι καὶ κα-
λῶς γήμαναι, ἢν ὑφραίνεται, δὴλον, εἰ δὲ ταῦτα
ἀνίσταται. οὐτὲ καὶ δὴλον ὅτι τῇ πόλει καλῶς λα-
βόντι δὴλον εἰ δὲ τούτων ἐξήσεται τῇ πόλει. ὅς δὲ
μὴδὲν

XENOPHONTIS

DE FACTIS ET DICTIS SOCRA-

TIS MEMORATV DIGNIS LI-

ber primus, Bessarione Cardin-

nale Niceno interp.

in seipsum cogit, quibus de causis
Athenienses commoti, morte Socratem ui-
rum iustissimum atque sapientissimum eodem
narint, satis admirari non queo. Quasi
namque prius non coleret deos, noua uero demonia in-
troduceret, ac iuuentutem corrumpere, nomen eius ad-
uersarij deuulerunt. Hoc igitur primum, quod non cole-
ret deos, quos etiam ciuitas, quo argumento ostender-
unt? cum sapissime tum domi, tum etiam in aris comu-
nibus ciuitatis cum constet sacrificasse, cumque uaticinijs
usum fuisse haud esset ignotum. Peruulgatum namque
erat Socratem predicare, quendam sibi deum appare-
re: quam ob rem, ut arbitror, accusatus est noua demo-
nia introducere. Atqui nihil noui, quod non etiam alij,
qui augurijs, ominibus, signis, ac immolationibus uatici-
nari solent, intr. ducebat. Quemadmodum enim illi nec
aues, nec obuiantes scire aut predicere opinantur futu-
ra, deos autem per illos ea ostendere, sic etiam Socrates
arbitrabatur. At uulgus quidem ab auiibus, ac obuijs se
incitari, aut auerti asserebat: Socrates uero, ut certo scie-
bat, sic etiam aiebat. Deum enim quendam dicebat, quae faci-
unda, et quae non, perdocere: quo confusus, necessarios
etiam suos admonebat, quae debeant facere, quaeque expe-
diat eis omittere, tanquam a deo predicta: et his qui ei pa-
rebant, coeducebat: qui uero non illos, percontabatur. At quis
non concedet noluisse Socratem aut stolidum, aut simulato-
rem uideri necessarijs suis? quorum utrumque profecto esse
uisus fuisset, si cum quaedam tanquam a deo monstrata
prediceret, mentitus postea uisus fuisset. Constat itaque non
illa Socratem praedixisse, nisi prius uera dicere credidisset:
in quibus cui potius quisquam crederet quam deo? Cum
uero dijs crederet, quomodo non coleret deos? Praeter ea
de rebus agendis, quae quidem ad hanc uitam agendam
necessariae sunt, ea dicere ac facere suis familiaribus con-
suebat, quibus quaoptime fieri res ipsas arbitratur.
De illis uero quorum incertus exitus erat, a dijs an susci-
pienda sint, petere hortabatur: asserereque omnibus, qui
aut domum, aut ciuitatem recte habitaturi sunt, opus esse
diuinatione. Aedificandi namque, aut fabricandi, aut agros
colendi, aut hominibus dominandi, aut copulandi, aut do-
mi militumque praefidendi arte, huiusmodique res sciscitan-
di, haec omnia doctrina homines cosequi, suoque arbitrio
eligere posse. Quod autem in his omnibus maximus est,
id sibi ipsi deos conseruasse aiebat, incertumque hominibus
esse uoluisse. Nec enim illi qui satis suum colat agrum,
constat quis eo fruiturus sit. Nec illi qui optime domum
aedificet, notum est quis eam sit habitaturus. Nec duci,
profuturum ne sit, an secus, ducere exercitum apparet.
Nec reipublicae gubernatori certum est, an utile ipsi sit,
ciuitati praeesse. Nec si quispiam uenustam ac pulchram du-
xerit uxorem, putans letitiam hinc sibi futuram, clarum
est si propter illam molestia sit afficiendus. Nec si quis pote-
tes in ciuitate affines assequatur, scire potest, si per illos
exulabit a ciuitate. Horum itaque omnium si qui sunt qui
nihil

nihil à diuina providentia putent, sed à nostro arbitrio omnia pendere, hos insanire quidem assererat. Nec minus etiam illos insanire aiebat, qui diuinatione exploranda illa esse arbitrantur, de quibus discernendis data est hominibus à dijs facultas. Si enim quisquam interroget, utrum illum aurigā præficere quadrigis melius sit, qui bene teneat artem, an illum qui nō bene sciat: aut utrum gubernādī perito sit naui commendanda, an imperito: quæq; liceat aut numero, aut mensura, aut pondere scire, si qui sunt qui deos de illis interrogēt, hos nefaria fā-
 Eluros opinabatur, aiebat, **Q**uæ quidem doctrina percipi dii uoluerunt, discere homines oportere: quæ uerò incerta hominibus sunt, illa diuinatione conari à dijs cōse-
 qui: deos namq; his quibus propitiij sunt, ista aperire. Ad hæc, ille semper publice omnia faciebat. Manē namq; deambulabat, & ad gymnasia accedebat: frequente uerò populo in platea, ibi conuersabatur, reliquumq; diem illic erat præsens, ubi quāplurimos esset homines cōuen-
 turus: ubi ille quidem ut plurimū loquebatur, omni uero uolenti audire licebat. Nemoq; unquā nec uidit Socratē facientē, nec dicentem audiuit superstitiosum aut impium quicquam. Non enim de rerum omnium natura, ut quam plurimi alij, disputabat: nec quemadmodū qui à sophisti-
 cis mundus uocatur, se habeat, ille considerabat: imò uero illos qui in huiusmodi contemplandis uacant, stolidos esse monstrabat. Primo namq; id illorum considerabat, utrum quoniā arbitrantur satis res humanas cognoscere, ad illa rimanda ueniant: an humanis dimissis, diuinas res contēplantes, recte sese agere opinātur. Admira-
 batur uerò nō cōstare eis, impossibilia hæc inuenire esse hominibus, cū hi quoq; qui recti & excelsi in hac gloriantur scientia, cōtraria de eisdem opinētur, ac sicut insani alter ad alterū se habeāt. Quemadmodū enim insani-
 entium quidam, nec illa quæ horrida sunt abhorrent: quidam uero & ea quæ timenda nō sunt, pertimescunt: & his quidem nec publice agere aut facere quodcūq; contigerit, turpe esse uidetur, illis uero nec conuersandū cum hominibus esse: & quidam nec templū, nec aram, nec quicquā adorant diuinum: quidam autem lapides, ligna ac feras colunt: sic etiam eorū qui in rerum omnium natura contemplanda uacant, quibusdam unum solum uidetur esse quod est, quibusdam uerò infinita multitudo: et his quidem omnia semper moueri, illis uerò nihil unquā moueri. Et quibusdam omnia gigni atq; corrumpi, quibusdam autem nihil unquā aut gigni, aut corrūpi posse. Petebat uero hoc etiam de huiusmodi hominibus: Vtrum quemadmodū qui res humanas arte adipiscuntur, & sibiipsis ac cæteris arbitrantur quodcūq; didicerint facere posse: sic etiā hi opinētur, qui res contēplantur diuinas, cum sciant qua de necessitate, quibusue de rationib; singula fiunt, etiam sese posse cum uelint, uētos, pluuias, ac temporū facere mutationes, aliāq; si quando indigent, similia istis efficere: an ne sperant quidē aliquid huiusmodi? Satis uero eis uidetur, qua singula horū fiunt ratione cognoscere. De his igitur qui huiusmodi res tractāt, hæc aiebat. Ipse uerò de humanis semper disputabat rebus, cōsiderans quid pium, quidue impium sit, quid honestum, quid turpe, quid iustum, quid iniustum, quid sobrietas, quid insania, quid fortitudo, quid formido, quid ciuitas, quid ciuilis, quid hominibus dominari, quā

πῶς ἀρχικὸς ἀνθρώπων, καὶ πόδι τῶν ἄλλων, ὃς αὐτὸν μὲν εἰδὼς
 τὸν ἑαυτοῦ καλὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, αὐτὸν δὲ ἀγνοοῦντας αὐ-
 τὸν ἀποδιδόσκει αὐτὸν δικαίως λεκλῆσθαι. ὅταν γὰρ ἐν μὴ φα-
 νερῶς καὶ ὅπου ἐγγίνωσκον, ὅθεν θαυμαστὸν ὑπὲρ πάντων
 περὶ αὐτοῦ παραγινώσκοντες αὐτὸν δὲ ἡμεῖς. ὅταν δὲ πάντες
 ᾤοντο, ὅτι θαυμαστὸν, ἐν μὴ τῷ φανερόν, βου-
 λόμενοι γὰρ ποτε, καὶ τὸ βαλδύτικόν ὅσον δόμοις, καὶ ὅ-
 καὶ αὐτὸν νόμος βαλδύτικον ὑποτάττει καὶ τῷ δὲ νόμῳ γ-
 νόμῳ, ὑποτασσάμενοι τῷ δὲ νόμῳ παρὰ αὐτὸν νόμος, καὶ
 νῦν στρατηγὸς μὴ φανερῶς ἀμφὶ δρασσομένην ὁ δὲ ἀσ-
 νιδίῳ ἀρεκτείναν πάντας, οὐκ ἠβέλυσεν ὑποφωτισαί.
 ἀργίῳ μὲν γὰρ αὐτῷ τῷ δὲ νόμῳ, πολλὰ δὲ καὶ διὰ τῶν
 ἀπειθῶντων, ἀλλὰ περὶ πλείονος ἐποίησεν τοὺς κρί-
 ναν, καὶ χαλεπὰ δὲ τῷ δὲ νόμῳ παρὰ τὸ δικαίον, καὶ φυλά-
 ξαθὶς αὐτὸ ἀπειθῶντας, καὶ γὰρ ὑπομελεῖσθαι θεὸς ἐνόμιζεν
 ἀνθρώπων, ὅχι ὅν τρόπον οἱ πολλοὶ νομίζουσιν, ὅτι γὰρ
 οἰονταί αὐτὸν θεὸν τὰ μὲν εἰδέναι, τὰ δὲ οὐκ εἰδέναι. σὺ
 κράτης δὲ πάντα μὲν ἡγεῖτο θεὸς εἰδέναι, τὰ τε λεγ-
 ομένα καὶ πράττειν. τὰ τε σὺν βαλδύτικῳ, πάντα
 χροῖ τῶν πᾶντων καὶ σημαίνει τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν
 ἀνθρώπων πάντων, θαυμάζων, ὅπως ποτε ἐπέδρασε
 ἀδελφοί, σωκράτῳ περὶ αὐτὸν θεὸς μὴ σὺ φρονεῖν, ὅτι αὐ-
 τοῖς μὲν ὁδὸς ποτε περὶ αὐτὸν θεὸς ὅτι ἐπόντα οὐτε προ-
 ξυντα. τοιαῦτα δὲ καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα πόρῳ διὰ,
 οἷα τίς αὐτὸν λέγων καὶ πράττων εἴη τὸ νομίζοιτο οὐτε
 βίσις. θαυμαστὸν δὲ φαίνεται μοι καὶ τὸ περὶ αὐτοῦ τῶν
 νῦν, ὡς σωκράτης αὐτὸν νέος διέφθερεν, ὅς τις τοῖς ἐν-
 μένοις, πρῶτον μὲν ἀφροδισίων καὶ γαστρὸς πάντων ἀν-
 θρώπων ἐγκρατέας. καὶ ἔπειτα πᾶς χειμῶνα καὶ θέρος
 καὶ πάντας πόρους κατεργασάμενος. ἔπειτα δὲ πᾶς τῶν με-
 τῶν δειδὼς περὶ αὐτοῦ μὲν, ὅπως, ὡς πᾶν μικρὰ
 λεκτικῶν, πᾶν βραδύως ἔχει ἀφροδισίων, πᾶς ἐν αὐ-
 τοῖς ὅν τοῖς αὐτοῖς, ἄλλος αὐτὸν ἠσέβει, ἢ παρανομῶν, ἢ λ-
 χνός, ἢ ἀφροδισίων ἀκρατής, ἢ πᾶς τὸ πονεῖν μαλακὸς
 ἐποίησεν. ἀλλὰ ἔπαυσε γὰρ τῶν πολλῶν, ἀρετῶν ποιήσας
 ὑποφωτισαί, καὶ ἐλπίδας παρασχῶν αὐτοῖς τῶν ὑπομελῶν
 τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν εἶναι. καὶ τοῖς γὰρ ὁδὸς πᾶν πᾶν πο-
 τε ὑποφωτισαί αὐτοῖς ἀσκαλῶν εἶναι τῶν καλῶν, ἀλλὰ τῶν φανερόν
 εἶναι τοιοῦτον ὅν, ἐλπίσας ἐποίησεν αὐτοῖς συμφορὰν τριβόντας
 αὐτῶν μὲν μὲν ἐκείνους, τοῖς δὲ γρηγοροῦσιν, καὶ αὐτῶν
 τῶν σώματι αὐτοῖς τε καὶ ἡμέλει, τὸς τε ἀμειψύτας
 ὅτι ἐπῆναι. τὸ μὲν ἐν ὑποφωτισίῳ, ὑποφωτισαί ἀπειθῶν-
 τῶν. τὸ δὲ, ὅταν δὲ ἡδύως ἢ ψυχῇ δέχεται, τοῦτα ἡσέ-
 νος ἐκπονεῖν ἐδοκίμαζε. σπάντως γὰρ τῶν ἑμὶ ὑγιεινῶν τε
 ἡσέως εἶναι, καὶ τῶν ψυχῶν ὑποφωτισαί, οὐκ ἐμποδίζου
 εἶναι. ἀλλὰ ὁ μὲν θεοπρόκτος γὰρ, ὅς ἐστι ἀλαζονικὸς καὶ ὅτι ἀμ-
 περόν, ὅς ὑποφωτισαί, ὅτι τῶν ἄλλων διαίτη. ὁ μὲν οὐδὲ
 ὁρᾷ χρημάτων γὰρ τοῖς σιμώντας ἐποίησεν. τῶν μὲν γὰρ
 ἄλλων ὑποφωτισαί ἐπαυε. τὸς δὲ αὐτοῦ ὑποφωτισαί, ὅτι
 ὅτι ἐπὶ τῶν χρημάτων. τὸς δὲ ἀπεχρυσμένους, ἐνόμιζεν
 ἐλπίσας ὑποφωτισαί. τὸς δὲ λαμβάνοντας τῶν ὁμιλίας
 μισθόν, αὐτοῖς ἀποδοῦναι αὐτῶν ἐπὶ πᾶσι, ὅτι τὸ ἀναγ-
 κάσιον αὐτοῖς εἶναι ὅτι λέγει, παρὰ ὅν αὐτὸν λάβοιεν τὸ μι-
 σθόν. ἐθαύμαζε δὲ εἶπεν ἀρετῶν ἐπαγγελόμενος ἀργύ-
 ριον πρᾶττον, καὶ μὴ νομίζοιτο μέγιστον λέγειν. ἔφαν,
 φίλον ἀγαθὸν λιτὴν σέμεν, ἀλλὰ φοβότο, καὶ ὁ γρηγορεῖ

qualisque debeat esse qui hominibus praesit, ac de ceteris
 huiusmodi. Quae si qui scirent, bonos ac honestos eos
 esse viros putabat: mancipia uero iuste appellari debere
 illos, qui ea ignorarent. Itaque si in his decepti fuerint
 iudices, in quibus non erat manifestum quid Socrates sa-
 peret, nihil mirum profecto. Illud uero mirum uidetur,
 quod non meminerint illorum quae omnibus constabant.
 Cum enim consiliarius aliquando fuisset, cumque popu-
 lus contra leges uoluisset nouem illos duces, qui cum
 10 Thrasyllo ac Erasimide fuerant, interimere omnes com-
 muni sententia, noluit suum calculum adungere: nec aut
 iram populi, aut multorum potentum timui minas, sed
 pluris fecit sacramentum seruare, quam populo placere
 praeter iustitiam, minasque evitare. Etenim deos credebat
 curam hominum habere, non quemadmodum uulgi opi-
 natur. Hi enim quaedam arbitrantur deos scire, quaedam
 autem ignorare. Socrates uero omnia quae dicuntur, quae
 ue aguntur eos scire credebat, etiamsi tacite cogitantur:
 ac ubique adesse, deque omnibus rebus agendis, homi-
 20 nibus consulere. Itaque uehementer admiror, quonam
 modo Athenienses fuerant persuasi, Socratem circa deos
 errare, qui nihil unquam superstitiosum de diis nec di-
 xerit, nec fecerit: imo uero illa dixerat aut gesserat, quae
 cum quisque dicat aut agat, merito sit ac simul putetur
 religiosissimus. Non minus autem mirum mihi uidetur,
 quosdam credidisse Socratem iuuentutem corrumpere,
 qui ad haec quae dicta sunt, primum quidem a ueneris et
 30 gula longe plus hominibus abstinebat. Deinde ad frigus
 et aestum, omnesque sustinendos labores patientissimus
 erat. Praeterea ad rerum mediocrium indigentiam exerci-
 tatissimus, sic ut cum ualde pauca haberet, satis habere ui-
 deretur. Cum itaque talis ipse esset, quo pacto ceteros, im-
 pios, aut legum transgressores, aut luxuriosos, aut ue-
 nereis uoluptatibus deditos, aut molles, aut enervatos ad
 subeundos labores effecisset? Imo uero nonnullos ab istis
 uitijis reuocauit, cupidosque uirtutis reddidit, sperareque
 persuasit, dummodo seipsos curarent, bonos ac honestos
 se uiros euasuros: non quod se unquam pollicitus sit ma-
 gistrum fore uirtutis. Sed cum constaret talem ipsum esse,
 40 non modicum necessarij eius, qui cum illo conuersa-
 bantur, sperabant eum imitando similes se illi futuros. Prae-
 terea corpus nec ipse contemnebat: et si qui fuissent qui
 negligerent, eos non commendabat. ITAQUE PLUS
 QUAM OPORTEAT se cibo onerare, et plus quam
 deceat laborare, haec reprobabat. Tantum uero laborare,
 quantum animus libenter suscipiat, illud approbat:
 hanc enim exercitationem et ad sanitatem satis esse aie-
 bat, animique diligentiae non esse impedimento. Insuper nec
 insolens, nec arrogans erat, aut in uestitu, aut in calceatu,
 50 aut in reliqua sua conuersatione. Nec eos auaros redder-
 bat qui cum eo conueniebant: ab alijs quoque cupiditati-
 bus eos reuocabat. Si qui uero ipsum audire desiderarent,
 ab illis non exiebat pecuniam, et hoc facientes libertati
 putabat operam dare. Nam illos qui mercedem suae do-
 ctrinae suscipiebant, suis uenditores appellabat: neces-
 se enim eis esse alloqui eos a quibus mercedem susciperent.
 Admirabatur uero, si quis cum se proficietur magistrum
 esse uirtutis, pecuniam exigat, et non arbitretur maxi-
 mum habiturus lucrum, si bonum adipiscatur amicum:
 sed timeat ne is qui bonus atque honestus ab ipso factus
 est,

est, non maximas gratias illi qui ei benefecerit agat. Socrates uero nihil quidē tale alicui unquam pollicitus est. Credebat tamē illos qui ad eum conueniebant, quicūq; imitarentur quae ipse approbat, ad totam usq; uitam bonos amicos ipsi, ac inuicē sibi esse futuros. Quo igitur modo uir talis iuuentutē corrumpere? nisi quis dicat uirtutem corruptio nem adolescentulorum esse. Attamen accusator aiebat, causam eum fuisse ut leges ciuitatis contēnerentur, dicentem, stolidum esse magistratus in ciuitate suffragijs eligi, cum neq; gubernatore, neq; fabricatore, neq; tibicine, neq; alijs 10 similis nullus unquam sorte confirmatis utatur, quae tamē multo leuiora detrimenta inferant, quā illa sint quae in ciuitate a praesentibus committuntur. Hos uero sermones incitare dicebat adolescentulos ad contemnendā rem publicam, ac eos reddere uiolentos. Ego uero arbitror illos quibus prudentia cura est, quicūq; putant posse ciuibus suis, quae eis conducunt, admonendo ostendere, minime uiolentos esse debere, cum sciant ad uim quidem inimicitias sequuntur atq; pericula, persuadendo autem sine periculis cum amicitia eadem posse fieri. Qui enim coguntur, tan- 20 quam expoliati oderunt: quibus uero persuasum est, tanquam gratum aliquod acceperint, amant. Nequaquam itaq; illorum qui prudentiam exercent, proprium est uim cuiquam inferre, sed illorum qui sine ratione potentiā habent. Præterea, qui quidem audent uim inferre, non paucis indiget adiutoribus: qui uero persuadet, nullo: nam et solum se sufficientem esse ad persuadendum putat, quibus interficere quenquam minime contingit. Quis namq; potius interimere ullum uellet, quā uiuente et persuaso uti ut uelit? Verum hoc quoq; aduersarij addiderunt, quod Cri- 30 tias et Alcibiades, cum Socratem audissent, multis in modis ciuitatem affecerunt. Critias enim cum ad paucos peruenisset ciuitatis status, unus ex illis factus, longe omnium auidissimus ac uoluptuosissimus fuit. Alcibiades uero dum adhuc populus dominabatur, omnium iniustissimus atq; incontinentissimus erat. Ego uero si quid illi mali ciuitati attulerūt, de hoc non respondebo: quomodo uero conuersatio illorum et familiaritas cum Socrate facta fuerit, narrabo. Fuerūt namq; hi uiri natura longe omnium Atheniensium ambitiosissimi: omnia namq; per seipsos agere cupiebant, 40 et quameleberrimi euadere. Cum itaq; Socratem scirent minima pecunia abundanter uiuentem, a uoluptatibus omnibus abstinentissimū, ac ut uoluerat, omnibus qui secum colloquebantur, utentē ut sui sermonis: hæc cum uiderent, ac essent quales paulo ante dictum est, utrum eos quispiā putet desiderio uitae, ac moderationis Socratis, eius dilexisse doctrinam? an quoniam opinati sunt, quod si Socratem audirent, sufficientissimi ad dicendum aut agendum quod eūq; uoluissent, euasuros? Ego nāq; arbitror, quod si quis deorū eis optionem dedisset, aut totam suam uiuere uitam, 50 ut Socratem uiuentē uidebant, aut mori, potius mortem elegissent, ut ex gestis illorum perspicuum est. Nam ut primum arbitrati sunt, se in suadendo facundiores ceteris esse, confestim dimisso Socrate ad rempub. gubernandam se se contulerunt, qua principali de causa Socrate audire desiderauerunt. Verum ad hæc forsitan quispiam dicat, non oportuisse Socratem antea suis adiutoribus reipub. gubernandae scientiam, q̄ sobrietatem et moderantiā tradidisse. Ego autem nihil ad hoc contradicam. Considero tamē omnes quicunq; docent, non modo dicendo illos qui discunt, ad

νῦν καλὸς ἀγαθὸς τῷ τὰ μέγιστα δι' ἐργείῃσιν αὐτῷ μὴ τῷ μεγίστῳ χαλεπὸν ἔξοι. σωκράτης δὲ ἐπηγγέλατο μὲν οὐδινὶ πῶποτε τοῖς τοῦ ὁρίν, ἐπίσθιν δὲ τῶν ξυώντων ἑαυτῷ τὸς ἀφ' ὧν ἀμύνεσθαι, ἀπὸρ αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἰς τὰ πᾶντα βίον, ἑαυτῷ τε καὶ ἄλλοις φίλους ἀγαθὸς εἶσεσθαι. πῶς ἂν ἔνθ' οὗτοι τῷ αὐτῷ διαφθεροί τὸς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἢ τῷ ἀρετῇ ὑπὸ μέλει διαφθορὰ ὄσιν; ἀλλὰ νῦν δὲ ἡ κατὰ τὴν γοῖαν, ἔφη, ὑπὸ φροῦν ἐποίει τῶν καθεστώτων νόμων τὸς συυόντας, λέγων ὡς μαρῶν εἴη τὸς μὴ τῷ πόλει ἀφ' ὧν τὰς ἀφ' ἑκείνων καθεστώτων κυβερνήτην δὲ καὶ δόξαν δὲ λεινὴν καὶ λυαμένην τῷ, μὴ δὲ τέκτονι, μὴ δὲ αὐλητῇ, μὴ δὲ ἐπ' ἄλλα βίοντα, ἀπὸ πολλῶν ἐλάττωσιν βλάβας ἀμαρτανόμηναι ποιεῖ, τῶν πόλει τῶν πόλει ἀμαρτανόμηναι. τὸς δὲ τοῖς λόγους ἐπαίρει, ἔφη, τὸς νέους κατὰ φροῦν τῷ καθεστώσιν πολιτείαις, καὶ ποιεῖν βιαιότες, ἐγὼ δ' οἶμαι τὸς φρόνησιμ' ἀσκησύντας καὶ νομίζοντες ἑκείνους εἶσεσθαι τὰ συμφέροντα διδασκῶν τὸς πολίτας, ἡκιστα γίγνεται βιαιότες, εἰδότες, ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσπειν ἔχθραι καὶ κίνδυνοι. δὲ δὲ τῷ πέθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας ταῦτα γίγνεται. οἱ μὲν δὲ βιαιότες ὄντες ἀφ' αἰσθησύνης μισοῦσι, οἷον τῷ φρόνησιμ' ἀσκησύντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῷ ἰχυρῷ αὐτοῦ γνώμης ἐχόντων, τὰ βιαιότες πρὸς τὴν ὁρίαν. ἀλλὰ μὲν καὶ συμμαχῶν, ὁ μὲν βιάζεσθαι πολέων, δέοιτ' ἀνὰ ὁλίγων δὲ πέθειν δουλομυθεῖν, ὁ δὲ ὁρίαν. ὁ γὰρ μόνος ἡγοῖτ' αὐτοῦ δυνάμει πέθειν, ὁ φρονέειν δὲ τοῖς τοῖς τοῖς ἡκιστα συμβαίνει. τίς γὰρ ἀρετῆς ναί τινα βέλοισι ἀνὰ μῆλιν, ἢ ζῶντι πεθομῶν καὶ καὶ ἄλλ' ἔφη καὶ κατὰ τὴν γοῖαν σωκράτης, καὶ οὐ μὴν καὶ γνομένην, λειπίας τε δὲ ἀλκιμῶν καὶ πλεῖσιν καὶ τῶν πόλει ἐποικισάτω. λειπίας μὲν γὰρ τῶν γὰρ τῇ ὁλιγαρχίᾳ πάντων πλεονεκτῶν τὸς τε καὶ βιαιότες τῷ ἐγγύς ἀλκιμῶν καὶ δὲ αὐτῶν γὰρ τῇ δημοκρατίᾳ πάντων ἀρετῶν καὶ ὑβριστῶν καὶ βιαιότες. ἐγὼ δ' εἰ μὲν τι κακὸν ἐκείνῳ τῷ πόλει ἐποικισάτω, δὲ ἀρετῶν ὁμοίαν, τῶν δὲ πᾶν σωκράτῳ σωσῶσαν αὐτοῦ ὡς ἐγγύς, δικήν μου. ἐγγύς δὲ μὲν γὰρ δὴ τῷ αὐτῷ τὸ τὸ φῦσι φιλοπομπῆς πάντων ἀθλων καὶ βολωνῶν τε πάντα δι' ἑαυτῷ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ πάντων ὀνομαστότων γνέσθαι. ἡ δὲ δὲ σωκράτῳ ἀπ' ἐλαχίστων μὲν χρημάτων αὐταρκέσθαι τὰ ζῶντα, τῶν ἡδονῶν δὲ πασῶν ἐγκρατέστατος ὄντα, τοῖς δὲ διαλεγομένοις αὐτῷ πᾶσι καὶ καὶ τῶν λόγους ὅπως βέλοισι. ταῦτα δὲ ὁρῶντες, καὶ ὄντι οἷον πεθομῶν, πότῳ ὅς αὐτῷ φῶν τῷ βίᾳ τῷ σωκράτῳ ὑποθυμῶσαι, καὶ τῷ σωφροσύνης, καὶ ἐκείνῳ ἔχον, ὁρῶντες τῷ ὁμιλίαις αὐτοῖς, ἢ νομίσαντες, εἰ ὁμιλησάτω ἐκείνῳ, γνέσθαι αὐτῷ ὡς ἐκείνῳ λέγειν τε καὶ πρὸς τὴν πόλιν, ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγούμενος θεῶν δὲ ἰδὼν αὐτοῖς, ἢ ζῶν, ἢ ὄντι τῷ βίᾳ ὡς πεθομῶν τὰ σωκράτῳ ἑώρων, ἢ πεθάναι, εἰ εἰδὼν αὐτῷ μᾶλλον πεθάναι. δὲ δὲ ἐγγύς δὲ ὡς ἐπὶ σωκράτῳ. ὡς γὰρ τὰ χεῖρα λείπονται τῶν συγγινομένων ἡγεσάτω εἶναι, οὐδὲς ἀρετῶν δὲ σωκράτους, ἐπὶ τῇ τῇ πολιτικῇ, ὡς περὶ ἡγεσάτω σωκράτους ὡς ἐκείνῳ. ἴσως ἔνθ' οἱ ποῖς αὐτῷ ταῦτα, ὅτι καὶ τῷ σωκράτῳ μὴ πρὸς τοῖς τὰ πολιτικῇ διδασκῶν τὸς συυόντας ἢ σωφροσύνην, ἐγὼ δὲ πᾶν μὲν δὲ καὶ αὐτῷ λέγω, πάντας ἢ τοῖς διδασκῶντας ὁρῶ αὐτῷ δὲ ἐκείνῳ τῷ πεθομῶν, ἢ περὶ αὐτοῖς

μη ὁρθῶς ἀπέχεσθαι λεγόντες αὐτοῖς. εἰ μὲν γὰρ οὕτως τοῖς ὁρθῶς, δὴ λὼν ὅτι ἀφικέσθαι εἰς τὸ ὁρθῶς λέγει· εἰ δὲ οὕτως τοῖς μη ὁρθῶς, δὴ λὼν ὅτι πρὸς τὸν ὁρθῶς λέγει. καὶ ὁ χαρικλῆς ὁρῶν αὐτῶν, ἐπεὶ δ' αὖ ἐφη, ὡς σῶκράτους, ἀγνοεῖς, τὰς δὲ οὐ μαθήσεαι ὄντα, πρὸς αὐτοὺς μὲν, τοῖς νεοῖς ὅλους μὴ δὲ λέγεσθαι. καὶ ὁ σῶκράτης, ἵνα τοῖνυν, ἐφη, μὴ ἀμφοτέρωθεν ἢ ὡς ἄλλο τι ποιῶ, ἢ τὰ πρὸς αὐτοὺς μὲν, δεικνύει μοι, μέχρι πόσῳ ἐτῶν δὲ νομίζεις νέους εἶναι οὓς αὐτῶν ποιοῦν; καὶ ὁ χαρικλῆς, ὅσον πόρ, ἔπει, χροῖον βουλόμεν οὐκ ἔξεστιν, εἰς οὕτω φρονίμοις οὐσι. μὴ ὅ σὺ δὲ λέγου νεωτέρους τριῶν ἐτῶν, μὴ δὲ αὖ τι ὡνῶμαι, ἐφη, ἢ πῶς νεώτερόν τ' ἐστὶν ἐτῶν, ὅρῳμαι ὁπόσον πῶς; καὶ τὰ γε τοιαῦτα, ἐφη χαρικλῆς. ἀλλὰ τοῖον σὺ γε, ὡς σῶκράτους, εἰδώς, εἰ δὲ πῶς ἔχει τὰ πλεῖστα ὁρῶν, τοῦτα ἐν μὴ ὁρῶντα, μὴ δ' ἀρκούνωμαι ἐν, ἐφη, αὐτὸς με ὁρῶντων, τὰ γὰρ ὅτι ἐστὶν χαρικλῆς ἢ πρὸς δὲ λευτίας; καὶ τὰ γε τοιαῦτα, ἐφη ὁ χαρικλῆς. ὁ δὲ λευτίας· ἀλλὰ τ' δὲ τοι σε ἀπέχεσθαι, ἐφη, δεινῶς, ὡς σῶκράτους, τ' σκυτέων, καὶ τ' τεκτόνων καὶ τῶν χαλκέων. καὶ γὰρ οἶμαι αὐτοῦ ἡδὴ κατὰ τὴν τριφθαί δὲ βουλλῶν / μὲν οὖν σὺ, ὁρῶν, ἐφη ὁ σῶκράτης, τ' ἐπομένῳ τοῖς τ' τε δικάσι καὶ τ' οἰσίν, καὶ τ' ἄλλων τῶν δικάσιων. καὶ μὲν δὲ, ἐφη ὁ χαρικλῆς, καὶ τῶν βουκόλων γε· εἰ δὲ μὴ, φυλάττειν, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττωσιν τὰς βούους ποιήσης. καὶ δὲ δὴ λὼν ἐγὼ, ὅτι ἅπαντα γε λήθοντο αὐτοῖς τὸ πρὸς τῶν βουῶν λόγον, ὡς γινόντο τῶ σῶκράτει. οἱ αὖ μὲν ἐν ἡ σιωπῇ σὺ ἐγγίγονε κριτίαν πρὸς σῶκράτην, καὶ ὡς εἶχον πρὸς ἀλλήλους ἐρευνῶν. φαίλω δ' αὖ ἐγὼ γε, μὴ / δὲ μὴ μὲν εἶναι πρὸς δὲ οὐκ ἐστὶν πρὸς τ' μὴ ἀρεσκοντο. λευτίας δὲ καὶ ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρεσκοντο αὐτοῖς σῶκράτους ὡμίλει σάτιον ὅν γε ὁρῶν ὡμίλει τῶν αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲν ὅτι ἀρεσκοντο πρὸς αὐτοὺς αὐτῶν, ὅτι πρὸς αὐτοὺς σιωπῶντες, ὅκ ἄλλοις πρὸς μὲν ἄλλων ἐπεχείρουσιν δὲ λέγειν, ἢ τοῖς μάλιστα πρὸς αὐτοῖς τὰ πολιτικά. λέγει γὰρ ὁ ἀλκιβιάδης πρὸς αὐτοὺς ἐτῶν εἶναι, πρὸς αὐτοῖς πρὸς τῶν μὲν ὄντων ἐκαστῶν, πρὸς αὐτοῖς δὲ τὸ πρὸς αὐτοῖς, τοῖς δὲ δὲ δὲ λέγειν, ὅτι μοι φαίνεται, ὡς πρὸς αὐτοὺς, ἔχεις αὖ με διδασκαλίας τίς ἐστὶ νόμος; πάντως δὴ πρὸς αὐτοῖς τ' πρὸς αὐτοὺς. διδασκαλίας δὲ πρὸς αὐτοὺς τ' δεῖν φαίνεται τ' ἀλκιβιάδης, ὡς ἐγὼ γὰρ ἀκούων τῶν ἐπειρῶν μὲν, ὅτι νόμοι αὐτοῖς εἰσὶν, οἶμαι μὴ αὖ δικάσιων τῶν τυχεῖν τ' ἐπειρῶν μὲν, εἰδὲ τὰ τίς ἐστὶν νόμος. ἀλλ' ὅτι τὸ πρὸς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς ὡμίλει, ὡς ἀλκιβιάδης, φαίνεται τὸ πρὸς αὐτοὺς, βουλόμην γινώσκειν, τίς ἐστὶν νόμος. πάντων γὰρ ὅτι νόμοι εἰσὶν, ὅς τὸ πρὸς αὐτοὺς σιωπῶντες καὶ δὲ οὐκ ἀκούων, ἐγὼ γὰρ φράζον ὅτι δὲ ποιῶν, καὶ ἂν μὴ, πότρου ὅτι τὰ γὰρ θὰ ὁρῶμιν αὐτοῖς ποιῶν ἢ τὰ κακὰ; τὰ γὰρ θὰ νῦν δὲ αὐτοῖς φαίνεται, ὡς μεράκιον, τὰ δὲ κακὰ, οὐ. ἐὰν δὲ μὴ τὸ πρὸς αὐτοὺς, ἀλλ' ὡς αὐτοῖς ὅπου ὁλιγαρχία ἐστὶν, ὁλίγοι σιωπῶντες πρὸς αὐτοὺς, ὅτι καὶ ποιῶν, τοῦτα τίς ἐστὶν; πάντα φαίνεται. ὅτι δὲ αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς τὸ πρὸς αὐτοὺς βουλόμενον, ὅτι καὶ ποιῶν πρὸς αὐτοὺς, νόμος καλεῖται. καὶ αὖ τῶν αὐτοῖς ἐν κρατῶν τ' πόλεος πρὸς αὐτοὺς τοῖς πολίταις ὅτι καὶ ποιῶν, καὶ τοῦ νόμου δὲ; καὶ ὅτι τῶν αὐτοῖς ἀρχῶν φαίνεται πρὸς αὐτοὺς, καὶ τοῦ νόμου καλεῖται; βία δὲ φαίνεται καὶ ἀνομία τίς ἐστὶν, ὡς πρὸς αὐτοὺς; ἀρ' οὐχ ὅταν ὁ λευτίας τὸν ἡτῶ

μη

non recte dicuntur? Nam si cum illis quæ recte dicuntur, patet quod abstinendum est à recte dicendo. Quod si cum illis quæ non recte dicuntur, nempe conandum est recte dicere. Hic Charicles iratus: Quoniam ô Socrates, inquit, ignoras hæc tibi faciliora intellectu, iubemus iuvenitatem nullo alloqui pacto. Tum Socrates: Ut ius, inquit, non sit ambiguum, nèue præter præscripta faciam, mihi determinetis ad quot annos debeant homines iuvenes arbitriari. At Charicles: Quousq; dixit, in consilium suscipi non possunt, tanquam nondum prudentes: nec tu loquere eis, dum iuniores triginta annis sint. Hic, si quid etiam, Socrates ait, numne quanti uendat interrogem si triginta annis sit minor? Interroga huiusmodi res, inquit Charicles: tu tamen, ô Socrates, quoniam soles multa, cum scias quemadmodum se habeant, interrogare, hæc non interrogas uelim. Nec ergo respondeam dummodo sciam, Socrates ait, si quis me iuuenis interrogaret, ubi habitat Charicles? aut ubi Critias est? Hæc respondeas licet, Charicles inquit. Tum Critias: Ab illis tamen, ô Socrates, abstinere debes cerdonibus, ac fabris: etenim, ut arbitror, obtusæ factæ sunt aures eis à tua loquacitate. Ab illis quoq; igitur quæ sequuntur abstinendum est, Socrates ait, à iustitia, pietate, et alijs huiusmodi? Ita per Iouem, Charicles inquit: et non modo ab istis, sed etiam à bubulcis. Sin uero, caue ne tu etiam pauciores facias boues. Quoclarum fuit, quod audito illo de bobus sermone Socratis, irati ei fuerunt. Qualis quidem cum Socrate conuersatio fuit Critias, et quemadmodum alter ad alterum se habuerit, dictum sit. Ego uero ad hæc etiam dicerem, nulli uel / lam utilitatem ab illo fore, qui non ei placeret. Critias autem et Alcibiades non placente eis Socrate, illum audiebant quando audiebant, quapropter à principio statim ad rem publicam gubernandam conati sunt se conferre. Cum enim adhuc cum Socrate conuersabantur, nullis cum alijs potius quam cum illis qui præerant ciuitati sermocinabantur. Alcibiadem namq; fertur antequam uiginti annos natus esset, talia cum Pericle de legibus, qui tutor suus erat, ciuitati præerat, disputasse: Dic mihi quæso Pericles, utrum habeas quid sit lex, explanare? Ita profecto Pericles respondit. Dic ergo per deos, Alcibiades ait, quoniam ego audiens quod aliqui ut iurisperiti laudantur, arbitror non esse hominem hac laude dignum, qui primo quid sit lex ignoret. Tum Pericles: Non difficilem flagitis Alcibiades rem, cupiens scire quid sit lex. HABENIM OMNES, QVAS IN VNVM CONVENIENS ET CONSENTIENS VVLGVS CONSCRIPTIT, EXPLANANS QVAB SVNT FACIENDA, quæue fugienda, sunt leges. Alcibiades querit: Vtrum autem illa faciunda sanxerunt quæ bona sunt, an etiam quæ mala? Quæ bona sunt, inquit Pericles, non ea quæ mala. Si uero, inquit Alcibiades, non uulgus, sed quemadmodum ubi pauci dominantur, pauci illi conuenientes, conscribant quid faciundum sit, quid hæc sunt? Omnia, Pericles ait, quæcunque qui ciuitati præ sunt, consultatione de agendis inter se habita scribant, leges appellantur. Si ergo tyrannus etiam scribat quibus dominatur, quæ agenda sunt, et hæc leges nuncupari debent: Ita, inquit, quæcunque tyrannus dum dominatur scribat, leges appellantur. Violentia uero et legum transgressio quid sit, ô Pericles, nonne cum fortior debiliorem

non persuadendo, sed cogendo impellat facere quodcumque sibi uideatur: Ita mihi uidetur, ait Pericles. Quaecumque ergo tyrannus etiam non persuadeat, sed impellat ciues facere, et hæc legum transgressio sunt? Concessit Pericles. Nego namque esse, ait, leges, quaecumque tyrannus non persuadendo scribat. Quæ uero pauci non persuadendo sed superando scribunt, utrum dicamus uim esse, an non? Omnia, inquit Pericles, quæ quispiam non persuasum quempiam, siue in scriptis, siue non scriptis impellat agere, potius uis mihi esse uidetur quam lex. Quaecumque ergo uulgus etiam cum superat diuites scribat non persuadendo, uis esset profecto potius quam lex, o Pericles. Ita prorsus o Alcibiades, ait Pericles. Nos quoque cum æquales tibi essemus, periti in huiusmodi sumus rebus: talia namque cogitabamus ac arguebamus, qualia tu mihi uideris nunc meditari. Ad hæc uero Alcibiades: Vitam nam o Pericles, ait, tum tecum fuisset, cum peritior teipso in huiusmodi fueris. Cum primum itaque se arbitrati superiores ciuium esse, Socratem quidem amplius non adibant: nam neque in alijs eis placebat: et si quando eum adibant, increpati de peccatis quæ committebant, ægre ferebant: ad rem uero publicam gubernandam uacabant, cuius rei gratia secum aliquando fuerunt. Verum Crito, Chærephon, Chærecrates, Simmias, Cebes, atque Phædonides, Socratis auditores fuerunt: ceteri quoque qui cum illo conuersabantur, non ut in concionibus, aut in iudicijs plurimi ualeant, sed ut boni atque honesti effecti, et domo, et domesticis, et propinquis, et amicis, ciuitateque ac ciuibus suis quamoptime uti possint. Horumque nemo cum iunior, nec cum senior esset, nec aliquid egit mali, nec fuit accusatus fecisse. Attamen aduersarius inquit Socratem iuuentutem docuisse, spernere patres, cum eis persuaderet eos sapientiores patribus suis efficere, ac dicere secundum leges licere ut patrem etiam quispiam afficiat uinculis, dummodo ignorantem rerum repperit: argumentoque tali uteretur, quod scilicet ignorantem a sapientiore ius est ligari. Socrates autem qui uinculis afficeret quempiam, propterea quod ignorans esset, illum etiam arbitratur oportere ligari ab illis qui sciunt ea quæ ipse ignoret. Quapropter nonnunquam considerabat quid intersit inter insaniam et inscientiam. Et insanos quidem pro bono sui atque suorum arbitratu ligandos esse, inscios uero illorum quæ scire oporteat, oportere a scientibus discere. Verum aduersarius addidit, quod non modo patres, sed alios etiam propinquos parum existimandos esse, Socrates suis persuadebat auditoribus, cum diceret: Nihil propinquos prodesse, nec illis qui aduersa ualetudine tenentur, nec illis quorum causa in iudicio agitur: sed illis quidem medicos, his uero qui in iudicijs conuersantur. Afferitque de amicis etiam Socratem dixisse: Nihil utilitatis esse si beneuoli nobis sint, nisi possint etiam prodesse: solosque illos honoribus esse dignos, qui quæ deceant sciunt, et uerbo explanare possint. Cum ergo persuaderet adolescentibus, quod ipse sapientissimus esset, aliosque posset sapientes efficere, tales faciebat suos auditores, ut nihil alios omnes comparatione sui putent. Ego uero memini eum et de parentibus ceterisque propinquis hæc dixisse: nonnunquam et ad hæc, quod ubi a corpore migrauerit animus, in quo solo prudentia consistit, corpus simulac fieri potest, quamuis familia

non uideatur, sed cogendo impellat facere quodcumque sibi uideatur: Ita mihi uidetur, ait Pericles. Quaecumque ergo tyrannus etiam non persuadeat, sed impellat ciues facere, et hæc legum transgressio sunt? Concessit Pericles. Nego namque esse, ait, leges, quaecumque tyrannus non persuadendo scribat. Quæ uero pauci non persuadendo sed superando scribunt, utrum dicamus uim esse, an non? Omnia, inquit Pericles, quæ quispiam non persuasum quempiam, siue in scriptis, siue non scriptis impellat agere, potius uis mihi esse uidetur quam lex. Quaecumque ergo uulgus etiam cum superat diuites scribat non persuadendo, uis esset profecto potius quam lex, o Pericles. Ita prorsus o Alcibiades, ait Pericles. Nos quoque cum æquales tibi essemus, periti in huiusmodi sumus rebus: talia namque cogitabamus ac arguebamus, qualia tu mihi uideris nunc meditari. Ad hæc uero Alcibiades: Vitam nam o Pericles, ait, tum tecum fuisset, cum peritior teipso in huiusmodi fueris. Cum primum itaque se arbitrati superiores ciuium esse, Socratem quidem amplius non adibant: nam neque in alijs eis placebat: et si quando eum adibant, increpati de peccatis quæ committebant, ægre ferebant: ad rem uero publicam gubernandam uacabant, cuius rei gratia secum aliquando fuerunt. Verum Crito, Chærephon, Chærecrates, Simmias, Cebes, atque Phædonides, Socratis auditores fuerunt: ceteri quoque qui cum illo conuersabantur, non ut in concionibus, aut in iudicijs plurimi ualeant, sed ut boni atque honesti effecti, et domo, et domesticis, et propinquis, et amicis, ciuitateque ac ciuibus suis quamoptime uti possint. Horumque nemo cum iunior, nec cum senior esset, nec aliquid egit mali, nec fuit accusatus fecisse. Attamen aduersarius inquit Socratem iuuentutem docuisse, spernere patres, cum eis persuaderet eos sapientiores patribus suis efficere, ac dicere secundum leges licere ut patrem etiam quispiam afficiat uinculis, dummodo ignorantem rerum repperit: argumentoque tali uteretur, quod scilicet ignorantem a sapientiore ius est ligari. Socrates autem qui uinculis afficeret quempiam, propterea quod ignorans esset, illum etiam arbitratur oportere ligari ab illis qui sciunt ea quæ ipse ignoret. Quapropter nonnunquam considerabat quid intersit inter insaniam et inscientiam. Et insanos quidem pro bono sui atque suorum arbitratu ligandos esse, inscios uero illorum quæ scire oporteat, oportere a scientibus discere. Verum aduersarius addidit, quod non modo patres, sed alios etiam propinquos parum existimandos esse, Socrates suis persuadebat auditoribus, cum diceret: Nihil propinquos prodesse, nec illis qui aduersa ualetudine tenentur, nec illis quorum causa in iudicio agitur: sed illis quidem medicos, his uero qui in iudicijs conuersantur. Afferitque de amicis etiam Socratem dixisse: Nihil utilitatis esse si beneuoli nobis sint, nisi possint etiam prodesse: solosque illos honoribus esse dignos, qui quæ deceant sciunt, et uerbo explanare possint. Cum ergo persuaderet adolescentibus, quod ipse sapientissimus esset, aliosque posset sapientes efficere, tales faciebat suos auditores, ut nihil alios omnes comparatione sui putent. Ego uero memini eum et de parentibus ceterisque propinquis hæc dixisse: nonnunquam et ad hæc, quod ubi a corpore migrauerit animus, in quo solo prudentia consistit, corpus simulac fieri potest, quamuis familia

οἰκοπατῶν ἀνδρώπου τῷ πατρίῳ θένεγκαντοῦ ἀ-
φανίζουσι. ἔλεγε δὲ ὅτι καὶ τῶν ἑκαστοῦ τῶ πα-
τῶν μάλας φιλῆς, ὅτι σώματ' ὅτι αὐτῶν ἄρχειν ἢ καὶ αὐ-
τοὺς, αὐτοὺς τε ἀφαιρῆς, ὅτι ἄλλω πῶς ἔχει, αὐτοὶ τε γὰρ αὐ-
τῶν ὄνυχας τε καὶ βίχας καὶ τύλους ἀφαιρῶσι, καὶ τοῖς ἰα-
τροῖς πῶς ἔχουσιν, μετὰ πόνων τε καὶ ἀλγόνων, καὶ ἀρτέ-
μιν καὶ ἀρκαίαν, καὶ τὸς χάριν οἶοντ' αὐτοῖς καὶ
μυῖον τίναν. ὅτι πάλιν ἐκ τῶ σώματ' ἀρτῆυσιν, ὡς
διώκονται πόρρωτά τω. διότι ὡφελῆς μὲν ἡ δόξα αὐτῶν
ἐν ὅν, βλάβη δὲ πολὺ μᾶλλον. ταῦτα ἐν ἑλέγῳ, ὅτι ἢ
πατὴρ ζῶντα κατὰ τὴν διδασκαλίαν, αὐτὸν ἢ κατὰ
πέμψαν, ἀλλ' ὡς δὲ αὐτῶν, ὅτι τὸ ἀφροῦ ἀτιμὸν εἶναι, καὶ
παρεκτάει ὡς μελέσθαι, ὅτι ὡς φρονιμώτατον εἶναι καὶ ὡς
φελιμώτατον, ὅπως εἰάν τε ὑπὸ πατρός, εἰάν τε ὑπὸ
ἀδελφῶ, εἰάν τε ὑπὸ ἄλλου τινος βούληται τιμᾶν, τῷ
ποῖς ὡφελιμὸς εἶναι. ἔφη δ' αὐτὸν ὁ κατήγορος, καὶ τὴν
ἐνδοξοτάτων ποιητῶν ἐκλογὴν μὲν τὰ πονηρότατα,
καὶ τοῖς μαρτυρίαις ἡρώων, διδασκαλίαν αὐτῶν στυγ-
νῶν καὶ ὁργῶν εἶναι καὶ τυραννικοῦς. ἡσίοδ' οὖν μὲν τὸ ὁρ-
γῶν δόξαν ὄνειδι, ἀεργεῖν δὲ τ' ὄνειδος. ὅσον δὲ λέγειν
αὐτὸ ὡς ὁ ποιητὴς λέγει, μὴ δὲ ὁργῶν, μὴτε ἀδίκου,
μὴτε ἀεργῶ ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ ὅτι ταῦτα ποιεῖν ὡς τῷ κέρ-
δει σωκράτης δὲ ἐπεὶ δὴ ὁμολογήσας, τὸ ἢ ὁργάτω
εἶναι, ὡφελιμὸς τε εἶναι αὐτῶν πᾶσι καὶ ἀγαθόν εἶναι. τὸ ἢ ἀργῶν
βλαβερόν καὶ κακόν, καὶ τὸ μὲν ὁργάεσθαι ἀγαθόν, τὸ δὲ
ἀργεῖν κακόν. αὐτὸ ἢ ἀγαθόν ἢ ποιῶντας, ὁργάεσθαι
τε ἔφη, καὶ ὁργάτας ἀγαθὸς εἶναι. αὐτὸ δὲ λυθύνοντας, ἢ τι
ἄλλο πονηρόν καὶ ὡς ἡμῶν ποιῶντας, ἀργῶν ἀπὸ κα-
λῆς. ἐκ δὲ τούτων ὁρῶν αὐτῶν ἐχόν, τὸ ὁργῶν δόξαν ὄνειδι,
ἀεργεῖν δὲ τ' ὄνειδι. τὸ δὲ ὁμῶς, ἔφη ὁ κατήγορος,
πολλὰς αὐτῶν λέγειν, ὅτι ὁ δὲ οὐκ ὄντινα μὲν βασι-
λεῖα καὶ ἔσχατον αὐτῶν καὶ κακῶν, τῶν δὲ ἀγαθῶν ἐπέεσιν
ὁρῶντες πᾶσι, διαμῶνι ὅτι εἰ καὶ κακόν ὡς δὲ
δύσας, ἀλλ' αὐτοὺς τε καὶ ἡμῶν, καὶ ἄλλους ἰδοὺ λαούς,
ὄντινα δὲ αὐτῶν δὴ αὐτῶν ἰδοὺ βῶντα τ' ἐφύροι, τὸ
σκηπτῶν ἐλάσσον, ὁμοκλήσειεν τε μὴ. διαμῶνι
ἀπὸ καλῶς ἢ καὶ ἄλλων μύθων ἄκουε, οἱ ὅσοι φέρειν οἱ
σι. σὺ δὲ ἀπὸ λέμει, καὶ ἀναλκίς, οὐτε ποτ' ἐν πολέ-
μῳ ἡμεῖς εἶμεν, οὐτ' ἐν βουλῇ. ταῦτα δὲ αὐτῶν ὁρῶν
ὡς ὁ ποιητὴς ἐπαινοῖ παῖδας αὐτῶν δυνάμεις καὶ πᾶ-
ντας, σωκράτης δὲ οὐ ταῦτα ἔλεγε, καὶ γὰρ αὐτῶν ὅ-
τι γὰρ αὐτῶν δὲ αὐτῶν, ἀλλ' ἔφη δὲ αὐτῶν αὐτῶν μὴτε λό-
γῳ, μὴτε ἔργῳ ὡφελίμους ὄντας, μὴτε στρατὸμαχι, μὴ-
τε πόλει, μὴτε αὐτῶν ὅτι δὴ καὶ, εἰ τι δέοι βοηθεῖν ἰκα-
νοὺς, ἄλλως τ' ἐὰν πῶς τούτων καὶ δραστῆς ὦσι. ταῦτα
τῶν ὁρῶν, καὶ πᾶν πλοῦσι τυγχάνουσιν ὄ-
ντων. ἀλλὰ σωκράτης γὰρ ταῦτα πάντα τῶν φανερώων καὶ
δημοτικῶν, καὶ φιλανθρώπων ὦν. ἐκείνῳ γὰρ πολλοὺς
ὡς ἡμῶν, ὅτι αὐτῶν ἡμῶν λαβῶν, ὅτι πᾶσι πᾶσι
μύθῳ ὅτι σωκράτης ἐπὶ ἔλατο, ἀλλὰ πᾶσι ἀφθόνως ἐπὶ
καὶ τῶ αὐτῶ, ὦν τινὲς μικρὰ μέρη παρ' ἐκείνου ποιεῖν
λαβόντων, πολλὰ τοῖς ἄλλοις ἐπέλωσαν καὶ οὐκ ἦσαν ὡς
παρ' ἐκείνῳ δημοτικῶν. τοῖς γὰρ μὴ ἔχουσιν χήματα
διδόναι, οὐκ ἦδελον εἰλεγεῖν, ἀλλὰ σωκράτης γὰρ καὶ
πῶς αὐτῶν αὐτῶν, ὡς ἡμῶν τῇ πόλει παρέ-
χε, πολλὰ μᾶλλον ἢ λίγας τῇ λακιδαιμονίῳ, ὅς ὁνο-
μασθῶν

familiarissimi hominis sit, conantur abscondere: dumq;
adhuc homines uiuant, quicquid corporis sui, quod lo-
ge plus omnibus amant, inutile esset, ungulas, capil-
los, callos, ceteraq; superflua corporis & ipsi incidentes
proijciunt, medicisq; cum doloribus & laboribus
abscindendum præbent, atq; amputant, huiusq; rei gra-
tia mercedem etiam eis oportere soluere opinantur: ac
saluam ab ore quamlongissime possunt, spūunt: quo-
nam nihil insita prodest, sed multo magis nocet. Hæc
itaq; Socrates aiebat, non quod parentem etiam quide-
dum uiuat obruendum esse doceret, se autem absconde-
dum: sed ostendens quod nullo honore dignum cense-
tur quod insipiens est, hortabaturq; ut studeant quam
prudentissimi ac uilissimi effici: ut si quis aut a patre,
aut a fratre, aut a quoquam alio uelit honorari, non
contemnat uirtutes cognatione confusus, sed conetur a
quib. honorari desideret, etiā possit eis prodesse. Enim
uero accusator Socratē inquit solere a nobilissimis poë-
tis ea dicta eligere quæ peiora sunt, hisq; ut testimo-
nijs usum, docere adolescentes maleficos ac tyrannos
esse. Illud namq; Hesiodi: Negociū non est opprobriū,
ocium autem opprobriū est: interpretari Socratem so-
litum asserunt, quod poëta iubeat scilicet a nullo nego-
cio nec iniusto nec turpi abstinendum esse: sed omniā
questus gratia faciunda, Socrates uero cum arbitrare-
tur negotium esse utile ac bonum homini, ocium au-
tem nocuum & malum: & operari bonum, ocio ue-
ro marcescere malum: quos quidem bonum quippiam
facientes uidebat, operari dicebat, ac bonos operarios
esse: qui uero taxillis uacabant, aut aliquod prauū, aut
damnosum agebant, ociosos appellabat. Et ita recte se
habeat dicere, negotium non esse opprobrium, ocium
autem opprobrium esse. Carmina illa etiam Homeri
aduersarius inquit sæpenumero Socratē dixisse, quod
Vlysses si quenquam præstantem ac dūcem conueni-
ret, hunc suauī sermone cum appropinquaret demul-
cebat: O felix, nō deceat uti formidolosum pertimesce-
re, si tu quoq; maneas, & persuadeas populo permane-
re. Cum uero quenquam uideret uirum plebeiū, ac re-
periret clamantem, hunc sceptro cædebat, ac uerbo in-
crepabat: Infelix sede immobilis, ac alijs parcas q̄ præ-
stantiores te sunt: tu uero effœminatus et enervatus es;
nec bello nec cōsilio idoneus. Hæc uero eum interpre-
tari, quasi uelit poëta ut uerberibus afficiantur plebei
ac pauperes homines. Socrates uero minime ista aie-
bat: nam isto modo seipsum primo profecto diceret esse
cædendum. Dicebat autem, illos qui nec uerbo nec
opere prosunt, nec exercitui, nec ciuitati, nec ipsi ple-
bi, si opus fuerit, præsertim si ad hæc audaces ac inso-
lentes sint, omnibus modis prohiberi oportere, quāuis
ditiissimi sint. Ipse autem in se popularis ac humanus
erat. Multos namq; tum ciues tū hospites cupidos sui
habens, nullam unquam mercedem suæ doctrinæ ex-
git, sed omnibus liberaliter ac sine inuidiā suā com-
municabat scientiam, cuius cum parū alij partē ac-
cepissent, magno uendebāt: nec erāt ut ille popularēs,
sed cum illis qui pecuniā dare non habebāt, colloqui
denegabant. Socrates autem etiam a iuuenis hominib.
ornamentum esse uidebatur ciuitatis, multoq; magis
quā Lichās ciuitati Lacedæmoniorum, qui famo-
sus

sus in hoc genere habitus est. Lichas namq; aduenientib.
 Lacedaemona hospitib. gymnasiorum gratia hospitium
 praebebat: Socrates uero quandiu uiuebat suis cōtentus,
 maxime utilitati uolentib. erat. Meliores namq; eos qui
 secum conuersabantur efficiebat. Cum itaq; huiusmodi
 Socrates fuisset, honore potius q̄ morte à ciuitate affici,
 ut mihi uidetur, debebat. Nam & si quis secundū leges
 consideraret, hoc idem inueniet. Sancitum namq; legib.
 est, illum affici morte debere, qui aut furabatur, aut la-
 trocinabatur, aut rapiebat, aut in edes alienas irruer-
 bat, aut in seruitutē homines redigebat, aut sacrilegium
 cōmītebat: à quib. ille longe plus omnib. hominib. abe-
 rat. Insuper nec ut bellum, quod multa mala sequutura
 erat, nec seditio, aut proditio, aut aliquod malū accedat
 ciuitati, causa unquam ille fuerat. Nec priuatim quenq;
 aut honis priuauit, aut ut incōmodum patiat, procur-
 rauit: & non modo non fecit, sed nec suspectum se un-
 quam de eiusmodi reddidit reb. Quia igitur ratione di-
 gnus esset accusatione, qui pro illo quod obijciebatur,
 quod nō coleret deos colebat illos, ut hominibus patefa-
 ctū erat, plus alijs hominibus? Pro illo uero quod aduer-
 sarius cum accusauerat, quod iuuentutē corrūperet, ma-
 nifeste eos adolescentulorū qui eo utebātur, quicūq; pra-
 uas cupiditates haberēt, ab illis dehortabatur: illā uero
 uirtutē quae maxima pulcherrimaq; est, quaq; ciuitates
 ac domus optime habitātur, cupere hortabatur. Hec i-
 taq; agens, cur nō esset in ciuitate maximis honoribus
 dignus? Verū quod summo opere proderat etiā illis qui
 bus cum cōuersabatur, partim opere seipsum qualis es-
 set ostendens, partim disputationib. usus, horū conscri-
 bam quaecunq; meminerim. Circa igitur deos eo modo
 uidebatur dicere ac agere, quo Pythius illis respondet
 qui interrogant quō oporteat agere, aut de immolatio-
 nib. aut de maioriū obseruatiā, aut de alijs huiusmodi re-
 bus. Sicut. n. Pythius de immolationib. iubet, quod recte
 ageret si quis cōsuetudine ciuitatis utatur, sic etiā Socra-
 tes et ipse faciebat, ceterosq; admonēbat: eos uero q̄ ali-
 ter agebāt, curiosos et inanes arbitrabatur. Orabat autē
 deos simpliciter bona praestare, tanquā optime dii quae
 nam sint nobis bona scirent. Qui uero aurū, aut argen-
 tum, aut tyrannidē, aut quippiā huiusmodi à dijs orādo
 petebāt, illos simile quid opinabatur orare, ac si ludum
 taxillorū, aut praelium, aut aliquid orassent cuius incer-
 tus exitus esset. Immolationes autē parui sumptus, cum
 pauca haberet, offerens dijs, nihil arbitrabatur differre
 ab illis qui ē magnis diuitijs multa ac magna sacrificia-
 rent. Nec. n. deos asserēbat plus magnis q̄ paruis sacrifi-
 cijs gaudere: quoniam magis essent eis grata quae prauis
 homines offerunt, q̄ quae bonis sacrificiāt. Nec hominib.
 uiuendū esse dicebat, si magis malorum q̄ bonorum ho-
 minū essent dijs gratē oblationes. Opinabaturq; deos
 quā maxime gaudere à bonis hominib. eis oblatiis hono-
 ribus, quapropter illud quoq; carmen cōmendabat: Se-
 cundum quod potes immortalib. dijs sacrificia offeras.
 Erga etiā amicos aut hospites, ceteramq; uitam, opti-
 mam hanc admonitionē esse aiebat: Secundum quod po-
 tes agas. Si quando autem quicquam à dijs sibi osten-
 di putabat, minus persuasus fuisset praefer ostensa face-
 re, quā si quis persuaderet ei, ducem in uia cecum pro-
 nidente recipere, & uia ignarum pro cognoscente.

illos

μασὸς ὑπὸ τούτω γέγονε. λίχας μὲν γὰρ ταῖς γυμναστικαῖς
 δόξαις εὖ ὑποδιδασκόμενος ἐν λακεδαιμονίᾳ ξένους ἐδίδ-
 οντο. σωκράτης δὲ ὅσα πάντες τῶν βίᾳ τὰ ἐαυτοῦ δαπάν-
 νων τὰ μέγιστα, πάντας εὖ διαλογίζεσθαι ὠφέλει. βελτίους
 γὰρ ποιοῦν εὖ συγγιγνομένους ἀπέπεμπε. ἐμοὶ δὲ οὐ
 κρατὶς τοιοῦτο. ὡς, εἰδὲ κε τιμὴς ἄξιον εἶναι τῇ πόλει
 μᾶλλον ἢ θανάτου. καὶ ἤντι εὖ νόμους δὲ σπουδῶν αὐτῶν
 τοῦτο. εὖροι. ἤντι γὰρ εὖ νόμους, ἐὰν τις φανερώς ἡγήται
 ἐλπίσιν, ἢ λαποδύτῃ, ἢ βαλαντιοτομῶν, ἢ τοιχορυ-
 χῶν, ἢ ἀνδραποδιστῶν, ἢ ἱεροσυλῶν, τούτοις δάνα-
 τὸς εἶναι ἢ ζημίαν, ὡς ἐκείνῳ. πάντων ἀνθρώπων πλε-
 ον ἀπέχρη. ἀλλὰ μὲν τῇ πόλει γὰρ τε πολέμου λιανῶς
 συμβαίνοντο, οὐτε σάσεως, οὐτε προσοσίας, οὐτε ἄλλας
 κακῶν ἐδιδόκοντο ὡς ποτε αὐτοῖς. ἐγγύς. ἐδὲ μὲν ἰδίᾳ γὰρ
 ἐδιδόκοντο ὡς ποτε ἀνθρώπων, ὅτε ἀγαθῶν ἀπέστρεφον, ὅ-
 τε κακῶν ποδὲ βαλόν, ἀλλ' ὅδ' αὐτίαν τῶν ἐρημίων ἐδὲ
 νὸς ὡς ποτε ἔχει. πῶς ἐν γόῳ. αὐτῶν τῇ γραφῇ. ὅς αὐ-
 τὶς μὲν νομίζουσιν θεός, ὡς γὰρ τῇ γραφῇ ἐγγύς. φα-
 νερός μὲν θεοῦ πόντος εὖ δεῖς, μαλίστ' ἄλλων ἀνθρώ-
 πων. αὐτῶν γὰρ τῶν θεῶν νέος, ὁ δὲ γὰρ φάμεν. αὐ-
 τὶς ἡ πᾶς, φανερὸς μὲν τῶν σωόντων, εὖ πονηρὰς ὑπο-
 μίνας ἔχοντες, τότε μὲν πᾶν, τῇ καλίστῃ, ἢ μεγα-
 λοπρεπείᾳ ἀρετῆς, ἢ πόλεις τε καὶ οἰκούς ἐν οἰκῶσι,
 προδόντων ὑπομύσιν. ταῦτα δὲ πράττων, πῶς οὐ μεγα-
 λὴς ἄξιον. μὲν τιμὴς τῇ πόλει, ὡς δὲ δὴ καὶ ὠφέλιον εἶδ-
 κε μοι εὖ ξυμῶντας, τὰ μὲν ἔργα δ' ἐκινῶν αὐτῶν οἷον
 μὲν, τὰ δὲ καὶ ὅσα λεγόμενα. τούτων δὴ γὰρ ὡς, ὅτι οὐ
 αὐτῶν μνημονόσω. τὰ μὲν πίνω πῶς εὖ δεῖς φανε-
 ρὸς μὲν καὶ ποῶν καὶ λέγων ἡ πόρ ἢ πυθία ὑποκρίνεται,
 τοῖς ὁρατοῖσι πῶς δὲ ποιῶν ἢ πόρ ἢ δυσίας, ἢ πόρ προ-
 γόνων θεραπείας, ἢ πόρ ἄλλας τινὸς τῶν τοῦτων. ἢ τὰ γὰρ
 πυθία νόμῳ πόλεις ἀναρεῖ ποιοῦντας δυσθεῶς αὐτοῖς
 εἶναι. σωκράτης τε ὅτως καὶ αὐτὸς ἐποίησεν, καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἡγήσας. εὖ δὲ ἄλλως πῶς ποιοῦντας, πῶς ἔργα καὶ μα-
 τὰς γνόμεναι εἶναι. καὶ οὐχ ὅτι ἢ πῶς εὖ δεῖς ἀπλῶς τῶν
 ἀγαθὰ διδόναι, ὡς εὖ δεῖς καλίστ' εἶδεντας, ὅποια ἀ-
 γαθὰ εἶναι. εὖ δὲ θυχεμένους χευσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ τυ-
 ραννίδα, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, οὐδὲν διὰ φορὸν γνόμε-
 νον οὐχ ὅτι, ἢ εἰς ἐλπίαν, ἢ μάχην, ἢ ἄλλο τι οὐχ ὅτι
 φανερώς ἀδ' ἡλῶν, ὅπως ἀρετῆς. δυσίας δὲ θυχεμένους
 κρατὶς ἀρετῆς μικρῶν, οὐδὲν ἡγεῖτο μεῖναι τῶν ἀρετῶν
 καὶ μεγάλων, πλὴν καὶ μεγάλων θυόντων. ὅτι γὰρ τοῖς
 θεοῖς, ἔφη, καλὸς ἔχειν, εἰ τοῖς μεγάλας δυσίας μάλ-
 λον ἢ τοῖς μικραῖς χαίρου. πολλὰς γὰρ αὐτῶν αὐτοῖς τὰ
 παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἢ παρὰ τῶν χρηστῶν εἶναι λιχα-
 ρισμῶν. οὐτ' αὐτῶν τοῖς ἀνθρώποις ἄξιον εἶναι ζῆναι, εἰ τὰ πα-
 ρὰ τῶν χρηστῶν. ἀλλ' ὅτι οὐδεὶς εὖ δεῖς τοῖς παρὰ τῶν
 σεβασίων πᾶσι, μάλα χαίρειν. ἐπαινέτης δ' ὡς καὶ
 τοῖς ἔπος τούτου καὶ δῶαμι δ' ἔρδην, ἔρεατ' ἀδ' αὐ-
 να τοῖσι θεοῖσι. καὶ πῶς θίλους δὲ καὶ ξύς, καὶ πῶς τῶν
 ἄλλων δίδωται, καλὴν ἔφη παραίνεσιν εἶναι, τῶν καὶ
 δῶαμι ἔρδην. εἰ δὲ τι δίδωται αὐτῶν σημαίνονται πα-
 ρὰ θεῶν, ἢ ἴσθι αὐτῶν ἐπείδη παρὰ τὰ σημαίνονται ποι-
 οῦναι, ἢ εἰ τις αὐτῶν ἐπειθὲν ὁδοῦ λαβὼν ἡγεμόνα τυφλῶν
 καὶ μὴ εἰδὲτα τῶν ὁδῶν, αὐτῶν βλέποντο καὶ εἰδὲτο.

ἢ γὰρ ἄλλου δὲ μωροῦ λατρηγούρει, οἱ τινὲς τὰ παρὰ τῷ
 θεῷ σκευανόμενα, ποιεῖσι τίς φυλαττόμενοι τῷ παρὰ
 τοῖς ἀνθρώποις ἀδοξίαν. αὐτὸς δὲ πάντ' ἀνθρώπων αὐ-
 πόρνεον, πῶς τῷ παρὰ τῷ θεῷ ξυμβουλίαν. διαίτη δὲ
 τῷ τε ψυχῇ ἐπαίδιδουσι καὶ τὸ σῶμα, ἢ χρῶμεν αὐ-
 τὸς ἐκ μήτε λαμόνιον εἰς, θαρξάλλως καὶ ἀσφαλῶς δια-
 γοί, καὶ ὅκ αὐτὸ ἀρρήσκει ποσάτης διαπαντός. ὅτω γὰρ οὐτε
 λῆς ὡς, ὡς ὅκ οἶδ' ἐπὶ τις ὅτως αὐτὸ λίγα ὀργάζοιτο, ὥς
 μὴ λαμβάνειν τὰ σωκρατικὰ ἀρνούμενα. σίτω μὲν γὰρ το
 σούτω ἐχρῆτο, ὅσων ἡ δόξας ἡδίκη. καὶ ὡς τούτω ὅτως ἤρε-
 σκοντο μὲν εἰς, ὥς τῷ ὡς ὡς μίαν τῷ σίτω ὅτω αὐτῷ
 εἶναι. ποτὶ δὲ πάντ' ἡδὺ ὡς αὐτῷ, ὅς τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ
 διψῶν. εἰ δὲ ποτε κληθεὶς ἐβλήσκειν ὡς διψήνουν ἐλ-
 θεῖν, ὅ τοῖς πλείστοις ὀργῶν ἐσατόμ ὅς, ὥς φυλάξαι
 τὸ ὡς τὸν λαμόνιον ἐκπύπασαι, ὅς ἑαδῶς πάντ' ἐφυ-
 λάττο. τοῖς δὲ μὴ διψῶν μὲν οἱς ὅς ποιεῖν, στω ἐξ ὅς
 φυλάττο τὰ ἐπίδοντα μὴ πεινῶντας ἐδίειν, μὴ δὲ δι-
 ψῶντας πίνειν. καὶ γὰρ τὰ λαμάνόμενα γαστέρας ἐκ
 φαλάς καὶ ψυχῆς, ταῦτ' ἐφ' εἶναι. οἷον δὲ ἐφ' αὐτῶν
 πῶν καὶ τῷ ἐκπύπασαι ποιεῖν, τοιούτοις πολλοῖς διειπνί-
 ζουσιν. τὸν δὲ ὁ Λυσίας ἐρμύ τε ὡς ὡς μωσύν καὶ αὐ-
 τὸν ἐγκρατῆ ὄντα καὶ ἀρρήσκειν τὸ ὡς τὸν λαμόνιον τῷ
 τοιούτῳ ὡς ἡτέον, ὅς ταῦτ' οὐδὲ γὰρ εἶναι ὡς. τοιαῦ-
 τα μὲν πᾶσι τοῦτ' ἐπικρίναι ὡς ἀποδοιῶν. ἀφρο-
 δισίῳ δὲ παρῆναι τῷ καλῷ ἰχυρῶς ἀπὲρ χεῖρα. ὅ γὰρ
 ἐφ' ἑαδῶν εἶναι τῷ τοιούτῳ ἀπὸ μωροῦ σωφρονεῖν. ἀλ-
 λά καὶ ἐκπύπασαι ποτὲ τὸ ἐκπύπασαι, πυθόμεναι ὅτι
 ἐκπύπασαι τὸ ἀλλοιῶσαι ὅς καλὸν ὄντα, πῶν τὸ τὸ
 ἐκπύπασαι, ἢ ὅς ἑξ ὡς φῶντα, ἐπὶ μοι, ἐφ' ὡς ἑξ ὡς φῶν,
 ὅς ὅς ἐκπύπασαι ὡς ὡς εἶναι τῷ σωφρονικῷ ἀνθρώπῳ
 μᾶλλον, ἢ τῷ ὀργῶν, καὶ τῷ πῶν τῶν μᾶλλον, ἢ τῷ
 ἀνθρώπῳ τε καὶ ὡς ὡς ὡς πῶν τῶν μᾶλλον, ἢ τῷ
 φῶν. καὶ τῶν νόμιζεν αὐτὸν διεκδύοι τῶν εἶναι καὶ
 γόττω. ὅτ' ὡς ἐκπύπασαι ἐκπύπασαι, καὶ εἰς πῶν
 ὡς τῶν. καὶ τῶν ἐκπύπασαι, ὡς ὡς ποιεῖν, ταῦ-
 τα κατ' ἐγνώκειν αὐτῶν; ὅ γὰρ ὅτ' ὡς, ἐφ' ἐκπύπασαι
 ἐκπύπασαι αὐτῶν, ὄντα ὡς ὡς τῶν καὶ
 ὡς ὡς τῶν; ἀλλ' εἰ μὲν τῶν, ἐφ' ὡς ἑξ ὡς φῶν, τοιούτῳ ὅς
 τὸ ἐκπύπασαι ὡς ὡς, καὶ ἐγὼ ὅς μοι τὸ ἐκπύπασαι
 ὅς ὡς ὡς. ὡς τῶν, ἐφ' ὡς ὡς φῶν, καὶ τί ὅς
 οἷον πῶν καλὸν ἐκπύπασαι, ὅς ὅκ αὐτῶν μᾶλλον
 αὐτῶν ἐκπύπασαι; πολλὰ δὲ διαπαντὶ εἰς βλαβεράς
 ἡδονάς; πολλὰ δὲ ἀχολίαν ἐχειν τῷ ὡς ἐκπύπασαι
 τὸν καλὸν τῶν ἀγαθῶν; ἀπὸ δὲ αὐτῶν ἀναγκασθῶναι, ἐφ'
 οἷον δὲ αὐτὸν λαμόνιον ἀπὸ δὲ αὐτῶν; ὡς ἡράκλειος, ἐφ' ἐκ-
 νοφῶν, ὡς ἐκπύπασαι λέγειν διαπαντὶ τῷ ἐκπύπασαι
 εἶναι, καὶ ὅς, ἐφ' ὡς ὡς φῶν, θαυμάζεις; ὅκ οἶδα, ἐφ',
 τὰ φαλάγγια, ὅς ἡμῶν οἷον τὸ ἐκπύπασαι ὄντα, πῶν
 ἐκπύπασαι μόνον τῶν ὡς, ταῖς τε ὡς ὡς ὡς ὡς
 ἀνθρώπος ἐκπύπασαι τὸ φρονεῖν ὡς ὡς; καὶ μὴ δὲ, ἐφ' ὡς ἑξ ὡς
 φῶν. γνῶσι γὰρ καὶ τὰ φαλάγγια καὶ τὸ πῶν. ὡς ὡς,
 ἐφ' ὡς φῶν. ὅς δὲ καλὸς ὅκ οἷον ἐκπύπασαι γνῶσι
 καὶ, ὅπ' ὡς ὡς ὡς; ὅκ οἶδα ὅτι ὅς τὸ ὡς ὡς, ὡς ὡς κα-
 λὸν καὶ ὡς τῶν ποσῶν τῶν ἐκπύπασαι ὅς τῶν φαλάγγιων,
 ὅς ὡς ἐκπύπασαι καὶ ἐκπύπασαι, ὅς ὡς ὡς ὡς ὡς
 αὐτὸ δὲ τῶν γνῶσι τε καὶ πάντ' ἐκπύπασαι τῶν ὡς, ὡς καὶ
 καὶ

Illos autem qui cauendo hominum opiniones, præter illa quæ dii consulerent facerent, stoliditate accusabat. Ipse uero consultatione diuinam omnibus anteferebat humanis. Tali autem modo uiuendi corpus ac animam castrauit, quo quispiam usus, nisi quid diuinum impediret, facillime atque secure degat, tantoque sumptui non careat. Tam enim paucis utebatur, ut nescio quis tam modicum laboraret, qui non posset lucrari quæ Socrati satis essent. Cibo namque tam parce utebatur, ut iucunde comederet: atque ad illum ita ibat paratus, ut pro epulis esset sibi cupiditas comedendi. Potus uero omnis erat ei gratus, propterea quod nunquam bibeat nisi sitiret. Si quædo uero in conuiuium conuocatus uoluisset ire, à quo difficilimum plurimis cauere est, præterquam decet saturari, facillime ipse ab illo cauebat. Qui uero hoc facere non poterant, his consulebat abstinere ab illis quæ persuadent non famescendo comedere, neque sitiendo bibere: hæc enim esse aiebat quæ uentribus, capitibus, atque animis noceant. Arbitrari autem, locando dicebat, idcirco suos homines effici à Circe, quoniam multis talibus illos nutrebat: Vlysses autem partim Mercurij consilio, partim abstinence sua, suam faciem non fuisse: huiusmodi de his serio simul ac ioco dicebat. De rebus uero ueneris superandis, admonerat à pulchris abstinere uehementer. Non enim esse facile aiebat, cum tales homo tangat, modestum esse. *Quinimo cum aliquando Critobulum (qui erat Critonis filius) Alcibiadis filio insigni pulchritudine suauum dare deprehendisset, Xenophontem ipso etiam præsentem Critobulo interrogat. Dic mihi, inquit, ô Xenophon, utrum censes Critobulum hominem esse frugi an amatorem? prouidentumne an amentem uel temerarium? Prorsus, ait Xenophon. Nunc igitur tibi persuadeas uelim, hunc longe confidentissimum nec non et audacissimum esse hominem, atque adeo ut etiam capite in enses se præcipitem dare, aut in ignes insilire non dubitaret. Ecquid, inquit Xenophon, cum hæc à te patrare sit uisus, talem aduersus ipsum fers sententiam? Anne, inquit formosissimum etiam et pulcherrimum Alcibiadis filium aut sus est osculari? Verum, inquit Xenophon, si tam periculosa hæc res est, et ego mihi hoc periculum subire uideor. Ad hæc Socrates: Ô miserum hominem: et quid effecturum te arbitraris, si formosum osculatus fueris? An non ut statim repulsa libertate in seruitutis iugum te tradas, non exiguis uero sumptus in noxias uoluptates facias, à ueri boni, honestique indagatione uaces, in istis autem rebus, quas nemo sanæ mentis, sed furiosus curauerit, omne studium tuum colloces? Mehercule, inquit Xenophon, magnam osculo uim inesse dicis. Tum Socrates, Hocce tibi mirum, inquit, uidetur? An uero tu solus ignoras, quod phalagia quæ si magnitudinem respiciatur, ne dimidio quidem obolo cõferri possunt ubi ore tantum homines apprehederint, doloribus eos conficiunt, et à sensu mentis abstrahunt? Per Iouem, inquit Xenophon, insigunt enim aliquid phalangia morsu. Ô stulte, ait Socrates, censes ne etiam osculantes pulchros immittere quippiam, quod non uideas? An nescis id animal, quod pulchrum et formosum uocant, eò horribilius esse phalangis, quod hæc tantum solum lædunt: illud uero etsi non tangat, sed eminus tantum uideatur, inserit aliquid quod in

* Hoc 'si/
gno inclusa
nūc primū
sunt uersa.

ὡν θύμῃ τὰ ζῶα ἐσπόμενται, πλησίον ὁφθαλμῶν· ὁ δὲ
 ἰδὼν καταβῆναι. ἰδὼν δὲ τὰ ἀρχαῖα δι' ἡγερέας, ἀρ-
 ρεῖν αὐτὸν οὐκ ἔστιν, καὶ ἀπενεγκεῖν, ἢ διωκτὸν
 πρὸς τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοτρίων, τοῦτο δὲ πρὸς τὴν
 πεπραγμένην, ἀρρεῖς πότρεα τῆς, ἢ ὅτι δὲ οὐ μὴ
 τὸ δὲ, ἐφ' ἧς, ἀλλ' ὅτι σὺ σὺ μὴ, παῖν εἰκοι τοῦτο,
 σφοδρὸν τιν' ὁ δὲ μὴ σφοδρὸν καὶ φιλοζῶν τεχνήματα. τὸ
 δὲ ἐμφύσει μὴ ἐρωτᾷ τὴν τεχνολογίαν, ἐμφύσει δὲ ταῖς
 γενναῖα μὴ ἐρωτᾷ τὸ ἐκτρέφειν, τοῖς δὲ τραφεῖσι μέ-
 γιστον μὴ πόθον τὸ ζῆν, μέγιστον δὲ φόβον τὸ θανάτου,
 ἀμέλει καὶ τοῦτο εἰκοι μετὰ τὴν πινὸς ζῶα ἐν βο-
 λου περὶ τοῦ. σὺ δὲ σαρκοφῶν ὁφθαλμῶν τι δὲ οὐκ ἔχεις, ὁ δὲ
 τα γούμ· ὁ ἀρκύνειν. ἀλλοτρίῃ δὲ δαμάσ, ὁ δὲ οὐ οἶε φρο-
 νήμους εἶναι, καὶ τοῦτο εἰδὼς, ὅτι γῆς τε μικρὸν μέρ' ὅτι
 τὸ σώματι, πολλὴ δὲ σὺ εἶς, ἢ ὅτι βραχὺ πολλὸν ὄν-
 τ' ὅτι, καὶ τῶν ἄλλων δὴ πᾶσι μεγάλων ὄντων ἐκαστὸν μι-
 κρὸν μέρ' ὅτι λαβόντι, τὸ σῶμα σὺν ἡμετέροις σοι. νοῦν δὲ
 μόνον ἀρ' οὐ δαμάσ ὄντα σε δι' τυχεῖς πῶς δὲ οὐκ ἔστι σω-
 πᾶσαι, καὶ τὰ δὲ ἐπὶ μετὰ τὴν, καὶ πᾶσι ἀπ' αὐτῶν, δι-
 ἀρροσώμῳ πινὰ ὡς οἶε δι' τὰς εἰς, καὶ δὲ, ὁ δὲ γὰρ ὁ-
 ρδ' αὐτὸν κυρίως, ὡς περὶ τῶν γινόμενων αὐτὸν δι-
 μιτρώσας δὲ γὰρ τὴν ἐκ τὸ σὺν ψυχῇ ὁρᾷ, ἢ τὸ σῶ-
 ματ' ὅτι κυρία δὲ, ὡς περὶ κατὰ τὴν ἐξ ἑξῆς σοι λέγειν ὅτι
 ὁ δὲ γνώμη, ἀλλὰ τῆς πᾶσι πρὸς τὴν, καὶ ὁ ἀρ' ὁ δὲ
 μ' ὅτι, ὁ δὲ τὸν ἐγώ, ὡς σῶμα κατὰ τὴν, ὡς περὶ τὸ δαμά-
 νιον, ἀλλ' ἐκείνον μεγαλοπρεπέστερον ἢ γούμαι, ἢ ὡς τὸ
 ἐμὴς θεραπείας πρὸς τὸ εἶδ' ὅτι, ὁ δὲ τὸν, ὁ δὲ σῶμα μεγαλοπρε-
 πέστερον, ἀφ' οἷοι σε θεραπείαν, ὡς πᾶσι μὴ πολλὸν τιμῶν
 αὐτόν. ἐν ἰδίῳ, ἐφ' ἧς, ὅτι εἰ νομίζοιμι θεὸς ἀνθρώπων φρον-
 τίαν, ὁ δὲ αὐτὸν ἐμὴν αὐτῶν. ἐπειτ' ὁ δὲ οἶε φροντίαν.
 οἱ πρὸς τὸν μὴ μόνον τῶν ζῶων ἀνθρώπων ὁρᾷ ἀνέστη
 σαρ, ἢ δὲ ὁρᾷ τὴν καὶ πρὸς ὁρᾷ πᾶσι ποιῶ διώσασθαι,
 καὶ τὰ ὁρᾷ μὴ πολλὸν δεῖσθαι, καὶ ἢ τὸν κακοπαθεῖν,
 ἢ ὁρᾷ ἢ ἀνθρώπων ἢ τὸ σῶμα ἐπὶ τὴν. ἐπειτὰ τοῖς μὴ
 ἄλλοις ἐπὶ τὴν πότρεα δὲ δαμάσ, οἱ δὲ πρὸς τὸν μόνον πᾶ-
 ρέχουσιν, ἀνθρώπων ἢ ἢ χεῖρας πρὸς τὴν, αἱ τὰ πᾶσι
 οἷς δι' δαμάσ τοῖς ἐκείνων ἐσμέν, ὁ δὲ ὁρᾷ τὴν. ἢ μὴ
 γλῶσσαν γε πᾶσι τῶν ζῶων ἐχόντων, μόνον τὴν τῶν
 ἀνθρώπων ἐπὶ τὴν, οἷον ἄλλοτε ἄλλα καὶ ψάουσιν τὴν
 σῶματ' ὅτι ἀρ' οὐκ ἔστι τὴν φωνῇ, καὶ σὺ μὴ πᾶσι
 τὰ ἄλλοις ἀνθρώπων. τὸ δὲ ἢ τὰς τὴν ἀφροδισίαν
 ἢ δὲ οἷς τοῖς μὴ ἄλλοις ζῶοις δαμάσ, πρὸς τὴν φωνῇ
 τὴν τὸν χρόνον, ἢ μὴ τὴν σὺν χεῖρας μέγιστον γῆρας τοῦτο πα-
 ρέχειν. ὁ δὲ τὸν μόνον ἢ ἢ τὴν τὴν δὲ τὸ σῶματ' ὡν-
 μελὴν τὴν, ἀλλ' ὁ δὲ μέγιστον ὅτι ἢ τὴν ψυχῇ κατὰ
 τὴν τὴν ἀνθρώπων γῆρας. τὴν γὰρ ἄλλοις ζῶοις ψυχῇ
 πρὸς τὴν δὲ τὴν τὴν μέγιστον ἢ καὶ τὴν σὺν τὰς αὐτῶν
 ἢ δὲ τὴν ὅτι εἰσὶν; τὴν δὲ φύλον ἀνθρώπων ἀνθρώπων θεὸς δὲ
 ραπτόντες; ποῖα δὲ ψυχῇ τὴν ἀνθρώπων πινὸς ἐκείνων τὴν
 φυλὰς τὴν, ἢ λιμὸν, ἢ δὲ τὴν, ἢ ψυχῇ, ἢ δαλπν, ἢ νό-
 σοις ὡς τὴν, ἢ ὡς τὴν ἀσκήσας, ἢ πρὸς τὴν δὲ τὴν
 πονῆσαι, ἢ ὅσα ἀνθρώπων, ἢ ἰδὴ, ἢ μὴ ἐκείνων τὴν
 εἰς τὴν μεμνησθαι; οὐ γὰρ πᾶσι σοι κατὰ τὴν, ὅτι πα-
 ρέ τὰ ἄλλα ζῶα ὡς περὶ θεοῖς ἀνθρώπων βιοτῶν, φύ-
 σεις καὶ τὴν σῶματι καὶ τὴν ψυχῇ κατὰ τὴν δὲ τὴν
 γὰρ βίος ἀνθρώπων σῶμα, ἀνθρώπων δὲ γνώμῃ ἢ δὲ τὴν
 αὐ

Ac os, per quod animalia ea quæ capiunt immittunt in
 uentrem, penes oculos naresq; situm est. Turpium uero
 ac foetidum rerum quæ proijcienda sunt, illorū inquam
 conductus retro cōstruxit, ac regionem eis tribuit quā
 longinquā a sensibus. Hæc omnia cum tanta providen-
 tia facta, dubitas an fortunæ, an rationis sint? Non per Io-
 uem, inquit: quin ita consideranti mihi, uidentur hæc om-
 nia sapientissimi creatoris, animantibusq; affecti, opus
 quoddam fuisse. Quod autem cupiditatem procreandæ
 prolis innatam nobis immisit, matribus uero cupiditatem
 nutriendi, procreatis autem atq; nutritis magnum uiuen-
 di desiderium, maximumq; moriendi timorem, et hæc om-
 nia nempe uidentur illius esse, qui consilio et cogitatio-
 ne esse animantia uoluit. Tu uero teipsum non putas ali-
 quid habere prudentiæ? aut cum habeas, nonne alibi etiā
 arbitraris prudentiam esse? præsertim cum scias paruiam
 te partem a tota terra, quæ magna est, in corpore habere:
 a totaq; quantitate humiditatis, paruiam partem: alio-
 rum quoq; quolibet magno existente, a parua parte cor-
 pus tibi compositum esse: intellectum autem putas, si nus-
 quam esset, te potuisse feliciter habere? Aut hæc omnia
 tam multa et infinita multitudine, tamq; magna propter
 ignorantiam bene ordinata esse putas? Ita puto mehercle,
 Non enim uideo qui ea ordinent, sicuti uideo qui ista fabri-
 cantur, quæ in hoc mundo sunt. At nec tuum animus tu
 uidet qui in corpore dominatur, ita ut secundum hoc lice-
 at tibi dicere: non ratione, sed casu omnia facere. Tum A-
 ristodemus: Non negligo ego deos, ô Socrates, inquit, sed
 arbitror eos maiores esse, quā ut indigeant meo cultu.
 Imo, Socrates ait, quanto tibi maiores esse uidentur, tanto
 magis colendi ac adorandi sunt. Scias, ô Socrates, inquit,
 quod si arbitrarer deos hominū habere curam, non negli-
 gerē eos. Et cur, ait, non opinaris eos de nobis curare, cū
 uideas eos primum quidem solum hominem animalium
 rectum creasse, quod multa providere posse facit, magisq;
 respicere quæ supra se sunt, ac minus laborare, uisumq;
 et aures, ac os dedisse? Deinde alijs quidem serpentibus
 pedes solum præstasse, qui ad ambulandum conferunt: so-
 lum homini uero manus quoq; addidisse, quibus plura o-
 peratur, propter quæ feliciores cæteris animalibus sumus?
 At linguam cum omnia animalia habeant, solam huma-
 nam talem fecisse, ut modo hanc, modo illam partem oris
 tangat, ac uocem articulet, alterq; alteri quæcunq; uelit
 significet? Voluptates quoq; uenereas cum cæteris anima-
 libus determinasset in aliqua parte anni, nobis continue
 ad senectutem usq; præstitisse? Non uero satis habuerunt
 de corpore nostro curasse, sed, quod maius est, animus
 quoque quam optimum homini immiserunt. Cuius nanq;
 alterius animalis animus, primum quidem cognouerat
 maximarum optimarumq; rerum creatores deos esse?
 Quod uero aliud genus, præter homines, deos colit? aut
 quæ anima ac comodior humana est, uel ad famem præ-
 cauendam, uel sitim, uel frigora, uel æstus, aut morbis ob-
 uiandum, aut robur exercitatione consequendum, aut ad
 doctrinam percipiendam laborandum, aut quæcunq;
 audiuerit uel uiderit, perdoctusq; fuerit, memoria retinen-
 dum? An non minus tibi perspicuum est, quasi deos inter
 cætera animalia homines uiuere, ipsa natura omnibus al-
 ijs corporibq; animaq; præstantes: Nec enim si bonis cor-
 pus haberet, mentem autem hominis, quæcunq; uoluisset
 agere

ὃ πολὺ καὶ οὐ γόττον, εἴ γε καὶ οὐ γόττον ὅτι μὴ
 μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα,
 καὶ τὴν ψυχὴν. οὐ σιωποῦσιν δὲ τίς αὖ ἡ δόξα τῶν τοιού-
 των ὀφείλει, ἢ τῶν ὅλων τὴν καὶ τῶν ὀνείων χαίροντες μᾶλλον,
 ἢ τοῖς φίλοις καὶ τὰς πόρνας ἀγαπῶντας μᾶλλον, ἢ τοῖς
 ἑταίροις; ἀλλὰ καὶ οὐ γὰρ πάντα αὐτοῖς, ἢ γινώσκουσιν
 τὴν ἐγκρατεῖαν ἀρετὴν εἶναι ἐκρηπίδα, ταύτῃ πρῶτον
 οὐ τῇ ψυχῇ κατασκευαστέα; τίς γὰρ αὖ τούτων, ἢ
 μοῖροι τί αὖ ἀγαθόν, ἢ μελετήσιν ἀφελόγως; ἢ τίς δὲ
 αὖ ταῖς ἡδοναῖς δουλοῦται ἀχρεὺς ὡς τε δέξιν καὶ τὸ
 σῶμα, καὶ τὴν ψυχὴν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, νῦν τὴν ἡρᾶν, ἐ-
 λθούσης μὲν αὐτοῖς ἔκκλον ἐν μὴ τυχῆν δουλοῦται τοῖς
 δουλοῦντας δὲ ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ἐκτείνου
 αὐτοῦ θεοῦ διαποτῶν ἀγαθῶν τυχεῖν. οὕτως γὰρ αὖ μό-
 νον ὁ ποιῶν τὸ σῶμα. τοιαῦτα δὲ λέγων, ἐτι ἐγκρα-
 τείον τοῖς ὁμοῖς ἢ τοῖς λόγοις ἑαυτὸν ἐπεδείκνυσιν.
 οὐ γὰρ μόνον τῶν δὲ τῶν σῶματ' ἡδονῶν ἐκροῦται,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς δὲ τῶν χρημάτων, νομίζων τὸν πᾶν τὸ
 τυχεῖν τὸ χρηματὶ λαμβάνοντα διαποτῶν ἑαυτοῦ καὶ
 διστάειν, καὶ δουλοῦνται δουλείαν, οὐ δὲ μὲν ἡ πόρνη αἰ-
 χρῆναι, ἀλλὰ οὐδ' αὖ τὸ καὶ ἡ πόρνη ἀντιφῶντα τὸν σοφὸν
 εἰς διελθῆναι, μὴ παραλίπῃ. ὁ γὰρ ἀντιφῶν ποτὲ βε-
 λόμενος ὅς σιωποῦσιν τὰς αὐτοῦ παρελθόντας, περὶ
 θῶν τῶν σοφῶν, πᾶσιν αὐτῶν, ἐλέγετο τάδε. ὁ
 σῶκράτης, ἐγὼ μὲν ὅμως ὅς φιλοσοφοῦντας δύσκει-
 μονεῖς εἶναι γινώσκω. σὺ δὲ μοι δοκεῖς ταύτην
 τὴν σοφίαν ἀρλελαυνοῦναι, ζῆς γὰρ οὕτως ὡς οὐδ'
 αὖ εἰς δούλ' ὑποδραστὴν δ' αὐτῶν μὲν μένει. σι-
 30 τία τὴν σιτῇ, καὶ ποτὲ πίνας τὰ φαυλότατα. καὶ ἰμα-
 τιον ἡμιέσαι οὐ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρου-
 σι καὶ χεμῶν, ἀνυπόδητος τε καὶ ἀχίτων δὲ πε-
 λῆς. ἢ μὲν γὰρ χρηματὶ γὰρ οὐ λαμβάνεις, ἀ καὶ ἱτωμέ-
 νους θυφράνεις καὶ ἐκτείνουσιν ἐλθούσας τῶν τε
 καὶ ἡδονῶν ποιεῖς. εἰ οὐκ ὡς περὶ τῶν ἄλλων ὁρῶν οἱ
 διδασκαλοὶ ὅς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀρεσκύν-
 ουσιν, οὕτω καὶ σὺ ὅς τῶν ὀνείων δὲ δόξαις, νομίζεις κα-
 40 καὶ λαμμόνους διδασκαλῶν εἶναι. καὶ ὁ σοκράτης
 πῶς ταῦτα εἶπεν; δοκεῖ μοι, ὡς ἀντιφῶν, ὡς εἰληφέναι
 με οὕτως ἀναιδῶς ζῆν, ὡς ἐπίστανται σὲ μᾶλλον, ἀρ-
 θανῆν αὖ ἐλθέσαι, ἢ ζῆν ὡς περὶ ἐγὼ. ἰδοὺ οὐκ ὡς περὶ
 μέγα, τί χελεπόρ' ἡδονῶν τὸ ἐμοὶ βίου πότερον, ὅτι
 τοῖς μὲν λαμβάνουσιν ἀργύριον ἀναγκαῖον ὅτιν ἀπο-
 γαλῆσαι ὅσο, ἐφ' ὃ αὖ μισθὸν λαμβάνωσι. ἐμοὶ δὲ μὴ
 λαμβάνοντι, οὐκ αὖ ἀναγκῇ δὲ γὰρ ἐλθέσαι, ὡς αὖ μὴ βού-
 λωμαι; ἢ τὴν δ' αὖταῦν μου φαυλίζεις, ὡς ἡ πόρνη μὲν ὕγι-
 νά ἐδιδόντ' ἐμοὶ ἢ σοῦ, ἢ πόρνη δὲ ἰσχὺν παρέχοντα, ἢ
 50 ὡς χαλεπώτερα ποιεῖσθαι τὰ ἐμὰ διατηρήματα τῶν
 σῶν, δὲ τὸ ἀπανιώτερον τε καὶ πολυτελέστερον εἶναι; ἢ
 ὡς ἡ δ' αὖταῦν σοὶ ἀσπίς παρασκευασθεῖσθαι ὄντα, ἢ ἐμοὶ λέγων, οὐκ
 οἶδ' ὅτι ὁ μὲν ἡδονῶν ἐδιδόντ' ἡδονῶν ὅσον δ' αὖτα. ὁ δὲ ἡ-
 δονῶν πίνων, ἡδονῶν τὸ μὴ παρὸντ' ὡς οὐκ ἐμὲ πότον;
 τά γε μὲν ἰματῶν, οἶδ' ὅτι οἱ μεταβαλλόμενοι, ψυχρὸς
 καὶ θάλπους γίνεσθαι μεταβαλλόντων, καὶ ὑποδύματα
 ὑποδύονται, ὅπως μὴ δὲ τὰ λυποῦντα ὅς πόδες,
 λευκῶνται πορδύονται. ἡδονῶν ὡς οὐκ ἡδονῶν ἐμὲ, ἢ δὲ
 ψυχῶν μᾶλλον τοῦ γνῶναι μὲν ὄντα, ἢ δὲ θάλαττα μα-
 60 χρομένον

sumum est non modo suam domum destruere, sed non mi-
 nus corpus, ac etiam animam propriam. In conuersa-
 tione uero quis uolet cum ipso conuersari, qui cibo et
 potu, ac meretricibus potius, quam amicis affectus sit?
 Nonne omnem hominem oportet, cum continentiam sci-
 at uirtutis fundamentum esse, hanc primam in animam
 deponere? Quis nanque sine ista aut quicquam disceret
 bonum, aut exercitatione perciperet? Aut quis uolupta-
 tibus seruens, non omni turpitudine corporisque animam/
 10 que suam polluet? Mihi enim mehercle uidetur optabile
 esse libero uiro, nec seruum talem habere. Quod si ip-
 semet huiusmodi seruat uoluptatibus, deprecari deos
 oportet, ut bonos dominos consequi possit: hoc enim mo-
 do duntaxat talis homo saluus effici possit. Cum uero
 hac diceret Socrates, multo continentiore se operibus
 quam uerbis monstrabat. Non enim solum has uolup-
 tates, quæ per corpus acquiruntur, superabat, sed illas
 etiam quæ per pecuniam: non immerito putans eum, qui
 à quocunque pecuniam recipit, suisque dominum illum
 20 constituere, ac seruitutem subire, nulla quauis alia mi-
 nus turpem. Dignum autem duco quæque cum Anti-
 phone sophista disputauit, non præterire. Quondam ci-
 nim uolens Antipho auditores Socratis ab illo abduce-
 re, adiens cum presentibus illis, sermonem in hunc mo-
 dum habuit: Ego quidem, Socrates, arbitrabar eos qui
 philosophia operam dant, feliciores effici oportere. Tu
 uero mihi uideris ista tua philosophia in contrarium frui.
 Talem enim uitam ducis, qualem nullus seruus domi-
 no subiectus sustineat: cibumque sumis, atque potum ui-
 lissimum bibis: uestique non modo trita, sed etiam ea-
 dem, tam in æstate, quam in hyeme uestitus es. Insuper
 nudis pedibus, et absque tunica incedis. Et ad hæc per-
 cuniam, quæ et cum congregatur lætificat, et accu-
 mulata quædam uoluptuose uiuere facit, accipere renuis. Si
 ergo quemadmodum cæterarum artium magistri, disci-
 pulos suos imitatores sui efficiunt, sic etiam tu uos audi-
 tores similes tibi reddas, infelicitatis nempe te esse magi-
 strum non dubites. Tum ad hæc Socrates: Mihi uideri-
 40 ris, ὁ Antipho, inquit, tam miserrimam me ducere ui-
 tam arbitrari, ut citius eligeres mori, quam quo ego
 uiuere modo. Age ergo consideremus. Quid uitæ in
 mea uita comprehendisti? Vtrum quoniam accipientibus
 quidem pecuniam, necesse est illud facere, super
 quo mercedem acceperunt: mihi uero cum non recipi-
 am, nec necessitas sit disputandi cum quibus nolum?
 An modum uiuendi mei parui existimas, atque opinaris
 quod minus ego quam tu, salubria ederem, aut mi-
 nus nutritiua? An putas fortassis comparatu ea diffi-
 cilia esse, quibus ego utor, quam quibus tu ipse, eo
 50 quod tua sumptuosiora, ac minus usitata sunt? Ve-
 rum forsitan delectabiliora tibi, quæ pro te apparantur
 ducis, quam mihi quæ ego sumo. Atqui ignoras,
 eum qui cum auaritia comedit, minime epulis indigere:
 quique cum auaritia bibat, minime potum exquisitum ab-
 sentem desiderare? At uestibus quicunque diuersis uti-
 untur, frigoris et æstus causa mutant, calceisque per-
 des induunt, ne propter ea quæ pedes offendunt, ambu-
 lare impediuntur. Dic igitur, quæso, si quando me
 comprehendisti aut frigoris causa plus cæteris domi ma-
 nentem, aut æstus gratia pro umbra cum aliquo con-
 tendens

tendentem; aut propter pedum dolorem nō prodire quor/
cunq; uellem? Nonne certo lenes, eos ipsos qui natura ipsa
corporis imbecilles sunt, per exercitationem tamen multo
fortiores ad ea quæ meditantur effici, ac facilius ea sustine/
re, q̄ illos qui corpore fortissimi, inexercitati tamen sunt?
Cur igitur me quoq; non opinaris per exercitationem om/
nia posse suffere facilius te nō exercitato? Enimvero quā
tu putas causam esse, ne gula, ne somno, ne deniq; luxuriæ
seruiam, quā quod cætera multo dulciora his habeam,
quæ non modo cum habeantur delectant, sed non minus 10
dum adhuc sperantur, prodesse possunt? Insuper hoc quo/
que fugere te non oportet, quod quicumq; se arbitrat in
his, in quibus agunt, non proficere, delectari non possunt:
quicūq; uero siue in agris colendis, siue in nauibus guber/
nandis, siue in quacūq; alia arte peragenda se proficere
uideant, tanquam feliciter degentes oblectantur. Cumq; a
nullo iustorum omnium talis nobis lætitia nascitur, qualē
habere quis possit cum se putet effici meliorem, ac melio/
res amicos acquirere, quod equidem in dies de me arbitra/
ri non desino: propterea si quid aut amicis, aut ciuitati pro 20
desse oporteat, uiri plus oclj ad hæc procuranda erit: an il/
li qui quemadmodū ego affectus sum, an illi qui ut tibi bea/
tum uidetur, sic uiuat? Ad rem autem militare, utrum qui
sine sumptuoso uictu uiuere nō possit, an ille cui satis om/
ne quod conligit, est, aptior iudicabitur? Aut utrum ille ci/
uius expugnabitur qui inuitatis & sumptuosis indigeat,
an ille qui mediocriter utatur illis etiā quæ in cōmuni usu
sunt? Videris o Antipho, felicitatē delicijs & diuitijs ap/
plicare. Ego autem nullis quidem indigere rebus, dijs ap/
propria: u: minimis uero, illorum esse duco qui quamproxi 30
mi superis sint: & deos quidem optimos omnibus: qui ue/
ro dijs appropinquant, proximos optimo existere. Rursus
cum quondam idem Antipho cum Socrate disputaret: O
Socrates, ait, ego te iustum quidem esse arbitror, sapiētem
autem minime: quod etiam tibi constat, ut puto. A nullo
nanq; propter quod tecum cōuersantur, pecuniam exigis.
Atqui si uestem, aut domum, aut quippiā illorū quæ possi/
des, precio dignum existimares, non modo gratis non da/
res, sed nec pro minori pecunia quā ualeat. Itaq; perspi/
cium est, mercedem tuæ cōuersationis te petiisse profecto 40
non minorem q̄ oportet, si quam utilitatem posse eam con/
ferre hominibus scires. Iustus igitur non iniuria es, cum nō
decipias homines exigendo pecunias: sapiens autem mini/
me, cum nihil laude dignum cognoscas. Ad hæc autem So/
crates: Apud nos, o Antipho, inquit, sancitū est, pulchri/
tudinem ac sapientiā uendere partim honestum, partim tur/
pe existere. Pulchritudinem nanq; si quisquā pecunia pro/
stituat omni uolenti, fornicatōrē eum appellant. Si quis au/
tem quemcūq; senserit bonum & honestum sui amatorē
esse, cum illo in amicitia coniungatur, illum modestum pu 50
tamus. Sapientiāq; similiter, si quis ut sophistæ solent fa/
cere, omni uolenti pecunia uendat, quasi fornicatorem no/
minant. Quicumq; autem ingenio præditum hominem do/
cendo quodcūque boni ipse sciat, amicum sibi efficiat,
hunc illi arbitramur agere quæ bono honestoq; ciui fa/
ciunda sunt. Itaq; o Antipho, sicut alius quidam aut ei/
quo bono, aut cane, aut auibus delectatur, sic & multo
magis etiam ego bonis amicis delector, ac eos si quid ego
boni sciam, doceo: cæteris quoq; eos commendo, quos pu/
tem profuturos eis ad uirtutem percipiendam: thesau/
rosq;

χρόνου τῷ ποδὶ σκιάς, ἢ δὴ τὸ ἀλγεῖν εἰς πόδας ἔβα
λίζοντα ὅπου αὐτὸν βούλωμαι; οὐκ οἶδ' ὅτι οἱ φύσει ἀδύ/
νισταί τ' ὅτ' σώματι μελετήσαντο. τῶν ἰχυροτάτων
ἀμελησαντων, λερείησιν γὰρ γίνονται, πῶς αὖ μελετώ/
σι, καὶ ῥᾶον αὐτὰ φέρονται. ἐμοὶ δὲ ἄρα ἐκ οἷς τ' ὅτ' σώμα
τι αἰετὰ στυγχαίνοντα μελετῶντι κρεττεῖν, πάν/
τα ῥᾶον φέρειν, σὺ μὲν μελετῶντος; τὸ δὲ μὴ διου/
ρᾶν γαστρί, μὴ δ' ὕπνω καὶ λαγνείᾳ, οἷα τί ἄλλο αἰ/
τιώτερον εἶναι, ἢ τὸ ἕτερά ἔχειν τούτων ἠδ' ἰώ, αὐτὸ μὴ
νομὸν γὰρ ἔχει ὄντα δύφρανε, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδας παρέ/
χοντα, ὡς φελέσει αἰετὰ καὶ μὴ τὸ τὸ γὰρ οἶδα, ὅτι οἱ μὴ
οἰόμενοι, μὴ γὰρ εὖ προήττειν οὐκ δύφραίνονται. οἱ δ' ἡ/
γούμενοι καλῶς προχωρεῖν ἑαυτοῖς, ἢ γεωργίαν ἢ ναυ/
κληρίαν, ἢ ἄλλο τι αὐτὸν τυγχάνουσιν ὀργαζόμενοι, ὡς δι/
προήττειν δύφραίνονται. οἷα οὖν ἅρ' πάντων τούτων
ποσάτω ἠδ' ὁρῶν εἶναι, ὅσον ἅρ' τὸ ἑαυτῶν τε ἡγεῖσθαι
βελτίω γίνεσθαι, καὶ φίλους ἀμείνους λατῶσαι; ἐγὼ
ποίνω διατελῶ ταῦτα νομίζω. ἐάν δὲ δὴ φίλους, ἢ πό/
λις ὠφελεῖν δέη, ποσὸν ἢ πλείονος γολῇ τούτων ὡς με/
λεῖσθαι τ' ὡς ἐγὼ νῦν, ἢ τ' ὡς σὺ μακαρίζεις διατε/
λῶμεν; στρατόν το δὲ πότερ' αὐτὸν ῥᾶον, ὁ μὴ δαυα/
μῶν αὐτὸν πολυτελὸς διαίτης ἦν, ἢ ὁ τὸ παρὸν ἀρ/
κίον; ἐκπολιορκηθέν δὲ πότερ' αὐτὸν δαΐτην ὁ τῶν χα/
λεπωτάτων εὐεῖν διωαμῶν, ἢ ὁ τοῖς ῥᾶσις ῥᾶσις
γόντυχαίνειν, ἀρκουῶτος χρώμεν, ἢ οἰκας, ὡς ἀνὰ φῶν,
τὴν δουλαμονίαν οἰομένην τρυφῇ καὶ πολυτέλειαν εἶ/
ναι. ἐγὼ δὲ νομίζω τὸ μὴ μνηστῆρος δέεσθαι, θεῶν εἶναι.
τὸ δ' ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω τὸ θεῶν. καὶ τὸ μὴ θεῶν
λερῶν. τ' ὡς ἐγγυτάτω τὸ θεῶν, ἐγγυτάτω τὸ
λερῶν. πάλιν δὲ ποτε ὁ ἀντιφῶν διαλεγόμενος
τῷ σωκράτει, ἔπειν' ὡς σωκράτης, ἐγὼ τοι σὲ μὴ δέ/
καον νομίζω, σφόδρ' οὐδ' ὅπως ποῦν. δοκῆς δὲ μοι
καὶ αὐτὸς ὅτ' ἔγωγε γινώσκω. οὐδ' ἴσθαι γ' οὐδ' εἰ σωφίας
ἀργύριον προήττειν, καί τοι τό γε ἱματισμῶν, ἢ τῶν οἰκίαν, ἢ
ἄλλο τι ὡς ἐκτελεῖν, νομίζω ἀργυρίου ἀξίον εἶναι, οὐ
δὴν αὐτὸ μὴ πῶς περὶ αἰσῶς, ἀλλ' οὐδ' ἐλαττοῦ εἰς
40 ξίας λαβῶν. δὴλον δ' ἡ ὅτι ἐκ τῶν σωφιστῶν ὡς π/
νὸς ἀξίαν εἶναι, καὶ ταύτης αὐτὸν ἐκλεῖψαι εἰς ἀξίας ἀρ/
γύριον ἐπρωτῆτον. δίκαιον μὲν οὐδ' αὐτὸ εἶναι, ὅτι ἐκ δέ/
πατῆς ὡς πλεονεξία. ὅπως ἔκ' αὐτὸν μνηστῆρος γὰρ ἀξία ὡς
ἐλαττοῦ. ὁ δὲ σωκράτης πρὸς ταῦτα ἔπειν' ὡς ἀντι/
φῶν, παρ' ἡμῖν νομίζεται τῶν ὡραν καὶ τῶν σοφίαν δι/
μοίως μὲν κελόν, ὁμοίως δὲ ἀεχρόν διατίθεσθαι εἶναι.
τῶν τε γὰρ ὡραν ἐάν μὴ τις ἀργυρίου πωλῇ τῷ δου/
λομένῳ, πόρον αὐτῶν ἀρκέσειν. ἐάν δὲ τις δὴν αὐτὸν γνῶ/
καλόν τε καὶ γὰρ ὅρασις ὄντα, ὅσον φίλον ἑαυτῷ
ποιεῖται, σὺ φρονεῖν νομίζομεν. καὶ τῶν σοφίαν ὡσαύτως.
ὅς μὲν ἀργυρίου τῷ δουλομένῳ πωλοῦντας, σοφίας
ὡσπερ πόρον ἀρκέσει. ὅστις δὲ δὴν αὐτὸν γνῶν ὅτι
τα, διδασκῶν, ὁ πᾶν ἔχει ἀγαθὸν φίλον ποιῇ, ὅσον
νομίζομεν. αὐτὸ καλῶ καὶ γὰρ πολίτην περὶ σῆκεν ταῦ/
τα ποιῇ. ἐγὼ δ' οὐδ' αὐτὸν καὶ αὐτὸς, ὡς ἀντιφῶν, ὡσπερ ἄλλο
λ' οἱ πᾶν ἀγαθόν, ἢ λευκόν, ἢ ὀρενθιδι ἠδ' ἐται, ἔτω καὶ
ἔτι μᾶλλον ἢ ἰσομαι φίλοις ἀγαθοῖς. καὶ ἐάν τι γὰρ ἀγα/
θὸν διδασκῶ, καὶ ἄλλοις σοφίῃσι, παρ' ὧν αὐτὸν γνῶ/
μα, ὡς φελέσει αἰετὰ καὶ μὴ τὸ γὰρ οἶδα. καὶ ὅς δὴ σαυ/
ρῶς

ρους τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκείνοι κατέλιπον
 ἐν βιβλίοις γράψαντες ἀνελίττω, καὶ ἐν τῶν τοῖς φίλοις
 διέρχομαι, καὶ ἂν τι ὁρῶ μὲν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα καὶ
 μέγα νομίζομεν λέγειν, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γινώμε-
 θαι. ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι, ἐδίδκε αὐτὸς τε καί
 καὶ ἐγὼ, καὶ οὗτοι ἀκούοντας ὕψι καλοκαγαθίαν ἄγειν.
 καὶ πάλιν ποτὲ τοὺς ἀντιφῶντας ὁρῶ μὲν αὐτῶν, πῶς
 ἄλλους μὲν ἡγετοπολιτικούς ποιεῖν, αὐτὸς δὲ ὁ πρό-
 τει τὰ πολιτικά, ἐπεὶ ἐπίσταται. ποτὶ δὲ αὖν, ἐφῆν,
 ὁ ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικά προῆσιμι, εἰ μόνον
 αὐτὰ προῆσιμι, ἢ εἰ ὑπεμελείμην τοῦ πλείους ἡγε-
 νούς εἶναι προῆσιμι αὐτὰ; ὑποσκεψόμεθα δὲ, εἰ καὶ ἀλα-
 ζονείας ἀρτρεπῶν οὗτοι σωόντας, ἀρετῆς ὑπεμελείδω
 πρὸς τρεπῶν. αἱ γὰρ ἔλεγχον, ὡς οὐκ εἰν καλλίωρ ὁ δὸς
 ἐπ' αὐτοφία, ἢ οἱ ἡς αὐτὸς ἀγαθὸς ὅσον γήνοιο, καὶ δλο
 κῆρ βούλοιο. ὅτι δὲ ἀληθῆ ἔλεγχον, ὥστε ἐδίδοσκον.
 γινώσκόμεθα γὰρ, ἐφῆν, εἰ τις μὴ ὦν ἀγαθὸς αὐλητής,
 δλοκῆρ βούλοιο, τί αὖν αὐτῷ ποιητέον εἴη; ἀρ' οὐ τὰ ἐξω
 φιλίης μιμητέον οὗτον ἀγαθὸν αὐλητῆς. καὶ πρῶτον
 μὲν, ὅτι ἐκείνοι σκόδον τε καὶ ἀλέκτωται, καὶ ἀκού-
 θους πολλοὺς πρὸς αὐτοὺς, καὶ τούτῳ ταῦτα ποιη-
 τέον. ἐπειτα ὅτι ἐκείνους πολλοὶ ἐπαυνοῦσι, καὶ τούτῳ
 πολλοὺς ἐπαυνοῦντας παρασκευάζουσιν. ἀλλὰ μὴ ἐργον
 γε οὐδ' αὖ μὴ ληψίον, ἢ θυδὺς ἐλεγχθήσεται γελοῖον
 ὦν, καὶ οὐ μόνον αὐλητῆς κακός, ἀλλὰ καὶ αὐδρωπῶν
 ἀλαζών. λέγειται ποτὲ μὲν διαπανδρῶν, μηδὲν ὠφελού-
 μιν, πῶς δὲ τούτοις κακοδοξῶν, πῶς οὐκ ὑποπῶνως
 τε καὶ ἀλυσιτελῶς, καὶ κατεγελῶσως βιώσεται, ὡς αὐ-
 τῶς εἰ τις βούλοιο στρατηγὸς ἀγαθὸς μὴ ὦν, φέρεται,
 ἢ λευερνήτης, γινώσκουσιν τὴν αὐτὴν συμβαίνει. ἀρ' οὐκ αὖν
 μὲν ὑποπῶν τῷ δλοκῆρ ἱκανὸς εἶναι ταῦτα προῆσιμι,
 μὴ δ' αὖτε πείθει, ταῦτα λυπηρόν. εἰ δὲ πείθει, ἔτι
 ἀβλήωτορον. δλοκῆρ γὰρ ὅτι λευερνῶν τε καὶ ἀλαζονείας
 μὴ ὑποπῶν μὲν, ἢ στρατηγῶν, ἀρ' ἔστιν αὖν, οὗς ἡκιστα
 βούλοιο, καὶ αὐτὸς ἀχρεὺς τε καὶ κακὸς ἀπαλλάξαι.
 ὡς αὐτῶς δὲ καὶ τὸ πλούσιον καὶ τὸ ἀνδρεῖον καὶ τὸ ἰχυ-
 ρόν μὴ οὐτὰ δλοκῆρ, ἀλυσιτελὲς ἀπέφαινον. πρὸς αὖτε
 ὅτι γὰρ αὐτὸς ἐφῆν μέζω ἢ ἡδὲ δλωαίμιν, καὶ μὴ δλωαί-
 μιν οὖν ταῦτα ποιεῖν δ' οὐκ αὖτε, ἱκανὸς εἶναι, συγχνώ-
 μης οὐκ αὖν τυγχάνειν. ἀπατεῶνα δὲ λέγει, οὐ μικρόν
 μὲν, οὐδ' ἔστιν ἀργύριον ἢ σκόδον παρὰ τὸν πειδοῖ
 λαβῶν ἀρ' ἔστιν, πολὺ δὲ μέγιστον, ὅστις μηδὲν ἄξιον
 ὦν ὅτι πατήκει πείθω ὡς ἱκανὸς εἶναι τὸ πῶς ἡγεῖται.
 ἐμοὶ μὲν ἐν ἐδίδκε καὶ τῷ ἀλαζονεῖν ἀρ' ἔστιν οὗτοι
 σωόντας τοὺς δλοκῆρ ἀλαζονεῖν. ἐδίδκε δὲ
 μοι καὶ τοιαῦτα λέγων πρὸς
 τρέπεμ.

rosque sapientum priscorum quos illi literis mandantes
 nobis reliquerunt, una cum necessarijs meis reuoluens,
 si quid reperiamus boni, elicimus, magnumque lucrum arbi-
 tramur si amicitia coniungamur. Cum ergo ipse hoc au-
 direm, et ille mihi uidebatur esse beatus, suosque auditores
 ad uirtutem conducere. Cum autem iterum Antipho in-
 terrogaret Socratem, cur cum alios putet reipub. guberna-
 tores efficere, ipse non uacet in ipsa ciuitate gubernanda,
 nisi quid hoc facere sciat? Vtrum o Antipho, inquit, solus
 reipub. melius gubernarem, an si quamplurimos ad hoc
 opus sufficientes efficiam? Vtrum autem suos auditores
 a simulatione dehortabatur, uirtutiq. operam dare hor-
 tabatur, hinc consideremus. Semper namq. dicebat, non
 esse meliorem uiam ad honores acquirēdos, nisi per quā
 bonus quisq. effici, et non uideri uelit. Quod autem hoc
 uerum esset, sic demonstrabat. Consideremus namq. aie-
 bat, si quispiam non bonus tibicen, apparere bonus uelit,
 quid sibi faciundum esset? nonne in illis bonos tibicines
 imitari debet, quæ extra artem propositam sunt? Primo
 namq. quoniam illi supellectilem ornatam possident, ac
 multos pedissequos circūducunt, et huic similiter agen-
 dum est. Deinde cum illi a multis laudentur, et huic mul-
 ti laudatores preparandi sunt. Verum opus nullum est fa-
 ciundum: quod si tentaret, cōfestim ridiculus apparebit,
 et non modo malus tibicen, sed homo etiam simulator.
 Atqui si cum pecuniam grandem consumeret, nihil utili-
 tatis acquireret, quin malam de se hominibus existima-
 tionem relinqueret, quo pacto non ridiculose et inutili-
 ter uiueret, cumq. dolore atq. mœrore? Similiter si quis
 cum non bonus sit, aut imperator, aut gubernator, appa-
 rere uelit, quid accideret ei perspicimus. Nempe, si cum
 desideret apparere sufficiens esse ad hæc peragenda, per-
 suadere non possit, tristissimum est: quod si persuadeat,
 multo miserabilius. Constat enim, quod si aut gubernare
 constitutur, aut exercitum ducere, qui nescius harum ar-
 tium est, perdet eos profecto quos minime uelit, ipse quo-
 que turpiter ab incepto cessabit. Eadem etiam ratione
 inutile monstrabat esse, diuitem, aut fortem, aut robustū
 quempiam, cum non sit, apparere uelle. Iuberi enim eis
 aiebat, maiora quam possint: quæ cum agere nō queant,
 appareant tamen sufficientes ad hæc peragenda, ueniam
 minime consequuntur. Deceptorem autem non illum ap-
 pellabat, qui cum parum quippiam aut argentum, aut ua-
 sculum quodam persuaso accipiens, eo illum priuaret:
 illum uero multo maiorem, qui cum nullius precij sit, se/
 ductionibus persuadebat sufficientem se esse ciuitati præ-
 esse. Mihi itaq. uidebatur cum hæc Socrates as-
 sereret, a simulatione etiam suos
 auditores abducere.

50

ΞΕΝΟ-

Q

XENO/

[illegible]

utpote bella, agricultura, ceteriq; quamplures: nonnullos hominum exercitatos non esse ad frigus & aestus sufferēdos, nonne magna desidia est? Magna, inquit, per Iouē. Cōcedis igitur, ait, in illis quoq; facile serēdis, eū qui princeps futurus est, oportere exercitātū esse? Prorsus, inquit, oportet. Si itaq; in his omnibus cōtinentes cum illis connumerandi sunt, qui dominandi arte erudiantur: qui non possunt hoc agere, nempe cum illis aggregandū sunt qui longe absint a spē dominādī. Concessit etiā hoc. Cum igitur utriusq; horū, inquit, haud ignoras gradum, considerasti aliquādo quo cum teipsum aggregare debes? Ita, inquit Aristippus: nullōq; pacto cum illis esse cōnumerandū existimo qui dominari uelint. Valde nanq; insipientis hominis mihi esse uideatur, non satis habere si sibi ipsi quae oporteat cōpararit, cum hoc etiam solū maximum sit, sed obligare se uelit ad ea praestanda ceteris etiam ciuib. quibus indigeant: ac sibi quidē ipsi non posse satis in omnibus facere, gubernādo autem ciuitatē, si non opera sua quacūq; uelint ciues adipiscātur, supplicij affici. Hæc
20 quis nō dicat magnam insipientiā esse? Quemadmodū enim ego meis ministris, sic etiā ciuitates uti debere existimant magistratibus suis. Ego nanq; dignū duco famulos meos mihi quidem copiose preparare quibus indigeam, illos uero nihil illorū tangere. Ciuitates quoq; oportere arbitrantur sibi quidem ipsis opera magistratū quamplurima bona praebere, illos autem ab omnib. illis abstinere. Ego itaq; illos quidem qui uelint multis negocijs obrui, ac alijs occupationes praestare, eo quo dictum est modo erudiēs, cum his aggregabo qui dominandi cupidi sunt.
30 Me autē ipsum cum ipsis cōnumerabo, qui magnificiantur quamfacilime et suauiter uiuere. Tum Socrates: Placet inquam etiā hoc cōsiderare, utrum principes an subditi iucundius uiuāt? Vehementer placet, ait. Gentium itaq; inquit, quæ ad nostram usq; perueniunt notitiā, in Asia quidem Persæ dominātur: seruiunt autem Syri, Phryges, & Lydi. In Europa uerò Scythæ dominātur, iussa autem capiunt Mæotæ. In Libya autem Carthaginēses dominātur, obtēperant uero Libyes. Vtros igitur horum suauius uiuere arbitraris? Aut Græcorū cum quibus tu quoq; habitas? utrum illi qui ciuitatibus praesunt, an qui subditi
40 sunt, iucundius tibi uiuere uidētur? Sed ego tamen, inquit Aristippus, neq; in seruitutem me aggregandum esse dico, sed in media horum uia, quæ neq; in principatu, neque in seruitute consistit, sed in libertate, quæq; maxime ad felicitatem conducat. Attamen, Socrates ait, si quemadmodum neq; in principatum, neq; in seruitutem hæc uia ducat, sic etiam nec inter homines te duceret, fortassis recte diceres. Quod si cum hominibus conuersatus, nec dominari, nec seruire uelis, nec illis ultro obediās
50 qui ciuitatibus praesunt, scias uelim, non ignorare superiores quibus modis inferiores priuatim & publice seruos etiam nolentes efficiant, ac ut seruis utātur. Non enim te fugit quod segetes & arbores nonnulli metunt ac incidunt, quas alij seminarunt atq; plantarunt. Omnibusq; modis constringunt obsidionibus, quos nouerunt inferiores esse, quoad persuaferint eis, seruitutem potius quā bellum cum fortioribus eligere. Priuatim etiam qui fortes & potentes sunt, imbecilles ac impotentes seruituti mancipant, atq; potiri eis conantur. Sed idcirco, Aristippus ait, ne huiusmodi patiar, in nullam rempublicam

adscribi me uolui, sed ubique sum hospes. Hic Socrates: Adhuc hoc, ait, multo mirabilius dicis. Nam posteaquam Sinnes, et Sciron, atque Procrustes obierunt, nemo quidem hospitibus iniuriam facit: ueruntamen omnes quibus quamoptime suas inhabitare ciuitates cura est, leges ut a nullo patiantur iniuriam, ponunt: amicos una cum necessarijs alios etiam comparare conantur adiutorij causa, ac ciuitates muniunt moenibus: et armis, quibus se tutari possint, utuntur: et ad haec alios etiam aliunde socios preparant, et tandem cum his omnibus iniurias non nunquam patiuntur. Tu uero nihil illorum habens, in uis autem ubi plurimis iniuriæ inferuntur, multo tempore uersatus: in quancumque uero ciuitatem adibis, ciuibus omnibus inferior, ac talis existens, quales ut plurimum spernunt quicumque iniuriam inferre uelint: propterea tamen quod hospes es, putas te non passurum iniurias? An propterea quod ciuitates securitatem tibi et eunti et abeunti pollicentur, confidis? an fortassis quoniam seruus etiam talis opinari esse futurus, qualis nulli proderit domino? QVIS NANCQUE HABERE IN DOMO 20 HOMINEM VELIT, QUI LABORARE QUI DEM REN VAT OMNINO, SVMPTVOSO AVTEM APPARATV VTATVR? Consideremus ergo quo pacto talibus seruis domini utantur. Nonne libidinem quidem illorum fame castigant? Furari uero prohibent, cum ab eis auferunt omnem furandi facultatem? Compeditibus autem fugiendi amputat libertatem? Ociositatem uero uerberibus excitant? An quomodo tu facis, cum talem quenquam tuorum ministrorum esse deprehendis? Supplicijs uero omnibus afficio, ait, quoadusque bene seruire coguntur. Sed tamen, o Socrates, inter illos qui ad dominandi artem erudiantur, quam tu felicitatem esse ducas, ab illis qui coacti ex necessitate multis laborant incommodis? Nihil interesse mihi uidetur. Si quidem fame siccant, sitient, et uigilabunt, ac frigoribus alijsque afficiuntur laboribus ultro. Ego nanque nescirem quid differt, eandem pellem aut sponte, aut inuite cedi: aut idem corpus his omnibus siue sponte, siue inuite subijci. Nihil enim aliud nisi insanire mihi uidetur, qui haec ultro sustinere uelit. Ad haec uero Socrates: Nonne Aristippe, inquit, ista ratione tibi uoluntaria a contrarijs differre uidentur? qua qui ultro famescat, cedit cum uoluerit: qui sponte sitit, bibet, et in alijs similiter. Qui uero ex necessitate patitur, non licebit ei cum uoluerit ab his liberari. Præterea qui sponte haec patitur, bona spe dufus letatur: quemadmodum illi qui feras uenantur, spe capiendi libenter laborant. Atque talia prætia laborum parui facienda sunt. Qui uero conantur ut quamoptimos amicos habeant, siue ut inimicos expugnent, siue ut fortes corpore animoque effici, et suam domum bene ha-

bitent, suisque profint amicis ac patriæ, quis dubitet istos laborare suauiter in huiusmodi rebus, ac cum letitia uiuere? cum et seipsos apprime mirentur, et ab alijs laudentur. Ad haec autem, MOLLITIES QUIDEM ET VOLVPTATES IN PROMPTV POSITAE, NEC CORPORI SANITATEM, VT HI AS-

SERVNT QUI GYMNASIIS PRAESUNT, nec animo ullam sententiam cuiusquam existimationis praestare possunt. Studium uero et patientia, bonarum atque honestarum artium causa sunt, ut optimis uiris uidetur.

Dicit

κατακλείω, ἀλλὰ ξυγόντα πανταχοῦ εἰμι. καὶ ὁ σωκράτης ἐφ' ᾧ μὲν τοὶ ἥδην λέγεις διεινὸν πάλαισμα. εὖ δὲ ξυγόντες ὅτε σίδ' ἡς καὶ ὁ σκέρων καὶ ὁ περκρούτης ἀπέθανον, ὅδ' εἰς ἐτι ἀδικεῖ. ἀλλὰ ναὶ οἱ μὲν πολιτοῦντο, καὶ ταῖς παρῖσι, καὶ νόμους τίθεντες, ἵνα μὴ ἀδικῶνται, καὶ φίλους πρὸς τοὺς ἀναγκαίους λαλῶν μάλιστα ἀλλὰς λετῶντες βοκνοῦς. καὶ ταῖς πόλεσι μὲν δόματα ποδὲ βάλλοντες. ὅπλα λετῶντες, οἷς ἀμύνοντες εὖ ἀδικοῦντας. καὶ πρὸς τοῖς ἀλλοῖς ἐξωθεν συμμάχους κατασκευάζοντες. οἱ μὲν πάντα ταῦτα λεκτικῶν, ὁ μὲν ἀδικοῦντος. σὺ δὲ οὐδὲν μὲν τούτων ἔχω, καὶ δὲ ταῖς ὁδοῖς ἐξῆς πλείστοι ἀδικοῦντες πολλὴν χρόνον διατρέχων, εἰς ὁπίαν δ' αὖ πόλιν ἀφίκηται πολὺν πέντον ἡτῶν ὡς καὶ τοῖς τοῖς, οἷς μάλιστα ὑπὸ τίθεντες οἱ βολοῦντο ἀδικεῖν, ὁ μὲν δὲ ξυγόντα εἶναι καὶ οἱ ἀδικοῦντες καὶ δύνανται πόλεις σοὶ ἐρείθουσιν ἀσφάλειαν, καὶ προσόντι καὶ ἀπὸντι διατρέχεις; καὶ δὲ οἱ καὶ τοῦτο αὖ οἱ, οἱ μὲν νὶ δεσποτῶν λυσιστελεῖν; τίς γὰρ ἐθέλει ἀνθρώπου καὶ οἰκίας ἔχειν, ποιεῖν μὲν καὶ οἱ ἐθέλοντες, τῇ δὲ πολυτελείᾳ τῇ χαίροντες; σκεψάμεθα δὲ καὶ ὅτε, πῶς ὁ δεσπότης τοῖς τοιοῦτοις οἰκίους χρόνους. ἀρα δ' τῶν μὲν λαγνείαν αὐτῶν τῶν λιμῶν σωφρονίζουσι; καὶ ἐπὶ δὲ καλῶν σιμῶν ἀρκέοντες, ὅθεν ἀντιλαβέμεν; καὶ δὲ ἀρα περὶ δέσμοις ἀπέργουσι. τῶν ἀργίων δὲ πληγαῖς ὁ ἀναγκάζουσι. καὶ σὺ πῶς ποιεῖς ὅταν τῶν οἰκίων τινὰ τοιοῦτον ὄντα καταμανθάνῃς; καὶ λέγω, ἐφ' ᾧ, πᾶσι κακοῖς, εἰς αὐτοῦ τοῦτο ἀναγκάζω. ἀλλὰ γὰρ, ὁ σωκράτης, οἱ εἰς τὴν βασιλικὴν τέχνην παιδοῦντο, καὶ οἱ δὲ μοι σὺ νομίζεις δυσλαμονίαν εἶναι, τί δὲ ἀφ' ἧς οἱ ἀναγκάζουσι κακοπαθοῦντων, εἴ γε πενήτουσι, εἴτε καταδεδιήσουσι, καὶ ἐργάσουσι, καὶ τὰ πάντα μοχθήσουσι ἐκόντες. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδ' ὅ, τι ἀφ' ἧς οἱ αὐτοῖς δέμας, ἐκόντες καὶ ἀκοντες μαστιγοῦντο, καὶ ὅπως τὸ αὐτὸ σῶμα πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις ἐκόντες, καὶ ἀκοντες πολιορκεῖσθαι. ἄλλο γε καὶ ἀφροσύνην πρόσσει τῶν θέλονται τὰ λυπεῖα ὑπομένειν, τί δ' ὡς ἀρίστη περὶ σωκράτης ἐφ' ᾧ, ὁ δὲ μοι σοὶ τῶν τῶν ἀφ' ἧς οἱ ἐκόντες καὶ ἀκοντες; καὶ ὁ μὲν καὶ πρὸς τῶν φάγοι αὐτοῖς ὅτε βούλοιο. καὶ ὁ ἐκὼν διψῶν πίνῃ, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως. τῶν δ' ὅτε ἀναγκάζουσι τὰ πείνοντες, οὐκ ἐξίστημι ὅτε αὐτοῖς βούληται πίνειν. ἐπεὶ αὖ οἱ μὲν ἐκόντες ταλαπορώμενοι ἀγαθὰ ἐλπίδι φρονῶντες ὀφθαλμοῖς, οἷον τὰ θεῖα θερῶντες, ἐλπίδι καὶ λήψιδι ἡδέως μοχλοῦσι. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἅλλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἀξία ὄντι. εὖ δὲ ποιοῦντας ἵνα φίλους ἀγαθὸς κλησωνται, καὶ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται, ἵνα δικαιοσύνη νομῶν καὶ τοῖς σώμασι καὶ τοῖς ψυχαῖς, καὶ τῶν αὐτῶν οἱ καλῶς οἰκῶσι, καὶ εὖ φίλους εὖ ποιεῖσι, καὶ τῶν πατριδῶν δυνεργήσωσι, πᾶς οὐκ οἶδα ὡς καὶ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῆν ὀφθαλμοῖς, ἀγαθῶν μὲν ἐκόντες, ἐπαινοῦ μὲν δὲ καὶ ζήλου μὲν ἐκόντες τῶν ἄλλων; ἐπὶ δὲ αἱ μὲν ἑσθίοντες γίαι, καὶ ἐκ τῶν παραχρῆμα ἡδονῶν, οὐτε σώματι δύνανται ἵκανα εἶσι μὲν ὀργάζεσθαι, ὡς φασὶν οἱ γυμνασταί, οὐτε ψυχῇ ὑπὸ σῆμμι ἀφ' ὁλογοῦ οὐδὲ μέαν ἐμποιοῦσιν. αἱ δὲ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐκόντων ἐκόντων τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ὀργῶν ὁξικνεῖσθαι ποιεῖσιν, ὡς φασὶν οἱ ἀγαθοὶ ἀνδρες.

λέγει

m:q; multo honorabiliorem & in bonis præclarior
 rem fore. Non decipiam autem te, à uoluptate exor
 diendo, sed qualem rebus dii contulerint naturam,
 tibi cum ueritate narrabo. Nihil enim eorū quæ bo
 na atq; honesta sunt, dii hominib. sine labore et stu
 dio præstant. Sed siue deos esse tibi propitios uis, co
 lendi sunt ipsi dii: siue ab amicis diligi, amicis bene
 faciendū: siue à quālibet ciuitate honorari desideras,
 ciuitati aliqua utilitas adferēda: siue à tota Græcia
 ob uirtutē admiratione dignus existimari, conandū
 est toti Græciæ benefacere: siue tibi terram fructus
 producere, terra colenda: siue iumentis diuitias acq
 uere, iumentorum tibi cura habenda est: siue per bel
 lum desideras augeri, ac uis amicos quidē à seruitu
 te liberare, inimicos uero in seruitutē redigere, bel
 licæ artes et discendæ sunt ab illis qui sciunt, & ex
 ercendū in eis, quomodo eis debeas uti. Si uero uelis
 corpore etiā fortis esse, subiiciendū est animo corru
 pus, ac exercendū in laboribus atq; sudoribus. Pra
 uitas uero subridens, ut Prodicus narrat: Intelligis
 20
 o Hercules, inquit, q̄ asperam ac longam uiam ad
 delectationes hæc mulier narrat? Ego uero perfacili
 ac breuissima uia ad felicitatem te ducam. Ad hæc
 uirtus respondens: O misera, inquit, quid boni tu ha
 bes, aut quid tibi suauiter uideri potest, cum nihil ho
 rum gratia agas, nec suauitū desiderū expectes: sed
 antequā cupias, omnium istorum implearis? Nam an
 tequā famescas, comedis: & antequā sitias, bibis: et
 ut cum uoluptate comedas, exquisitorū ciborū ute
 ris coquis. Ut uero uoluptuose bibas, uina uaria pre
 30
 ciosaq; ac in æstate circumiens hinc & illinc quæ
 ritas niuem. Ut autem q̄ suauiter dormias, non solu
 stratum molle supponis, sed lecticas, ac lecticis su
 stentacula præparas. Nō enim propter laborem, sed
 quoniā nihil habes quod agas, somnum desideras.
 Res uero uenereas omnibus machinationib. & an
 tequā corpus indigeat, exerceas. Ipsis etiam uiris, ut
 mulierib. uteris. Sic enim tuos amicos instruis, nocte
 quidem in turpitudinib. uacans, quod autē utilissi
 mum diei est, in somno cōsumens. Cum uero immor
 40
 talis sis, à dijs quidē proiecta es, à bonis uero homi
 nibus ignominia affecta. Nunquā, quod auditu dul
 cissimū est, tuam audisti laudem: nec quod suauissi
 mū usu, bonum ullum tuum opus uidisti. Quis igit
 tur cum aliquid dicas crederet tibi? aut cum indige
 as, quicquā tibi præstaret? Aut quis suæ cōpos men
 tis, uoluerit inter tuos cōnumerari, qui in iuuentute
 quidē corporib. debiles, in senio uero amentes effi
 ciuntur: cum adolescentiā cū pigritia in delicijs pera
 gant, in senio autē multis laboribus & infirmitati
 50
 bus confringantur: quiq; uerecūdati super his quæ
 egerunt, non tamen minus super his quæ agunt,
 grauantur, tanquam qui in iuuentute omnibus uol
 uptatibus affecti, in senectutem sibi omnia molesta
 feruarunt. Ego uero sum quidem cum dijs, adsum
 uero bonis hominibus: nihilq; operis boni, neq; di
 uini, neq; humani, sine me fieri potest: magisq; alijs
 omnib. et apud deos, & apud homines optimos ho
 norib. fruor: etenim desiderata coo:atrix artificibus
 sum, fida domorū domini custos, beneuola famulis,
 patro

κὴ ἐμὲ ἐτι πολὺν ὄντιμωτόραν, κὴ ἐπ' ἀγαθοῖς ὁρᾷ πρεπε
 σεῖραν φανῶμαι. ὅκ δ' ἀπατήσω δὲ σε πλοοιμίαις ἡδον
 ῆς. ἀλλ' ἢ πρὸ οἱ θεοὶ δ' ἔθεσαν, τὰ ὄντα διηγέσμαι
 μετ' ἀληθείας. τὴ γὰρ ὄντων ἀγαθῶν ὁ καλὸν, οὐδὲν
 αὐτοῦ πόνος κὴ ὑπὸ μελέας θεοὶ διδασκὶν ἀνθρώποις. ἀλλ'
 εἴτε αὖθις θεοὺς ἰδέωσιν εἶναι σοὶ βούλει, θεραπυόντων αὖθις
 θεός. εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, αὖθις φίλους δι
 εργετικόν. εἴτε ὑπὸ πινυθ' ὁλόως ὑπὸ θυμῷς ἡμᾶς,
 τὴν πόλιν ὠφελητόν. εἴτε ὑπὸ τῷ ἑλλάδι πᾶσις ἀ
 ξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμαζέσθαι, τὴν ἑλλάδα περατόν δι
 ποιῶν. εἴ γε τὴν γλῶσσαν σοὶ κερπύς ἀφθόνους, τὴν
 γλῶσσαν θεραπυόντων. εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἱ δὲ πλῆ
 τίζεσθαι, τὴν βοσκημάτων ὑδηγητόν. εἴτε δὲ πολέμου
 ὁρμᾶς αὐξέσθαι, κὴ βούλει δυνάσθαι πύς τε φίλους ἐλδο
 θεοῦ, κὴ αὖθις ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχ
 νας αὐτὰς τε παρὰ τῷ ὑπὸ σαρμῶν μαθητόν, καὶ ὅπως
 αὐτὰς δὲ χρῆσθαι ἀσκητόν. εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλῃ
 δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπερεῖναι ἐνείκον τὸ σῶμα,
 κὴ γυμνασίῳ σὺν πόνοις κὴ ἰδρωτί. καὶ ἡ ἱακία ὑπὸ
 λαβοῦσα ἐπὶ σὺν, ὡς φησὶ πρόδικος, γνῶσις, ὡς ἡράκλεις,
 ὡς χρεῖ πλῶν ὁ μακρὰν ὁδὸν ὑπὸ τὰς θυφροσώας ἡ γυ
 νῆ σοὶ αὐτῇ διηγέσθαι: ἐγὼ δὲ ῥαδίαν κὴ βραχέαν ὁδὸν
 ὑπὸ τῇ δὴ δ' αἰμονίαν ἀξίω σε. κὴ ἡ ἀρετὴ ἐπὶ τῷ τλήμονι,
 τί δὲ συ ἀγαθὸν ἔχεις, ἢ τί ἡδὺ οἶδα, μηδὲν πύτων
 ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἐθέλουσας; ἢ τις οὐδὲ τὴν τὴν ἡδὲ ὑπὸ
 μῶν ἀναμύδουσας, ἀλλὰ πρὶν ὑπὸ θυμῷ παύων ἐμ
 πίπλασαι. πρὶν μὲν πεινῆν, ἐδίδοις: πρὶν δὲ διψῆν,
 πίνουσα. ἵνα ἡ ἡδὲ φάγοις, ὅσοις μηχανώμεναι
 ἵνα δὲ ἡδὲ πίνης οἶνος τὴν πολυτελεῖς πρᾶσιν δυνάμει,
 καὶ τὴν θεοὺς χθονὰ πρὸς θεοῦς ζητῆς. ἵνα δὲ καθυπνώ
 σης ἡδὲ, ὁ μόνον τὰς σρωμνὰς μαλακὰς, ἀλλὰ τὴν
 κλινὰς, τὰ τὰ ὑπὸ θάβρα τὰς κλινὰς πρᾶσιν δυνάμει. ὁ
 δὲ ὁ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ δὲ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ, ὅ, ποιῆς, ὑπὸ
 ὑπὸ θυμῷ. τὰ δὲ ἀφροδίσι παρὰ τὴν δὲ ἀναγκάς
 πᾶν τα μηχανώμεναι, καὶ γυναιξὶ κὴ ἀνδράσι χωρὶς
 οὕτω γὰρ παρὰ δυνάμει αὐτῆς φίλους. τὴν μὲν νυκτὸς
 ὑβρίζουσα. τὴν δὲ ἡμέρας τὸ χρεσιμώτατον κατεκινώ
 40
 μεν. ἀδανάτῃ δὲ ὅσα ἐκ θεῶν μὲν ἀπὸ τῆς φύσεως. ὑπὸ
 δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζει. τὴν δὲ πᾶν τὸν ἡδίστου ἀ
 κούσματος, ἐπὶ αἰνῶν αὐτῆς ἀνέκωσθαι. καὶ τὸ πᾶν
 τὸν ἡδίστου θεοματῶν, ἀθέατον. οὐδὲν γὰρ πᾶν τε
 σαυτῆς ὄργον καλὸν τε δέσσει. τίς δ' αὖ σοὶ λεγούσῃ
 τί πισδύσει; τίς δ' αὖθις διωρμῆν τινὲς ἐπαρκέσει; ἢ τίς
 αὖθις φρονεῖ τὸ σὺ διαδου τλημῆσιν εἶναι; οἱ νῦν
 μὲν ὄντες, τοῖς σώμασιν, ἀδυνάτοι εἰσὶ. πρὸς βύτορας
 γυρόμενοι, τὰς ψυχὰς ἀνέκτοι. ἀπόνως μὲν λιπαροὶ
 δὲ νεότητι τρεφόμενοι, ὑπὸ πόνω δὲ ἄχμηροὶ δὲ γέ
 ρως πρὸς ὄντας, τοῖς πεπραγμένοις αἰσχυροί, τοῖς
 δὲ πρὸς τοῖς βαρύνονται. τὰ μὲν ἡδὲ αὖθις τῇ νεότη
 τι δὲ ἀδυνάτοι, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀφθί
 50
 μενοι. ἐγὼ δὲ σωίμεν μὲν θεοῖς, σωίμεν δὲ ἀνθρώ
 ποις τοῖς ἀγαθοῖς. ὄργον δὲ καλὸν οὕτε θεῶν, οὕτε ἀν
 θρώπων χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. τιμῶμαι δὲ μάλιστα πᾶν
 τὸν καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις οἷς πρὸς ἡμε
 ἀγαπητὴν μὴ γὰρ σωεργὸς τεχνήταις. πιστὴ δὲ φύλαξ
 οἰκῶν διαπύτοις. θυμῶν δὲ παρὰ πᾶσι οἰκίταις
 ἀγαθῇ

alimento suo nutriens puerum, magno multoq; cum labore usq; ad partum perueniens. Postea etiam nutrit, atq; pro eo procurat, a quo tamen nunquam antea beneficii quippiam acceperat, quicq; non modo ignorat qui ei beneficit, sed neq; declarare potest quibus indigeat. Mater uero per coniecturam quae conducit, quaeq; grata sint eis, conatur adimplere. Multoq; tempore nutrit die noctuq; laboribus affecta, ignoras quam istorum omnium mercedem habebit. Et non sufficit solum nutrire, sed cum uidentur filij posse discere quicquam, quaecunq; ipsimet parentes ad uitam utilia habent, docent. Quae uero putant alium magis posse docere, pro his ad illum liberos ut doceantur, mittunt cum sumptibus suis, omnibuscq; modis procurant, ut quamoptimi liberi eis efficiantur. Ad haec adolescens ait: Esi haec omnia, ceteraq; his multo fecerit plura, nullus tamen posset profecto duritiem matris meae sufferre. Tum Socrates: Vtrum, ait, fere immunitatem putas difficiliorem ad sufferendum esse, an matris? Ego quidem, inquit, matris puto, quae talis sit. Num igitur unquam aut momordit, aut recalcitrauit tibi, quemadmodum multi a feris affecti sunt? Non ista, sed ea dicit, inquit, mehercle, quae nullus unquam audire uelit. Tu autem quot, Socrates ait, ei molestias tum dicto, tum facto, a prima etate, die noctuq; praestitisti? aut quantum doloris attulisti egrotationibus uexatus? Nihil tamen, ait, unquam aut feci, aut dixi, cuius illam puderet. Quid uero, inquit, difficilius tibi putas esse, quaecunq; illa dicit audire, an histriones, cum in tragœdijs alter alteri maximas contumelias dicant? Sed tamen, ut arbitror, quoniam non putant nec illum qui redarguit, propterea redarguere ut damnum inferat, nec illum qui minatur propterea minari ut mali quicquam faciat, a quo animo ferunt. Tu autem cum haud ignores, quod quicquid mater dicit, non modo non ut maleuola tibi dicit, sed uolens tot tibi bona fore, quot nulli alij, egre feres? An opinaris maleuolam tibi matrem esse? Minime, inquit, hoc opinor. Si itaq; Socrates ait, istam cum beneuola tibi sit, et quammaxime potest pro te procuret ut saluus sis, nulloq; priuieris necessario, et ad haec tibi multa bona fieri deos oret et uota reddat, difficilem esse ais, nec potes talem matrem sufferre? Ego quidem arbitror bona te non posse sufferre. Dic autem mihi, inquit: Vtrum alium quenquam putas oportere colere, an arbitraris te nulli hominum unquam oportere placere, neq; sequi, neque parere neq; duci, neque alicui principi? Imo quidem, inquit, mehercle. Ergo uicino quoque, Socrates ait, tu uelis placere, ut et ignem tibi accendat, cum opus fuerit, in aliquoq; bono te iuuat? et si fortuito in aliquam incideris aduersitatem, tanquam et beneuolus et propinquus tibi possit prodesse? Ita equidem, ait. Quid uero comitem sine in terra, siue in mari, aut alium quenquam, non arbitraris interesset, amicum aut inimicum habere? An opportunum esse iudicabis amicitiam potius illorum consequi? Ita, inquit. Si itaq; Socrates ait, istorum omnium amicitiam magni existimandam esse putas, nonne matrem etiam quae plus te omnibus istis amat, putas oportere colere? An ignoras quod ciuitas quoq; alia quidē non nimium curat

et μεταδιδούσα τι τροφῆς ἡς καὶ αὐτὴ τρέφεται. καὶ σὺ πολλῶ πόνῳ διατρέγῃς καὶ τεκνύσας, τρέφεις τε καὶ ὑπόμελεις, οὐτε πρὸς πεπονθῆα ἐδίδου ἀγαθόν, οὐτε γινώσκουσιν ὅτι βρέφους ὅφ' ὅπου συμπάσχει, οὐδὲ σημαίνειν διωκόμενον, ὅπου δ' αἶψ' αὐτὴ σπαραξομένη πάντε συμφύροντα καὶ κεχρησμένα πειρᾶται ἐκπληροῦν, καὶ τρέφει πολλὸν χρόνον, καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας ὑπομένουσα πόνειν, οὐκ εἰδὶσα τίνα τούτων χρεὶν ἀπλήνεται. καὶ οὐκ ἀρκῆ δρεῖναι μόνον, ἀλλὰ ἐπεὶ δ' αὖθις ὀφείλουσι ἱκανοὶ εἶναι οἱ παῖδες, μανθάνειν τί αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γοῖς ἀγαθὰ πρὸς τὴν βίον διδασκῶσιν. ἀλλ' αὖ οἷοντι ἄλλου ἱκανώτερον εἶναι διδάσκειν, πέμπουσιν πρὸς ἑσσο διαπαντός, καὶ ὑπόμελουσιν πάντα ποιούμεν, ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς γένηνται ὡς δυνάμεν βέλτεροι. πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος ἐφ' ἧς ἀλλὰ τοὶ εἰ ταῦτα πάντα πεποιήκει, καὶ ἄλλα τούτων πολλαπλάσια οὐδὲν αὖ δυνάμεν εὐτυχῆς αὐτοῖς εἶναι τὴν χαλεπότητα. καὶ ὁ σωκράτης, πότρεα δὲ οἷς, ἐφ' ἧς ἀρκῆς ἀρετῆς τὰ δυσφρεσύτερα εἶναι, ἢ μητροῦς; ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἐφ' ἧς μητροῦς, ἐφ' ἧς τοιαύτης. ἢ δὴ πάποτε εἶναι δ' ἀκούειν κακόν τι τοιοῦτον, ἢ λακτίσας, οἷα ὑποδύμεν ἢ δὴ πολλοὶ ἐπαθόν; ἀλλὰ νῦν δὲ ἐφ' ἧς λέγει αὐτὸς οὐκ αὖτις ὑπὸ βίᾳ πάντι βούλοιο ἀκούσαι. σὺ ἢ πότρε, ἐφ' ἧς σωκράτης, οἷς ταῦτα, δυσανέκτα καὶ τὴν φωνὴν καὶ τοὺς ὀργαίους ἐκ παιδίου δυσκολάων. καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς πράγματα παρασχέμεν, πότρε δὲ λυπῆσαι καὶ μὲν. ἀλλ' οὐδὲ πάποτε αὐτῶν, ἐφ' ἧς ἔσται οὐτ' ἐποίησα οὐδὲν ἐφ' ἧς ἡμέραν. τί δ' οἷς, ἐφ' ἧς χαλεπώτερον εἶναι σοὶ ἀκούειν ὡς αὐτὴ λέγει, ἢ τοῖς ὑποκειταῖς, ὅτ' αὐτὴ ταῖς τραγῳδαῖς, ἀλλήλους τὰ ἔχοντα λέγουσιν, ἀλλ' οἶμαι ἐπεὶ δ' οὐκ οἶομαι τῶν λεγόντων, οὐτε τὴν ἐλέγχοντα ἐλέγχειν ἢ ἵνα ζημιώσῃ, οὐτε τὰ ἀπειλούμενα ἀπειλῆμεν, ἵνα κακόν τι ποιήσῃ, φασίως φέρουσι. σὺ δ' εἰς δὲ ὅτι λέγει σοὶ ἡ μήτηρ, ὁ μόνον οὐδὲν κακόν νοοῦσα λέγει, ἀλλ' ἀγαθὰ εἶναι, ὅσα οὐδὲν χαλεπαίνεις, ἢ νομίζεις κακόν οὐ μὲν ἔστιν, ἀλλ' ἐφ' ἧς δὴ ταῦτα ἐφ' ἧς, ὅσο δὲ οὐκ οἶομαι. καὶ ὁ σωκράτης, οὐκ οὐκ, ἐφ' ἧς, σοὶ ταῦτα οὐνοῦν τε σοὶ ἔσσαν καὶ ὑπόμελουσιν, ὡς μάλα σὺ δυνάμεν καμνόντων. ὅπως ὁ γυαίνεις τε, καὶ ὅπως τὸ ὑπὸ τῇ δ' αὐτῇ μητρὸς γινώσκεις. πρὸς τούτοις πολλὰ τοῖς θεοῖς διωκόμεναι ἀγαθὰ ὑπὲρ σου καὶ θυγατέρας διδούσας, χαλεπῶν εἶναι φησὶ, ἐγὼ μὲν οἶμαι. εἰ τοιαῦτα μὴ δυνάσαι φέρειν μητέρα, τὰ γὰρ ἀτάκα οὐ δυνάσαι φέρειν. εἰπέ δὲ μοι, ἐφ' ἧς ποτερον ἄλλου τίνα οἷς εἶναι δευραπδύμεν, ἢ παρασκιδνάσαι μηδὲν αὐδρῶπων παρὰ δαίμονας, ἢ δὲ ἐπεὶ δὲ, μήτε στρατηγῶν, μήτε ἄλλων ἀρχόντων; καὶ μάλα δὲ, ἐφ' ἧς, οὐκ οὐκ, ἐφ' ἧς ὁ σωκράτης καὶ τὸ γένοντι βούλει σοὶ ἀρεσκέμεν, ἵνα σοὶ τὰ πῦρ γινώσκῃ, ὅταν τούτου δέῃ. καὶ ἀγαθόν τε σοὶ γίνεσθαι συλλήπῃ, καὶ αὖτε σφαλλόμεναι τύχης, δυσνοῦσας ἐγγύθεν βοηθεῖ σοι; ἐγὼ, ἐφ' ἧς. τίς δὲ σιωποῖσι πόρρω, ἢ συμπλοῦν, ἢ εἰ τῶ ἄλλῳ γινώσκουσιν, οὐδὲν αὖ σοὶ διαφέρει; οἷον ἢ ἐχθρόν γε γινώσκεις, καὶ ἐφ' ἧς παρὰ τούτων οὐνοῖας οἷς εἶναι ὑπόμελῃσθαι; ἐγὼ, ἐφ' ἧς. εἰτα τούτων μὲν ὑπόμελῃσθαι παρασκιδνάσαι, τὴν δὲ μητέρα τῶν πάντων μάλα σε διωδύσαν, ὅτι οἷς εἶναι δευραπδύμεν; οὐκ οἶδα ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀρχεῖσθαι δὲ δέμους ὑπόμε

lit uerbo & opere mihi nocere, neq; possim, neq; ten-
tarem aut benedicere aut benefacere? Ad hæc Socra-
tes: Miranda dicis ô Chærecrates, ait: si canis nanque
tibi esset ad ouium custodiam aptus, qui pastoribus
quidem afficeretur, tibi uero aduenti exasperaretur,
certum est quod ira atq; indignatione dimissa, omni
conatu aliquibus beneficijs eum mitigares. Fratrem
uero confiteris magno tibi bono fore, si qualis oportet
at tibi efficiatur, non conaris quamoptimum tibi eum
efficere, præsertim cum putes scire benedicere, beneq;
agere? Sed dubito ô Socrates, inquit Chærecrates, ne
non tanta in me uehementia sit, qua possim erga me
Chærephontem, qualem oporteat, efficere. Atqui, So-
crates ait, mea sententia, nulla tibi astutia opus est ad
hanc rem perficiendam: sed cum facillime puto illis ar-
tibus allectum fore, quibus tu plurimum uales, ut ma-
gni te faciat. Nonne igitur dices quamcitiissime, ait, si
quid me tale comprehendisti scientem, quod me lae-
tet, cum tamen sciam? Age dic mihi, inquit, si cui
quam amicorum uelis persuadere ut tecum sacrificet,
ad conuiuium uocet, quid facies? Patet, respondit,
quod ego incipiam hoc idem, cum sacrificem illum
uocare. Quod si uelis quenquam necessariorum ad-
hortari, curam habere tuorum, cum absens sis, quid fa-
cies? Patet, inquit, quod primus ego incipiam curam
habere rerum illius cum sit absens. Quod si uelis ho-
spitem tibi quenquam efficere, ut cum adeas patriam
illius te suscipiat, quid tibi faciendum esset? Patet, in-
quit, quod hunc etiam ego primus suscipiam cum A-
thenas aduenerit: & ad hæc, si uelum eum in meis
negocijs illic me iuuare, me primum hic oporteat eum
in suis iuuare. Omnes itaque, ut uidetur, modos
per quos amor in hominibus acquiritur, tu bene sci-
ens celabas. An times, inquit, incipere, ne turpe
appareat si primus fratri tuo bene agas? Atqui plu-
rimi faciendus est homo, quicumque præueniat hosti-
bus nocere, amicis benefacere. Si ad hanc igitur rem
incipiendam Chærephontem putassem aptiorem te, il-
li persuasissem primum incipere, te in amicitiam re-
ducere. Nunc uero tu mihi uideris incipiens magis
hoc efficere posse. Chærecrates uero ad hæc: Absurda
dicis ô Socrates, ait, et minime tibi conuenientia, quip-
pe qui me incipere præcipis qui iunior sum, cum a-
pud omnes homines contraria esset opinio, hoc est, se-
niores oportere incipere in omni uerbo & opere.
Quomodo, Socrates inquit: nonne etiam ubicunque
in uia iunior seniori obuiaret, cedere ei constitutum
est? & sedentem uenienti assurgere, & meliori lecto
honore, & oratione cedere? Sed ô optime, non sis
piger, sed tenta hominem mitigare, & facile tibi obe-
diet. Nonne uides cupidum honoris, & liberalem
eum esse? Prauos nanq; homunculos nullo modo, nisi
eis aliquid præstando, allicies. Bonos uero homines
& doctos non nisi amicitia molles. Tum Chærecrates
ait: Si uero ubi ego hæc faciam, ille non efficiatur
melior? Quid aliud, Socrates ait, nisi ostendes te
quidem bonum & amatorem fratris esse, illum ue-
ro prauum & indignum beneficijs? Sed nihil hor-
um fore puto. Arbitror nanque quod cum sentiat
te ad hanc eum luctationem prouocantem, ualde

conten/

μὲν ἐμὲ ἀνὴρ ἐκ τῶν διωκόμενων, οὐτ' εὖ λέγεται, οὐτ' εὖ
ποιεῖν, ἀλλ' ὁ δὲ πειράσσομαι. καὶ ὁ σωκράτης ἔφη· θαυ-
μαστέ γε λέγεις, ὦ χαιρεκράτης. εἰ κινῶ μὲν σοὶ τὸν
πρωτότοκον ὑπὸ τῆς δόξης, ὡς, καὶ εὖ γὰρ ποιῶντας ἡσυχάζε-
το, σοὶ δὲ πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἐπαύνην, ἀμελήσας αὐτὸν ὁργί-
ζεαι, ἐπειρὼ δὲ ὑποκρίσας προαίνεις αὐτόν, τὸ δ' ἀδελφὸν
φίλον ἢ μέγα ἀν' ἀγαθὸν εἶναι ὄντα πρὸς σέ, οἷον δέ, ἐπίστα-
σθαι δὲ ὁμολογῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν, ἐκ τῶν χειρῶν
μηχανῶν, ὅπως σοὶ ὡς βέλτιστος ἦ; καὶ ὁ χαιρεκράτης,
δέδοικα, ἔφη, ὦ σωκράτης, μὴ ἐκ' ἐγὼ τὸ πᾶν αὐτῷ
σοφίαν, ὡς χερσὶ φωνῶντα ποιῆσαι πρὸς ἐμὲ οἷον δέ, καὶ
μὴ οὐδὲν γὰρ ποικίλον, ἔφη ὁ σωκράτης, ὁ δὲ λαὸν δέ
ἐπ' αὐτόν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μηχανῶνται. οἷς δὲ καὶ σὺ ἐπίστα-
σαι αὐτὸς, οἷμαι ἀν' αὐτὸν ἐλόντα, πρὸς πολλὰ ποιεῖσθαι
σε. οὐκ αὖ φθάνοις, ἔφη, λέγων, εἴ τι νόσῃσαι με φίλτρον
ὑπὸ τῶν δόξων, ὁ ἐγὼ εἰδώς, λέλθαι ἐμαυτόν; λέγει δὲ μοι,
ἔφη, εἰ πᾶν τὸ γνωρίζω, βούλοιο κατὰ γὰρ ἀσπάζεσθαι,
τε θύοι λαλῶν σε ὡς δὲ ἔπεινον, τί αὖ ποιῆς; δὴλον ὅτι
κατὰρχομαι αὐτῷ αὐτὸς ὅτι θύοιμι λαλῶν ἐκείνου. εἰ ἡ
βούλοιο τῶν φίλων τινὰ πρὸς ἐμὲ φάσθαι, ὅποτε ἀρδύ-
μοις ὑπὸ μελ' αὐτῶν τῶν σῶν, τί αὖ ποιήσας; δὴλον ὅτι πρὸ
τοῦτο αὐτὸν ἐγχειροῦν ὑπὸ μελ' αὐτῶν ἐκείνου, ὅποτε ἀρ-
δύμοις. εἰ δὲ βούλοιο ξένον ποιῆσαι ἵπποδ' ἐχθρὸν
τοῦ, ὅποτε ἐλθοῖς εἰς τὴν ἐκείνου, τί αὖ ποιήσας; δὴλον ὅτι
καὶ ὅτε πρὸς τοῦτο ἵπποδ' ἐχθρὸν αὐτῶν αὐτῶν ὅποτε ἐλθοῖ
ἀδελφῶν. καὶ εἴ γε βουλόμην αὐτὸν πρὸς ἐμὲ φάσθαι
πρὸς τῶν μοι ἐφ' ἃ ἡσυχίαι, δὴλον ὅτι καὶ ὅτε δέοι αὐτὸν
τοῦτο αὐτὸν ἐκείνου ποιεῖν, πάντα ἀρὰ σὺ γὰρ τὰ καὶ
θρόνους φίλων ὑπὸ τῶν φίλων πάλαι ἀπεκρύψον. ἢ ὁ
κείνης, ἔφη, ἀρὰ μὴ αἰχρὸς φανῆς, εἰ αὖ πρὸς τοῦτο τὸ
ἀδελφὸν ὑποκρίσας; καὶ μὴ πλείους γε δοκεῖ αὐτῶν ἐπ' αὐτοῦ
ἄξιον εἶναι, ὅς αὖ φθάνει εὖ μὴ πολὺ μὲν κακῶς ποιεῖν,
εὖ δὲ φίλος ὑπεργετῶν. εἰ μὴ ἐν ἐδοκεῖ μοι χερσὶ φωνῶν
ἡγεμονικώτερον εἶναι σὸ πρὸς τὴν φύσιν ταύτην, ἐκείνου
αὐτὸν ἐπ' ἐμὲ μὲν πείθειν πρότερον ἐγχειροῦν τῶν φίλων
ποιεῖσθαι. νῦν δέ μοι σὺ δοκεῖς ἡγούμενον μάλλον αὐτῶν
εργάζεσθαι ὅτε καὶ ὁ χαιρεκράτης εἰπὼν, ἄτοπα λέγεις, ὦ
σωκράτης, ὁ δὲ διαμῶς πρὸς σὸν, ὅς γε λεγόμενος ἐμὲ νέω-
τερον ὄντα καθήγειν. καὶ οἱ τοῦτο γὰρ πρὸς πᾶσι ἀνθρώ-
ποις ταύταντία νομίζετ', τὸ πρὸς ὑπὸ τῶν φίλων ἡγούμενον
τοῦ καὶ ὁρῶν καὶ λόγου. πῶς, ἔφη ὁ σωκράτης, ὁ δὲ ὁδὸν
πρὸς ἀχρεΐαν τὸ νέωτερον πρὸς ὑπὸ τῶν φίλων σωτὴρ γὰρ ὄντα
πανταχοῦ νομίζεται. καὶ ὁ καθήμενον ἵπποδ' αὐτῶν καὶ
καὶ τῇ μαλακῇ τιμῇσαι, καὶ λόγῳ ὑπὸ τῶν φίλων; ὦ ἀγαθὲ, μὴ
δοκεῖς, ἔφη, ἀλλ' ἐγχείρει τὸν αὐτὸν κατὰ προαίνεις. καὶ
παῖν ταχὺ σοὶ ὑποκρίσας, ὁ δὲ ὁρῶς, φιλότιμός ἐστι καὶ
ἐλθὺν ἐμὸν; τὰ γὰρ πονηρὰ ἀνθρώπων, ἐκ αὐτῶν ἄλλως
μάλλον ἐλθῶν, ἢ εἰ διδοίης τί. αὐτὸ δὲ καλὸν καὶ ἀγαθὸν
ἀνθρώπου πρὸς φιλόδοξον ἡγούμενον μάλιστα αὐτὸν κατεργα-
σαι. καὶ ὁ χαιρεκράτης εἰπὼν, εἰ αὖ ἐν ἐμὲ ταῦτα ποιοῦ-
ται, ἐκείνου μὴ γὰρ βελτίων γίγνεται; τί γὰρ ἄλλο, ἔ-
φη ὁ σωκράτης, ἢ λινδυνόσεις ὑπὸ τῶν φίλων, σὺ μὲν γὰρ
σὺς τε φιλόδοξος εἶναι, ἐκείνου δὲ φαῦλος τε καὶ
οὐκ ἄξιον ὑπεργετίας. ἀλλ' οὐδὲν οἷμαι τοῦτων ἐσεῖν.
νομίζω γὰρ αὐτόν, ἐπὶ δὲ αὐτῶν αἰδῶνται σε πρὸς καλὸν μὲν
ἐαυτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα ὅτε, πάντων φιλονεικῶν, ὅπως

πρὸς

πῶς ῥηθῆναι σου λόγῳ καὶ ὄργῳ ποιῶν· ἢ γὰρ ὅτως
 ἔφη δὲσκαῖναι, ὡς περ εἰ τῷ χεῖρι, ὡς ὁ θεὸς ὑπὲρ τὸ συλ-
 λαμβάνειν ἀλλήλους ἐποίησεν, ἀφ' ἐμὲ τὸ τῶν ῥάποι-
 ὦ πῶς τὸ δὲσκαλύνειν ἀλλήλους, ἢ εἰ τῷ πόδι δέει μοῖρα
 πεποιμένῳ πῶς τὸ σωεργεῖν ἀλλήλους, ἀμελήσαντες
 τούτους ἐμποδίζουσιν ἀλλήλους, ὅκ' αὖ πολλὰ ἀμαθία ἐν καὶ
 κακοδαιμονία τοῖς ἐπωφελείᾳ ἀλλήλους, ἢ χεῖρ τε καὶ
 πόδι καὶ ὀφθαλμῷ, καὶ τὰλλα τ' ἕως ἀδελφὰ ἐφυσεν αὐ-
 θρώποις. χεῖρ μὲν γὰρ εἰ δέοι αὐτὸς τὰ πλεονόργις
 διέχοντα ἅμα ποιῆσαι, ὅκ' αὖ δυνάμειντο. πόδι δὲ ὅδ'
 αὐτὸ τὰ ὀργίσαν διέχοντα ἔλθοιεν ἅμα· ὀφθαλμοὶ δὲ
 οἱ δλοκωῦντες ὑπὸ πλείονι δζικνεῖσθαι, οὐδ' αὖ τῶν ἐτι-
 ῖγγυτόρων ὄντων τὰ ἐμπροσθεν ἅμα, καὶ τὰ ὀπίσθιν
 διὰ δυνάμειντο. ἀδελφῷ δὲ φίλῳ ὄντι, καὶ πολὺ διεσῶ-
 τε πρὸ ἑτέρου ἅμα καὶ ἐπωφελείᾳ ἀλλήλων· ἢ κούρεαι δέ
 ποτε αὐτῷ καὶ πόδι φίλῳ δσλεγομένῳ, δζ ὡς ἐμοίγε
 ἐδοκε μέλει αὐτῷ ἐπωφελῆσαι πῶς φίλῳ λιτήσιν τε καὶ
 χεῖν. ὥστε ἢ δὲ πολλῶν ἔφη, ἀκούειν, ὡς πάντων
 λιτημάτων κρατίστου αὐτῷ φίλου· ἀφ' οὗ ἀγαθός, ὑπὸ
 μελουμένους δὲ παντός· μάλλον ὀρεῖν ἔφη αὐτὸ πολλὸς ἢ
 φίλῳ λιτήσεως, καὶ ὁ δικίας καὶ ἀρετῆς καὶ αὐθράποδαι
 βοσκήματα καὶ σκόδιν λιτωμένους τε ὑπὸ μελῶς ὀρεῖν ἔφη,
 καὶ τὰ ὄντα σώζειν περὶ μελῶς. φίλῳ γ' ὁ μέγιστον ἀγα-
 θόν ἐστι φασίμ, ὀρεῖν ἔφη αὐτὸ πολλὸς αὐτὸ ὅπως λιτήσων-
 τος φροντίζοντας, ὅτι ὅπως οἴοντε αὐτοῖς σώζωνται. ἀλλὰ
 καὶ καμνόντων φίλῳ τὸ καὶ οἰκῆται, ὀρεῖν τινες ἔφη,
 τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροῖς ἐστέγοντας καὶ τὰλλα πῶς
 ὑγίαν ὑπὸ μελῶς παρασκευάζοντας, τῶν δὲ φίλῳ ὀλι-
 γωροῦντας ἀρξάνοντων τὰ ἀμφοτέρω, ὑπὸ μὲν τοῖς
 οἰκέταις ἀχθομένους καὶ ζημέαν ἡγεμένους· ὑπὸ γ' τοῖς φί-
 λοις οὐδ' ἂν οἰομένους ἐλαττωθῆναι. καὶ τὸ μὲν ἄλλων λιτημά-
 των οὐδ' ἂν ἐὼντας ἀθεράπιδον, οὐδ' αὖ ἐπισκεπτο-
 ῦν δὲ φίλῳ ὑπὸ μελῶς δλοκωῦν ἀμειλιῦντας. ἐτι
 δὲ πῶς τοῦτο ὀρεῖν ἔφη αὐτὸ πολλὸς, τὸ μὲν ἄλλων λιτη-
 μάτων, καὶ πάντων πολλῶν αὐτοῖς ὄντων, τὸ πλείον ἔ-
 ἰδοντας, τῶν δὲ φίλῳ ὀλίγων ὄντων, ὁ μόνον τὸ πλείον
 ἀγνωστοῦντας, ἀλλὰ καὶ τοῖς πωυθανομένοις ὥστε κατε-
 λέγειν ἐγγχεῖσθαι, ὅς γ' οἱ φίλοις ἐθέλασαν, πάλιν
 οὐ τοῖς αὐατῶν. ὅσοντο αὐτοῖς τὸ φίλῳ φροντίζον-
 ται· τοῖς πῶς ποῖον λιτήμα τῶν ἄλλων παραβαλλόμεν
 φίλου ἀγαθός, οὐκ αὖ πολλὰ κρείττω φανέιν; ποῖον δ'
 ἰππον, ἢ ποῖον ζῦνγον· ὅτω χρησιμὸν, ὡς περ ὁ χρυσός
 φίλου; ποῖον δὲ αὐθράποδον ὅτως δύναται καὶ παράμο-
 νιμον, ἢ ποῖον ἄλλο λιτήμα ὅτω πύγχεστος; ὁ ἀγαθός
 φίλου· αὐτὸν τὰ πῶς πῶς πάντ' ἐλλείποντο φίλου,
 καὶ ἔτι τῶν ἰδίων κατεσκευασῆς, καὶ τῶν ἰδίων πράξεων,
 καὶ αὐτὸς τινα εὖ ποιῆσαι δέον, σωεπυχίας αὐτὸς τις φοί-
 ῖται· ταρσῶν, συμβουθεῖ. τὰ μὲν σωανάλισκων, τὰ καὶ
 συμπερὶ πῶν καὶ τὰ ἢ συμπεῖδων, τὰ δὲ βιαζόμεν
 καὶ ἐν μὲν περὶ πόντας, πλείστα θυφραίνων, σφαλλομέ-
 νους δὲ, πλείστα ἐπανορθῶν. ἔτι γὰρ τε χεῖρ ἐκείνη ὡς
 ῥεῦσαι, καὶ ὀφθαλμοὶ πειραδῶν, καὶ τὰ ὅσα πειραδῶν,
 καὶ οἱ πόδι διανύσας, τούτων φίλου· θυεργετῶν οὐ-
 δικῶς λέπειν. πολλὰ καὶ ἄλλα αὐτῷ πῶς ὅκ' ἐκ δζεργάσε-
 ὦ, ὅκ' ἐκ εἰδων, ἢ ἐκ ἡκασθεν, ἢ ἐκ δυνάμειν, ταῦτα ὁ φίλος
 πῶς αὐτὸν φίλους δζηρεσκεν. ἀλλ' ὅμως ὅμοιοι μὲν δζιδῶν
 περὶ ὄντων

contenderet te bene faciendo uerbo & opere supera-
re. Nunc uero sic uos habetis, ac si manus quas des-
us ut una alteram uiuet, creauit, dimisso hoc, conaten-
tur impedimento inuicem fore. Aut si pedes, diuina
providentia ad coadiuicandum inuicem facti, relicto
hoc, unus alterum impediunt: nonne tibi uidetur ma-
gna ignorantia & calamitas eorum esse, qui mani-
bus, aut pedibus, aut oculis, quæ ad utilitatem ho-
minum gemina ac fraterna eis orta sunt, ad malum
utuntur. Et manus quidem si oportuerit eas, illa quæ
plus quàm unum passum distent, coniungere, non po-
terunt. Pedes autem nunquam simul irent ad spaciū
passus unius. Oculi uero quorum uisua potentia ma-
xime apparet in longum extendi, nunquam uidere
possunt eorum qui propinqui sunt, anteriora simul &
posteriora. Fratres uero dum amici sint, quamuis mul-
tum unus ab altero distet, agunt tamen ea quæ profu-
tura inuicem sunt. Quondam uero audiui eum & de
amicis ea disputantem, è quibus mihi uidebatur quàm
maximam quisque utilitatem ad amicorum usum ac
comparationem habere. A multis enim aiebat audi-
re, omnium possessionum præstantissimam esse uerum
ac bonum amicum. Videre uero se quamplurimos quid-
uis potius sectari, quàm studium comparandorum a-
micorum. Etenim domos, agros, & seruos, & uasa
quædam diligenter eos procurare ut habeant uidere
dicebat, & adhuc conseruare conari quæ habent: ami-
cum uero, quod maximum bonum esse dicunt, nec ut
acquirant, nec ut sibi conseruent, curare. Porro agri-
tudine laborantibus amicis & seruis deprehendere
quosdam aiebat, pro seruis quidem & medicis pecu-
niam soluere, alia quoque pro sanitate illorum diligen-
ter parare, amicos uero negligere. Mortuis autem u-
trisque, propter seruos quidem dolere & damnum
putare, propter amicos uero minime. Et aliarum qui-
dem possessionum nihil sine cura dimittere, amicos ue-
ro indigentes despicere. Et ad hæc, inquit, nonnullos
uidisse aliarum possessionum suarum quantumuis mul-
tæ sint totam multitudinem scire, amicos uero etiam si
pauci sunt, quot nam qualisue sunt ignorare: tantam
habent amicorum curam. Atqui qua re bonus amicus
comparatus non multo melior apparet? Quis nanque
equus, quodue par iumentorum tam utile est, quàm
bonus amicus? Aut quis seruus ita affectus & con-
stans, aut quæ possessio alia tam utilis erit? Verus nan-
que amicus seipsum paratum exhibet ad omnem ami-
corum inopiam subleuandam, siue in rebus priuatis, si-
ue in publicis: ac si quenquam oportuerit afficere be-
neficijs, suam operam accommodat: si quis metus con-
turbat, simul adiuuat, illic quidem non parcendo sum-
pibus, hic uero opere properans partim persuadendo,
partim cogendo. Idem sequenda fortuna utentibus,
multam letitiam confert: calamitatibus uero grauatos
subleuat. Quæcunque uero aut manus cuilibet suppe-
ditant, aut oculi præuident, aut aures præaudiunt,
aut pedes perficiunt, horum omnium nullo beneficis
amicus posterior est. Nonnunquam enim quæcun-
que quisque pro seipso non faceret, aut non uideret,
aut non auscultaret, hæc utique amicus pro amico
perfecerit. Sed tamen nonnulli arborum quidem
curam

δὲ καὶ ἐν δὲ ξύμβουλον ὡς τυγχάνει, καὶ φιλονεικῶν πρὸς τὸ μὴ ἐλλείπειν αὐτῷ πειρᾶν τοῦ δυνεργεῖν. ὡς δὲ λυσίτελειν τοῦ γινώσκοντος πῶς ἐν ταῦτα δοκιμάσαι μὲν, ὡς σὺ κρατῶν, πρὸς τὴν γῆν, καὶ μὴ ἀνδρῶν αυτοποιοῦν, ἐφῆν, δοκιμάζοντες, ὅτις λόγοις αὐτῶν τε καὶ μακρόμυνοι, ἀλλ' ὅτι αὐτῶν δυνάμειν τοῦ προέδου ἀνδριάντας καλῶς ἐργασμῶν, τοῦτο περὶ δυνάμειν καὶ τοῦ λοιποῦ ἐν ποιήσειν. καὶ ἀνδρῶν δὲ λέγεις, ἐφῆν, ὅς αὖν τοῦ φίλου τοῦ προέδου ἐν ποιῶν φάνηται, διήλυνται, καὶ τοῦ ὑστερῶς ἐν ἐργετησονται, καὶ γὰρ ἰπποῖς, ἐφῆν, ὅτι αὐτοῖς προέδου δυνάμει καλῶς γινώσκοντες, τοῦτο καὶ ἀλλοῖς οἰμαι καλῶς γινώσκοντες. ἐφῆν, ὅς δ' αὖν ἡμῖν ἀξιῶ φιλικῶς δοκῆναι, πῶς καὶ φιλοῦν τοῦτο ποιῶνται; πρῶτον μὲν, ἐφῆν, τὰ παρὰ τῶν δυνάμειν ὑποσχεσθῆναι, ἐν συμβουλίᾳ δυνάμειν αὐτῶν φίλου ποιῶνται. τί οὖν, ἐφῆν, ὅτι ἡμῖν δοκῆναι, καὶ οἱ θεοὶ μὴ ἐναντιῶνται, ἐχέεις ἐπεὶ ὅπως ὅτι θηρατῆς; καὶ δὲ, ἐφῆν, οὐ καὶ πόδας, ὡς περὶ ὁ λαγῶς, οὐδ' ἀπατῆν ὡς περὶ αἰθέρη θύει, οὐδὲ βία, ὡς περὶ οἱ ἐχθροί. ἀκούει γὰρ φίλου ἐλπίς, ὁρῶντος. χαλεπὸν δὲ καὶ διήσαντα κατέχευε ὡς περὶ δυνάμειν. ἐχθροὶ γὰρ μάλλον ἢ φίλοι γίνονται ταῦτα πάχοντες. φίλοι δὲ πῶς, ἐφῆν, καὶ μὴ ἕως φασίμ ἐπὶ πόδας, ὡς οἱ ὑποσχεσθῆναι ἐπὶ πόδας, ὅς αὖν βούλονται, φίλους ἐαυτοῖς ποιοῦνται. καὶ δὲ καὶ φίλους οἱς ὑποσχεσθῆναι πρὸς ὅς αὖν βούλονται γινώσκοντες φιλοῦνται τὸ αὐτῶν. πόθεν οὖν, ἐφῆν, ταῦτα μάθοιμεν; καὶ μὴ αἰσχυρῶς ἐπὶ πόδας, ὅτι δυνάμειν, ἡκούσας ὁμῆρας, ὡς ὅτι ἀρχὴν τοῦ πόδας, διότι ἀγένην πολὺν ὁ δυνάμειν, μέγα καὶ πόδας ἀχαιῶν. ταῦτα οὖν, ἐφῆν, τὴν ἐπὶ πόδας, ὡς σὺ κρατῶν, καὶ τοῖς ἀλλοῖς ἀνθρώποις αἰσχυρῶς ἐπὶ πόδας κατέχευε, ὡς μὴ ἀπατῆν ἀπ' αὐτῶν τοῦ ἐπαινεθῆναι; οὐκ. ἀλλὰ τοῖς ἐπ' ἀρχῇ φιλοῦντες μὲν οἱς ὅπως ἐπὶ πόδας. χεῖρ τι λέγεις τοιαῦτα γινώσκοντες ἐπὶ πόδας, οἷα μὴ νομῆς ἀκούων, τὴν ἐπαινεῖν κατὰ γινώσκοντες λέγεις. ὅτι μὴ γὰρ ἐχθρῶν τὸν αἶμα, καὶ ἀπελάνοι τοῦ ἀνθρώπου ἀφ' ἐαυτοῦ, ἐν τῷ εἶδεν ὅτι μικρὸς τε καὶ ἀσχυρὸς καὶ ἀδυνάμειν ὅτι, ἐπαινεῖν λέγειν, ὅτι καλὸς τε καὶ μέγας καὶ ἰσχυρὸς ὅτι. ἀλλὰς δὲ τινες οἱ πόδας ἐπὶ πόδας; οὐκ. ἀλλὰ ἡκούσας ὅτι πόδας πολλὰς ἐπίστατο, ὡς ἐπὶ πόδας τῇ πόλει, ἐπὶ πόδας αὐτῶν φιλοῦν αὐτόν. δευτέρως δὲ πῶς ἐπὶ πόδας τῶν πόλεων φιλοῦν αὐτόν; καὶ δὲ οὐκ ἐπὶ πόδας, ἀλλὰ πόδας τῶν πόλεων ἀγαθὸν ἐαυτοῦ. δοκῆς μοι λέγειν, ὡς σὺ κρατῶν, ὡς αἰσχυρῶς ἀγαθὸν τινὰ κτήσεται φίλου. αὐτῶν ἡμῶς ἀγαθὸν δὲ γινώσκοντες, λέγειν τε καὶ πρᾶτταιν. σὺ δ' αὖν, ἐφῆν, ὁ σὺ κρατῶν, οἱ πόδας εἶναι πονηρὸν ὄντα, γινώσκοντες φίλους κατέχευε; ὡς περὶ γὰρ, ἐφῆν, ὁ φιλοῦντος, ὅτι πόδας τε φάουλους ἀγαθὸν δυνάμειν γινώσκοντες φίλους ὄντας. καὶ σρατηγῶν οὐ καὶ καλῶς, πᾶν σρατηγῶν καὶ ἀνδράσι ἐταίρους. ἀρ' οὖν, ἐφῆν, καὶ πόδας ὁ φιλοῦντος μετὰ, οἱ πόδας ἕως, οἱ ἀνθρώποις ὄντας, ὡς φιλικῶς δυνάμειν τοῦ φίλους ποιῶν; καὶ δὲ οὐδὲν, ἐφῆν, ἀλλὰ ἐπὶ πόδας τῶν πόλεων ὅτι πονηρὸν ὄντα καλῶς κατέχευε φίλους κατέχευε, ἐκ τῶν ἡμῶς μέλλει μοι, ἐπὶ πόδας αὐτῶν καλὸν ἀγαθὸν γινώσκοντες ὅτι πόδας, τοῖς καλῶς κατέχευε φίλους κατέχευε; τὰς πόδας, ὡς φιλικῶς, ὅτι πολλὰς ἀνδράσι καὶ καλὰ πρᾶτταιν, καὶ τὸ ἀσχυρὸν ἀπεχθύνοντες, ὅς αὖν τὸ φίλους εἶναι, πρᾶτταιν ἀλλοῖς, καὶ χαλεπὸν πόδας γινώ-

scruat autem iusiurandum, et facilis in conuersando est, quicq; conatur suis benefactionibus non minus ipse benefacere, ita ut utilis eis sit qui eo utantur. Quo autem patet, o Socrates, ista examinabimus, antequam eis utamur? Ut statuarios, inquit, examinemus, non uerbis eorum suasi, sed quemcumq; uideamus primas statuas bene fecisse, eum credimus ceteras quoq; bene facere posse. Hominem etiam ergo putas, inquit, qui primis amicis benefecerit, poterit quoq; fore benefactorem? Etenim equis, inquit, qui cumq; potuit primis bene uti, hunc ceteris etiam arbitror bene uti posse. Sint haec, ait. Quicumq; uero dignus amicitia nobis esse uideatur, quibus artibus amicus est faciendus? Primum interrogandi, inquit, sunt dii, atq; consulendum est, an consulant eum amicum efficere. Quicumq; uero nobis faciendus esse appareat, et dii non contradicant, habes dicere quomodo iste uenandus sit? Mehercle, inquit, non est persequendus ut lypus, neq; decipiendus ut auis, neq; ui ut hostes. Nolentem enim amicum efficere difficile est: difficilius autem ligatum renere ut seruum. Hostes enim potius quam amici, huiusmodi artibus efficiuntur. Quo igitur modo amici efficiuntur? Esse quasdam aiunt incantationes, quas quicumque sciant, incantando quoscunque uoluerint, amicos si uoluerint, amantur ab eis. A quo igitur, ait, haec perdisceamus? Illa quidem, inquit, quibus Sirenes incantabant Ulysses, Homerum audisti referentem, quorum huiusmodi principium est: Age ueni Ulysses, magnis laudibus digne, magnum decus Graecorum. Hac igitur, inquit, o Socrates, incantatione ceteros quoq; homines Sirenes incantando detinebant eos, ne discederent ab eis? Minime: sed illos solummodo huiusmodi incantabant, qui uirtutibus gloriabantur. Illis igitur, ut apparet, quemlibet incantandum esse dicis, quae cum audiat, non putet se a laudante irrideri. Sic enim inimicior potius efficitur, ac repellit a se homines, si cum ille se sciat pusillum, turpem et debilem esse, laudent, dicentes magnum, pulchrum, atque robustum esse. Alias uero quasdam scis incantationes? Non ego, sed audi ui Periclem multas sciuisse, quas incantando ciuitatem in amorem sui pellexit. Themistocles autem quibus artibus effecit, ut eum diligeret ciuitas? Non incantando mehercle, sed nonnulla bona ei praestando. Id mihi uideris dicere, o Socrates, si quis bonum amicum comparaturus est, ipsum oportere bonum euadere, ac dicendi et agentis di peritum. Tu autem putabas, Socrates ait, possibile esse cum quisquam sit prauus, bonos amicos posse habere? Etenim, Critobulus inquit, uidebam et oratores uiles bonis concionatoribus amicos esse, et optimis exercituum ducibus non sufficientes duces in amicitiam conuincere. Nunc, inquit, ade quid disputamus: habesne alios quos dicere, qui cum inutiles sint, utiles amicos acquirere possint? Minime, inquit, mehercle. Et si hoc impossibile est, cum quisquam prauus sit, bonos amicos posse habere: illud iam mihi responde, an possibile sit bonum quemquam, et honestum effectum repente, bonis et honestis amicum fieri? An te, o Critobule, perturbat, quod non nunquam inter homines honestos, et ab inhonestis abstinentes, uides seditiones pro amicitia iungentes, et peius

eos, quàm illi qui nullius existimationis sunt, inter se affectos? Et non modo privati, Critobulus inquit, ista committunt, sed etiam ciuitates quibus potissimum bona curae sint, et turpia minime accepta, septennumero hostiliter altera ad alteram affectae sunt. Quae cum cogitem, quasi despero quenquam amicos posse habere: nec enim prauos amicos esse posse, quippe qui cum inertes et ingrati, iniusti, perfidi, non abstinentes homines sint, amici esse non possunt, sed potius, mea sententia, hostes et inimici inuicem efficiantur. Nec, ut tu quoque dicis, prauis bonis in amicitiam accepti sunt. Nam impossibile esset, malorum factores amicos effici his, qui mala odio habent. Quod si etiam illi qui uirtutibus insudant, per ambitionem in ciuitatibus, seditionibus ac inuidijs imbuti, alter alterum odio habet, qui amplius amici erunt? aut in quibus hominibus erit amor et fides? Ad hæc Socrates: O Critobule, inquit, uarie ista inter sese habent. NAM HOMINES PARTIM QUIDEM AD AMICITIAM NATURALITER PROPENSI sunt: etenim alter altero eget, ac inuicem misereantur, et utilitatibus inuicem affecti, gratias mutuo agunt. Partim uero ad inimicitiam: cum enim eadem bona atque iucunda putant, de his contendunt, et dissidentes contrariantur. HOSTILE NANQVE CONTENTIO et ira est. INIMICITIA, ATQVE CUPIDITAS PLVS HABENDI, ATQVE INUIDIA, odium parit. Non minus tamen inter hæc omnia subingressa amicitia coniungit bonos atque honestos homines. NAM PROPTER VIRTUTEM ELIGVNT POTIVS MEDIOCRIA POSSIDERE, quàm bello omnibus dominari: ac possunt et in fame et in siti indolenter potu et cibo frui, a uenerisq; abstincre, quamuis uoluptate ducantur, ne displiceant quibus minime oportet. Possunt autem etiam de pecunijs, non modo abstinendo ab iniuria, participare in illis quae licita sunt, sed inuicem etiam largiri. Ad hæc possunt contentionem non modo indolenter, sed etiam utiliter inuicem moderari: et iram, ne ad poenitentiam usque procedat, prohibere. Inuidiam uero omnino euellere, cum quisq; propria bona amicis communia, amicorum uero sua putet. Cur igitur non esset sperandum, honestos et bonos uiros non modo indemnes, sed etiam utiles inuicem participes bonorum ciuiliū fore? QVI NANQVE CUPIVNT IN REPUBLICA HONORIBVS affici atque dominari, causa intercipiendae pecunie, et uim hominibus inferendi, uoluptatibusq; fruendi, iniuriosi atq; prauis essent profecto, nulloq; pacto ad amicitiam apti. QVOD SI QVIS IDEO HONORARI VELIT, VT NON PATIATUR IPSE INIURIAS, AC NECESSARIOS possit iuuare, ubi iustum sit, beneficijsq; dominando patriam suam afficere conatur, cur talis homo non possit in amicitiam simili coniungi? Vtrum quoniam minus proderit necessarijs, si cum bonis et honestis habeat amicitiam? an quoniam minus poterit patriam afficere beneficijs, si bonos et honestos cooperatores habeat? Atqui patet quod in certaminibus si liceret omnibus una melioribus coniunctis peiores aggredi, in omnibus illis uincerent, et omnia premia illi acciperent. Cum uero illic hoc fieri non permittitur, in ciuilibus

χρωμένους, τῶν μηδενὸς ἀξίων ἀνθρώπων. καὶ οὐ μόνον γὰρ ἐφ' ὃ κελεύθουσι, οἱ ἰδῶνται ὅσοι ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεις αἱ τῶν τε καλῶν καλίστα ὑπομελύνουσαι, πολλὰς πολεμικῶς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας, ἀλογίζουσαι, πάντ' ἀδύμως ἔχοντες τὴν τῶν φίλων κτῆσιν. οὔτε γὰρ εὖ πονηροὺς ὁρῶ φίλους ἀλλήλοις διωκόμενους εἶναι. πῶς γὰρ αὐτὴν ἀχάριστοι, ἢ ἀμελεῖς, ἢ πλεονέκται, ἢ ἄπιστα, ἢ ἀκρατεῖς ἀνθρώποι διώκοντο φίλοι γῆρας; οἱ μὲν οὖν πονηροὶ πάντως ἐμοιγε δοκῶσιν, ἀλλήλοις ἐχθροὶ μάλλον, ἢ φίλοι πεφυκέναι. ἀλλὰ μὲν ὥστε οὐ λέγεις, οὐδ' αὖ τοῖς χεῖναι οἱ πονηροὶ περὶ σωαρμοσίου εἰς Φιλίαν. πῶς γὰρ οἱ τὰ πονηρὰ ποιοῦντες τοῖς τὰ τοιαῦτα μισοῦσι φίλοι γίγνινται; εἰ δὲ καὶ οἱ ἀρετῶν ἀσκητῶν, πασιζουσι τε πόδι τοῦ πρώτου ἐν γὰρ ταῖς πόλεσι, καὶ φθονοῦντες ἑαυτοῖς, μισοῦσιν ἀλλήλους, τίνας ἐπὶ φίλοι ἐσόντες, καὶ γὰρ τίς αὐθιγὰς οὐ νοια καὶ πίστις ἐσται; ἀλλ' ἔχει μὲν, ἐφ' ὃ σωκράτης, ποικίλως πῶς ταῦτα, ὡς λέγειν οὐ δύναται. φύσει γὰρ ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν Φιλικὰ, δέοντα γὰρ ἀλλήλων, καὶ ἐλεῶσαι, καὶ σωεργεῖν ὡς φεῦσαι, καὶ ὅσοι σωεργεῖν, χαίρειν ἔχουσιν ἀλλήλοις: τὰ δὲ πολεμικὰ, τὰτε γὰρ αὐτὰ κατὰ καὶ ἡδ' ἐκ νομίζοντες, ὥστε πύτων μολχόνται, καὶ διχογνωμονοῦντες γίνονται. πολεμικῶν δὲ καὶ ὄρεσι καὶ ὄρεσι. καὶ δυσμενὲς μὲν ὅτι πλεονέκτην ὄρεσι, μισοῦσι δὲ ὅτι φθονοῦσι. ἀλλ' ὅμως εἴα τούτων πάντων ἡ Φιλία εἴα δυσμενὲς, σωαρμοσίαν εὖ καλοῦς τε λέγεσθαι. εἴα γὰρ τὴν ἀρετῶν ἀρετῶν μὲν αὐτὸ πόνος τὰ μέτρα λεκτεῖται μάλλον, ἢ εἴα πολέμου πάντων κυριεύειν. καὶ δύνανται πεινῶντες καὶ διψῶντες ἀλλήλους σίτου καὶ πότου κοινωνεῖν, καὶ τοῖς τῶν ἀσώτων ἀφροδισίοις ἡλωμένοι κατετόρειν, ὥστε μὴ λυπεῖν, ὅς μὴ πρὸς ἑκάστη δύνανται καὶ χρημάτων οὐ μόνον ἢ πλεονέκτην ἀπεχόμενοι νομίμων κοινωνεῖν, ἀλλὰ καὶ ἑπάρκειν ἀλλήλοις. δύνανται δὲ καὶ τὴν εἰρην, οὐ μόνον ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ συμφερόντως ἀλλήλοις διατίθεσθαι. καὶ τὴν ὀργὴν βελύειν εἰς τὸ μεταμελὲς μόνον περὶ εἶναι, τὴν δὲ φθονοῦσαν πάντας οὐκ ἀφαιρῶσι. τὰ μὲν ἑαυτῶν ἀγαθὰ τοῖς φίλοις οἰκεία παρέχοντες. τὰ δὲ τῶν φίλων, ἑαυτῶν νομίζοντες. πῶς οὖν οὐκ ἐκὸς εὖ καλοῦς τε ἀγαθούς, καὶ τῶν πολιτικῶν τιμῶν μὴ μόνον ἀβλαβείς, ἀλλὰ καὶ ὡφελίμους ἀλλήλοις κοινωνεῖν; οἱ μὲν γὰρ ὑποδυνοῦντες γὰρ ταῖς πόλεσι τιμᾶσαι καὶ ἀρχεῖν, ἵνα ὅσον σίαν ἔχουσι, χρηματὰ τε λιπέσθαι, καὶ αὐθιγὰς βιάζεσθαι, καὶ ἡδ' ὑπαδεῖν, ἀδικοῖ τε καὶ πονηροὶ αὐτῶν, καὶ ἀδύνατοι ἄλλα σωαρμοσσαι. εἰ δὲ τις γὰρ πόλες τιμᾶσαι βουλόμενος, ὅπως αὐτὸς τί μὴ ἀδικῆται, καὶ τοῖς φίλοις τὰ δίκαια βοηθεῖ δύνανται, καὶ ἀρχὰς ἀγαθῶν τι ποιεῖν, τὴν πατριδα περὶ εἶναι, εἴα τὸ ποιοῦν, ἄλλα ποιοῦν οὐκ αὐτὸ δύνανται σωαρμοσσαι: πόττον εὖ φίλους ὡφελῶν μετὰ τῇ λαλῶν καὶ γὰρ ἡ πόλις δύνανται, ἢ τὴν πόλιν διεργεῖν ἀδυνάτωρ; εἴα καλοῦς τε ἀγαθούς, ἔχων σωεργούς, ἀλλὰ καὶ γὰρ τοῖς γυναικῶν ἀγῶσι δίκαιος εἶναι, ὅτι εἰ δὲ τῶν κρατίστους σωθεμένους ὡς εὖ χεῖρες ἰσχύει, πάντας αὖ εὖ ἀγῶνας οὗτοι γίγνων, καὶ πάντα τὰ ἀδύνατα οὗτοι ἐλάμβανον. ἐπεὶ μὲν οὐκ ἐῷσι ὅσοι ποιοῖν, γὰρ τὰς πόλεις, καὶ τοῖς

Πηδῆς, ὃν οἷς οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ κρατισταύουσιν, ὁ δὲ οἷς κα-
 λῶν μετ' ἃν τις βούληται τῷ πολὺν θύεργεσθαι. πῶς
 οὐδ' ἂν σιπτελῆς εὖς βελτίστους φίλους μετασέμνειν πο-
 λυτὸν εὖεσθαι, τούτοις ἰσχυροῦς καὶ σωμαργοῖς τῶν προ-
 ξίων μᾶλλον ἢ ἀνταγωνισαῖς χάριτον, ἀλλὰ μὴ καὶ
 κῆνον δῆλον, ὅτι καὶ πολὺν τίς τινι συμμαχῶν δέη-
 νται, καὶ τούτων πλείονων, καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀντιτάτῃ.
 καὶ μὴ οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες δύποιητοί, ἵνα θέλω
 σιπθῶν μεῖομαι. πολὺ δὲ μετῴθου εὖς βελτίστους ἐλάτ-
 τονας εὖ ποιῆν, ἢ εὖς χείροντας πλείονας ὄντας. οἱ γὰρ π-
 νηροὶ πολὺ πλείονων θύεργετῶν ἢ οἱ χρεσοὶ δέοντες. ἀλ-
 λά θάρρῶν, ἔφη, ὦ λειτόβουλε, περὶ ἀγαθὸς γίγνε-
 σθαι. καὶ τοιοῦτ' ἰγνόνειν, θάρρῳ ὑπὸ χεῖρας εὖς
 καλούς τε καὶ ἀγαθούς. ἴσως δὲ αὐτὸ σοὶ καὶ γὰρ συλλαβῆναι
 εἰς τῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν θῆραν ἔχοιμι, εἴτε τὸ
 δρωτικός εἶναι. διενδῶς γὰρ ὦν αὐτὸν ὑμῶν αὐθρῶ-
 πων, ὅλ' ὥρμημαι ὑπὸ τοῦ φιλῶν τε αὐτὸς ἀντιφίλει
 εἶναι ὑπὸ αὐτῶν, καὶ ποθῶν, ἀντιποθεῖναι, καὶ ὑπὸ
 μῶν φυῆναι, καὶ ἀντιπυμῆσθαι ἐν φυονοσίαις. ἰδρῶ
 δὲ καὶ σοὶ τούτων δέησον, ὅταν ὑπὸ ὑμῶν φίλιαν
 πρὸς τινος ποιῆσθαι. εἴτε γὰρ τὸ ὑπὸ μελῆσιν τῶν ἀφ' ἑσέως
 τῶν ἀφ' ἑσέως μοι ἐκ ἀπειρας οἶμαι ἔχειν θῆραν αὐθρῶ-
 πων, καὶ ὡς λειτόβουλε ἔφη, καὶ μὴ, ὡς σωμαρῶν, τού-
 των ἐγὼ τῶν μετῴθων πάλαι ὑπὸ θυμῷ. ἄλλως τε καὶ
 εἰ δὲ ἀρκέσει μοι ἢ αὐτὴ ὑπὸ τῆς καὶ εὖς ἀγαθὸς τὰς ψυ-
 χὰς, καὶ ὑπὸ εὖς καλούς τε σώματα, καὶ ὁ σωμαρῶν ἔ-
 φη, ἀλλ' ὦ λειτόβουλε οὐκ ἔστιν ὃν τῇ ἐμῇ ὑπὸ τῆς
 τὰς χεῖρας πρὸς φέρωντα ποιῆν, ὑπομῆναι εὖς καλούς.
 πῶς ἐπισταμὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς σκύλης εἴτε ὅτε φέρωντα εὖς
 αὐθρῶνους, ὅτι τὰς χεῖρας αὐτοῖς πρὸς φέρει. τὰς δὲ γε-
 σσῶντας, ὅτι τὰς χεῖρας οὐδὲν πρὸς φέρει, ἀλλὰ πᾶ-
 σι τῶν ὅντων ἐπὶ τοῦ, πάντας φασὶν ὑπομῆναι καὶ ἀ-
 κούοντας αὐτῶν κληῖσθαι. καὶ ὡς λειτόβουλε ἔφη, ὡς
 εὖς πρὸς φέρωντα τὰς χεῖρας, εἴτε ἔχεις ἀγαθὸν εἰς φίλων
 μετασέμνειν διδασκε. οὐδὲ τὸ σῶμα καὶ, ἔφη ὁ σωμαρῶν,
 πρὸς τὸ σῶμα πρὸς φέρει. θάρρῶν, ἔφη ὡς λειτόβουλε, ὅ-
 δε γὰρ τὸ σῶμα πρὸς φέρει οὐδὲν, ἐὰν μὴ καλὸς ἦ. θυβὺς
 ἔφη, σὺ γε, ὦ λειτόβουλε, τοῦ ἀντιπῶν τ' ἀντιφίλει
 εἶρηνας, οἱ μὲν γὰρ καλοὶ τὰς πρὸς φέρει οὐκ ὑπομῆναι
 σιν. οἱ δὲ ἀχρεοὶ καὶ ἡδύως πρὸς φέρει, νομίζοντες εἴτε
 τ' ὑπὸ καλοὶ καλῶν. καὶ ὡς λειτόβουλε ἔφη, ὡς εὖς
 μὲν καλούς μετασέμνειν μου, εὖς δὲ ἀγαθὸς κατεφίλει
 σιν, θάρρῶν διδασκε τ' ἐφίλων τὰς θραππὰς. καὶ ὁ
 σωμαρῶν ἔφη, ὅταν εἴν, ὦ λειτόβουλε, φίλ' ὅτι βού-
 λου ἡδύως, ἐὰς με κατεπῆν ὑπὸς αὐτῶν, ὅτι ἀγα-
 σάει αὐτοῖς, καὶ ὑπὸ ὑμῶν φίλ' αὐτοῖς εἶναι, κατεφίλει,
 ἔφη ὡς λειτόβουλε. οὐδὲν γὰρ οἶδα μισοῦντα εὖς ἐ-
 παμῶντας. ἐὰν ὅτε πρὸς φέρωντα ἡδύως, ἔφη, ὅτι εἴτε
 ἀγαθὸς αὐτοῖς καὶ θυβὺς ἔχεις πρὸς αὐτῶν, ἀρα μὴ εἴτε
 βέλτερος ὁφείας ὑπὸ ἐμοῦ; ἀλλὰ καὶ αὐτῶν μοι, ἔφη, ἐγγί-
 γνετ' ὅννοια πρὸς οὖς αὐτῶν καὶ θυβὺς ἔχεις πρὸς
 ἐμῇ. ταῦτα μὲν δὲ, ἔφη ὁ σωμαρῶν, ἐφ' ἑσέως μοι λέγειν
 πρὸς ὑμῶν, πρὸς ὅς αὐτὸν βούλει φίλους ποιῆσαι εἶναι. ἐὰν δὲ
 μοι ἐπὶ θυβὺς αὐτῶν λέγειν πρὸς σὺν, ὅτι ὑπὸ μελῆς τε
 τῶν φίλων εἶναι, καὶ οὐδὲν οὕτω χάρεις ὡς φίλοις ἀγα-
 θοῖς, καὶ ἐπὶ τε τοῖς καλοῖς ὄντοισι τῶν φίλων ἀγαθῶν,
 ὃν

libus uero in quibus boni & præclari præferuntur, nullus prohibet cum quo quisq; uoluerit adunatus bene facere ciuitati: cur non expedit melioribus in amicitiam susceptis, reipub. regere, ac coadutoribus eis potius q̃ aduersarijs uti? Porro hoc etiam cõstat, quod si quis aduersus quempiam bellum gerat, socijs indigebit, & tanto pluribus quanto meliorib. aduersetur. Socij uero beneficijs afficiendi sunt, ut prompti & bene uoli sint. Multo aut̃ melius est bonis, cum pauciores sint, se beneficij reddere, q̃ prauis, quorum & magna multitudo existit, et quib. multo pluribus beneficijs opus est, q̃ sit uiris bonis. Sed age fidenter conare o Critobule, bonus effici: & talis effectus, bonos ac honestos amicos adipisci. Fortassis uero ad hanc rem ego quoq; nõnihil tibi conferam, propterea quod amator hominũ existens, quoscunq; amem totis uirib. diligo et afficior, & conuersationẽ eorum cupio, ac ab eis simili modo meam conuersationẽ cupientib. diligor, et affectos mihi maxime habeo. Quibus artibus tibi quoq; opus fore cõsidero, cum cupias amicitia cum quibusdam contrahere. Noli itaq; illos mihi celare, quibus cum in amicitia coniungi desideres. Nam quoniam conor placere illis q̃ mihi placent, nõ sum ignarus, ut arbitror, quo pacto oporteat homines uenari. Atqui Critobulus: Quoniam o Socrates, ait, antiquũ mihi huius artis desiderũ inest, * præsertim uero cum eadem mihi scientia non solum ad eos qui animi dotibus præstant, uerum etiam ad eos qui corporis pulchritudine excellent, suffecerit. Ad quæ Socrates: Verũ o Critobule, hoc nõ inest meæ scientiæ, ut eĩ qui iam manus ad mouerit pulchris, remorari queat. Scyllam enim mihi persuasissimũ est eam solũ ob causam hominũ fugere conspectũ, quod manũ illis iniecerit. Sirenas aut̃ quod nemini se exhibuerint, sed procul incãtauerint, omnes quotquot præteruehũtur remorari aiũt, et cãtus dulcedine audiẽtes delinire. Nulli manus admoturus sum. Critobulus ait: uerũ si quid habes boni, quod ad amicorũ gratia emerendã cõferre putaueris, in mediũ profer. Ad hæc Socrates: Neq; os tuũ alterius ori admoue bis. Bono animo esto, respõdit Critobulus, neq; os etiam alicui, quãuis insigni sit pulchritudine, apponã. Cõfestim, ait, o Critobule inutilia dixisti. Pulchri. n. huiusmodi nõ sufferũt: deformes uero, existimãtes se propter animũ pulchros uocari, haud grauate admittũt. Ad hæc Critobulus ait: Tanquam igitur si pulchros sim amaturus, bonos uero etiam exosculaturus, * doceas uelim si quid habes quod cõducãt ad amicos cõciliandos. Cum ergo uolueris o Critobule, Socrates ait, amicus cuiquam effici, permittẽsne mihi deferre te apud illum, ac dicere, quod admiratus eum, cupis amicus ei effici? Defer, Critobulus inquit. Nullũ enim reperiõ qui laudantes eum odio habet. Quod si ad hæc etiam, ait, accusẽm te dicendo quod propter admirationẽ qua admiraris eum, nimium affectus es illi, uerum putabis iniuria a me affici? Minime, inquit: siquidem ego quoq; afficior illis quos mihi affectos esse credã. Hæc itaq; Socrates ait, licebit mihi de te dicere ad illos quos uolueris tibi amicos efficere? Sed tu si mihi concedas adhuc de te dicere, quod tibi curæ essent amici, quodq; nulla tam gaudes re, q̃ bonis amicis.

ac super bonis eorum operibus non minus q̄ super tuis
lētāris: neq; defatigāris conādo ut omnia eis bona ad
sint: quodq; illam prācipuā hominis uirtutē esse iudi-
cas, beneficijs amicos, inimicos uerō maleficijs uince-
re: uehementer puto, aptum me tibi conuenatorem bo-
norum amicorum fore. Cur igitur hāc me interrogas,
Critobulus ait, ac si non liceret tibi quācunq; uolue-
ris de me dicere? Non, inquit, mehercle, quemadmo-
dum ego quondam Aspāsiā audiui. Dicebat autem,
bonas pronubas cum ueritate cuiusquam laudes nar-
rantes, aptas esse ad nuptias conciliandas, fide uero
narrando nihil proficere. Qui nanque decepti ab eis
fuerunt, odio habent & ipsas pronubas, & alter al-
terum. Quā cum mihi persuadeam recte dici, nihil
arbitror mihi dicere licere in laudem tuā, nisi quod
cunq; cum ueritate dicam. Tu igitur mihi uideris o
Socrates, Critobulus ait, promptus adiutor ad ami-
cos acquirendos fore, dummodo ego quicquam ad
hoc aptum habeam: nihil tu quidem, si minus, uol-
ueris fingendo de me dicere pro mea utilitate? Vtrum
autem, o Critobule, arbitraris magis me tibi pro-
desse, si mentiēdo te laudem, an si persuadeam tibi
bonum hominem fieri? Quod si dubitas, ex his quā
dicturus sum considera. Si nanque uoluerō amicum
te cuiquam domino nauis efficere, ac te laudando bo-
num esse gubernatorem dicam non sis, ille uero a me
persuasus nauim tibi gubernandam ignoranti com-
mendet, est ne tibi aliqua spes non perimendi tui
nauis? Aut si persuadeam ciuitati, rempublicam totā
tibi regendam tanquam sufficienti concedere,
quid putas a te ciuitatem passuram? Aut si quos pri-
uatim cohortarer, ut in iudicando, concionando,
ac ducendo exercitum, tanquam œconomico & di-
ligenti res suas crederent, nonne periculo habito, da-
mnosus potius mentiēdo ac ridiculosus apparebis?
Velim o Critobule, scias hanc esse breuissimā, secu-
rissimā, optimāq; ad hāc omnia uiam, IN QVO
CVNQVE uolueris bonus apparere, in eodem effi-
ci quoq; bonus conari. Considerando autem reperies
omnes quācunq; apud homines uirtutes dicuntur,
studio ac disciplina augeri posse. Ego itaque sic esse
faciendum, o Critobule, arbitror: quod si tibi aliud
uidetur, doceās uelim. Tum Critobulus: Pudet me o
Socrates, ait, his contradicere. Nec enim honesta nec
uerā dicam. Porro Socrates indigentias quoque nec-
cessariorum, si quā per ignorantiam aliquos oppri-
mebant, conabatur consilijs propellere: quā uero
ē paupertate proueniebant, hortando alterum alteri
pro uirili subuenire. Cum itaque quondam Aristar-
chum tristem uidisset: Videris o Aristarche, inquit,
non æquo animo esse. Oportet autem huius molestiā
nos quoq; amicos participes facere, fortassis enim le-
uare te poterimus. At ille: Certe o Socrates, inquit, in
magna indigentia sum. Cum enim seditiones in hac ci-
uitate oriā sint, multiq; in Pyraeum confugerint, con-
gregatē sunt apud me sorores, neptes, ac tot conso-
brinae, ut iam in domo quatuordecim liberi homi-
nes sint: capimus autem nec ab agris nostris quic-
quam, aduersarij nanque eis fruuntur: nec ex do-
mibus, cum in ciuitate hominum magna sit penuria.

Aulēa

οὐχ ἡγομαι, ἢ ὑδὶ τοῖς ἑαυτοῖς, ἢ ὑδὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν φί-
λων χάρις οὐδὲν ἡγομαι, ἢ ὑδὶ τοῖς ἑαυτοῖς, ὅπως τε τοῦ-
τα γίγνηται τοῖς φίλοις οὐκ ἀπὸ κἀμὲν μὴχανώμεθα,
ὡς ὅτι ἐγνώκας ἀρετῇ εἶναι, νικᾶν, αὐτὸς μὲν φίλους εὖ ποι-
οῦντα, αὐτὸς δὲ ἐχθρούς λακκῶς, πάντων αὖ οἱμαὶ σοὺ ὑπὸ τῆς
δυστυχίας, εἶναι με συμπεριεσθῆναι τῶν ἀγαθῶν φίλων. τί αὖτις, ἐ-
φη ὁ λερτόβουλος, ἐμοὶ ῥᾶρ λέγεις, ὡς περ οὐκ ὑπὸ σπῆ-
δου, ὅτε αὖ βούλησθε ἐμοῦ λέγειν. μὰ δ' ἱ οὐχ ὥς περ
ἐγὼ ἀσπασίας ἤκουσα. ἐφη γάρ τις ἀγαθὸς περὶ μνη-
στρίδας, μετὰ μὲν ἀληθείας τὰ γὰρ ἀγαθὰ διαγινώσκουσας, δὲ
νὰς εἶναι σωτῆρας ἀνθρώπων εἰς λιπείαν, ψυχοδολίας
δ' οὐκ ὠφελὲς ἐπαυνοῦσας. αὐτὸς γὰρ ἐξ ἀπατηδότητος,
ἀμα μισοῖ ἀλλήλους τε καὶ τῶν περὶ αὐτὸν μετὰ αὐτῶν
καὶ ἐγὼ περὶ αὐτῶν ὁρῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, οὐκ ἐξ εἶναι μοι
πρὸς σὺν λέγειν ἐπαυνοῦν τι δὲ ἴσθαι, ὅτι αὖ μὴ ἀληθὲς
σὺ μὲν ἄρα, ἐφη ὁ λερτόβουλος, τοιοῦτός μοι φίλος εἶ,
ὡς σῶκράτους, οἷός τ' αὖ μὲν τι αὐτὸς ἔχω ἐπιτήδειον εἰς
τὸ φίλους κτήσασθαι συναμειβόμενοι· εἰ δὲ μὴ, οὐκ αὖ
ἐθέλεις πλάσσειν τί εἴπῃς ὑπὸ τῇ ἐμῇ ὠφελείᾳ. πότῃ
δ' αὖ, ἐφη ὁ σωκράτης, ὡς λερτόβουλε, τῶν συμπεριεσθῆναι
τῶν μετὰ αὐτὸν ὠφελῇ σε τὰ ψυχοδολίας ἐπαυνοῦν, ἢ περὶ αὐτῶν
περιεσθῆναι σε ἀγαθὸν αὐτῶν γινώσκων; εἰ δὲ μὴ φανερὸν,
οὕτως σοι ἐκ τῶνδε σκέψαι. εἰ γὰρ σε βουλόμεθα φί-
λου ποιῆσαι ναυκλήριον, ψυχοδολίας ἐπαυνοῦν φε-
σκῶν ἀγαθὸν εἶναι λυβερνῆτιον, ὅς τ' ἐμοὶ περὶ αὐτῶν
ψεύς σοι τῶν ναῶν μὴ ἐπισκευάσθαι λυβερνῆτιον, ἔχεις τινα
ἐλπίδα μὴ αὖ σαυτὸν τε καὶ τῶν ναῶν ἀρῆσαι; ἢ εἰ
σοι πέσαιμι καὶ τῶν πόλιν ψυχοδολίας, ὡς αὖ στρα-
τηγικῶν τε καὶ δικαστικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτῶν ἐπι-
τρέψαι, τί αὖ οἶσθα σαυτὸν καὶ τῶν πόλιν ὑποσῶν πα-
θεῖν; ἢ εἰ τινὰς ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν πέσαιμι ψυχοδολίας
νῶν, ὡς ὅντι οἰκονομικῶν τε καὶ ἐπιμελῶν τὰ ἑαυτῶν ἐπι-
τρέψαι, ἄρ' οὐκ αὖ πείραν διδούς, ἀμα τε βλαβερός ἐστις
καὶ καταγέλαστος φαίνοιο; ἀλλὰ συμπεριεσθῆναι τε καὶ
ἀσφαλεστὴν καὶ καλὴν δόξαν, ὡς λερτόβουλε, ὅτι αὖ
βούλησθε ἀγαθὸς εἶναι, ῥᾶρ καὶ γινώσκων ἀγαθὸν, πε-
ριεσθῆναι. ὅσαι δ' ἐν ἀνθρώποις ἀρεταὶ λέγονται, σὺ πάντων
μετὰ εὐρήσεις πάσας, μαθήσει τε καὶ μελέτη αὐτῶν
νας. ἐγὼ μὲν οὖν, ὡς κριτόβουλε, οἶμαι εἶναι ὑμᾶς. εἰ δὲ σὺ
πῶς ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε. καὶ ὁ λερτόβουλος·
ἀλλ' αἰσχρὸν ἐμὲ αὖ, ἐφη, ὡς σῶκράτους, αὐτὸς λέγειν τῶν
πολιτῶν, οὐ γὰρ καλὰ, οὐτὲ ἀληθῆ λέγοιμ' αὖ, καὶ μὲν
τὰς ἀρετὰς γε τῶν φίλων, τὰς μὲν δὲ ἀγνοίαν ἐπερ-
το γινώσκων ἀσκέσθαι, τὰς δὲ δὲ γινώσκων διδασκῶν καὶ
τὰ δυνάμει ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν. ὁρῶ δὲ καὶ ἐν τοῖς αἰ-
σῶσι διακινῶν ἀρίστην γὰρ ποτε ὁρῶ σκνυρῶν
ἐχόντων, εἰσὶ καὶ, ἐφη, ὡς ἀρίστην, βαρέως φέρειν τί. καὶ
δὲ τὸ βάρος μεταδιδόναι τοῖς φίλοις. ἴσως γὰρ αὖ πῶς
καὶ ἡμεῖς κορυφισαίμεθα. ὁ ἀρίστης γὰρ ἀλλὰ μὲν, ἐφη, ὡς
σῶκράτους, ἐν πολλῇ γε ἐμὲ ἀρετῇ. ἐπεὶ γὰρ ἐκαστὸς ἐν
ἡ πόλιν, πολλῶν φυγόντων ὡς τὸ περὶ αὐτῶν, σωεληλύθα-
σιν ὡς ἐμὲ καταλελειμέναι ἀδελφαί τε καὶ ἀδελφοί
δὲ καὶ ἀνέψαι ποσάυτοι, ὡς εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ, τὰ
ἐκαστὸν καὶ ἐκαστὸν ἐλδοῦν. λαμβάνομεν δὲ οὕτως
ἐκ τῆς γῆς οὐδὲν, οἷον γὰρ γινώσκων λερατοῖς αὐτῶν, οὐ-
τε ἀρ' ὅτι οἰκῶν, ὁλιγαυδρωπία γὰρ ἐν τῇ αἰσῇ γέγονε.

τὰ ἐπιπλο

sed amici etiam fruebantur quiete. Quod si quis illo-
rum quibus infestus erat, per conuicium appellaret il-
lum adulatorem Critonis, pro utilitate ab eo suscepta:
Vtrum, dicebat Archedemus, turpius est à bonis ho-
minibus beneficijs acceptis, eos è conuerso beneficijs
afficiendo, amicitiam eorum acquirere, prauis autem
inimicus effici: an bonis et optimis iniuriam inferen-
do inimicos, prauos uero iuuando conari amicos effi-
cere, et pro bonis huiuscemodi hominibus uti? His de
causis itaq; unus amicorum Critonis Archedemus e-
rat, et à cæteris necessarijs eius honorabatur. Audi-
ui uero Socratem cum Diodoro quoque suo amico in
hunc modum disputasse: Dic mihi o Diodore, inquit,
si quis tuorum seruorum abs te aufugiat, conarisne ut
eum recipias? Et alios etiam mehercle cohortor, mer-
cedem inuentionis eius, præconio denuncians. Si ue-
ro quisquam seruorum ægrotet, nonne medicis con-
uocatis procuras ne moriatur? Admodum, inquit.
Quod si quis amicorum tuorum multo tibi utilior ser-
uis, in uitæ periculum ob indigentiam inciderit, non-
ne putas dignum esse curam eius suscipere ne pereat?
Atqui Hermogenem non esse ingratum hominem
non ignoras: puderet itaq; eum profecto utilitate à te
suscepta, non utilem eum etiam tibi fore. Habere au-
tem quenquam et spontaneum et constantem mini-
strum, sufficientemq; facere quodcumq; imperatum fu-
erit, et non modo illud, sed ex se etiam potentem mul-
ta et cogitare et reperire consilia, plus, ut arbitror,
quàm multi serui ualeret. BONI VERO OECO-
NOMICI, CVM LICEAT MAGNI PRE-
CII REM paruo emere, tunc dicunt esse emendum.
Nunc autem propter tempora licet paruo bonos ami-
cos comparare. Ad hæc Diodorus: Bene dicis o So-
crates, ait: iube itaque Hermogenem ad me accedere.
Non ego, inquit, per Iouem: puto nanque nec tibi me-
lius fore illum te, quàm te illum adire: nec maius bo-
num illi, quàm tibi esse, si ista ad hunc modum geran-
tur. His dictis, Diodorus ad Hermogenem accessit, et
non magna pecunia præstita, eum sibi amicitia con-
iunxit, qui repente studeat dicendo uel cogi-
tando quod utile Diodoro sit, ac ei
letitiam afferat.

XENO/

ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. εἰ δὲ τις αὐτῷ τούτων οἷς ἀπ-
ήχθη ὄνειδίζοι, ὥς ὑπὸ κείτων ὠφελούμην, κα-
λακόνει αὐτὸν, πότρου οὐδ', ἔφη ὁ ἀρχέδημος, αἰ-
σχρόν ἐστιν εὐεργετούμενον ὑπὸ χυσιῶν ἀδράπων καὶ
ἀνδραγαθῶν αὐτῷ τὰς μὲν ποιούτους φίλους ποιεῖν,
τοῖς δὲ πονηροῖς δὲ φέρεσθαι, ἢ αὐτὸν μὲν καλὸν καγα-
θὸν ἀδικεῖν περὶ μὲν εὐχθρὸν ποιεῖν, τοῖς δὲ πο-
νηροῖς συνεργεῖν περὶ αὐτῶν φίλους ποιεῖν, καὶ
χρησθῆναι τούτοις αὐτὸν ἐκείνων; ἐκ δὲ τούτου εἰς τὰς
κείτων φίλων ἀρχέδημος, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων
κείτων φίλων ἐτιμάτο. οἶδ' αὖ δὲ καὶ διοδώρῳ αὐτῶν
ἐταίρῳ ὄντι, τοιαῦτα δὲ δὲ λέγειν ἔχοντα. εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ
διοδώρε, αὐτὸς σοὶ τῶν οἰκετῶν ἀρξάμενος, ἐπιμελῆς ὅπῃ
ἀνακρίσεις; καὶ ἄλλους γὰρ νῦν δὲ, ἔφη, παρακαλῶ, σώ-
σασθαι ἀνακρίσεις. τί γὰρ, ἔφη, εἰ τις σοὶ ἰσχυρῶς
τῶν οἰκετῶν, τούτων ἐπιμελῆς; καὶ παρακαλῶς ἰατροῦς
ὅπως μὴ ἀρξάμενος; σφόδρα γ', ἔφη, εἰ δὲ τις σοὶ ἔγνω-
ρίμων, ἔφη, πολὺ τῶν οἰκετῶν χρησιμώτερος ὢν, λιν-
διώδεις δὲ ἴσθ' εἰς ἀρχὴν ἔχοντα, οὐκ οἶε σοὶ ἄξιον εἶναι ἐ-
πιμελῆσθαι, ὅπως δὲ σωθῇ; καὶ μὲν οἶδ' αὖ γὰρ, ὅτι οὐκ
ἀγνώμων ἐστὶν ἐρμολύτης. αἰχμύοις δ' αὖ εἰ ὠφελούμε-
νος ὑπὸ σοὶ μὴ ἀντωφελοῖσθε. καί τι τὸ ὑποκρίσθαι ἐ-
κοντὰ τε καὶ δύνουσι καὶ παρὰ μόνον, καὶ τὸ λελθόν-
μενον ἰκανὸν ποιεῖν ἔχειν, καὶ μὴ μόνον τὸ λελθόν-
μενον ἰκανὸν ὄντα ποιεῖν, ἀλλὰ διοδώρῳ καὶ ἀφ' ἑαυ-
τοῦ χρησιμοῦ εἶναι καὶ πονοῦν καὶ περὶ βουλομένης πολ-
λὰς οἰκετῶν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι. οἱ μὲντοι ἀγαθοὶ οἰ-
κονόμοι, ὅταν τὸ πολλοῦ ἄξιον μικροῦ ὀξὺν πείσθαι, τὸ
τε φασὶν εἶναι ὡς εἶναι, νῦν δὲ δὲ τὰς περὶ γὰρ τὰς δύν-
νοτάτους δὲ φίλους ἀγαθὸν κτήσασθαι. καὶ διοδώ-
ρος. ἀλλὰ καλῶς γὰρ, ἔφη, λέγεις, ὦ σόκρατες, καὶ λιν-
διώσοις ἐλθεῖν ὥς ἐμὲ τὸν ἐρμολύτην. καὶ δὲ, ἔφη, οὐκ ἐ-
ργάζεσθαι νομίζω γὰρ οὐτέ σοι κάλλιον εἶναι πρὸς καλῶς ἐκεί-
νον, τὸ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς ἐκείνον, οὐτέ ἐκείνον μετ' ἑαυ-
τὸν τὸν περὶ αὐτῶν τῶν τε καὶ σοὶ. οὐτὼ δὲ ὁ διοδώ-
ρος. ὥς ἔφη πρὸς τὸν ἐρμολύτην. καὶ οὐ πολὺν τελεσας,
ἐκτὴν αὖ φίλον, ὅς ὄργον εἶχεν σκεπῆς ὅτι
αὐτὸν ἡ λέγων ἢ πρὸς αὐτὸν ὠφελούμενος
καὶ φραίνεσθαι καὶ διό-
δωρον.

40

XENO-

Si igitur, Socrates ait, & discernere tibi fortes à timidis tradidit artem, bene est: sin minus, quæ utilitas erit huius tuæ disciplinæ? Nec enim si argentū quoq; te docuisset in primo & ultimo loco optimum ordinare, peius uero in medio, non modo discernere bonum ab ad/ulterato, ulla tibi esset utilitas. Sed mehercle, inquit, nō docuit: itaq; nos oportet, qui fortes, quique timidi sunt, iudicare. Quin igitur cōsideremus, ait, quo pacto nos non lateant? Ego profecto uelim: adolescens inquit. Si igitur argentum, inquit, rapere oportet, auaros & 10 matores argenti primos ponendo bene ordinabimus? Ita mihi uidetur. In periculis uero subcundis, num illos proponamus necesse est, qui amatores honoris sunt? Hi tamen, ait, non sunt obliqui: sed cum ubiq; præclari sint, facile inueniri ac eligi possunt. Sed sint hæc: Vtrum autem ordinare solum te docuit, an etiam ubi, & quomodo utendum est quolibet illorum qui ordi/ nandi sunt? Minime, inquit. Attamen multa sunt, ait, in quibus nec ordinare, nec ducere eodem modo oportet: nōne hæc tibi declarauerat? Minime, inquit, meher/ 20 cle. Rursus igitur, inquit, adiens eum interroga si sciat. Nanq; si non impudens sit, pudebit eum cum pecuniam acceperit, ignarū telinquere. Quondā uero cum casu quendam imperatorem electum cōuenisset: Qua de causa, inquit, arbitraris Homerū nuncupasse Aga/ memnonem populorum pastorem? Nōne quoniam quemadmodum pastorem oportet curare ut saluæ sint oues, ac habeant unde uiuant: sic etiam imperatorem curare necesse est ut exercitus saluusq; sit, illudq; perfici at cuius rei gratia militat? Militant uero ut hostibus su/ 30 peratis feliciores ipsi sint. Cur nanq; ita laudasset Aga memnonem, atq; utrunq; eum appellasset, regemq; bonum, militemq; robustum, nisi quod probet illum esse militem fortem, qui non solum aduersus hostes fortiter luctetur, sed omni etiam exercitui huius causa sit? Regemq; bonum, qui non se solum bene reget, sed etiā illis quos regat, felicitatis causa sit? R. x nanq; eligi/ tur non ut sui ipsius curam habeat, sed ut per ipsum qui eum elegerūt, in felicitate degant. Similiter militantes omnes homines ut quamoprima uita fruantur: impera/ 40 toresq; præficiunt, ut ad hoc eos conducant. Oportet igitur imperatorem prospicere, ut hoc idem eligenti/ bus conferat. Nec etiam aliud melius isto, facile est re/ perire, nec contrario turpius. Et ad hunc modum con/ siderans quæ sit boni præfecti uirtus, cetera quidem auferebat: illud autem solum relinquebat, uidelicet ut felices efficiat illos, quorum quisq; dux effectus est. Cum quodam uero equitum præfecto in hunc modum eum meminisset disputasse: Habes o adolescens nobis, in/ 50 quit, exponere, qua de causa equitibus præesse deside/ ras? Non enim ut ceteris equitibus præcurras, cum hoc etiam illis qui ab equo sagittant, liceat: quippe quod etiam illi equitum præfectis præcurrere solent. Vere di/ cis, ait. Nec ut cognitus omnibus sis: nam furiosi etiam ab omnibus agnoscuntur. Et hoc, inquit, uerum dixi/ sti. Num ergo, quoniam putas opera tua equites melio/ res effectos, tradere ciuitati, ac dum illis præsis, si ua/ postulet necessitas, una cum eis aliquo commodo ciui/ tatem afficere? Vehementer, ait. Perquam optimum esset per Iouem, Socrates inquit, si hæc facere poteris.

Princi/

ἐὶ μὲν τοίνυν καὶ διαγινώσκουσιν οὗτοι ἀγαθοὺς καὶ κακοὺς ἐδιδάξαν, εἰ δὲ μή, τί τοι ὄφελος; ὦρ' ἔμαθον; οὐ δὲ γὰρ εἴσε ἀργύριον ἐκέλευσε πρῶτον μὲν καὶ τελευ/ ταιῶν τὸ κράλιστον τάχιστα, καὶ μετὰ δὲ τὸ χεῖριστον, καὶ δι/ δάξας διαγινώσκουσιν τότε καλὸν καὶ τὸ κίβδηλον, οὐ/ διγ' αὖ τοι ὄφελος. ὡς ἄλλα μὰ Διὶ, ἔφη, οὐκ ἐδιδάξαν, ὥς αὐτοὶ αὐτὴν ἡμᾶς δέοι, τοὺς τε ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς κρίνειν. τί δὲ σκοπῶμεν, ἔφη, πῶς αὐτὸ μὴ διαμαρτέ/ νοιμεν; βόλομαι, ἔφη, ὁ νεανίσκος. ὅπως, ἔφη, εἰ μὲν γὰρ ἀργύριον δέοι ἀπαλῆν, αὐτὸς Ὀλιαργυροτάτης πρῶτος καθίστατο δὲ ὁρῶσαν τάχιστα μὲν, ἐμοί γε δοκεῖ. τί δὲ αὐτὸ κινδυνώδην μέλλοντας ἀρετῶν φιλοπρωτάτης πρῶτα/ κτίοντες; τοι γοῦν εἰσιν, ἔφη, οἱ ἄνεκα ἐπ' αὐτὸν κινδυνώ/ νει ἐβέλοντο. οὐ τοίνυν ὅτι γε ἄλλοι, ἀλλ' ὡς φανῆς πανταχῶς ὄντων θυμῶν αὐτῶν. ἀτὰρ, ἔφη, πότερά σε τάχιστα μόνον ἐδιδάξαν, εἰ καὶ ὅποι καὶ ὅπως χρῆσθαι ἐκά/ σω; τὰ κτεῖναι, ὅπως, ἔφη. ὦ μὲν πολλά, ὅστις, πῶς ἂν τε τάχιστα ὡσαύτως πρῶτος. ἀλλὰ μὰ Διὶ, ἔφη, ὅστις σφ' ἡνίκα ταῦτα. καὶ δὲ, ἔφη, πάλιν τοίνυν ἐλθὼν ἐπε/ νερώτα. ἡ γὰρ ἐπιστάς καὶ μὴ αἰσιδίῃσι ἀνιστάς ἀρ/ γύριον εἰληφώς, καὶ εἰς ἀκρίβειαν αὐτῶν, καὶ τὸν δὲ πο/ τε στρατηγὸν ἡγεμῶνα τῶν, ὅπως, ἔφη, ὁ μὲν οὐκ εἶπ' ἀγαμέμνονα πρῶτον γοῦν πρῶτον πρῶτον λαῶν; ἀρετῶν ὅτι ὡς αἰεὶ αὐτῶν καὶ τὰ ὑπὸ τῆς αἰῆς ἐξουσι καὶ ὅπως στρα/ τῶντες, ὅπως ἔσται ὅπως καὶ τὸν στρατηγὸν ὡς μετὰ δὲ δὲ ὅπως σὺ δὲ οἱ στρατῶντες ἐσονται, καὶ τὰ ὑπὸ τῆς αἰῆς ἐξουσι. καὶ ὅπως στρατῶντες, ὅπως ἔσται; στρατῶντες δὲ ἵνα κρατοῦνται τῶν πολέμων ἐν δαίμονες ἐσονται, ὡς πρῶτον τί δὲ ποτε οὕτως ἐπὶ τῶν ἀγαμέμνονα εἰπών, ἀμ/ φότορον βασιλῆος τῶν ἀγαθῶν, κρατοῦς τῶν ἀνιστάς; ἀ/ ρά γε ὅτι ἀνιστάς τε καὶ κρατοῦς αὐτῶν εἰναι, οὐκ εἰ μόνον αὐτῶν ἐν ἀγωνίῃ τοι πῶς αὐτὸν πολέμων, ἀλλ' εἰ πάν/ τι τῶν στρατοπέδων, τοῦτον αὐτῶν εἶναι. καὶ βασιλεὺς ἀ/ γαθὸς, οὐκ εἰ μόνον τῶν αὐτῶν βίῃ καλῶς πρῶτος, ἀλλ' εἰ καὶ ὡς βασιλῆος, τὸν τοι ἐν δαίμονας αὐτῶν εἶναι; καὶ γὰρ βασιλεὺς αἰετῶν, οὐχ ἵνα αὐτὸν καλῶς ὡς μετὰ 40 ταῖς, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἐλόμενοι διακρίνῃ, ἐν πρῶτον. καὶ στρατῶντες δὲ πάντες, ἵνα ὁ βίῃ αὐτῶν ὡς βέλτερος ἦ. καὶ στρατηγὸς αἰρεῖται τὸν τοι ὅπως, ἵνα πῶς τὸν τοι αὐτῶν ἡγεμῶν ὡς. δὲ οὐκ ὅπως στρατηγῶν, καὶ ὅτι καλῶς τοῦτον ἄλλο ῥάδιον εἶναι, ὅτι αἰχμῶν τῶν ἡγεμῶν. καὶ ὅπως ὡς σκοπῶν, τίς εἰναι ἀγαθὸν ἡγεμῶν ἀρετῇ, τὰ μὲν ἄλλα πῶς ἡγεμῶν, κατέλιπε δὲ τὸ ἐν δαίμονας ποιῆναι, ὡς αὐτὸν ἡγεμῶν καὶ ἵππαρχον δὲ τινι ἡγεμῶν, οἱ δὲ ποτε αὐτὸν τοῦτον δὲ διακρίνῃ τῶν ἡγεμῶν, ὡς νεανίας, εἰπερ ἡμῶν ὅπου ὅπως αὐτὸν μὲν ἡγεμῶν ἵππαρχον; οὐ γὰρ δὴ τῶν πρῶτον τῶν ἵππων ἐλαύνειν. καὶ γὰρ ἵπποτοξόται τότε γε αἰετῶν, πρῶτον αὐτῶν γοῦν καὶ τῶν ἵππων. ἀλλὰ μὲν λέγεις, ἔφη. ἀλλὰ μὲν ὅτι τῶν ὀδῶν γε, ἐπεὶ καὶ οἱ μαινόμενοι γε ὡς πάντων γινώ/ σκοντες, ἀλλὰ μὲν λέγεις, ἔφη. ὅπως λέγεις; ἀλλ' ἄρα ὅτι τῶν ἵππων οἱ δὲ τῶν πολλῶν βέλτερος αὐτὸν ποιεῖν πρῶτον αὐτῶν, καὶ ὅπως γινώσκοντες τῶν ἵππων, τότε αὐτὸν ἡγεμῶν ἀγαθὸν πρῶτον αὐτῶν γινώσκοντες τῶν πόλεων; καὶ μάλα, ἔφη. καὶ ὅτι γὰρ δὲ, ἔφη, ὁ σκοπῶν τῶν καλῶν, ἐὰν δὴ τῶν τοῦτον ποιεῖται, καὶ δὲ

ἡ ἀρχὴ τῶν ἐφ' ἧς ἤρηνται ἰππέων τὴν ἀμεινότητα ὅτι
 ἐστὶ γὰρ οὐκ ἔφη. ἰδοὺ δὲ ἡ λείον ἡμῶν πρῶτον ὄψον, ὅπως
 διανοῶν τὸν ἵππον βελτίους ποιῆσαι. καὶ ὁ δὲ ἀλλὰ ὄψον
 μὲν ἔφη, οὐκ ἐμὸν οἶμαι τὸ ὄψον εἶναι, ἀλλὰ ἰδίαν ἐκαστοῦ
 δ' αὖτ' ἑκάστου ὄψον ὑπομελεῖται. ἐάν οὖν, ἔφη ὁ σωκράτης,
 τῆς παρὰ χωνταί σοι εἴς τὸν ἵππον, οἱ μὲν ὅπως λακκόπο-
 λας, ἢ λακκοσκελῆς, ἢ ἀδυνῆς, οἱ δὲ ὅπως ἀτρώφους, ὡς
 τε μὴ δυνάμει ἀπολοῦνται, οἱ δὲ ὅπως ἀναγώνους, ὡς
 μὴ μὲν οὐδ' αὖτ' οὐκ ἀνὰ τὰς ἐξέσεις, οἱ δὲ οὕτως λακτιστὰς, ὡς
 μὴ μετέξαι δυνάμει εἶναι, τί σοι τοῦ ἵππου ὄφελος
 εἶσαι, ἢ ὡς δυνάμει τοιούτων ἡγούμενος, ἀγαθὸν τι
 ποιῆσαι τὴν πόλιν; καὶ ὁ δὲ ἀλλὰ καλῶς τε λέγεις, ἔφη,
 καὶ περὶ ὧν ἐμὸν ἵππων εἰς τὸ δυνάμει ὑπομελεῖται.
 τί δὲ, εἴς τὸν ἵππον οὐκ ὑποχρήσεις βελτίους ποιῆσαι;
 ἔφη, καὶ γὰρ εἴ τις αὐτῶν κατὰ πέσει, μάλλον αὖ
 οὕτως σώζοιτο. τί γὰρ ἐάν περὶ λινδυσίνην δέοι, πότε-
 ρον ἐπ' αὖ γὰρ εἴς τὸν πολεμίου ὑπὸ τὴν ἀμμοῦ λελόντες,
 γινώσκοντες ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει, ἢ περὶ τῇ τῆς μελέτης
 γινώσκοντες; βελτίον γὰρ, ἔφη, καὶ ὄψον. θήγειν δὲ τὰς
 ψυχὰς τῶν ἵππων καὶ ὁρμήσειν πρὸς τὸν πολεμίου,
 ἀπὸ ἀκμωτῶν ποιῆσαι διαγνώσκει; εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ
 νυῖν περὶ ἀσσομαί, ἔφη. ὅπως δὲ σοι πέθονται οἱ ἵπ-
 πος περὶ φρόντικας; τί; αὐτὸν γὰρ δὴ τούτου ὅτι ἵππων,
 οὐτε ἵππων ἀγαθῶν καὶ ἀκμωτῶν οὐδ' ὅφελος. ἀ-
 ληθῆ λέγεις, ἔφη. ἀλλὰ ὡς αὖτ' ἐκείναι, ὡς σὺ κρε-
 τὰς, ὑπὸ ὄψον αὐτῶν περὶ τῇ ἐπιδόσει; ἐκείνο μὲν δὴ περὶ
 οἱ, ὅτι γὰρ περὶ τῇ ἐπιδόσει, οἱ αὖτ' ἐπὶ τούτοις μάλα
 ἐπιδέχονται, ὡς αὖτ' ἐπὶ τῇ βελτίον εἶναι. καὶ
 γὰρ γὰρ νόσῳ δὲ αὖτ' ἡγώνται ἰατρικῶν τῶν εἶναι, τούτω
 μάλα πέθονται, καὶ γὰρ πλοῖον οἱ πλεονέχοντες, δὲ αὖτ' ἐν
 βερνικῶν τῶν καὶ γὰρ γινώσκοντες, δὲ αὖτ' ἐν γινώσκοντες
 τῶν καὶ μάλα, ἔφη. οὐκ οὖν ἐκείναι, ἔφη, καὶ γὰρ ἵππων
 ὅς αὖτ' ἐκείναι ἐπὶ τῇ φρονήσει, ὡς αὖτ' ἐπὶ τῇ μάλα
 ἐπιδέχονται, ὡς αὖτ' ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει. ἐάν οὖν, ἔφη ἐγὼ, ὡς σὺ
 κρετὰς, βέλτερος ὡς αὖτ' ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει, ὡς αὖτ' ἐπὶ τῇ
 ἐπιδόσει, ὡς αὖτ' ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει. ἐάν γὰρ πρὸς ὄψον, ἔφη, διδασ-
 κὰς αὐτῶν, ὡς τὸ πέθοντα σοι, καλῶς τε καὶ σωτηρίῳ
 πόρῳ αὐτοῖς εἶσαι, ὡς αὖτ' ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει; πολλὴν νῦν
 δὲ, ἔφη, ἔπειτα ἢ εἰ σοι δέοι διδασκάν, ὡς τὰ κακὰ τῶν
 ἀγαθῶν καὶ ἀμεινῶν καὶ λυσιτελεῖν ὅτι λέγεις, ἔφη, σὺ
 τὸν ἵππον γὰρ πρὸς τοῖς ἀλλοῖς ὑπομελεῖται δ' αὖτ' ἐπὶ τῇ
 γὰρ δυνάμει; σὺ δ' ὡς, ἔφη, γινώσκοντες ἵππων ἀγαθῶν;
 ἢ οὐκ ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει, ὅτι ὅσα τε νόμῳ μεμαθῆκαί μιν καλ-
 λιστε ὄντα, δι' ὧν γὰρ ἡμῶν ὑπομελεῖται, τούτω πάντα δὲ
 λόγον ἐμὸν καὶ καλῶς καὶ εἰς τὸ ἀλλο καλὸν μανθάνει τις μά-
 θημα, δὲ λόγῳ μανθάνει, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς διδασκοντοῦ, μά-
 λιστα λόγῳ γινώσκοντες, καὶ οἱ τὰ πρὸς αὐτὰ καλῶς ὑπο-
 μένουσι, καλῶς δὲ διδασκοντοῦ, ἢ τὸ δὲ ἐκ γινώσκοντες
 σα, ὡς ὅταν γὰρ χρόνος εἰς ἐκ τῶν πρὸς γένεσιν, ὡς
 πρὸς εἰς δὴ τὸν περὶ τῇ ἐπιδόσει, οὐδὲ αὖτ' ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει
 τούτω ἐφάμιλλον γίνεσθαι, ὡς δὲ ὅταν δέοι γὰρ ἀλλο πρὸς
 λαίδημα, τῇ γινώσκοντες σιωπῇ καὶ ἀληθῆ λέγεις, ἔφη.
 ἀλλὰ μὴ οὐτε δύσφωνία τῶν πρὸς τῆς φρονήσεως ἀδυνατοῦ
 τῶν ἀλλο, οὐτε σιωπῆς μετέχει τῶν ὅρων, ὅσον φιλοπ-
 μή, ἢ πρὸς μάλα περὶ τῇ ἐπιδόσει τῇ καλῇ καὶ γινώσκοντες
 ἀληθῆς,

Principatus uero hic in quem electus es, equorum et
 equitum est? Ita est, inquit. Age itaque hoc primum
 dic nobis: Quibus artibus cogitas equos meliores ef-
 ficere? At ille: Non meum hoc opus est, sed quilibet
 officij sui curam habebit. At si tibi, Socrates ait,
 equos ducent quosdam, tam uitiatos pedibus ac ti-
 bijs: quosdam uero ita debiles ac strigosos, ut sequi
 non possint: et quosdam ita male educatos, ut non
 maneant quocunque tu loco ordinaueris: quosdam
 uero tam calcitrosos, ut non sit possibile de uno in ali-
 um aciei locum eos transferre, quæ tibi utilitas erit
 equitatus? aut quo tandem bono, cum talibus præsis,
 ciuitatem afficies? At ille: Opime dicis, inquit: et
 ideo prout possum, conabor equorum curam habe-
 re. Quid uero, equites ipsos non conaberis meliores
 efficere? Vehementer, inquit. Primo itaque, ait, a-
 ptiores ad ascendendum equos efficies? Opportunum
 est, inquit: etenim si quando quisquam eorum ab e-
 quo caderet, citius hoc modo saluus erit. Quod si pe-
 20 rricula, inquit, oportuerit subire, utrum ad arenam iu-
 bebis hostes attrahere, ubi equitare solent: an in tali-
 bus locis exerceri conaberis, quibus bella fieri solent?
 Hoc esset melius, ait. Ac uero animos equitum, et
 aduersus hostes irritare, ac fortiores efficere unquam
 considerasti? Si non antea, nunc, ait, conabor. Ut uero
 tibi obediant equites cogitasti? etenim absq; hoc, nec
 equorum, nec equitum bonorum ac fortium ulla erit
 utilitas. Verum dicis, ait. Sed quonam modo quisquam
 o Socrates, eos ad hoc hortaretur? NON IGNO-
 30 RAS ILLUD, AIT, QVOD IN QVAQVE
 RE ILLIS OBEDIRE POTISSIMUM HO-
 MINES VOLVNT, QVOS PUTANT OP-
 TIMOS ESSE: NAM ET IN MORBO IL-
 LI potissimum obediunt, quem putant medicina excel-
 lere: et in nauī qui nauigant, gubernatori: et in agri
 cultura agricolæ. Ita profecto, inquit. Et in equitandi
 itaque arte, ait, quicunque sciat quæ oporteat age-
 re, illi uerisimiliter ceteri obediunt. Si ergo ego, o So-
 crates, melior illis in hac re sim, sufficet mihi ad hoc
 40 ut illi mihi obediant? Si ad hæc, inquit, doceas illos,
 melius et magis expediens eis fore tibi obedire. Quo
 autem modo istud docebo? Multo facilius, ait, per Io-
 uem, quam si oportuerit docere, mala meliora esse bo-
 nis atque utiliora. Ut apparet igitur, inquit, tu dicis
 equitum præsidem oportere etiam artem perorandi ha-
 bere. Tu autem putabas, ait, tacendo posse equiti-
 bus præesse? An non recordaris, quod quæcunque
 optima lege didicimus, per quæ uiuere possumus, o-
 mnia ista per uerba didicimus? Et si quam aliam bo-
 50 nam quisque disciplinam discat, per uerba discit: quā-
 que optime docent, sermone utuntur: quicq; honestis-
 sima sciant, optima disputant. Vnde fit, quod cum
 ex hac ciuitate unus coetus efficiatur, ut ille chorus
 qui in Delum mittitur, nullus alius usquam æqualis
 isti fieri possit, nec tam optimorum hominum in ciui-
 tate, ut in ista nostra, congregatur. Ita est, in-
 quit. Atqui, Socrates ait, nec uocis sonoritate
 tantum Athenienses alijs antecellunt, nec corporum
 magnitudine et robore, quantum honoris studio,
 quod potissimum homines ad bene agendū hortatur,
 Et

Et hoc, inquit, uerū dixisti. Nonne igitur putas, inquit, si quis haberet curam equitū nostrorū, quammaxime et in hoc alijs excellerent armorū et equorū præparatione ac ordinatione, præoptitudineq; ad exponendū se periculis hostiū, dummodo putent si hæc faciant, laude et honore dignos fore? Verisimile est, inquit. Noli igitur negligere, ait, sed conare eos ad ea hortari, a quibus et tibi et ceteris per te ciuib. utilitas erit. Sed me hercle, conabor, inquit. Cum uero quondā uidisset Nicomachidē ē comitijs domum repentinē, interrogauit: Qui nam o Nicomachides, imperatores sunt electi? At ille: Nonne uides o Socrates, inquit, quales Athenienses sunt, quod me quidem nō elegerūt qui modo ut miles, modo manipuli, modo legionis præfectus, militans me contriui, tot ab hostibus susceptis uulneribus? Et simul cū hæc diceret, cicatrices uulnerū nudato corpore ostendebat. Antisthenē autē elegerunt, qui nec in peditibus, nec in equitibus, unquā laude dignū quicquā militādo fecerat; quicq; nihil aliud nouit, nisi pecuniā conquerere. Hoc igitur, inquit Socrates, bonū erit, siquidē mihi 20 litibus, sufficiens erit necessaria præbere. Nam et negotiatores, ait Nicomachides, sufficientes sunt ad pecuniā congregandā, non tamē ideo imperare quoq; possunt. At Socrates ait: Imo etiā uictorie studiosus Antisthenes est, quod oportet imperatori adesse. Nonne uides quoties cōtendit in ludicris certaminibus, illum in omnibus uincere? Minime tamē mehercle, Nicomachides ait, simile est spectaculis et exercitijs præesse. Atqui, Socrates ait, cū nec cāuus, nec ludicrorū peritus Antisthenes esset, tamen potuit reperire qui optimi in huiusmodi 30 modi essent. Et cū imperet ergo, inquit Nicomachides alios qui pro eo acie ordinent reperiet, alios uero qui ui oppugnabūt? Si ita in re quoq; militari, Socrates ait, qui optimi sunt, sicut in spectaculis fecit, reperiet, et illos alijs præponet, merito et in hac re uictor euadet. Nam et pecuniā eum impendere magis uerisimile est in hanc uictoriā rei militaris, quæ cōmunis toti ciuitati erit, q̄ in illā quæ in ludicris spectaculis solet tribui, nec cōmunis esse. Putas o Socrates igitur eiusdem hominis esse, in ludicra pecuniā conferre ac imperare? Puto ergo, inquit, in quacūq; re quisquā præsit, si sciat quibus opus erit, et possit illa conquirere, optimus ille præses est, siue spectaculo, siue domui, siue ciuitati, siue exercitui præsit. At mehercle, ait Nicomachides, nunquā putassem me hoc abs te audiurū, bonos etiā imperatores fore, qui boni patres familiās sunt. Age ergo, Socrates inquit, utriusq; eorum officia inuestigemus, ut sciamus utrius eadem sint, an in aliquo differant. Inuestigemus, ait. Utriusq; enim hoc unum commune est officium, inquit, subditos sibi obediētes efficere. Vehementer, ait, 50 illa uero præcipere cuilibet quæ facere sciat, nonne commune utriusque est? Bonos uerō præmijs afficere, malos autem poenis, nonne utriusq; conuenit? Utriusque, inquit. Subditos uerō beneuolos sibi facere non est utriusq; expediens? Expediens, inquit. Socios autem atq; auxiliares acquirere, uidetur ne tibi utriusque conducere? Videtur, ait. Custodes uerō rerum suarum esse, est opportunum utriusque? Est inquit. Diligentes ergo et industrios utrosque esse oportet in suis officijs? Hæc omnia, inquit, similia utriusque sunt.

bci,

ἀλκίδης, ἔφη, καὶ ὄσοι οὐκ οὐκ οἶς, ἔφη, καὶ τὸ ἰππικὸν τὸ γνῶσθαι, εἰ τις ὑπομελῶν, ὡς πολὺ αὐτὸν καὶ ὄσοι δὲ γνέγκειν τῶν ἄλλων, ὅπλων τε καὶ ἰππων παρασκευῆν καὶ εὐταξίαν, καὶ τῶ ἐποίμωσιν κινδυνεύειν πρὸς τοὺς πολέμους, εἰ νομίσαιεν ταῦτα ποιῶντας, ἐπαίνους καὶ τιμὰς τούτους; εἰκὸς γάρ, ἔφη. μὴ τοίνυν ὀκνήσῃς, ἀλλὰ πειρᾶσθαι αὐτοὺς ὑπὸ ταῦτα πειρᾶσθαι, ἔφη, ὡς αὐτὸς τε ὠφελῆσθαι, καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται δὲ σέ. ἀλλὰ νῦν δὲ πειρᾶσθαι, ἔφη, ἰδὼν δὲ ποτε νικομαχίδην, ὅς ἐφ' ἡμέρας ἄπιδόντα, ἔφη. τίς δὲ, ὦ νικομαχίδης, στρατηγὸς ἦν; καὶ ὅς, ὅς, ἔφη, ὁ σὺ κρατὸν τοῦτο εἰσὶν ἀβελῶναι, ὡς ἐμὲ μὲν οὐχ εἰλοντο, δὲ ἐκ καταλόγου στρατὸν ὁμοῦ κατὰ τέττιμμαι καὶ λοχαγῶν καὶ ταξιαρχῶν, καὶ αὐτὰ κατὰ τὸν πολέμῳ τοσούτα ἔχω. ἀλλὰ ἡ τὰς ἑλίας τὸ τραυματῶν ἀργυρονομία, ἐπεὶ εἰκνυμι. αὐτὰ δὲ νῦν δὲ, ἔφη, εἰλοντο, τὸ δὲ ὁπλίτην πῶς στρατὸν σάμῃ, καὶ τὸ τῶν ἰππῶν σὺν δόλῳ πρὸς βλάβην ποιήσαντα, ὑπὸ σάμῃ τε ἄλλοι δὲ γὰρ, ἢ χρέματα συλλέγειν. οὐκ οὐκ, ἔφη, ὁ σὺ κρατὸς ὄσοι μὲν ἀγαθῶν, εἰς τοὺς στρατιώτας ἰκανὸς ἔσαι τὰ ὑπὸ τῆς δόξης ποιεῖν. καὶ γὰρ οἱ ἔμποροι, ἔφη, ὁ νικομαχίδης, χρέματα συλλέγειν, ἰκανοὶ εἰσιν. ἀλλὰ οὐχ ὅσον τούτου καὶ στρατηγὸν διδάσκειν αὐτὸν. καὶ ὁ σὺ κρατὸς, ἔφη. ἀλλὰ καὶ φιλόνομα ἀντιδόχῃς δὲν, ὁ στρατηγὸς πρὸς εἶναι ὑπὸ τῆς δόξης δὲν. ὁ δὲ ὄρεται ὅτι καὶ ὁσάκις κεχορήγηκε πᾶσι τοῖς χοροῖς νῆνικαι; καὶ δὲ, ἔφη, ὁ νικομαχίδης, ἀλλὰ οὐδὲν ὁμοίον δὲν, χοροῦ τε καὶ στρατὸν κατὰ πρὸς εἶναι. καὶ μὲν, ἔφη, ὁ σὺ κρατὸς, ὁ δὲ ὁ δὲ γὰρ ὁ ἀντιδόχῃς, ὁ δὲ χορὸς διδασκαλίας ἔμπειρος ὢν, ὁμοῦ ἐγγύς ἰκανὸς εὐρεῖν, ὅς κρατὸς τῶν ταῦτα. καὶ γὰρ τῇ στρατιᾷ δὲν, ἔφη, ὁ νικομαχίδης, ἄλλους μὲν εὐρεῖν, ὅς τὰς φωνὰς αὐτῶν, ἄλλους δὲ ὅς μαχόμενος. οὐκ οὐκ, ἔφη, ὁ σὺ κρατὸς, εἰ γὰρ καὶ γὰρ τοῖς πολέμοις ὅς κρατὸς, ὡς περὶ γὰρ τοῖς χοροῖς ὅς διδασκαλίας, καὶ πρὸς αὐτῶν, ἐκόντως αὐτὸν καὶ τούτου νικηφόρος εἴη. καὶ δὲ παρὰ τὸ αὐτὸν εἰκὸς μάλλον εὐδελειν, εἰς τὴν ξυῖν ὅλην τὴν πόλιν τῶν πολεμικῶν νίκην, ἢ εἰς τὴν ξυῖν τὴν φυλακὴν τῶν χορικῶν. λέγεις σὺ, ἔφη, ὁ σὺ κρατὸς, ὡς τὸ αὐτὸν ἀνδρὸς ὅς χοροῦ τε καλῶς καὶ στρατηγὸς; λέγω, ἔφη, ὡς ὅτου αὐτὸν τις πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ γινώσκῃς ὡς δὲ, καὶ ταῦτα ποιεῖται διδάσκειν, ἀγαθὸς αὐτὸν εἶναι πρὸς τῆς, εἴτε χοροῦ, εἴτε οἴκου, εἴτε πόλεως, εἴτε στρατὸν, τὸ πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ ὁ νικομαχίδης, καὶ δὲ, ἔφη, ὁ σὺ κρατὸς, σὺν αὐτῶν ποτε ὡς μὲν ἐγὼ σου ἀνυσσαι, ὡς ἀγαθοὶ οἰκονόμοι στρατηγὸι αὐτῶν εἴναι. ἰδὲ δὲ, ἔφη, ὅς τὰς αὐτῶν τὰ ἔργα ἐκατόρου αὐτῶν, ἢ εἰς δὲ μὲν, πότρου τὰ αὐτὰ δὲν, ἢ δὲ φέρει τί. πάντως γὰρ, ἔφη. τὸ μὲν αὐτὸν ἀνδρὸς εὐμνῆς ποιῆσαι, πῶς δὲ καλὸν ἀμφοτέροις; καὶ τὸ ἔφη. συμμαχῶς δὲ καὶ βοηθῶς πρὸς γὰρ δὲν εἰς συμφορὰν ἀμφοτέροις, ἢ δὲ πάντως ἢ δὲν, ἔφη. ἀλλὰ φυλακτικὸς τὸν ὄντων οὐκ ἀμφοτέροις εἶναι πρὸς ἀνδρὸς πρὸς τὰ αὐτὰ δὲν; ταῦτα μὲν, ἔφη, πάντως ὁμοίως ἀμφοτέροις δὲν. ἀλλὰ

πορὶς

εἰς

habere: uidetur autem mihi modo magis esse ciuitatē dispositam, ad bono uiro optimoq; principi parendū. Fiducia namq; negligentiam, inertiam, et inobedientiam parit, timor autem circumspēctos, obediētes, ac ordinatos homines reddit. Magnum argumentum hu ius nautas habes, qui quandiu nihil timeāt, nullo ordi ne cūcti peragūt. Cum uero aut tempestatē, aut bella suspiciātur, nō modo facillime quacūq; eis dicātur per ficiunt, sed etiā magno cum silentio attendūt quid eis praeceptum sit, sicuti illi qui tripudijs uacāt. Si igitur, ait 10 Pericles, nūc potius obediānt, dicere te o Socrates oportet, quo eos modo hortemur iterū ad pristinā aitiē dere uirtutē, famam atq; felicitatē. Quemadmodū, So crates inquit, si pecuniā quae apud alios est, ut ipsi ca piant eos hortari uoluissēmus, id potissimū fieret si eis ostenderemus illam eis fuisse paternā, ac ideo pertine re ad eos: sic etiam nunc, cum ut primas in uirtutib. ex

exercendis habeāt uelimus, ostendendū est eis iam olim ad eos pertinere, quodq; si in his studeant, omnib. erūt facillime potētiores. Quo autē pacto, ait Pericles, hoc 20 eis persuadebimus? Si, ut puto, inquit, in memoriā eis reduxerimus quacūq; de antiquiorib. maiorum suorū audiuerunt, quantumq; illi optimi fuerūt. Num dicis, ait, de iudicio, quo deos Cecrops et qui secum erant propter suam uirtutē dijudicarunt? Ita inquit. Necnō ortum Erechthei, ac educationē, bellumq; quod sub il lo aduersus omnes Epirotas, quodq; sub Herculis pro le aduersus Peloponnenses, omniaq; alia quae sub The seo facta sunt: in quibus omnibus patefactum est, ma/

gnopere illos omnibus illius aetatis hominibus praeua/ 30 luisse. Quod si uis, quae postea illorum quidem nepo/ tes, qui non ita multum ante nos uiuere, peregerunt, partim per se contra illos pugnantes qui toti Asia ac Europe ad Macedoniam usq; dominabantur, amplio remq; potentiam quā sui maiores habentes, ac ma/ gnas res gestas edentes, partim autem et cum Pelopō nensibus tum mari, tum terra uincētes, qui quidem di cuntur multo omnibus illius aetatis hominib. prestan tiores fuisse. Dicuntur namq; ait. Quapropter, inquit,

cum in tota Graecia multi amissa patria aliubi habi/ 40 tassent, ipsi semper suam coluerunt: cumq; multi inter se discordias habuerunt, illorū arbitrio cōtēnti erant, ad illosq; nonnulli alij a potentioribus lacesitū refu/ giebant. At Pericles: Ideo miror, o Socrates, cur ciui/ tas ad peiorem statum prolapsa sit. Puto, Socrates in/ quit, quod quemadmodum alij quoq; nonnulli quoni/ am multum praeualuerunt, negligentia dediti, minus postea quā aduersarij ualuerunt: sic etiam Atheni/ enses, cum multo superiores essent, neglexisse seipsos, et idcirco peiores effectos fuisse. Nunc autem, in/ 50 quit, quid facientes pristinam uirtutem recuperent? At Socrates: Nihil occultum, ut puto: nam si cognitis maiorū suorū operibus, non peius quā illi ope/ rentur, non peiores illis efficerentur. Sin minus, il/ los saltem imitando qui modo primas tenent, et in eisdem quibus etiam illi studendo, si similiter atq; illi eis utantur non illis deteriores. Quod si accuratius, etiam meliores eos euasuros esse credo. Vt ex dictis tuis sentio, inquit, longe uirtutem a ciuitate nostra ab esse dicis. Quando enim Athenienses, aut seniores ut

ἔχοντα. δοκεῖ δέ μοι αὐτοῖσι ἀγαθῶ ἀρχόντι, νυνὶ δυνάσ-
σασθαι ὡς ἀρκούντες ἢ πόλιν. τὸ μὲν γὰρ θάρσομαι ἀμελεῖσθαι
τὴν ἑαυτοῦ μίαν καὶ ἀπειθεῖαν ἐμβαλλέειν ὅττι φοβέται προσ-
εκτικωτόρας τε καὶ δουπειθεῖρας καὶ δουτακτωτόρας ποιῆ-
τε κμήριον δὲ αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῶν ταῦς ναυσὶν. ὅταν
μὲν γὰρ δὴ πονοῦν καὶ φοβῶνται, μετοῖς εἰσι ἀταξίας.
ἔσ' αὖ δὲ ἡ χειμῶνα ἢ πολέμους δέισωσι, ὁ μόνον τὰ λε-
λυόμηναι πάντα ποιοῦσιν. ἀλλὰ καὶ σιγῶσι πᾶρα δό-
κωυτοῖς τὰ πρὸς ἀχρησσύμηναι, ὥστε χερδύται. ἀλλὰ
μὲν ἔφη ὁ πόδικλῆς, εἰ γε νυνὶ μάλα πεπείσθαι, ὥρα αὖ
εἴη λέγειν, ὥς αὖ αὐτοῖς πρὸς τὴν αἰετὶ ἀντιπάλιν ἀνέ-
βηδ' αὖτε ἀρχαίας ἀρετῆς τε καὶ δουκλείας καὶ δύδαι-
μονίας. οὐκ οὖν, ἔφη ὁ σωκράτης, εἰ μὲν ἐβδόλομεθα χη-
μάτων αὐτοῖς ὡς οἱ ἄλλοι εἰχον ἀντιπαιδείας, ἀρετικῶν
τοῖς αὐτοῖς τοῦτα πατρώα τε ὄντα καὶ πεπείσθοντα,
μάλα οὕτως αὐτοῖς ὁρμῶμεν, αὐτὴν δὲ τούτων. εἰ
πεῖ δὲ τὸ μὲν ἀρετῆς πρῶτον αὐτοῖς ὑπὸ μελέσθαι βε-
λόμεθα, τοῦτ' αὖ δεικτέον ἐκ παλαιῶν μάλα πεπεί-
σθαι αὐτοῖς, καὶ ὡς τούτων ὑπὸ μελέσθαι παλαιῶν αὖ
ἐν κρᾶσι, ὥς ἐν αὐτοῖς διδασκαλῶν, οἵμαι μὲν
εἰ τοὺς γε παλαιότατους ὡς ἀνέμηναι πεπείσθους αὖ-
τῶν ἀναμνήσασθαι αὐτοῖς ἀκκησώτας ἀρετῶν γε-
νοῖαι. ἄρα λέγεις τῶν δεινῶν κείων, ὡς οἱ πόδικλῆς
παλαιῶν ἀρετῶν κείων, λέγω γὰρ, καὶ τῶν ἀρετῶν γε-
νοῖαι καὶ ἡρώων, καὶ τῶν πόλεμον τ' ἐπ' ἐκείνους ἡρώων
νομ, πρὸς τοῖς ἐν τῇ ἐχρησθέντες ἀρετῶν πᾶσι, τὸ δὲ ἐφ' ἡμέ-
ρας κλέσθαι πρὸς τοῖς ἐν πελοποννήσῳ, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῖς
δικῶν πολέμων ἡρώων, καὶ οἷς πᾶσι ἐκείνοι δὴλοι γε-
νοῖαι τῶν κατὰ αὐτοῖς ἀνθρώπων ἀρετῶν. εἰ δὲ
βούλει ἄν τις εἰδῇ, ἐκείνων μὲν ἀπὸγονοί, οὐ πολὺ δὲ
πρὸ ἡμῶν γενοῖαι πρᾶξαν. τὰ μὲν αὐτοῖς κατὰ αὐ-
τοῖς ἀγωνισθέντες πρὸς τοῖς κυριότατοις, τὰ δὲ αἰσῶσι πᾶ-
σι καὶ τῇ δουρώων μέχρι μακεδονίας, καὶ πᾶσι τῇ πε-
λοποννήσῳ δουάμην καὶ ἀφορμῶν κεκτημένους, ὡς ἐν-
στα ἔργα κατὰ γενοῖαι. τὰ δὲ καὶ μετὰ πελοποννησίων
ἀρετῶν, καὶ ἡρώων, καὶ τῶν πόλεμον, οἱ δὲ καὶ λέ-
γοντες πολλοὶ διγνεγνῆναι, καὶ αὐτοῖς ἀνθρώπων. λέ-
γοντες γὰρ, ἔφη, τοιγαροῦν πολλῶν μὲν μεταναστῶν
ἐν τῇ ἡλλάδι γενοῖαι, διέμεναν ἐν τῇ αὐτῇ. πολλοὶ δὲ
ἐπὶ δικαίῳ ἀντιπάλιν, ἐπὶ τῇ πελοποννήσῳ, πολ-
λοὶ δὲ ἐπὶ κρείττονι ὑβριζόμενοι, κατὰ φύσιν πρὸς
ἐκείνους, καὶ ὁ πόδικλῆς, καὶ δαυμάζω γε. ἔφη, ὡς οὐκ
τοῖς, εἰ ἡ πόλις ὅτως πρὸς τῶν χείρων ἐκλινῇ. ἐγὼ μὲν
φη, οἵμαι, ὁ σωκράτης, ὡς οὐκ ἔστι ἄλλοι πινες, οἷον τὸ πο-
λὺν ἀποδρῶν γεγνῆναι καὶ κρατῶσθαι κατὰ ἀντιπάλιν
ὑβριζέουσιν τῶν ἀντιπάλων, ὅταν καὶ ἀβελήτους πολὺν
δικνεγνόντας ἀμελεῖν αὐτοῖς, καὶ οἷον ὅτι χείρους γε-
νοῖαι. νυνὶ δὲ, ἔφη, πᾶσι τοῖς αὐτοῖς ἀντιπάλιν τῶν ἀ-
χαιῶν ἀρετῶν, καὶ ὁ σωκράτης, οὐδὲν ἀπὸ κρυφου δοκεῖ
μοι εἶναι. ἀλλὰ εἰ μὲν οὐδὲν τοῖς πρὸς τῶν αὐτοῖς
ματὰ μὲν καὶ χείρων ἐκείνων ὑπὸ τῇ δουρώων, ὅταν αὖ καί-
ρους ἐκείνων ἡρώων. εἰ μὲν τῶν γε νυνὶ πρῶτον ὡς
μὲν οἱ, καὶ τοῖς τὰ αὐτὰ ὑπὸ τῇ δουρώων, ὁμοίως μὲν
τοῖς αὐτοῖς χείρων, ὅταν αὖ χείρους ἐκείνων εἶναι, εἰ δὲ
ὑπὸ μελέσθαι, καὶ βελτίους, λέγεις, ἔφη, πρὸς τὸν πο-
τὴ πόλιν τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν. ὅταν γὰρ ὅτως ἀβελήτους
ὡς οὐκ

Lace/

Pericles, Socrates ait, ante nostrū agrum magnos
mōies prapósitos esse; Boeotiā usq; descendentes,
p quos ad territorū nostrū introitus arcti, arduiq;
sunt, & quod media regio montib. asperis munia
sit; Maxime, inquit. Quid uero? Illud ne unquā au
diuisti, cū Mysi atq; Pisidæ in medio magni regis
Persarū imperio, munita detineāt loca, leuiter etiā
armati, multa quidē discurrendo dāna regijs homi
nib. inferūt, ipsi autē in libertate uiuūt? Et hoc, ait,
audiui. Athenienses itaq; non putas, inquit, leuiori
bus armis armatos, dum in etate teneriori sunt, ac
mōies antepósitos habētes, damnosos hostibus, ci
uib. uero & patriæ, magnæ custodiæ fore? Omnia
mibi uideris, ait Pericles, utilia dicere. At Socrates:
Cū ergo hæc tibi placeāt, inquit, aggredere ea uir
o: pime. Quicquid enim istorū perficias, & tibi ho
norē, et ciuitati utilitatē afferet. Quod si quid tuas
uires superabit, nec tibi uerecūdia, nec ciuitati no
cumēto erit; Glaucōnē uero Aristonis filium cum
conaretur cōcionari, cupereiq; rempub. gubernari
re, nondum uiginti annos natus: cumq; nullus nec
amicorū, nec propinquorū, qui multi tamē ei erāt,
uidebantq; sepe à pulpitō tractū atq; detrusum, &
multis ridiculum factum, dissuadere potuisset, solus
Socrates ei beneuolēs propter Charmidē atq; Pla
tonē, dissuasit. Cum enim ad eum accessisset, primo
quidem ut uellet cum audire, huiuscemodi uerbis il
lum detinuit: O Glaucō, inquit, rempub. nostrā re
gere cogitas? Ita, ait, o Socrates. Si quid in huma
nis mehercle, & hoc mihi honestum esse uidetur.
Planū enim, si hoc obtinebis, quod poteris ipsemet
quæcunq; concupueris obtinere, amicos iuuare,
domū paternā erigere, patriā augere, atq; præcla
rus fama efficiaris, primo quidem in ciuitate, dein
de apud Græciam totā, postea uero fortassis etiam
apud barbaros sicuti Themistocles. Ubicunq; au
tem fueris, ubiq; celebreris. Hæc audiens Glaucō
superbiebat, ac libetē manebat. Post hæc autē So
crates: Patet autē hoc Glaucō, inquit, si honorari
uelis, utilitatē aliquam ciuitati reperire debes. Ve
hementer, ait. Per deos igitur immortales, inquit,
noli me celare, sed dic nobis, à quo incipies ciuita
ti beneficere? Cum autē Glaucō tacuisset, quasi tūc
cogitaret unde inciperet: Nū, Socrates inquit, quē
admodū si amici domū augere uelis, ditiorē eam co
naberis efficere, ita etiam ciuitatē tentabis ditiorē
efficere? Ita, inquit. Ditior autem, Socrates ait, effe
ctā fuerit, si ei multiplicentur prouētiis. Verisimile
est, ait. Dic igitur nobis, Socrates inquit, in quibus
nunc diuitiæ ciuitatis consisunt quotquot sunt? pa
tet enim te super his supputasse supplendi causa, si
quid deficiat. Mehercle, Glaucō inquit, super his
non considerauī. Sed si hæc, Socrates inquit, præ
teristi, sumptus quos ciuitas subiit, enumera no
bis: palām nanque est te cogitasse auferre illos,
qui superflui sunt. Mehercle nondum nec ad ista
uacauī. Quo itaque pacto ditior ciuitas efficietur?
Superfede bimus, Socrates ait: nec enim est pos
sibile ignorantibus sumptus ac redditus, horū cu
rā habere. Sed o Socrates, Glaucō inquit, possibile

πρόκειται, καταναρρόηκες, ὅτι πρόκειται ἢ χάρας ἡμῶν
ὄρε καὶ κήρυκτα ὡς τὴν βοιωτίαν, δι' ὧν εἰς τὴν χώραν
εἰσδολοὶ σφραγίσαι τε καὶ πρόσαντον εἶναι, καὶ ὅτι μὲν δὴ
ζῶσαι ὄρεσι περὶ ὄρεσι καὶ μάλα, ἔφη. τί δὲ σε κέينو αἰ
κήρας, ὅτι μὲν σὺ τε καὶ πρὸς δαίαι ἐν τῇ βασιλείᾳ χά
ρας, κατέχοντες, ὄρε μὲν πάντων χώρας καὶ κούφως ὥπλισ
μένοι διώκονται πολλὰ μὲν, τὴν βασιλείᾳ χάρας κατὰ
θεόντων καὶ ποιεῖν, αὐτοὶ δὲ ζῶντες ἐλθόντες; καὶ τὸ πᾶ
ν, ἔφη, ἀκούω. ἀλλ' αὐτοὺς δ' οὐκ αὖ οἶμαι, ἔφη, μέγιστον
λαφρὰς ἡκίᾳς ὥπλισμένους κουφοτόροις ὅπλοις, καὶ
τὰ πλοκάμιναι ἢ χάρας ὄρε κατέχοντες, βλαβερούς
μὲν τοῖς πολέμοις εἶναι, μεγάλῳ δὲ πλοκάμιναι τοῖς
πολίταις ἢ χάρας κατὰ σκηνῶν; καὶ ὁ πλοκάμιναι πᾶν
οἶμαι, ἔφη, ὡς σὺ κράτος, καὶ ταῦτα χρεῖσιμα εἶναι. εἰ δὲ
νῦν, ἔφη, ὁ σὺ κράτης, ἀρῆσκειν σοι ταῦτα, ὡς χρεῖαι αὐ
τοῖς, ὡς ἀρῆσαι, ὅτι μὲν γὰρ αὐτῶν κατὰ πρῶτον, ὡς
σοὶ λαλῶν, καὶ τῇ πόλει ἀγαθόν. εἰ δὲ τι ἀδυνα
στῆς, οὐτὲ τὴν πόλιν βλάψεις, οὐτὲ σαυτὸν καταγυ
νεῖς. γλαύκων δὲ τὸν ἀρῶν, ὅτι ἐπεχέρας διηγε
γορεῖν, ὡς δὲ μὲν πρὸς αὐτοὺς ἢ πόλεως, οὐδὲ πᾶσι
κοιτῆται γεγονώς, ὄντων ἄλλων οἰκείων καὶ φίλων, οὐ
δὲ εἰς δὲ πᾶσι παῖδας ἐλκόμενον τε ἀπὸ τῆς βήμας, καὶ
καταγέλασεν ὄντα. σὺ κράτης δὲ δυνούσῳ αὐτῷ, διὰ
τὴν χαρμὴν τὸν γλαύκων, ὡς δὲ πλάτωνα μόνον
ἐπαύσαν. γῆνυχον γὰρ αὐτῷ πρῶτον μὲν εἰς τὸ ἐλεῖν
σαι ἀκούειν, τὴν δὲ λέξας κατέχευε. ὡς γλαύκων, ἔφη,
πρὸς αὐτοὺς ἡμῖν διαναρρόησαι ἢ πόλεως; ἔφη, ἔφη,
ὡς σὺ κράτης. νῦν δὲ, ἔφη, καλὸν γ'. εἴ πορ τὴν καὶ ἄλλοι
ἐν αὐτοῖς ποιεῖν, δῆλον γὰρ ὅτι εἰάν τι διαπράξῃ δυνάτης
μὲν ἔσῃ αὐτῶν φίλους ὡφελῆναι, ἐπαίσεις δὲ αὐτῶν πατρίους
οἴκους, αὐξήσει δὲ τὴν πατρίδα, ὀνομασίᾳ δ' ἔσῃ πρῶ
τον μὲν ἐν τῇ πόλει, ἐπειτα ἐν τῇ ἡλλάδι, ἴσως δ' ὡς
πρὸς δὲ μισοκλήῃ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις, ὅπου δ' αὖ ἔσῃ,
πανταχοῦ πόριβλεπῇ. ἔσῃ, ταῦτα δὲ ἀκούων ὁ γλαύ
κων, ἐμεγαλύνθη, καὶ ἡ δέῃς παρέμεινε. μετὰ δὲ ταῦ
τα ὁ σὺ κράτης ἀκούων, ἔφη, ὅσον μὲν, ὡς γλαύκων, δῆ
λον, ὅτι εἴ πορ τιμάσθαι βούλῃ, ὡφελήσῃ σοὶ ἡ πόλις.
εἰς, πᾶν μὲν αὐτῷ, ἔφη, πρὸς δὲ αὐτῷ, ἔφη, μὴ τίνῳ ἰσο
κρύψῃ. ἀλλ' εἴ πορ ἡμῖν ἐκ τίνος ἀρῆσαι τὴν πόλιν διερ
γεῖν; ἐπεὶ δὲ ὁ γλαύκων ὁ ἰσώπῃσεν, ὡς αὐτῷ τότε σκο
πῶν ὁ πόρῃ ἀρῆσαι, ἔφη, ὡς σὺ κράτης, ὡς πρὸς φίλου
οἴκου, εἰ αὐξήσει βέλειο πλοσιωτόρον αὐτῶν ὡς χρεῖς
αὐτῶν ποιεῖν, ὅταν καὶ τῇ πόλει πειράσῃ πλοσιωτόραν ποιεῖ
σαι; πᾶν μὲν, ἔφη, ἀκούων πλοσιωτόρα γ' αὐτῷ εἰς πρῶ
τον αὐτῷ πλοσιωτῶν γνησιμῶν; εἰκὸς γὰρ αὐτῷ, ἔφη, λέγειν
δὲ, ἔφη, ἐκ τίνων νῦν αἰ πρόσσοι τῇ πόλει, καὶ πόσας ἔ
νεις εἰσι; δῆλον γὰρ ὅτι ἐσκεψάμην, εἰ μὲν λυδῶν αὐτῶν
ἐν δὲ αὐτῶν ἐχρυσίᾳ ἐκ πληρώσεως, εἰ δὲ παραλείποντες, πρῶ
τον ποιεῖν. ἀλλὰ μὰ δὲ, ἔφη, ὁ γλαύκων, ταῦτα γὰρ ἐκ ἐπὶ
σκεπταί. ἀλλ' εἰ ὅσον, ἔφη, πρὸς ἐλπίδων, τὰς γὰρ δ' ἀπάντας
ἢ πόλεως ἡμῖν ἐπὶ. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ τῶν τῶν τῶν
εἰς τὰς ἀφαιρῆναι διανοῖ. ἀλλὰ μὰ τὴν δὲ, ἔφη, αὐτῷ δὲ πρὸς
ταῦτα ὡς ἐχόλασα. ἀκούων τὸ μὲν πλοσιωτῶν τῶν
πόλει ποιεῖν, ἀναβαλόν μετὰ. πῶς γὰρ οἴομαι μὴ εἰδῆ
ται γὰρ τὰ ἀναλώμενα καὶ τὰς πλοσιωτῶν, ὡς μετὰ
νῦν τῶν, ἀλλ' ὡς σὺ κράτης, ἔφη, ὁ γλαύκων, δυνάτης

ὅτι καὶ ἀπὸ πολέμου τῆ πόλιν πλουτίξωμ. νῦν δὲ ἵνα σφόδρα γ' ἔφη ὁ σωκράτης, ἐὰν τις αὐτῶν κρείττω ᾖ. ἥτοι τῶν δὲ ὦν, καὶ τὰ πρὸσόντα ἀρετάλοι αὐ. ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. οὐκ ὡς, ἔφη, τὸν γε βουλομένομιν, πῶς οὖς πινὰς δὲ πολέμῳ, τὴν τε τῇ πόλεως δυνάμει, καὶ τὴν τῶν ἡντιῶν ἐν δυνάμει δει, ἵνα ἐὰν μὲν τῇ πόλεως κρείττω ᾖ, συμβουλόμην ὑπὲρ χειρὶν τῶν πολέμων, ἐὰν δὲ ἥττω τῇ ἡντιῶν, δυνάμει δει πᾶσι. ὁρῶς λέγεις, ἔφη. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, λέξω ἡμῖν τῇ πόλεως, τὴν τε πολιτικὴν καὶ τὴν ναυτικὴν δυνάμει, εἴτα τὴν τῶν ἡντιῶν. ἀλλὰ μὰ τὸν Δι' ἔφη, οὐκ αὐτοχρὶς σοι οὕτως ἀρετόματι τὸ εἶπεμ. ἀλλ' εἰ γέγραπται σοι γνέσκει, ἔφη, πᾶν γὰρ ἡδέως αὐτοῦ ἀκούσομαι. ἀλλὰ μὰ τὸν Δι', ἔφη, ὅδε γέγραπται μοι παρ' οὐνοῦ, ἔφη, καὶ ποδὶ πολεμου συμβουλόμην, τὴν τε πρῶτον ὑπὲρ ἡσόμεν. ἴσως γὰρ καὶ εἴς τὸ μέγεθος αὐτῶν ἀρτί ἀρχόμενοι τῇ πρῶταίᾳ οὐκ ἐξήτακας. ἀλλὰ τοι περὶ γε φυλακῆς τῇ χώρας οἶδ' ὅτι σοι μελέληκα, καὶ οἶδα ὅποσαι τὴ φυλακῇ ἐπὶ κακοῖς εἰσι, καὶ ὅποσαι μὴ καὶ ὅποσαι τὴ φρουροῖ ἱκανοῖς εἰσι, καὶ ὅποσαι μὴ εἰσι καὶ τὰς μὲν ὑπὲρ κακοῖς φυλακῆς συμβουλόμην μέλονται ποιῶν, τὰς δὲ περὶ τῆς ἀφαιρῶν. νῦν Δι' ἔφη ὁ γλαύκων, ἀπάσας μὲν ἐν ἔγωγ, γνέσκει γε τὸ οὕτως αὐτὰς φυλάττειν, ὥς καὶ ἀπαιδεῖται τὰ ἐκ τῇ χώρας. ἐὰν Δι' τις ἀφελῇ γ', ἔφη, τὰς φυλακῆς, οὐ οἶε καὶ ἀρετόματι ὅσον οἶα ἐσεῖναι τῇ βουλομένῳ εἰ τρέφει; πότρου ἐλθὼν αὐτὸς ἐξήτακας ὅσον ἡ πᾶς οἶδα ὅτι λακῶς φυλάττονται, ἐνέλω, ἔφη. οὐκ ἔμ, ἔφη, καὶ ποδὶ τούτῳ, ὅταν μικρὴ ἐκαστομὴν, ἀλλ' ἡ δὲ ἰσχυρὴ, τότε συμβουλόσομην, ἴσως, ἔφη ὁ γλαύκων, βέλτιον. εἴ γε μὲν, ἔφη, τὰ γύρῳ, οἶδ' ὅτι ἐκ ἀφελῆ, ὥς ἔχειν εἶπεμ Διότι νῦν ἐλάττω ἡ πρόδιν πρὸς ἑχεται αὐτόθεν. ὅ γὰρ ἐν ἐλήλυθα, ἔφη. ὅ γὰρ νῦν Δι', ἔφη ὁ σωκράτης, λέγεται βαρὺ τὸ χωρίον εἶναι, ὥς ὅταν ποδὶ τούτου Δι' συμβουλόμην αὐτῇ σοι ἡ πρόφασις ἀρτί κείσεται. ὁκόπως, ἔφη ὁ γλαύκων. ἀλλ' ἐκείνους γέ τοι, ἔφη, οἶδ' ὅτι οὐκ ἡμέληκας, ἀλλ' ἐσκεψαι, πόσον ἱκανὸς ὅσον ἐκ τῇ χώρας γιγνώσκου σίττω δει τρέφωμ τῇ πόλιν, καὶ πόσον εἰς τὴν ἡντιῶν πρὸς Δι' εἶναι, ἵνα μὴ ὅσον λάβῃ σε, τότε ἡ πόλις ἡντιῶν γηρομένη, ἀλλ' εἰδὼς ἐχθρὸς ὡς τῶν ἀναγκαίων συμβουλόμην τῇ πόλει, βοηθῆμ καὶ σώξωμ αὐτῇ. λέγεις, ἔφη ὁ γλαύκων, πᾶς μελέτω πρῶτα, εἴ γε καὶ τῶν τοιούτων ὑπὲρ μελεῖται Δι' εἰσεί, ἀλλὰ μὲν τοι, ἔφη σωκράτης, ὅδ' αὐτὸν ἐαυτὸ ποτὲ οἶον ἡ λακῶς τὴς οἰκίσεις, εἰ μὴ πάντα μὲν εἴσεται ὦν πρὸς Δι' εἶναι, πάντων δὲ ὑπὲρ μελέτωμ ἐκ πληρώσεως. ἀλλ' ἐπεὶ ἡ μὲν πόλις ἐκ πλείονων ἡ μυρίων οἰκῶν σωζέσκει, καὶ λεπτόν Δι' ὅσον ἅμα τοσούτων οἰκῶν ὑπὲρ μελεῖται, πᾶς οὐχ ἵνα τὸν θεῖον πρῶτον ἐπειράθῃς αὐτῇσαι; δ' ἐν τῇ δὲ. καὶ μὲν ὅσον Δι' εἶναι πλείονι ὑπὲρ χειρῶν. ἵνα δὲ μὴ δυνάμην ὡφελῆσαι, πᾶς αὐτὸ πολλοὺς γε δυνάμεις; ὡς περ εἰ τις ἡντιῶν μὴ δυνάμει φέρει, πᾶς οὐ φανερὸν ὅτι πλείονι φέρει, οὐδ' ὑπὲρ χειρῶν αὐτῇ. ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη γλαύκων, ὡφελῶν αὐτῇ τῇ θεῖον οἶον, εἰ μοι ἐβέλαι πείθεσθαι. εἴτα ἔφη ὁ σωκράτης τῇ θεῖον ὅσον δυνάμην πείθεμ ἀλλωμένους πάντας μετὰ τῇ θεῖον νομίζεις δυνάμει ποιῆσαι πείθεσθαι σε; φυλάττω, ἔφη ὁ γλαύκων.

est ab hostibus etiam ciuitatem ditare? Vehementer,
ait, mehercle, dummodo quis hostes superaret: quod
si uinceretur, etiam sua amitteret. Verum dicis, inquit.
Illum igitur, ait, cuius consilio bellum aliquibus in/
feratur, & ciuitatis potentiam & hostiū scire oportet,
ut si maior est potentia ciuitatis, suadeat bellum:
si minor, abstinere consulat. Recte ais, inquit, profe/
cto. Primo itaq; , ait, nobis expone tam terrestrem,
quā naualem ciuitatis potentiam, deinde hostium.
10 Mehercle, ait, non possem ita ex tempore tibi expo/
nere. Sed profer, inquit, in medium si quid tibi de ista
re conscriptum existit: ualde nanque libenter audia/
m. Mehercle, ait, nec quicquam mihi conscriptum
extat. De bello etiam igitur, inquit, non esset à princi/
pio consulendum: fortassis enim propter eorum ma/
gnitudinem, presertim cum nuper incēpisti milita/
re, nondum inuestigasti. De custodia uero ciuitatis
scio te curam habuisse, ac scire quot opportuna,
quōtue superflue custodie sunt, & quot custodes
20 sufficiunt, quisque numerus eorum non sufficiens
sit, ac opportunas quidem custodias consulere au/
gere, superfluas uero auferre. Mehercle, Glaucō
ait, omnes ego dicerem esse tollendas, cum ita cu/
stodiant ut agro noceant nostro. At Socrates: Nō/
ne putas, inquit, si quis custodias auferret, potesta/
tem arripiendi omnibus fore uolentibus? Vtrum au/
tem tu ipse abiens examinasti hoc, an quomodo scis
quod male custodiantur? Coniicio, inquit. Num igi/
tur, ait, cum non coniiciamus, sed certo sciamus,
30 tum de his etiam consulemus? Fortassis, Glaucō in/
quit, hoc melius sit. Ad argentarios uero, inquit, cer/
to teneo te non abiisse, ut habebas dicere cur paucio/
ra nunc illinc quā antea adueniant. Minime, in/
quit. Etenim mehercle, Socrates ait, locus ille dicitur
esse morbosus: quapropter cum hac de re consulere
oporteat, hæc excusatio tibi sufficiet. Cōsidero, Glau/
cō inquit. Hoc tamen, ait, certe non neglexisti, sed
considerasti, quanto tempore ad alendam ciuita/
tem, quod in agro nostro nascitur, triticum suffici/
40 at, quantoq; alieno in annum indigeat, ne te aliquan/
do lateat ciuitas indigentiam perpeffa, sed cogno/
scens possis cōsulendo ciuitati quæ ei necessaria sunt
prospicere, saluamq; eam facere. Grauiissimam rem
ais, Glaucō inquit, si quidem horum quoq; curā ha/
bere oportet. Atqui, Socrates ait, nec suam priuatam
quisq; bene domum habitet, nisi omnia sciat quibus
opus ei fuerit, omniāq; diligenter acquirat. Sed cum
ciuitas, inquit, ex pluribus quā decem millibus
domibus constituta sit, difficile uero sit tot domo/
50 rum simul curam habere, cur non tentasti unam pri/
mo aui tui domum augere? etenim indiget. Nam si
hanc potueris maiorem efficere, conaberis postea
etiam ciuitatem augere. Quod si uni prodesse nō po/
teris, multo minus pluribus. Sicut si quis unum ta/
lentum ferre non possit, quomodo non planum plu/
ra ferre non esse ei conandū? Ad hæc Glaucō: Pos/
sim ego, inquit, domui aui prodesse, dummodo mihi
suadenti pareat. Cum igitur, Socrates ait, uni tuo a/
uo suadere nō possis, cunctos Athenienses undē cū a/
uo tuo putas posse inducere ad tibi parendum? Caue

δ' ἐδιδως μὴ καταγελασθῆς. τί δ', ἔφη, οὐ δ' οὐκ οἶσιν
 πολλοὶ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἀρετῶν λεγόντων κα-
 ταγελαῖν. καὶ γὰρ οἱ ἑταῖροι, ἔφη. διὰ καὶ θαυμάζω
 σου, ἢ ἐκένους ὅταν ἑὸν ποιῶσι φασίως χερσὶ μὲν
 τοῦτο δὲ μὴδὲν ἄλλο οἷον δυνάσθαι πρὸς ἑαυτὸν
 βλάσαι. ὡς ἀγαθὸν, μὴ ἀγνοῖσιν αὐτὸν, μὴ δὲ ἀμαρτάνει, ἀ-
 οἱ πλείστοι ἀμαρτάνουσιν. οἱ γὰρ πολλοὶ ὠρμηκότες,
 οὐδ' ὅσον πρὸς τὰ τῶν ἄλλων πράγματα, οὐ τρέπν-
 ται ὡς τὸ ἐαυτοῦ ὅπως ἔχει. μὴ οὐκ ἀρραβύμει τούτῳ,
 ἀλλὰ δ' ἀστέρων μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῷ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ
 μὴ ἀμείλει τῶν ἄλλων πρὸς ἑαυτὸν, εἰ τι δυνάσθαι οὐκ ἐβέλλου
 ἔχειν. τούτων γὰρ καλὸς ἐχόντων, οὐ μόνον οἱ ἄλλοι πο-
 λὶται, ἀλλὰ καὶ οἱ οἱ φίλοι, καὶ αὐτὸς οὐκ ἐλάττω
 ὠφελήσῃ. ἀριστίππου δ' ὡς χερσὶ μὲν ἔλεγε τὸν
 σωκράτην, ὡς περὶ αὐτοῦ ἐπ' ἐκένον τὸ πρότερον ἢ λέ-
 γει, βουλόμην ὅς τις τῶν ὄντων ὠφελῆν, ὁ σωκράτης
 ἀπεκρίνατο, οὐχ ὡς περὶ οἱ φυλακισμένοι, μὴ τῷ ὁ λό-
 γος ἐπαμάρχῃ, ἀλλ' ὡς ἀνὰ πεισμένους μάλα πρὸς
 τοῖς τὰ δεινὰ. ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν ἤρως, εἰ τι εἰδὲς ἀ-
 γάθον, ἵνα εἰ τι εἴποι τῶν τοιούτων, οἷον, ἢ σίτην, ἢ
 ποτὶν, ἢ χρέματα, ἢ ὑγίαν, ἢ ῥώμην, ἢ πόλιν, δει-
 κνόντι δὲ ἑὸν καλὸν γινώσκον. ὁ δὲ εἰδὼς, ὅτι ἐάν τις
 γινώσκῃ ἡμᾶς δ' ἐμὲ δὲ τὸ παύσαντο, ἀπεκρίνατο ἢ
 πρὸς καὶ ποιῶν ἡρώδην. ἄρα γὰρ, ἔφη, ὁρῶντάς με, εἰ
 ὅτι οἶδα πρὸς ἑαυτὸν ἀγαθόν, οὐκ ἔγωγ', ἔφη. ἀλλὰ ὁφ-
 δα λυγρὸς οὐδὲ ἑὸν. ἀλλὰ λιμὸς οὐδὲ λιμὸς. ἀλλὰ μὲν,
 ἔφη, εἰ γὰρ ὁρῶντάς με, εἰτε ἀγαθὸν οἶδα, ὁ μὴδὲν ἀγα-
 θόν, οὐτ' οἶδα, ἔφη, οὐτε λείπωμαι. πάλιν δὲ τὸ
 ἀριστίππου ὁρῶντων αὐτὸν, εἰ τι εἰδὲς καλόν. καὶ
 πολλὰ, ἔφη. ἀρ' οὐκ, ἔφη, πάντα ὁμοία ἀλλήλοις, ὡς οἷον
 τε μὲν οὐκ, ἔφη, ἀναιδέα τε γινώσκω. πῶς οὐκ, ἔφη, τὸ
 καλὸν ἀναιδέα καλὸν ἀναιδέα, ὅτι νῦν δὲ, ἔφη, ἐστὶ
 μὲν καλὸν πρὸς δόμον ἀνθρώπων ἄλλο ἀναιδέα,
 καὶ ἄλλο πρὸς πάλιν. ἐστὶ δὲ ἀπὸ τῆς καλῆς πρὸς τὸ πρὸς
 βαλὲται, ὡς γινώσκω ἀναιδέα τῆς καλῆς ἀναιδέα πρὸς
 τὸ σφόδρα τε καὶ ταχὺ φέρεται. οὐδὲν δ' ἀφ' ἑαυτοῦ
 ἔφη ἀρκεῖν μοι, ἢ ὅτι σε ἠρώτησα εἰ τι ἀγαθὸν εἰ-
 δέης. σὺ δ' οἶς, ἔφη, ἄλλο μὲν ἀγαθόν, ἄλλο δὲ κα-
 λόν εἶναι, οὐκ οἶδ' ὅτι πρὸς ταῦτα πάντα, καλὸν τε
 καὶ ἀγαθὸν ὅσον, πρὸς μὲν γὰρ ἢ ἀρετὴν οὐ πρὸς ἄλ-
 λα μὲν ἀγαθόν, πρὸς ἄλλα δὲ καλόν ὅσον. ἐπειτα οἱ
 ἀνθρώποι τὸ αὐτὸ τε καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ, καλὸν καὶ ἀγα-
 θὸν λέγονται. πρὸς τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τὰ σώματα τῶν ἀν-
 θρώπων καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ φαίνεται. πρὸς ταῦτα δὲ
 καὶ τὰλλα πάντα, οἷς ἀνθρώποι γινώσκονται καλὰ τε καὶ
 ἀγαθὰ νομίζονται, πρὸς ἀπὸ ὅχλου ἢ. ἀρ' οὐκ, ἔφη,
 καὶ λείποντο ἡρώδης καλὸν ὅσον, νῦν δὲ, ἔφη. καὶ
 χρυσὸν γὰρ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, ἐάν πρὸς τὰ ἐαυτῶν ὄργα, ὁ μὲν
 καλῶς πεποιημένον ἢ, ἢ καλῶς. λέγεις σὺ, ἔφη, κα-
 λὰ τε καὶ ἀγαθὰ τὰ αὐτὰ εἶναι, νῦν δὲ, ἔγωγ', ἔφη, ἀγαθὰ
 τε καὶ καλὰ. πολλοὶ γὰρ τὸ γινώσκον ἀγαθόν, λιμὸς καλόν
 ὅσον. πολλοὶ γὰρ ἢ τὸ γινώσκον δόμον καλόν, πρὸς πάλιν
 ἀναιδέα. τὸ δὲ πρὸς πάλιν καλόν, πρὸς δόμον ἀναιδέα.
 πάντα γὰρ ἀγαθὰ καὶ καλὰ ὅσον, πρὸς ἀνὰ εἶναι. καὶ
 δὲ καὶ ἀναιδέα πρὸς ἀνὰ καλῶς. καὶ οἰκίας ἢ λέγων, τὰς αὐ-
 τὰς καλὰς τε εἶναι καὶ χρυσὸν πρὸς δὲ, ἐμοὶ γὰρ δόξα,
 οἷος

timentē ne derisui eis fias: Quid uero, Charmides
 ait, nōne tibi uidetur cōcio nonnunquā eos deri-
 dere qui recte dicūt: Nā et ceteri, inquit. Quapro-
 pter admiror te, si illos cū hoc faciāt, facile arguēs,
 cū istis nullo modo putas posse cōuersari: Noli te ὁ
 optime ignorare, nec illa peccare quæ plurimi.
 Multi etenim res alienas curiosius inuestigātes, se
 ipsos examinare negligunt: noli itaq; contemnerē,
 istud, sed conare ad teipsum attēdere, neq; rēpub.
 negligere, si quid utilitatis per te adipisci possit. His
 .n. bene habētibus, non solum ceteri ciues, sed tui
 etiā amici, & tu ipse non parū utilitatis acquiras.
 Aristippo aut uolenti Socratē redarguere, quē ad/
 modū ille prius ab ipso redarguebatur, uolēs ijs q
 intererāt Socrates aliquā utilitatē afferre, respon-
 dit, nō quemadmodū illi qui cauēt ne sermo in ali
 quo mutetur, sed quē admodū potuisset audientib.
 persuadere ut bene agāt. Ille nāq; cū interrogauit,
 nū quid bonū esse sciat: ut si quid tale dixerit, utro
 20 te cibū, aut potū, aut pecuniā, aut sanitatē, aut ro-
 bur, aut audaciā: ostēdat hoc idē quādoq; malum
 esse. Socrates uero sciēs, quod si quid nos grauet,
 optamus ut aliquis nos eo liberet, respōdit quē ad/
 modū oportebat: Vtrū, inquit, interrogas me, num
 quid febrī bonū sciās? Minime, ait. Sed oculorū do-
 loris? Nec istud. Sed famis? Nec famis, ait. Atqui, in-
 quit, si me interrogas si quid bonū esse cognoscā,
 quod nullius sit bonū, nec scio tale, nec opus est mi-
 hi. Rursus Aristippo interrogātī eū, si qd probum
 30 sciat, Et multa, inquit. Vtrū aut, ait, omnia similia
 inuicē? Nonnulla, inquit, quantū possibile sit, dissimi-
 lia inuicē. Quomodo igitur, ait, quod pbo dissimile
 est, probū esset? Quoniam, inquit, probū ad cursum
 homini alius dissimilis est, et alius ad palēstrā. nec
 nō etiā scuto quod ad protegendū probū decensq;
 sit, ualde dissimile est telū bonū, quod in hoc factū
 est ut cito et uehemētē feratur. Nō aliter mihi res
 spōdes, ait, nisi quē admodū cū te interrogauerā si
 qd bonū sciās. Tu uero putas, inquit, aliud bonū,
 40 aliud probū esse? Nonne cognoscis quod ad eadē
 omnia bona ac proba sunt? Primo nāq; uirtus non
 ad alia bonū, ad alia probū est. Deinde homines se-
 cundū idem, & ad eadē boni atq; probi dicuntur.
 Ad eadem etiā & corpora hominū bona atq; pro-
 ba apparēt. Ceteraq; omnia quibus homines uti-
 tur, ad eadem cōparata, bona et proba putātur, ad
 ea scilicet quorū gratia facta sunt. Nū igitur is cor-
 bis quo stercore effertur, probū est? Mehercle, in-
 quit: ac scitū aureum improbū & turpe, dūmodo
 50 illud quidē bene, istud uero male, ad suū opus factū
 sit: Dicis igitur, ait, eadem esse proba & improba.
 Non solum mehercle, inquit, sed etiā bona & ma-
 la. Plures enim quod fami bonū, febribus malū est:
 & quod febribus bonum, fami malum est. Non rā-
 ro etiā quod ad cursum probū, ad palēstrā impro-
 bū: quod uero ad palēstrā probum, ad cursum im-
 probum. Omnia nāq; ad illa cōparata, ad quæ be-
 ne se habēt, proba ac bona sunt: ad illa autem quæ
 male, mala ac improba. Domos quoq; cū diceret
 easdē esse bonas atq; utiles, docere mihi uidebatur
 S 4 quales

ποιεῖς φαίνεσθαι αὐτὸν αὐτοῦ αὐτὸν; καὶ μάλα, ἔφη. ὅτι ἐν
 τῇ τε ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὰ ἀνδρῶν
 ἀσώμωνα γὰρ τοῖς σώμασι, καὶ τὰ συμπεριζόμενα, καὶ τὰ
 διελκόμενα, καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ ἀνδρῶν ἀπει-
 κάζων, ὁμοιότατα τοῖς ἀλκιδνοῖς, καὶ πιθανώτατα
 ποιεῖς φαίνεσθαι; πάντων μὲν οὖν, ἔφη. τὸ δὲ καὶ τὰ πᾶ-
 θη τῶν ποιῶντων πτωμάτων ἀκριβεῖς εἶναι, οὐ ποιεῖν
 πινὰ τῶν τοῖς θεωμένοις; εἰκὸς γὰρ οὖν, ἔφη. οὐκ ἐν τῇ
 τῶν μὲν μαχόμενων ἀπειλητικὰ τὰ ὅματα ἀπεισε-
 τέρη, τὰ δὲ γυναικῶν ἀφρανομένων ὅφιν μιμητέα;
 σφόδρα γε, ἔφη. λέει ἄρα, ἔφη. τὸν αὐτοῦ τοιοῦτον τὰ
 ἐλψυχὺς ὄργα, ἔφη. δὲ εἰς τὰ περὶ αὐτῶν. πῶς δὲ πι-
 σταν τὸν θεωρητοῦτον εἰσελθόν, ὡς λέειν αὐτὸν αὐτὸν
 ἔφη. σπικράται θώρακας ἐν ἐργασμῶν, νῆ τὴν ἡραν,
 ἔφη. καλὸν γε, ὡς πιστὰ. τὸ εὐρημα, ἔφη. τὰ μὲν δὲ ὁμο-
 νε σκέπης τὸ αὐτῶν σκεπάζειν τὸν θώρακα, ταῖς
 δὲ χερσὶ μὴ λαλῶν χρῆσθαι. ἀτὰρ, ἔφη. λέξον μοι, ὡς πι-
 στὰ, ὅτι οὐτε ἰσχυροτέρους, οὐτε πολυτελετέρας τῶν
 ἄλλων ποιῶν αὐτὸν θώρακας, πλεονῶν παλαιῶν; ὅτι, ἔφη,
 ὡς τῶν κρατῶν, δύρνησιν τοῖς ποιῶν. τὸν εὐνόμεν, ἔφη. πό-
 τερ μέτρον ἢ σπῆμα ὡς ἀνδρῶν πλεονῶν τιμᾶ; οὐ γὰρ
 ἀλλ' ἴσους γε πάντας, οὐδὲ ὁμοίους οἰμᾶν σε ποιεῖν, εἰς
 ἀρμόστηντας ποιεῖς. ἀλλὰ νῆ δὲ, ἔφη. ποῖον οὐδὲν γὰρ
 ὁφελὸς ὅτι θώρακα αὐτὸν τοῦτον. οὐκ οὖν, ἔφη. σώμα-
 τὰ γε αὐτῶν, τὰ μὲν δύρνησιν ὅτι τὰ δὲ ἀρῶντα.
 πάντων μὲν οὖν, ἔφη. πῶς ἐν, ἔφη. ἔφη. ἀρῶντα σώματι
 ἀρμόστηντα τὸν θώρακα, δύρνησιν ποιεῖς; ὡς περὶ καὶ ἀρ-
 μόστηντα, ἔφη. ὁ ἀρμόστην γὰρ ὅτι δύρνησιν. ὁ αὖτε λέγειν,
 μοι, ἔφη. ὁ σπικράτης, τὸ δύρνησιν καὶ ἐκὼν τὸ λέγειν,
 ἀλλὰ πῶς τὸν χρῶμα, ὡς περὶ αὐτὸν εἰ φαῖναι ἀπὸ τοῦ, ὡς
 ἐκὼν ἀρμόστην, τὸν δύρνησιν εἶναι, καὶ χαλμύδια, καὶ
 τὰ ἄλλα ὡς αὐτῶν εἰκὸν ἔχειν ἔφη. λόγῳ. ἴσως δὲ καὶ ἄλ-
 λο πῶς μικρὸν ἀγαθὸν ἔφη. ἀρμόστην προσέειπε, δίδωσιν,
 ἔφη. ὡς σπικράτης, εἰ τι ἔχεις. ἦ τῶν, ἔφη. ἔφη. βάρει πτε-
 ροῦσι οἱ ἀρμόστηντες τῶν ἀναρμόστων, τὸν αὐτὸν σπῆμα
 ἔχοντες. οἱ μὲν γὰρ ἀναρμόστοι, ἢ ὅλοι ἐκ τῶν ὁμων
 λευκαῖς, ἢ τὸ ἄλλο τι τὸ σώματι σφόδρα πτε-
 ροῦσι, δύσφοροι καὶ χαλεποὶ γίνονται. οἱ δὲ ἀρμό-
 στοὶ τῶν διελκόμενων τὸ βάρει, τὸ μὲν ὑπὸ τῶν λευ-
 κῶν καὶ ἐπὶ τοῖς, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ὁμων, τὸ δὲ ὑπὸ
 τοῦ σπῆματος, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ νότου, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ γαστρός ὁ-
 λίγου δὲ, οὐ φορέματι, ἀλλὰ περὶ δὲματι εἰκάσιν.
 εἰρηκας, ἔφη. αὐτὸ, δὲ ὅτι ἔργα τὰ ἐμὰ ἔργα πλείους
 ἄξια νομίζω εἶναι. γῆνοι μὲν τοῖς ποικίλους καὶ αὐτὸν
 ὡς ἰσχυροὺς θώρακας μάλλον ὠνοῦνται. ἀλλὰ μὲν, ἔφη,
 εἰ γε ὅτι ταῦτα μὴ ἀρμόστηντας ὠνοῦνται, κακὸν ἐμοί γε
 διανοῦσι ποικίλῳ τε καὶ ἐπὶ ἰσχυροῦ ὠνοῦνται. ἀτὰρ, ἔφη,
 τὸ σώματι μὴ μὲν ἔναι, ἀλλὰ τὸ μὲν κυρτουμέ-
 νον, τὸ δὲ ὀρθῶν, πῶς αὐτὸ ἀκριβεῖς θώρακος ἀρμό-
 στον; ὁ λαμῶς, ἔφη. λέγεις, ἔφη. ἀρμόστην ὁ αὐτὸ ἀκριβεῖς,
 ἀλλὰ μὴ αὐτὸν λυποῦντας γὰρ τῇ χρεῖα. αὐτὸς, ἔφη. ὅτι λέ-
 γεις, ὡς σπικράτης, καὶ τὰ νῦν ὀρθῶς ἀρμόστην. ἡματικός
 δὲ ποτε οὐσῆς γὰρ τῇ πόλει καλῆς, ἢ ὄνομα ὡς θεοδότης,
 καὶ οἱ αὐτῶν ἔφη. πῶς εἰσὶν, μνησθέντες αὐτῶν τῶν
 παρόντων πινῶν, ὅτι εἰσὶν, ὅτι λευκῶν εἰς λόγον τὸ
 καλὸς τῇ ἡματικός. καὶ ζωγράφος φησὶν εἰσὶν πῶς
 αὐτῶν

facis statuas apparere? Vebementer, inquit. Affe-
 ctiones uero etiam corporum, quæ in quoquam
 laborant, imitari, nonne quandam delectatio-
 nem uidentibus affert? Cui non? inquit. Illorum
 itaque oculi, ait, qui pugnant, comminacésne, ui-
 ditorum autem frontes lætæ ostendendæ sunt? Ve-
 hementer, inquit. Oportet igitur, ait, statuarum
 animi affectus per corporis effigiem exprimere.
 Ad Pistiam autem armorum fabrum, cum ille
 10 thoraces ostēderet Socrati bene elaboratos: Per
 Iunonem ὁ Pistia, inquit, bona hæc inuentio est,
 propterea quod thorax illas quidem quæ indi-
 gent cooperiri hominis partes operit, non au-
 tem prohibet manibus uti. Porro dic mihi ὁ Pi-
 stia, cur cum nec fortiores, neq; sumptuosiores
 facias thoraces, plurimo pretio uendis? Quoni-
 am ait, ὁ Socrates concinniores eos facio. Con-
 cinnum autem, inquit, utrum mensura, aut pon-
 dere ostendens, pluris existimas? Non enim ex
 20 quales omnes, nec similes puto te facere, si qui-
 dem decentes eos facis. Itaq; inquit, mehercle. Nā
 absq; hoc nulla esset thoracis utilitas. Sed tamē,
 Socrates ait, corpora quoq; hominum alia qui-
 dem concinna, alia uero inconcinna sunt. Vehe-
 menter, inquit. Quo igitur, ait, modo corpori in-
 concinno decentem thoracem concinnum facis?
 Quemadmodum, inquit, decentem: quicumq; ex
 nim decens est, ille etiam concinnus est. Puto te,
 Socrates ait, non per se, sed ad illum qui uti-
 30 tur, hoc inconcinnum statuere, ac si diceret, seu-
 tum cuicumq; decens sit, illi concinnum esse: si
 militier uestem: et cetera eodem modo uidentur
 tua opinione habere. Attamē fortassis aliud quo
 que non paruum bonum decenti adest. Doceas,
 inquit, ὁ Socrates si quid habeas. Minus, ait, gra-
 uitate opprimunt qui decentes, quàm qui nō de-
 centes sunt, quanquam æquale pondus habeant.
 Qui nanque non sunt decentes, aut toti ab hu-
 meris pendentes, aut aliud membrum ualde op-
 40 primentes, graues et intolerabiles efficiuntur:
 qui uero congrui sunt et decentes, et partim
 nodis scapularum, partim ab humeris, tum à
 pectore, tum à tergo et uentre subleuati leuissi-
 me feruntur. Bene, inquit, dixisti: ob has enim
 causas mea opera ego magni esse existimo: non
 nulli autem signis uarios et deauratos thora-
 ces potius emunt. At Socrates: Si propterea in-
 congruos emunt, ait, malum mihi uidetur uari-
 um et deauratum emere. Cum uero, ait, cor-
 50 pus non maneat in eodem, sed modo curuetur,
 modo erigatur, quomodo exquisiti conueniant
 eis thoraces? Nullo modo, inquit. Hoc dicis, ait,
 non illos decentes ac concinnos esse qui exqui-
 siti sunt, sed qui non molestant, dum quis eis uti-
 tur? Tu ipse ὁ Socrates etiam dixisti, et modo
 recte iudicas. Cum autem mulieris cuiusdam for-
 mose nomine Theodote, quidam eorum qui tūc
 aderāt Socrati, meminisset, dixissetq; omnē de il-
 lius laudib. differentiū sermonē à pulchritudine
 mulieris superari, asseruissetq; pictores etiā eam
 adu-

Socrates

κερδαίνει

αὐθιγάνομε-
ται

adiuisse imitandi causa, et illam ostendere quæ
cunq; honeste posset, Eamus et nos iussum eam,
Socrates ait: non enim magis auditu quam ui-
su de ea discemus. Itaq; illo ductore qui eam lau-
dauit, Theodoten aduocantes, inuenerunt eam ad-
stantem pictori. Cum autem pictor cessasset: V-
trum nos, inquit, o uiri optimi gratias agere The-
odotæ oportet, quoniam nobis suam pulchritu-
dinem ostendit, an potius eam nobis, quoniam
uidimus? An si utilior huic est ostentatio ista,
hanc nobis: si nobis spectatio, nos huic gratiam
agere oportet? Et cum quidam dixisset, iusta eum
dicere: Hæc itaque, ait, iam nunc laudem a no-
bis lucrificat, cum uero pluribus predicabimus,
plus utilitatis habebit. Nos autem et ea quæ ui-
dimus tangere cupimus, et abibimus amore do-
lentes, et absentes desiderabimus: e quibus om-
nibus fiet, ut nos quidem seruiamus, huic uero
seruiatur. At Theodota: Mehercle, inquit, si hæc
sic se habent, me oportet uobis gratias agere.
Post hæc cum Socrates uideret ipsam magnifice
uestitam, ac matrem præsentem non uulgari ue-
ste indutam, et famulatum curiose adstantem,
ancillasq; multas atq; formosas, et has quidem
non neglectas, cæterisq; omnibus abundanter
domum eius instruatam: Dic mihi, ait, o Theodo-
ta, est tibi ager? Minime, ait. Sed domus redditus
habens: Nec domus, ait. Nunquid autem artifi-
ces quidem manibus tibi laborantes? Nec artifi-
ces, ait. Vnde igitur, inquit, necessaria habes? Si
quis ait, amator mihi affectus benefacere uelit,
hic mihi uita et redditus est. Valde bona eca-
stor, inquit, possessio est: multoq; melius est ami-
corum quam ouium, boum, ac hœdorum gregem
possidere. Sed utrum, inquit, fortuna permittit, si
quis ad te ut musca uolet, aut tu etiã aliquid ma-
chinationis confers? Et quo, ait, pacto huius rei
machinatione ego ullam inueniã? Multo magis,
inquit, mehercle quam araneæ: scis enim quod il-
la cum uenientur illa quæ ad uictum eius necessa-
ria sunt, telis subtilibus contextis, quodcumq; in
his incidat, hoc uestuntur. Cõsulit ergo, ait, mihi
etiã aliquem contexere laqueum? Non enim, in-
quit, sic imperite credere oportet: magni existi-
mandum est, uenatu amicos capere. Nõne ui-
des quod etiã lepores parui existimandã rem
sectantes, multa machinantur? Dum enim noctu
pascendo aberrant, sagacibus canib. eos captat:
at alios interdũ habent canes, quibus nocturna
quæ liquerint cubilia cõperiant. Tum et si quos
offenderint lepores, eos habent alipedes canes,
quibus aduolantes quæcũt interciperẽ. Necnõ et
retia per insidias disposita sunt, quibus qui canẽ
ora effugiunt, decipiuntur. At ipsa: Quoniam ho-
rum, inquit, utar ad meos captandos amatõres?
Si per Iouem, inquit ille, pro cane quempiam a-
pud te habebis inuestigatorem huiusmodi a-
matorum, atq; fortunatorum hominum, qui
quidem ut primum eos compererit, doctus ar-
te, efficit ut tua in retia concidant. At illa: Et
quæ

αὐτὴν ἀπειροσμομένης, οἷς ἐκείνῳ ὑποδείκνυνται ἐκ τῆς
ὁρᾶς καλῶς ἔχει. ἰτέον αὖ ἐν θεασαμένης, ἔφη ὁ σωκράτης
τῆς οὐ γὰρ δὴ ἀκούσασί γε τὸ λόγον κρείττον δὲ κατὰ
μαθεῖν. καὶ ὁ διηγνησάμενος, οὐκ αὖ φθάνοντι, ἔφη, ἀ-
κούουσαὐτὸν. οὕτω μὲν δὴ πορεύσιντο πρὸς τὴν
θεοδότην καὶ καταλαβόντες. ζωγράφῳ τινὶ παρὲν-
κίαν ἐβόλσαντο. πικρὰ μὲν δὲ τὸ ζωγράφου, ὡς αὖ-
δρουν, ἔφη ὁ σωκράτης, πότερον ἡμᾶς δὲ ἢ μᾶλλον θεοδ-
τὴ χάριν ἔχειμ, ὅτι ἡμῖν τὸ καλὸν ἐκείνης ἐπέδειξεν,
ἢ ταύτῃ ἡμῖν, ὅτι θεασάμεθα; ἀρ' εἰ μὲν ταύτην ὠφελι-
μωτέρα δὲ ἢ ἐπιδείξει, ταύτῃ ἡμῖν χάριν ἐκτέον. εἰ δ' ἢ
ἡμῖν ἢ δέῃ, ἡμᾶς ταύτην. ἀπόντῃ δ' ἐπὶ τῇ δίκῃ
λέγοι. οὐκ οὖν, ἔφη, αὐτὴ μὲν ἡδὴ τε παρ' ἡμῶν, ἐπα-
νον κερδαίνει. καὶ ἐπειδὴ εἰς πλείους δὲ γὰρ γέλωτος,
πλείω ὠφελήσεται. ἡμῶς δ' ἐπὶ τῇ τῷ ἑδρασάμεθα ἐπὶ
θυμῷ μὲν ἀπαρᾶσαι, καὶ ἀπὸ μὲν ὑποκνίσεσθαι, καὶ ἀ-
πελθόντες ποδῶσθαι. ἐκ δὲ τούτων εἰκός, ἡμᾶς μὲν
θεραπεύειν, ταύτῃ δ' ἐκ θεραπεύεσθαι. καὶ ἢ θεοδότην νῆ δ' ἔ-
φη, εἰ ποῖναι ταῦτ' οὕτως ἔχει, ἐμὲ αὖ δέοι ἡμῖν φιλίαν
ἀσχεῖν ἔχειμ. ἐκ δὲ τούτου ὁ σωκράτης ὁρῶν αὐτῇ τε
πολυτελῶς κεκοσμημένῃ, καὶ μετὰ παρούσαν αὐ-
τῇ γ' ἐοικῶτι καὶ θεραπεύειν οὐ τῇ τυχεύσει, καὶ θερα-
παίνας πολλὰς καὶ δυσδαίεις, καὶ οὐδὲ ταύτας ἡμᾶς
λημνῶς ἐχούσας, καὶ τῶν ἄλλοις τῷ οἰκίῳ ἀφθό-
νως κατεσκευασμένῃ, ἐπεὶ μοι, ἔφη, ὡς θεοδότην, ἐστὶ
σοὶ ἀγρός; οὐκ ἔμοιγ', ἔφη. ἀλλ' ἀρα οἰκία πεσοῦσος
ἔχουσα; οὐδὲ οἰκία, ἔφη. ἀλλὰ μὴ χειροτέχνη τις;
οὐδὲ χειροτέχνη, ἔφη. ποῖον οὖν, ἔφη, τὰ ἐπιτή-
δεια ἔχεις; ἐὰν τις, ἔφη, φίλῳ μοι γυμνῶν, δύνωμι
ἐβελῆ, οὕτως μοι βίβῃ δὲ τῇ ἡραν, ἔφη, ὡς θεοδότην,
καλὸν γε τὸ κτήμα, καὶ πολλὰ κρεῖττον οἶδμ' τε καὶ βό-
ων καὶ αἰγῶν, φίλων δ' ἐγγέλων κεκτῆσθαι. ἀπάρ, ἔφη,
πότερον τῇ τύχῃ ἐπιτρέπεις ἐὰν τις σοι φίλῳ ὥσπερ
μῆα πρὸς πῆται, ἢ καὶ αὐτὴν τι μηχανῶν; πῶς δ' αὖ, ἔφη
ἐγὼ, τούτου μηχανῶν εὐροι μοι; πολὺ νῆ δ' ἔφη, πρὸς
σκηλόντως μᾶλλον, ἢ καὶ φάλαγγος. οἶδα γὰρ ὡς ἐκεί-
ναι θηρῶσι τὰ πρὸς τὸν βίον. ἀρχαία γὰρ δὴ πεν-
τῆς ὑφ' ἡμῶν μὲν, ὅ, τι αὐτῶν οὐδὲ ἐμπίσιν, τὴν τῶν προ-
φῶντων. καὶ ἐμοὶ οὖν, ἔφη, συμβολόμεν ὑφ' ἡμῶν οὐ
πὶ θηρατρῶν; οὐ γὰρ δὴ οὕτως γε ἀτεχνῶς οἰεσθαι χρὴ,
τὸ πλείον ἄξιον ἀγροῦ μαφίλους θηράσειν. οὐχ ὅπως δ'
τι καὶ τὸ μικροῦ ἄξιον εἶναι λαγῶν θηρῶντων, πολλὰ τεχ-
νάζουσιν; ὅτι μὲν γὰρ φιλνκτὸς νέμονται, κωίας νυ-
κτερυτικὰς πορεύσασθαι, ταύτους αὐτοὺς θηρῶσιν. ὅτι
δὲ μὲν ἡμῶν ἀφ' ἡμῶν οὐδὲ σκηνῶν, ἀλλὰς λιτῶνται κύ-
νας, αἱ τινὲς ἢ αὐτὸν ἐκ φιλνοῦς εἰς τὴν οὐνὴν ἐπέλθω-
σιν, τῇ ὁσμῇ αὐθιγάνομενοι, εὐερίσουσιν αὐτοὺς. ὅτι δὲ
ποδῶντες εἰσὶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν φανεροῦ τρέχοντες αὐ-
ποφύγειν, ἀλλὰς αὐτὴν κωίας ταχέας παρασκευάζον-
ται, ἵνα καὶ πόδας ἀλίσκωνται. ὅτι δὲ καὶ ταύτας αὐτῶν
πινὲν ἀφ' ἡμῶν, δίκτυα ἰσῶσι εἰς τὰς ἀτραπύς, ἢ
φύγουσιν, ἢ εἰς ταῦτα ἐμπίπτοντες συμποδίζαν-
ται. τί οὖν, ἔφη, τοιούτω φίλους αὐτῶν θηρῶν; ἐὰν δὲ
νῆ δ' ἔφη, αὐτὴν κωίας λιτῶν ὅς τις σοι ἰχθυῶν μὲν
εἶναι φιλοκάλους καὶ πολυσίους εὐρήσει, εὐρῶν δὲ μὴ
νῆσθαι, ὅπως ἐμβῶλην αὐτοὺς εἰς τὰς σὰ δίκτυα. καὶ
ποῖα

ποῖα, ἐφ' ἡ γὰρ δίκτυα ἔχω; ὃν μὲν δὴ πού, ἐφ' ἡ, καὶ μά-
λα ἐν ποταμῷ κολυμβῶν τὸ σῶμα. ὃν δὲ τούτων ψυχῶν, καὶ
καταμανθάνει, καὶ ὡς αὐτὸς ἐμβλέπουσα χαρίζοιο, καὶ ὅτι
αὐτὸν λέγουσα θυφραίνεις, καὶ ὅτι δὲ τὸν ὑπερλόμνον
ἀσμελῶς ὑποδέχεται, τὸν δὲ τρυφῶντα ἀγκλείει,
καὶ ἀρρώσισαν τὸς γε φίλου, φροντιστικῶς ὑποσκέψα-
σαι, καὶ καλὸν τι πράξαντι σφόδρα σπουδάζειν. καὶ
τῷ σφόδρα σου φροντίζοντι, ὅλη τῇ ψυχῇ λιχαρίζεται.
Ὡς γὰρ μετὰ τὸ οἶδ' ὅτι ἐπίστασαι, ὃ μόνον μαλακῶς,
ἀλλὰ καὶ ἀννοικῶς. καὶ ὅτι ἀριστὶ σοι εἰσὶν οἱ φίλοι, οἶδ'
ὅτι οὐ λόγῳ, ἀλλ' ὅρῳ ἀναπέθεις. καὶ τὸν δὲ, ἐφ' ἡ
θεοδότη, ἐγὼ τούτων οὐδὲν μηχανώμαι. Ὡς μὲν, ἐφ' ἡ,
πολύ σφάλλεις τὸ κατὰ φύσιν τε καὶ ὁρθῶς ἀνθρώπων
πρωτοφύρεται. καὶ γὰρ βία μὲν, οὐτ' αὐτὸς εἰς, οὐτε κα-
τὰ φύσιν φίλου, θυεργεσία δὲ καὶ ἡ δόξα τὸ θεῖον ὅσον ἄ-
λώσιμον τε καὶ παρὰ νόμον ὅσον. ἀλλ' ἡ λέγει, ἐφ' ἡ.
δὲ τοίνυν, ἐφ' ἡ, πρῶτον μὲν ὅσον φροντίζοντάς σου τοί-
αυτα ἀφιστά, ὅσα ποιοῦσιν αὐτοῖς σμικρότατα μελίσσει.
ἐπειτα δὲ αὐτῶν ἀμέλει, χαρίζομαι τὸν αὐτὸν τρυ-
φῶν. οὐτὼ γὰρ αὐτὸν μάλα φίλοι γίνονται, καὶ πλεονέ-
χονον φίλων, καὶ μέγιστα θυεργεσίαν. χαρίζοιο δ' αὐ-
τοῖς μάλα ἐπεὶ μετὰ τοῖς φίλοις τὰ παρὰ σεαυτοῦ. ὅσον δ'
ὅτι καὶ τῶν βρωμάτων τὰ ἡδίστα ἐάν μὲν τις πρωτοφύ-
ρεται ὑποδύμεν, ἀνδρὶ φαίνεται, λιχορεσμένους δὲ καὶ
βδελυγμίαν παρέχει. ἐάν δὲ τις πρωτοφύρεται λιχὸν ἐμ-
ποιήσας, καὶ φαυλότορα ἢ, πᾶν ἡδίστα φαίνεται. πῶς
οὐκ αὖ, ἐφ' ἡ, γὰρ λιχὸν ἐμποιεῖ τῶν παρ' ἐμοὶ δια-
μῶν; ἐάν δὲ, ἐφ' ἡ, πρῶτον μὲν τοῖς λιχορεσμένοις, μή-
τε πρωτοφύροις, μήτε ὑπομιμνήσκουσιν, ὥς αὐτὸν πλεονέ-
χον παύσασθαι, πᾶν δὲ ὅσον ἐπὶ τὰ ὅσον δὲ οὐκ ἔστιν ὅσον
ὑπομιμνήσκουσιν ὡς ὑπομιμνῶν τε ὁμιλία, καὶ τῷ φαί-
νεσθαι βδελυγμίαν χαρίζεται. Ὡς σφάλλεται, ὥς αὐτὸς μά-
λα σφάλλεται. τῶν καὶ τὰ πολλὰ σφάλλεται. καὶ αὐτὰ δὲ
ρα, καὶ πρὶν ὑποδύμεναι διδόναι. καὶ ὅσον θεοδότη, τί ἐν τῷ
μοι, ἐφ' ἡ, ὡς σῶκράτης, ἐγὼ σῶκράτης τῷ φίλῳ; ἐάν
γε νῦν δὲ, ἐφ' ἡ, πέθεις σύ. πῶς ἐν αὐτῷ, ἐφ' ἡ, πέθεις σύ;
τῆς, ἐφ' ἡ, ὅσον αὐτὸν ὡς μηχανήσας ἐάν τι μὲν εἴη. εἰ-
σι θί τοίνυν, ἐφ' ἡ, δάμνα. καὶ ὅσον σῶκράτης ὑποσκέψασθαι
αὐτὸν ἀπρᾶγμοσύνην, ἀλλ' ὡς θεοδότη, ἐφ' ἡ, πᾶν μοι
ῥαδίον ὅσον χολάζει. καὶ ὅσον πρᾶγμα πολλὰ καὶ δὴ
μόσια πᾶσι μοι ἀχολία. εἰσὶ γὰρ καὶ φίλοι μοι, αἱ δὲ
ἡμέρας ὅσον νυκτὸς ἀφ' αὐτῶν ἔκαστος με ἀπείκει, Ὡς
τε μανθάνουσαι πρὸς ἐμὸν ὥς ἐπὶ δὲ ἐπίστασαι, ἐφ' ἡ, καὶ
ταῦτα, ὡς σῶκράτης; ἀλλὰ σῶκράτης, ἐφ' ἡ, ἀρλόδορον
τε τὸν δὲ ὡς ἀντιδύμεν ὅσον ἐπὶ με ἀρλόδορον; σῶκρά-
της καὶ ἐγὼ καὶ σῶκράτης, καὶ σῶκράτης, ἐφ' ἡ, καὶ
δὲ καὶ ἐγὼ καὶ σῶκράτης, καὶ σῶκράτης, ἐφ' ἡ, καὶ
ὅσον ταῦτα οὐκ αὐτὸν πολλῶν φίλων τε καὶ ἐπὶ δὲ
καὶ ὑγῶν ὅσον. καὶ σῶκράτης μοι, ἐφ' ἡ, τὸν ὑγῶν, ἵνα
ὡς σοὶ πρῶτον ἐλκω αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ δὲ, ἐφ' ἡ, οὐκ αὐ-
τὸς ἐλκωται πρὸς σὲ βούλομαι, ἀλλὰ σὲ πρὸς ἐμὲ πο-
ρεύσασθαι. ἀλλὰ πορεύσασθαι, ἐφ' ἡ, μόνον ὑποδέχου.
ἀλλ' ὑποδέξομαι σὲ, ἐφ' ἡ, ἐάν μὲν τις φίλος σου ὃν
δὲ ὡς ὑποδέχου δὲ τῷ ξυμῶντι τινά, νεοῦ τε ὄντα καὶ τὸ
σῶμα κακῶς ἔχοντα ἰδῶν, ὡς ἰδῶν κακῶς ἐφ' ἡ, τὸ σῶμα
ἔχει, ὡς ἐπὶ γὰρ. καὶ ὅσον ἰδῶν μὲν, ἐφ' ἡ, ἐμὲ, ὡς σῶκρα-
της, ὅσον γὰρ μετὰ ἐφ' ἡ, τῷ ὅσον μὲν ἰδῶν ἄνθρω-
ν ἰδῶν.

quanam sunt apud me retia? inquit. Tum ille: Sunt
et perquam optima, inquit. Forma enim ista tua, at
que ingenium, quo calleas amicos uerbis gestuque li-
bi affectuosius reddere: eos item qui te ament, per
humaniter suscipere, dissimulatores uero amoris
excludere: bene de te promerentibus bene gratias re-
ferre: eos item qui in aduersam aliquam sortem incide-
rint, tua ope leuare: qui uero sequenda fortuna utan-
tur, illi congratulari: denique qui te ardeant, eos omni
10 gratia prosequi. Et nostri quidem non molliter modo
amoribus inseruire, uerum et ipso flagrare amore, et
ut adsint tibi optimi aliqui amatores re ipsa non uer-
bo efficis. Tum illa: Mehercule haec ego non molior.
At ille: Atqui permaximi interest, prout fert natu-
ra, cum homine uersari. Namque ui amicos neque ca-
pies, neque tenebis: beneficio enim et uoluptate fera
haec capitur. Verum tu inquis, ait. Oportet quidem, in-
quit, ab amicis ea petere, quae facile atque non iniuri
faciant: tum de te benemeritis, bene referre gratiam o-
20 pus est. Namque sic maximis perennibusque beneuolentiae
uinculis mutuo sese intercipient: omniumque erit in pri-
mis gratissimum, si tua tum dederis amanti dono, cum
egeat. Vides ut cibum etiam dum non appetitibus porri-
gas, iniucundus sit, quin et saturis fastidium afferat:
appetentibus uero et famulentibus. etiam minus appa-
ratiores coena sunt iucunda. Et quoniam, illa inquit,
passo ipsam hanc famem in quoque excitabo: Si me-
hercule, inquit, non ultro saturis ipsam te offeras, us-
que dum rursus appetant: illis uero qui te appetant
30 talem te exhibueris, ut non per lasciuiam te, sed per
beneuolentiam deputent sibi a te quale poscant mu-
nus dari. Etenim interest ita exproscantibus atque satu-
ris ipsam te praestare. Tum illa: Et quid non fuisti o
Socrates amicorum conuenator mea causa? Id, in-
quit, mehercule si persuaferis. Tum illa: Et quomo-
do, inquit, tibi persuadebo? Ac ille: Tu istuc uide/
to, si quid tibi nostra futura est usui opera. Et illa:
Modo ad me saepius redeas. Tum Socrates suum hac
in re oculum carpens, inquit: Non id per res meas et pu-
blicas et priuatas possum. Sunt etiam et apud me
nonnullae amicae, quae quidem me die nocteque assiduam de-
tentet, uenenaeque a me amatoria cautionesque edificat.
Scin tu, inquit, illa, et huiusmodi haec? Quidnam,
inquit, putas rei esse, quod Apollodorus et Anti-
sthenes hic a me nusquam discedant? quid item et Ce-
bes Simmiasque et Thebis ad me proficiant? Ver-
lim hoc scias, non sine cantionibus atque ueneficijs
haec fieri. Et peto abs te, inquit, ut ea mutuo nobis
des, quo ipsum te ad nos commodius traham. Non istuc
50 inquit, abs te uelim trahi ut ad te ueniam, sed ipsam
te ad me trahere, ut ad me uenias. Veniam, inquit il-
la, modo suscipias. Suscipiam, ait, ni modo intus a/
pud me te amantior fiet. Epigenes uero quendam in-
ter eos qui aderant familiarem uidens, quod adole-
scens adhuc inualido esset corpore: Ecquid, inquit,
ita te corpore, ut ita loquar, priuato adesse intue-
or? At ille: Etiam rebus, inquit, publicis ipse non apud
ingenio sum o Socrates. Tum Socrates: Nescis, in-
quit, multa in ciuitate certamine esse constituta, in quibus
se non minus quam in Olympicis ciues oporteat ex-
ercere?

exercere? At tibi parum uidetur, apud hostes pro patria de uita certare, ut saepe ciues Attici consueuerunt? Num propter imbecillitatem corporis euenit, ut nonnulli in bellorum periculis aut pereant, aut turpiter euadant? Multi item capti, aut in seruitute dura uitam degant, aut perpeſſis maximis cruciatibus tandem ſeſe omnibus ſuis facultatibus expoſitis redimant: quo fiat ut reliquam omnem uitam per ſummam egeſtatem ducant, de ſc̄q; apud multos opinionem ſubeant formidoloſi, ob corporis imbecillitatem. Num tu idcirco hoc imbecillitatis precium minimi ducis, putāſue ferendum facile? Multo quidem faciliora uoluptuoſioraq; ea deſuto quæ ferenda ſunt, ut corporis robore & uiribus probe ualeas. Quid tum? putāſne malam habitudinem corporis magis ad firmitatem, & ad reliquas res agendas conferre, quā bonam habitudinem? an ea negligis, quæ per bonam habitudinem corporis ſiant? Contra quidem euenit his qui bona habitudine corporis fruuntur, atque his qui mala. Etenim hi rectius ualent, qui corpore ſunt uiribus ualido, quo in bellorum certamine ſe ſuōſque ſeruare, patriamque tueri, periculāq; ſuperare poſſint: quo item gratiam gloriāq; nanciſci, & reliquam omnem uitam letam, & plenam autoritatis ducant, ſuiſq; liberis optimos poſteritatis fructus relinquunt: neque enim oportet, etſi patria nullas publicas expeditiones exerceat, eo etiam priuatam de his rebus curam non habere. Velim ſcias, nullam ad rem exequendam ubi corpus futurum impedimento, ſi uiribus recte ualeas. Ad quæuis enim peragenda, corpus huiusmodi perutile eſt: in omnibusq; corporis uſibus multo differt robore ne ualeas, an imbecillitate interpellaris. Quæ quidem ad ingenium ſpectant, eſi minime putas commercium habere cum corpore, ſit tamen ut à corporis imbecillitate impediatur. Nam obliuio, moror, furor, duritiesq; animi nonnunquam à corporis mala ualeitudine oboriuntur. Quibus uero corpora recte ualeant, nullum inde ad mentem periculum redundat. Itaq; ualeitudinem integram ad omne quod ab imbecillitate manat tollendum incommodum ualere conſtat. Pro his igitur tollendis quæ, ut diximus, aduerſa ſunt, quis mentis compos non etiam maximos labores ſuſtinet? Turpe etiam eſt per ſcordiam ſeneſcere, antequam compertum habeat quid uiribus ualeat. At compertiſſe hæc poterit nemo, niſi experiatur: non enim ſponte ſeſe oſtentat. Cum autem quidam ſtomacharetur quod ſalutanti ſibi quiſpiam non reſpondiſſet: Ridiſſimum, inquit: ſi corpore aliquem deterius ſe habentem quā ipſe te habeas, offendiſſes, nulla inde moleſtia ſuſcepta abiuiſſes: quod autem hunc animo ageſti, & minus bene morato quā ipſe ſis, offendiſ, doles. Cuidam uero dicenti ſe inſuauiſſe cibum ſumere: Acumenus, inquit, huic rei bonam medicinam edocet. Et quenam, inquit, ea eſt? Ceſſare, inquit, iubet à cibo: nam & uoluptuoſius, & par-

νίξεται. ἢ δοκεῖ σοι μικρὸς εἶναι ὁ πόδες ἢ ψυχῆς πῶς αὐτὸν πολεμίου ἀγῶνι, ὃν ἀβλήσῃ οἱ δὴ σπουδάζουσιν ὅταν τύχῃ σιν; καὶ μὴ οὐκ ὅλ γοι εἴη. τί τὸ σώματι; καχεξίαν, ἀρρήνησιν οὐσί τε γὰρ τοῖς πολεμικοῖς κινδύνους, καὶ ἀεχρῶς σώζονται. πολλοὶ δὲ διὰ αὐτὸν εἶναι ζῶντες ἀλλήλοισιν, καὶ ἀλόντες ἢτοι δουλῶν οὐσί τε μάλιστα βίον, ἢ εἰς τὰ ἀνάγκας τὰς ἀλγεινότητας ἐκπέσονται, καὶ ἐκτίσαντες γήϊοι τῶν ἀπαρχόντων αὐτοῖς, τὸν βίον γὰρ διὰ τῶν ἀναγκαίων ὄντων καὶ κακοπαθούτων διαζῶσι. πολλοὶ δὲ δέξαν ἀεχρὰν λιτώνται εἰς τὴν τὸ σώματι; ἀδυνάμειαν δοκῶντων ἀρρήνησιν, ἢ καταφρονεῖς τῶν ὑπὲρ τιμῶν ἢ καχεξίας τούτων, καὶ ῥαδίως αὐτοῖς φέρεται τὰ πικρὰ; καὶ μὴ οἶμαι γε πολλῶν ῥα καὶ ἡδύων τούτων εἶναι, ἀλλὰ ὑπομείναι πρὸς τὴν μελὸς μὲν ἢ τὸ σώματι; δύειας. ἢ ὑγιεινὸν τὸν τε καὶ εἰς τὰλλα χρησιμώτερον νομίζεις εἶναι, τὴν καχεξίαν; ἢ τῶν δὲ τὴν δύειας γιγνομένων καταφρονεῖς; καὶ μὴ πάντα γε ταύκντια συμβαίνει, τοῖς ἐν τὰ σώματα ἐχούσι, ἢ τοῖς κακῶς. καὶ γὰρ ὑγιαινοῦσιν, οἱ τὰ σώματα ἐν ἐχόντες καὶ ἰσχύουσι. καὶ πολλοὶ μὲν δὲ εἶναι ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀγῶνων σώζονται τε εὐχρημόνως, καὶ τὰ λεινὰ πάντα διαφύγουσι. πολλοὶ δὲ θάλλουσιν τε βοῦς θοῦσι καὶ τὴν πατρίδα ἐν ἐργασίᾳ. καὶ δὲ ταῦτα χεῖρ τοῖς ἀξιοῦνται, καὶ δέξαν μεγάλῃ λιτώνται, καὶ τιμῶν καλῶν τυγχάνουσι. καὶ δὲ ταῦτα τῶν τε λειπῶν βίον ἡδύον καὶ καλῶν διαζῶσι. καὶ τοῖς αὐτοῖς πασι καλῶς ἀφορμὰς εἰς τὸν βίον καταλείπουσιν. οὐδε γὰρ, ὅτι ἡ πόλις οὐκ ἀσκήθῃ δημοσίᾳ τὰ πῶς ἐν πόλει μου διαζῶν καὶ ἰδία ἀμελεῖν, ἀλλὰ μηδὲν ἢ πῶς ὑπὸ μελεῖσθαι. ἐν γὰρ ἰδίᾳ οὐδὲ γὰρ ἄλλω οὐδὲ γὰρ ἀγῶνι, οὐδὲ γὰρ πρῶτον οὐδὲ μετὰ μετὸν εἴη. εἴη τὸ βέλτερον τὸ σώματι παρὲς κούδα. πῶς πάντα γὰρ ὅσα πᾶσι αὐτοῖς ἀνθρώποις, χρησιμὸν τὸ σώματι ὅσιν. γὰρ πάσαις δὲ ταῖς τὰ σώματα καχεξίας πολὺν δὲ φέρεται ὡς βέλτερον τὸ σώματι ἔχειν, ἐπεὶ καὶ γὰρ ἡ δοκεῖς ἐλαχίστῃ σώματι καχεξίαν εἶναι γὰρ διανοοῦσθαι, τίς οὐκ οἶδεν ὅτι καὶ γὰρ τῶν πολλῶν μεγάλα σφάλλονται, εἴη τὸ μὴ ὑγιαινεῖν τὸ σώματι καὶ λήθῃ δὲ καὶ ἀθυρίᾳ καὶ λυσιστολίᾳ καὶ μακρίᾳ, πολλὰ καὶ πολλοῖς εἴη τὴν τὸ σώματι καχεξίαν, εἰς τὴν δὲ ἰσχυροῖαν ἐμπίησιν ὅπως, ὥς καὶ τὰς ἀνδρείας ἐκβαλεῖν, τοῖς δὲ τὰ σώματα ἐν ἐχούσι, πολλὰ ἀσφάλεια καὶ οὐδὲ λείνδω, διὰ γε τὴν τὸ σώματι καχεξίαν τοῖς τῶν παθῶν, ἐκός ἢ μάλλον πῶς τὰ γινώσκοντες εἴη τὴν καχεξίαν γιγνομένων, καὶ τὴν εὐφρίαν, χηρῶν μου εἶναι. καὶ τοῖς τῶν γε τοῖς εἰρημνύουσιν γινώσκοντες οὐκ αὖ τις καὶ ἔχω ὑπομείνῃ; ἀεχρὸν ἢ καὶ τὸ εἴη τὴν ἀμέλειαν γράσαι, πρὶν ἰδεῖν αὐτοῦ. ποῖον αὖ καλῶς καὶ κράτῃς τὸ σώματι γήϊοι. ταῦτα ἢ ἐκ ἐστὶν ἰδεῖν ἀμελῶντα. ὁ γὰρ ἐβλεπεῖν αὐτὰματα γινώσκοντες, ὅτι μὲν δὲ ποτὶ πινθῶν, ὅτι πρὸς ἐπὶ πινθῶν, καὶ πρὸς ἐπὶ πινθῶν, γελῶν, ἐφῃ, τὸ εἶναι τὸ σώμα κακῶς ἐχόντι ἀπλῶς πινθῶν, καὶ αὐτὸν γινώσκοντες. ὅτι δὲ τὴν ψυχὴν ἀρροιστορῶς διακεῖ μὲν πῶς πινθῶν, τὸ πινθῶν πινθῶν, ἀλλοῦ δὲ λέγοντες ὅτι ἀνδρῶς ἐδίδου. ἀνδρῶν δὲ ἐφῃ, τούτου φάρμακον ἀγαθόν διδίδου, ὁρμῶν δὲ ποῖον. πινθῶν ἐδίδοντες, ἐφῃ, καὶ ἡδύον τε, καὶ εὐτελες

ρον ὅτι ὑγιεινότερον φησὶν διαίτῃ παυσανόμῳ. ἄλλου
 δ' αὖ λέγοντι, ὅτι θερμόν ἐστι παρ' ἑαυτῷ τὸ ὕδωρ ὁ
 πίνον. ὅταν ἄρ' ἔφη, βούληθε θερμὸν λούσασθαι, ἐτοιμοὶ
 εἰσὶ σοί. ἀλλὰ ψυχρὸν, ἔφη, ὥστε λούσασθαι ὅστις. ἄρ' οὐδ',
 ἔφη, καὶ οἱ οἰκέται σου ἀχθονται πίνοντες τε αὐτὸ καὶ
 λούμενοι αὐτῷ; μὰ τὸν δῖον, ἔφη, ἀλλὰ καὶ πολλάκις τε
 θαύμακα, ὥς ἡδέως αὐτῷ πρὸς ἀμφοτέρω ταῦτα χρῶν
 ται. πότερον δέ, ἔφη, τὸ παρὰ σοί ὕδωρ θερμότερον
 πίνεις, ἢ τὸ γὰρ ἀσκληπιοῦ; τὸ γὰρ ἀσκληπιοῦ, ἔφη. γὰρ
 θυμὸς οὐδ', ἔφη, ὅτι λινδιωδύεις, δυσχερότερον εἶναι,
 τῶν τε οἰκετῶν καὶ τῶν ἀρρώστων. καλῶσαντο
 δὲ τιν' ἰσχυρῶς ἀκόλουθον, ἥρ' ἔτι χαλεπαίνει τῷ
 θεῷ ἀποντι. ὅτι, ἔφη, ὁ φοφάγιστος τε ὦν, βλακώτα-
 τος ὄν, καὶ θαλαργυρότατος ὦν, ἀργότατος. ἡδὴ πο-
 τε οὐδ' ἐπεσκέψω, πότερον πλείονων πληγῶν δέεται,
 σὺν ἢ ὁ θεράπων; φοβουμένου δὲ τιν' τὴν εἰς ὀλυμ-
 πίαν ὁδόν, τί, ἔφη, φοβέται τὴν περὶ αὐτὴν, οὐ καὶ οἱ κρη-
 δὸν ὅλῳ τὴν ἡμέραν ποδῖπυται; ὅς ἐστι περὶ οὐ-
 μῶν, ποδῖπυται ἀριστήεις, ποδῖπυταις διεπνή-
 σεις καὶ ἀναπαύσῃ. οὐκ οἶδα ὅτι ἐκτέναις εἰς ποδῖ-
 πύτους, οὐδ' ἐν τῇ ἡμέρᾳ ποδῖπυταις, ῥαδίως
 αὐτὸν ἀδύνατον εἰς ὀλυμπίαν ἀφίκοι; χαλεπότερον δέ καὶ
 πρὸς ἑορμῶν ἡμέρᾳ μᾶλλον, ἢ ὑστερίῳ. τὸ μὲν γὰρ
 ἀναγχεῖσθαι ποδῖπυταις τὸ μετρίου μενέμεν τὰς ὁ-
 δούς, χαλεπότερον δέ καὶ ἡμέρᾳ πλείονας ποδῖπυταις,
 πολλὰν ῥασώνῳ παρέχει. κρείττον οὐδ' ἐν τῇ ὁρμῇ παύ-
 σαι, ἢ ἐν τῇ ὁδῷ. ἄλλου δέ λέγοντι, ὥς παρὰ τὰς με-
 κρὰν ὁδὸν ποδῖπυταις, ἥρ' αὐτὸν ἐκ τῆς φορτίου ἔφε-
 ρε; μὰ δ' οὐκ ἔγωγ', ἔφη, ἀλλὰ τὸ ἰμάτιον. μόνον δ' ἐ-
 ποδῖπυται, ἔφη, ἢ καὶ ἀκόλουθός σοι ἡ κούρη; ἢ κούρη,
 ἔφη. κούρη, ἢ φέρων τί; φέρων νῦν δ', ἔφη, τίτε σφώμα-
 τα, ἢ τὰ λα σκόνῃ. καὶ πῶς τι, ἔφη, ἀπ' ἡλαχρὸν ἐκ τῆς
 ὁδοῦ; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ἔφη, βέλτιον ἐμὸν. τί δ' ἐν, ἔφη, εἰ
 ἐκείνου φορτίον ἐδίδες φέρειν, πῶς αὐτὸν δατέλλω;
 κακῶς νῦν δ', ἔφη, μᾶλλον ὅδ' αὐτὸν δατέλλω ἡμίσει. τὸ
 ἐν τοσούτῳ ἡττον ἢ παρὰ τοῦ δατέλλω πονεῖν, πῶς ἡσκη-
 μένος δοκεῖ σοι αὐτὸς εἶναι; ὅποτε δέ τῶν ξυμίωντων ὡν
 τὸ δατέλλω, οἱ μὲν μικρὸν ὄψον, οἱ δὲ πολὺ φέρουσιν, ἐκ-
 λυθὲν ὁ σωματικὸς τὸν πᾶσι τὸ μικρὸν, ἢ εἰς τὸ κοινὸν
 πηγαί, ἢ δ' ἀνέμεν ἐκαστὸν τὸ μέρους. οἱ δὲ τὸ πολὺ φέ-
 ροντες, ἢ χαλόντες τὸ μὲν κοινὸν εἶναι ἢ εἰς τὸ κοινὸν πη-
 γῶν, ἢ τὸ μὲν αὐτὸ πηγαί τὸ ἑαυτῶν. ἐτίθεσαν δὲ τὸ
 ἑαυτῶν εἰς τὸ κοινόν. καὶ ἐπεὶ οὐδ' ἐν πλείονι ἔχον τῶν με-
 κρὸν φερομένων, ἐπαύοντο πολλοὶ ὀφθαλμοῦ τῶν. κατὰ
 μαθὼν δὲ τινὰ ξυμπεπνομένων, τὸ μὲν σίτου πεπαι-
 μένῳ, τὸ δὲ ὄψον αὐτὸ κατὰ αὐτὸ ἐδίδοντο, λόγου ὄν-
 τος. πρὸς ὀνομασίαν, ἔφ' οἷα ὄψον ἐκαστον εἶναι. ἐχρὴ μὲν
 αὐτῷ, ὡς αὐτὸν, ἐπεὶ ὡς αὐτὸν ποτε ὄψον μὲν αὐ-
 θρωπὸν ὀφθαλμῷ καλεῖται; ἐδίδου μὲν γὰρ δὴ πᾶσι
 τῶν ὡς αὐτὸν σίτου ὄψον, ὅταν παρῇ. ἀλλ' οἱ μὲν ὅπως ἐπίγε-
 πύτῃ, ὀφθαλμοὶ καλεῖται. ὁ γὰρ δὲν, ἔφη, τίς τῶν πα-
 ρόντων; τί γὰρ, ἔφη, ἐάν τις αὐτὸν σίτου τὸ ὄψον αὐτὸ
 ἐδίδῃ, μὴ ἀσκήσεως ἂν ἡδονῆς γίνεσθαι, πότερον ὀφθαλ-
 μῷ εἶναι δοκεῖ, ἢ ὅτι ἡλὸν γὰρ αὐτὸν, ἔφη, ἀλλὰ τίς ὀφθαλ-
 μός ἐστι, καὶ τίς ἄλλος ἢ παρὸντων, ὁ δὲ μικρὸν σίτου, ἔφη,
 πολὺν ὄψον ἐπεδίδωκε. ἐμοὶ μὲν, ἔφη, ὁ σωματικὸς, καὶ
 ὅτι

cuius, et ualeitudini conuenientius comedes. Cuidā au-
 tem dicenti, calidam esse aquam quam biberet: Calidā
 da, inquit, igitur tibi erit ubi lauare uoles. At ille: Mi-
 nime, nam ut lauer frigida est. Nunquid ne et pueris
 tuis eadem est sententia, ut neq; ad bibendum eam a-
 ptam putent? Non, inquit ille: uerum pluries admirari
 soleo, quidnam ita uoluptuose ad horum uitium; utan-
 tur. Vtrum, inquit, aqua ista tua calidior est, quam
 quae in Aesculapij templo est? Illa, inquit, quae apud
 Aesculapium. Recordare igitur, ait, quā sis et pue-
 ris tuis, et sacram aquam ad euntib; fastidiosior. Quē
 dam autem qui acrius uerberasset seruū, rogauit quid
 ita excandesceret. Ille, inquit, cum offarum sit omnium
 uoracissimus, idem est mollissimus: cumq; sit auarissi-
 mus, idem et perquam segnis est. Tum Socrates: Cō-
 siderasti, inquit, pluribusne tu uerberibus, an seruus in-
 digeat tuus? Quodā uero timente inire uiam quae ad
 Olympiā ducit: Cur, inquit, itineris laborē extimescis?
 Num et domi integrū fere diem ambulas? illic uē et
 que et proficiscēdo prandeabis, coenabis, atq; obdormies.
 Num perpendis, si in unum extenderis dierum
 quinque; aut sex domesticas ambulationes, facile ab A-
 thenis usq; Olympiā attinges? gratiorq; tibi erit uia,
 si unum ante diem iter praeicipies, q̄ si supersederis. Co-
 gi enim maiora q̄ par sit facere itinera, difficile. At
 confert quidem laborē diei unius in plures diminue-
 re, praestatq; in arripiendo itinere festinare quā in uia.
 Quendā autem, quod se longa uia fatigatū diceret, ro-
 gauit num et quippiā ferret oneris. Nō me inquit her-
 cle ille, sed solam uestem. Solusne pergebas, an te puer
 quispian seclabatur? Sequebatur, ait. Vtrum, inquit, il-
 le uacius, an aliquid ferens? Ferens, inquit, instrumen-
 ta uasq; nōnulla. Et quonā, inquit, pacto ille se habu-
 it, sefissusne? Mihi, inquit, uidetur indefessus magis q̄ ip-
 se. Et quid, inquit ille, quonā te pacto habuisses, si illi-
 us onera tulisses? Male, inquit, mehercle: nequissimē
 ferre. Quod igitur tantū sis puero tuo ad laborē imbe-
 cillior, quid putas? exercitane uiri tibi hoc esse uide-
 tur? Cum autē ex familiarib; qui unā concenatū con-
 uenissent, alij lautius, alij parcius obsonium contulif-
 sent, praecipiebat Socrates ut quae minora adessent ob-
 sonia, in medium omnib; apponeretur, aut partirentur
 in singulos. Hinc illi qui maiora et lautiora sibi por-
 tassent, ducebant illiberalē, et non ex cōmuni sume-
 re, et sua quoq; nō iidem obsonia esse cum ceteris
 cōmunia: quo factum est, ut cum nihil se praecipui ha-
 bere in coena uideret, tum ab intemperanti sumptu ob-
 soniorū desisteret. Cum uero intueretur quendā ex fa-
 miliarib; uoracius nō cum pane, sed merum obsonium
 assumere, et sermo haberetur de ui nominū imposito-
 rum rebus: Habemusne, inquit, dicere, quidnam nobis
 opsophagus significet? comedunt enim omnes opso-
 pia pro condimento panis, cum adsit. Sed non est, ut
 putem eos opsophagos nūcupandos. Tum ex familia-
 ribus quidam: Non, inquit. Quid, inquit ille, utrum
 qui non exercitandi gratia merum obsonium assu-
 mat, sed uoluptatis, opsophagusne, an non nuncupa-
 bitur? Vt ni hic sit, minime alius sit. Et cum alius ro-
 gasset qualis foret appellandus is qui modico pane,
 multo obsonio uteretur. Mihi quidem, ait Socrates,

is merito oſophagus appellatur. Et cum ceteri homi-
nes à dijs orent fructuum copiam, merito is obſonij
orabit copiam. Cum hac adoleſcens in ſe eſſe dicta in-
telligeret, moderatior fuit, panemq; addidit. Id intus
ens Socrates: Conſideretis, inquit, uos qui propius e-
ſtis, pane pro condimento obſonij, an obſonio pro pa-
nis condimento utatur? Alium uero quendam ex fami-
liaribus in cœna intuens, multa obſonia intincto pane
deguſtante: Vtrum ne fieri, inquit, pulpamentum
ſumptuoſius poteſt, quodq; minus ex arte factum ſit,
quàm quod is facit qui multa ſimul uaria deſumit?
Cum enim plura quàm pulmentores ipſe miſceat, ſum-
ptuoſiora quidem facit: cum autem illa miſceat quæ ha-
rum rerum artiſces non immiſcent, dum illi ex arte
fecerint, is non recte facit. Atqui quomodo non eſſet
ridiculum comparare prædictos obſoniorum artiſti-
ces, ipſum autem artis non ignarum ſolum, ſed nec oſ-
pinantem quidem in ea re ſe quippiam noſſe, confun-
dere quæ docti artis compoſuere? Et ad hæc, huic qui
multa aſſuevit comedere, multa alia eueniunt, quæ
non aſſueto. Nam cum non adſint multa, minus ſe pu-
tat habere quàm par ſit, ob conſuetudinis uitium.
Qui uero panem unum conſueuerit uno obſonio ſu-
mere, ſi non aderunt multa, facile ſine moleſtia illo
utetur. Dicebat etiam ipſum id quod apud Athenien-
ſes comedere nuncupatur, apud alios *δυναχέσθαι* dici.
Quod ſi eius uerbi uim conſideras, dictum intelliges,
quia bene: *ε* ea comedantur quæ neq; diffi-
cilia comparatu ſunt, neq; animo cor-
poriue noceant. Itaq; illos
putandos Euochiſtas
qui ſobrie uiue-
rent.

XENOPHONTIS

DE FACTIS ET DICTIS SOCRAT.

TIS MEMORATV DIGNIS LI/

ber quartus, Beſſarione Cardis

nale Niceno inter/

prete.

LAM uero utilis Socrates cunctis erat in
rebus, ut homini conſiderare uolenti, e-
tiam minus ſentienti, palam pateat ni-
hil utilius fuiſſe, quàm cū Socrate quo-
cunq; locorum, de quacunq; re conuerſari. Nam *ε*
abſentis meminiffe non parum utilitatis familiaribus
eius, quiq; cum eo uerſabantur, afferre ſolebat. Non
enim minus loco quàm ſerio loquens, ſuis neceſſarijs
proderat. Pluries itaq; dixerat quosdā amare: palam
uero patebat non eos qui pulchritudine corporis præ-
ſtabant, ſed illos, quorum animus aptus ad capeſſen-
dā erat uirtutem, amare. **A**CVTÀ uero ingenia illo-
rum eſſe putabat, qui celeriter ea diſcerent quibus ſui-
debant, *ε* memoria retinerent quæcunq; diſcerent,
ac illas doceri cuperent diſciplinās quæ utiq; prodeſ-
ſent *ε* ad domum ac ciuitatem quæmoptime habitan-
dam, *ε* ſimpliciter hominibus rebusq; humanis bene-
utendum. Huiuscemodi nanq; adoleſcentes opinaba-
tur, ſi docerentur, non ſolum ipſos domosq; eorum
felices fore, uerum etiam ceteros homines atque
ciuita-

*ε*τ *δ*λοκῇ, δικαίως αὐτὸν ὀφρογ *ε* λαλῆδτα. καὶ ὁ-
ταν γε οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι τοῖς θεοῖς θυχόνται πολυκαρ-
πίαν, ἐκότε *ε* αὐτοὶ πολυουσίαν δύχριτο. ταῦτα
δὲ τὸ σωκράτους ἐπόντο, νομίσεις ὁ νεανίσκος *ε*ς
αὐτὸν ἐρεῖσθαι τὰ λεχθέντα, τὸ μὲν ὄφρο οὐκ ἐπαύσα-
το ἐδίωκεν, ἀπ' αὐτοῦ δὲ πρὸς ἐλαβεν. καὶ ὁ σωκράτης κατὰ
μαθὼν, παρατηρεῖτ', ἔφη, ὅσον οἱ πλεονέκται, ὅποτα
ἔβ' σίτω ὄφω, ἢ ἔβ' ὄφω σίτω χρίσεται. ἄλλοι δὲ πο-
τε τῶν σωδῆσιν ἰδίῳ ὡς ἔβ' ὄφω, πλεονέκται
ὄφω χρίσεται, ἄρα χρίσεται αὐτὸν, ἔφη, πολυτελέσσει
ὀφροποιῖα ἢ μάλλον τὰ ὄφω λυμαινομένη, ἢ ὡς ὀφροποι-
ται, ὁ ἅμα πολλὰ ἐδίωκεν, καὶ ἅμα παντοδίαπὰ ἰδίῳ
ματὰ εἰς τὸ σῶμα λαμβάνων, πλείω μὲν γε τῶν ὀφροποι-
ῶν συμμιγνύων, πολυτελέσσεια ποιεῖ. ἃ δὲ ἐκείνοι μὴ
συμμιγνύουσιν, ὡς οὐχ ἀερόθοντα, ὁ συμμιγνύων, εἰ
πρὸς ἐκείνοι ὁρῶς ποιοῦσιν ἀρμαρτάνει τε καὶ κατὰ
λὺν τὴν τέχνην αὐτῶν. καὶ τοι πῶς ὁ γελοῖός τις πα-
ρασκοῦναι ζῆδαι μὲν ὀφροποιῶντος ὅσον ἀρῖστα ὡς αὐτὸς
αὐτὸν δὲ μὴ δ' αὐτοποιῶντος ὅσον τῆς τέχνης ταύτης, τὰ
ἴσα ἐκείνων ποιοῦμενα, μετὰ τὴν τέχνην, καὶ ἄλλο δὲ π-
ποσγίγνεται ἔβ' ἅμα πολλὰ ἐδίωκεν ἐδιδοῦντι, ἢ μὴ.
παρόντων γὰρ πολλῶν μειονεκτῶν αὐτὸν *δ*λοκῇ πο-
δῶν τὸ σωκράτους. ὁ δὲ σωκράτης τὸν γῆρας, φωνὴν γῆ-
ὄφω προπέμπευ, ὅτι μὴ παρὲν πολλὰ διώκει αὐτὸν
λύπας ἔβ' ὅτι χρίσεται. ἔλεγε δὲ καὶ ὡς τὸ δυναχέσθαι γῆ-
τῇ ἀδελφῶν γλώτῃ ἐδίωκεν καλῶς το. τὸ δὲ ἐν πρὸς κα-
δαί, ἔφη, ὡς ἔβ' ταῦτα ἐδίωκεν, ἵνα μήτε τὴν ψυχῇ,
μήτε τὸ σῶμα λυποῖν, μήτε δυσδύναται *δ*λοκῇ
εἶν, ὡς ἐν τὸ δυναχέσθαι τοῖς κα-
μῶς διατωμένους
ἀντίθῃ.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

40

ΥΤΩ δὲ σωκράτης ὡς γῆρας πᾶσι πράγμα-
τι καὶ πᾶσι τρόποις ὠφέλιμος, ὡς ἔβ'
σηπου μὲν ὅσον, καὶ εἰ μετρίως αἰδανό-
μην φανερόν ἐν, διότι οὐδὲν ὠφελίμω-
τόρον ὡς τὸ σωκράτης σωεῖναι, καὶ μετ' ἐκείνου δια-
τρίβειν, ὅτε ὅν καὶ ὅτῳ οὐδὲν πράγματι, ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκείν-
μεμνησθαι, μὴ παρόντων οὐ μικρὰ ὠφέλεια ὅσον εἰδὼς
πᾶσι αὐτῶν σωεῖναι καὶ ἀρλεχρμένους ἐκείνου, καὶ
γὰρ παίζων οὐδὲν ἢ ἦτον, ἢ παρὰ ἄλῳ ἐλυσίτελει, τοῖς
σωδῆσιν τρέβουσι. πολλὰ γὰρ ἔφη μὲν αὐτὸν *δ*λοκῇ
φανερὸς δ' ὡς, οὐ τῶν τὰ σῶματα πρὸς ὥραν, ἀλλὰ τ'
πρὸς ψυχὰς πρὸς ἀρετῇ, ἐν πεφυκότων ἐπιμέλει. ἐ-
τεκαίρετο γὰρ τὰς ἀγαθὰς φύσεις, ἐκ τ' ταχὺ τε μαθη-
ναι, οἷς πρὸς χρίσιν, καὶ μνημονόδῃν αὐτὸν μάθειν, καὶ ὡς
θυμῇ τ' μαθημάτων πάντων, δι' ὧν ὅσον οἰκίαν τε κα-
λὸς οἶκον καὶ πόλιν, *ε* τὸ ὅλ' ἀνθρώποις καὶ ἀνθρώποις
πράγμασιν ἐν χρίσιν. ὅσον γὰρ τοῖς ἴσους καὶ τοῖς
θγῆτας, ὅσον αὐτὸν αὐτοῖς τε θυλαίμονας εἶν, καὶ ὅσον αὐ-
τῶν οἶκον καλῶς οἶκον, ἀλλὰ καὶ ἄλλος ἀνθρώπων καὶ
πόλιν

πόλεις διωκόμεναι διωκόμεναι ποιεῖν. οὐ τὸν αὐτὸν δὲ
 τρόπον ὡς πάντας ἐν. ἀλλὰ οὗ μὲν οἰομένους φύσει
 ἀγαθοὺς εἶναι, μακρόθεν δὲ καταφρονουῦντας ἐδίδασ-
 σκεν, ὅτι αἱ ἀρίσται διορθῶσαι εἶναι φύσεις μάλα καὶ πᾶσι
 δέσας δέοντα. ὡς δὲ ἐκ τῶν τῶν τε ἱππῶν οὗς διφρε-
 ρατοὺς θυμοειδῆς τε καὶ σφοδρῶν ὄντας, ἐν μὲν ἐν
 νείων δ' αμαδιῶν, θυλακιστάτους καὶ ἀρίστους γιγνομέ-
 νους· ἐν δὲ ἀδελφάσιν γήρουντο, δυσκατέκτοτάτους καὶ
 φανλοτάτους, καὶ τῶν λιμῶν τῶν θυφρεσάτων φιλῶ-
 πόνων τε οὐ σῶν, καὶ ὑπὲρ τιμῶν ποῖς θηρίοις, τίς μὲν
 λαλῶς ἀναχθεῖσας ἀρίστας γίγνεσθαι πρὸς τὰς θήρας ἐ-
 ρησιμωτάτας, ἀναγῶρους δὲ γιγνομένας ματαίους τε
 καὶ μακρόθεν καὶ διωπαιδεσάτας. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
 ἀνθρώπων, οὗς διφρεσάτους, ἐρρωμένους τε ταῖς
 ψυχαῖς ὄντας, καὶ ἐξεργαστικώτατους ὡς αὐτὸν ἐγχερῶ-
 σιν, πάντες διφρεσάτους δὲ καὶ μακρόντας αἱ δὲ προλήψιν,
 ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμωτάτους γίγνεσθαι. λεῖναι γὰρ
 οὐκ ὑπὸ σπυλνός, αἱ δὲ προλήψιν, πολλὰ κίς πονηροῖς
 ὑπὸ χερσὶν προλήψιν, μεγαλείους δὲ καὶ σφοδρῶν ὄν-
 τας, δυσκατέκτους τε καὶ δυσπεπτοτῆτος εἶναι, διὸ
 πᾶσι καὶ μέγιστα κακὰ ἐργάζονται. οὗς δὲ ὑπὸ πλοῦ-
 τῳ μέγα φρονουῦντας, καὶ νομίζοντας οὐδὲν πρὸς δέσας
 πᾶσι δέσας, ἀναρτίους δὲ σῶσιν τὸν πλοῦτον οἰομένους,
 πρὸς τὸ δὲ πρὸς τῆς δέσας τε, ὅτι αὐτὸν βούλωνται, καὶ τιμῶ-
 δα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐφ' ἧς λέγω, ὅτι μωρὸς ἢ
 εἴς, εἴ τις οἶεται μὴ μακρόντας τε ὠφελίμα καὶ τὰ βλα-
 βερὰ τῶν πραγμάτων δὲ γνώσεσθαι. μωρὸς δὲ εἴ τις
 μὴ διαγινώσκων μὲν ταῦτα, δὲ δὲ τὸν πλοῦτον ὅτι
 αὐτὸν βούλωνται ποιεῖν, οἶεται διωπαιδεῖν τὰ συμ-
 φέροντα προλήψιν. ἢ λήθῃ δ' εἴ τις μὴ διωπαιδεῖν τὰ
 συμφέροντα προλήψιν, ὅτε προλήψιν οἶεται, καὶ τὰ πρὸς τὴν
 βίαν αὐτῶν, ἢ καλῶς, ἢ ἰκανῶς παρασκευάσθαι. ἢ λήθῃ
 δὲ εἴ τις οἶεται διὰ τὸν πλοῦτον μὴ δὲ ὑπὸ σπυλνός
 διδῆναι τίς ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μὴ δὲ ἀγαθὸς εἶναι δοκεῖν ἐνδὲ
 κινήσειν. τοῖς δὲ νομίζουσιν πᾶσι δέσας τε φιλῶντας τε
 χηκίαν, καὶ μέγα φρονουῖσι ὑπὸ σπυλνός ὡς πρὸς φέρειν
 νῦν δὲ γήρουνται. καταμαθῶν δὲ ὑπὸ σπυλνός τὸν καλόν,
 γὰρ μακάρι ποιεῖ σωματικῶν, ποιεῖ τῶν τε σπυλνός
 τῶν ἐνδοκίμων τῶν, καὶ ἐκ τούτων ἢ δὲ τὴν νομίζον-
 τα δὲ φέρειν τὴν ἡλικιωτῶν ὑπὸ σπυλνός, καὶ μεγίστας ἐλπί-
 δας ἔχοντα πάντων διοίσειν τῶν διωπαιδῶν λέγειν τε καὶ
 προλήψιν. πρῶτον μὲν αὐτὸν οἶεται αὐτὸν διὰ νότον
 ταῦτα ὅπως εἰς τὴν ἀγορὰν εἰσόντα, εἰ δὲ τι βούλοιτο δια-
 πράξασθαι λαβίοντα εἰς λῦσι ποιῶντι, τὴν γὰρ φιλῶν
 ἀγῶν, εἰς τὸν καὶ αὐτὸς ἢ εἴ τις μετ' αὐτὸν τινὰς ἔχων, καὶ πρῶ-
 τον μὲν πωθάνομενός τινος, πότερον δεμισοκλήν διὰ
 σωστικῶν τινος τὴν σφῶν, ἢ φύσει τοσοῦτον διωπαιδεῖν τὴν
 πολιτῶν, ὡς πρὸς ἐκείνον ἀρβύλῃται τὴν πόλιν, ὅποτε
 ἀποδίδας αὐτὸν δέσας, ὁ σωκράτης βολῶνται λι-
 νείν τὴν ἐνδοκίμων, οὐκ ἔστι, ἐφ' ἧς τὸ οἶεται τὰς μὲν ὀλί-
 γου ἀξίας τέχνας μὴ γίγνεσθαι ἀποδιδάσκους αὐτὸν διδῶ-
 σκεῖν ἰκανῶν. τὸ δὲ πρὸς αὐτὸν πόλεως, πάντων δὲ
 γὰρ μέγιστον ὅμ' ἀπὸ τοῦ τοῦ παρὰ γίγνεσθαι τοῖς
 ἀνθρώποις. πάλιν δὲ ποτε παρὸν τὸν ἐνδοκίμων,
 ὅρῳ αὐτὸν ἀρχοῦνται φιλῶντας, καὶ φυλακιστῶν
 μὴ δὲ τὴν σωκράτην θαυμάζειν ὑπὸ σπυλνός, ὅτι ἢ
 αὐτὸν

ciuitates posse beatas efficere. Non autē eodē mo-
 do oēs cōueniebat, sed docebat illa ingenia indi-
 gere doctrina, quæ quā optima sint. Nā & equo-
 rū quicūq; fortes, animosi, ac dociles sunt, si ab
 ineūte etate dōmentur, optimos ac utiles: si uero
 indomiti manēat, effrēnatos ac pessimos euade-
 re. Canesq; quæcūq; ingeniose, sagaces, labo-
 riosæ, feris importuna, bene quidē eruditas, opti-
 mas, ac peritiles uenationibus: ē conuerso uerō,
 10 uanas, furiosas, ac inobedientes effici. Similiter
 etiam hominū quotquot ingeniosi, animo fortes,
 reb. agendis idonei sint, eruditi quidem ac rerū
 illarū docti quæ agēda sunt, optimi atq; utiles fi-
 unt. Plura namq; ac maxima bona operantur. Rū-
 des autē atq; indocti, pessimi noxiq; efficiuntur.
 Cum. n. discernere nō queant quæ agenda, quæ/
 ue omittenda sint, sæpe prauis operibus uacant.
 Quod si etiam elati animi uehementēsq; sunt, ef-
 frēnati propterea peruicacesq; redduntur: quo/
 20 circa plurimorū magnorūq; malorū causa fuit.
 Illos autē q ob diuitias gloriosi nihil indigere dō-
 ctina putabāt, sed pecuniarū copiā satis eis esse
 arbitrabātur ad honores acquirendos, omniaq;
 alia quæcūq; uelint peragenda, admonebat, di-
 cens: Stolidū esse eum, qui cū non discat quæ ui-
 lia quæ ue noxia sunt, putat ea posse discernere:
 Stolidūq; qui cum nō potest ea discernere, pro-
 pter diuitias arbitretur posse quæ sibi conducat
 peragere. Item qui nō potest quæ conducāt agē-
 30 re, illaq; agere putet, & sufficienter ad bene ui-
 uendum paratū. Stolidū quoq; illum esse aiebat,
 qui cum nihil horū sciat, putet propter diuitias
 bonus posse apparere: aut cum nō possit bonus
 apparere, nihilominus arbitretur posse honores
 adipisci. Narrandū autem nunc est, quonā mo-
 do etiam illos emendabat, qui se putabant erudi-
 tos, doctos, atq; sapientissimos. Cum. n. Euthyde-
 mum consideraret multa multorū poetarū, rhetorū,
 ac philosophorū, quorū maior habebatur
 40 opinio, scripta cōgregasse, quam ob causam
 multum iam suos equales sapientiā præcellere pu-
 tabat, atq; sperabat tam in agendo, quā in di-
 cendo omnibus fore præstantior: cumq; eum in-
 tueretur forum nondum propter adolescentiā in-
 gredi, sed si quid uellet agere, apud fabrū frēna-
 rium penes forum sedere: eodē & Socrates cum
 suis nonnullis familiaribus accedebat, ac primō
 quidem quodam interrogante, Vtrumne The-
 mistocles natura et innato ingenio, an eruditio/
 50 ne talis esset, ut omnium in se ciuium suorū ocu-
 los coniectos haberet, & in eo suas omnes esse
 fortunas sitas putarent, dum præsertim sibi esse
 frugi homine opus intelligerent? Socrates ut Eu-
 thydemum cōmoueret: Stultum, inquit, est puta-
 re artes eas quæ minores sint, nō posse absolutas
 reddi sine instructore: ciuitati uero præesse cū sit
 id omniū maximū, posse quæquā ex se satis nos-
 se. Rursus quondā Euthydemo præsentē, uidens
 eū Socrates recedentē à familiarū cōfessu, et ca-
 uentē ne uideretur admirari Socratis sapientiā: ὁ

uiri, ait, Athenienses, Euthydemus hic cum etate fiet maturior: cumq; rogabitur sententia ex his quæ iam faciat, in promptu est eum patriæ suum non negaturum consilium. Videtur enim mihi quamoptimum sibi ad conciones exordium parere, cum caueat ne uideatur quicquam à quoquam discere. Sic enim ut uidere licet exordietur: A nullo quidem ò uiri Athenienses, unquam quippiam didici: & cum audiui quosdam esse perquam aptos ad agendum atq; dicendum, non ex studio eos conueni, neq; studui quenquam eorum qui docti essent, mihi magistrum habere, sed contrà toto studio refugiebam non discere solum quicquam à quoquam, sed etiam uideri didicisse: Nihilominus tamen ea consulam, quæ mihi in mentem incidant. Conueniret id ipsum & his exordij captare, qui quidem publice medendi potestatem poscerent. A nullo quidem ò uiri Athenienses, unquam mendandi artem didici, neque quasiui quenquam doctorum artis huius mihi magistrum, omniq; studio cauebam non solum quippiam à peritis discere, sed etiam uideri quicquam in ea re nosse: Nihilominus peto ut concedatis mihi medendi licentiam, conabor enim eam uestro cum periculo discere. Omnes itaque qui aderant arrisere. Cum autem iam uideretur Euthydemus in Socratem dicentem esse intentior, sed caueret quicquam proloqui, putaretq; taciturnitate assequi ut maturior uideretur, hunc Socrates uolens prouocare, inquit: Mirum quod qui citharizandi aut equitandi uelint artem discere, aut in aliquo similium instructiores reddi, non per se conantur id assequi, sed peritiores adeunt, eorumq; admonitionibus acquiescunt, ac nihil præter illorum sententiam exequuntur, illud putantes sese sine præceptorum opera non satis posse perdiscere. Illorum autem qui se uelint aptos ad dicendum atq; ad rempublicam gerendam effici, nonnulli sunt qui sine ratione & studio, repenti no quodam casu se aptos fieri posse existimant. Atqui tanto ista sunt illis difficiliora, quanto circa hæc longe plures studeant, quam qui proficiant. Itaq; hinc patet, quam maiori opus sit studio his qui ista desiderant, quam qui illa. A principio igitur audiente Euthydemo sic alloquebatur eum Socrates. Cum uero sensit eum attentius promptiusq; suas disputationes audientem, solus ad fabri tabernam accessit, ac Euthydemo confidente: Dic, inquit, Euthydemè, uerè ne sicut audio, multa collegisti eorum scripta, quos fuisse uiros sapientes senseris? Ita mehercle, inquit, ò Socrates, & in dies colligam quàm queam plurima. Per Iunonem, inquit Socrates, admiror quod non in primis thesauros colligere, quàm sapientiam elaborasti. PATET HINC TE NON PVTARE AVRO ARGENTOQVE HOMINES REDDI MELIORES, SED VIRTUTE FIERI DITIORES SAPIENTVM didicis.

Cum

αὐτοῦ, εὐθύδημος οὐποτὶ γὰρ ἡλικία γηρόμενος, ὅτι πόλεως λόγον περὶ τινος πετιδίσσης, οὐκ ἀφέρεται τοῦ συμβουλεύειν, οὐδ' ἀλόμ' ὅτι, ὅς ὃν ὑπὸ τῆς δόξης, οὐκ εἰδὲ μοι καλὸν προοίμιον τῶν δὴ μηχανορραφῶν παρασκευάζεσθαι, φυλαττόμενος μὴ δόξῃ μανθάνειν τι παρὰ τοῦ. δὴλον γάρ ὅτι λέγειν ἀρχόμενος, ὥς περ οἰμιάδα. παρ' οὐδενός μὲν πώποτε, ὡς αὐτοῦ ἀδυνατοῖ, οὐδ' ἐμαυτοῦ, οὐδ' ἀκούων τινὰς εἶναι λέγειν τε καὶ πράττειν ἱκανούς, ἐξήντησε τοὺς γινώσκοντες, οὐδ' ἐπεμελήθη τοῦ διδάσκαλόν τινά μοι γινώσκειν τὴν ὑπὸ τῆς δόξης, ἀλλὰ καὶ ταύταντία. ὅσα τε λέκα γὰρ φθίνω οὐ μόνον τὸ μανθάνειν τι παρὰ τινος, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι. ὅμως δ' ὅ, πᾶν ἀπ' αὐτομάτου ἐπ' αἰμοί, συμβουλεύσω ὑμῖν. ἀρμόσει δ' αὖ οὕτω προοιμιάζεσθαι, καὶ τοῖς βουλευμένοις παρὰ τὴν πόλεως, ἱατρικὸν ὄργον λαβεῖν, ὑπὸ τῆς δόξης γὰρ αὐτοῖς, ὑπὸ τοῦ λόγου ἀρχέσθαι γινώσκοντες. παρ' οὐδενός μὲν πώποτε, ὡς αὐτοῦ ἀδυνατοῖ, τὴν ἱατρικὴν τέχνην ἐμαυτοῦ. οὐδ' ἐξήντησε διδάσκαλον ἐμαυτῷ γινώσκειν τῶν ἱατρῶν οὐδενός. ὅσα τε λέκα γὰρ φυλαττόμενος, οὐ μόνον τὸ μαθεῖν τι παρὰ τινος, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι μεμαδνηκέναι τὴν τέχνην ταύτην. ὅμως δ' εἰ μοι τὸ ἱατρικὸν ὄργον δέτε. περὶ αἰσῶμαι δ' ὅτι ὑμῖν ἀρκούντων μανθάνειν. πάντες οὐκ οἱ παρόντες ἐγέλασαν ὑπὸ τῇ προοιμίᾳ. ἐπεὶ δ' ἐφανέρωσεν ὅτι εὐθύδημος, ἥδη μὴ οἷς ὁ σωκράτης λέγει προοίμιον, ἐπὶ δ' ἐφυλαττόμενος αὐτὸς τι φέρε γινώσκειν, καὶ νομίζω τῇ σιωπῇ σωφροσύνης δόξαν προεβάλλεσθαι, τότε ὁ σωκράτης βουλόμενος αὐτὸν παύσαι τούτου, δαμασσοῦ γὰρ, ἔφη, τί περ οἱ βουλόμενοι λιπαρίζουν, ἢ αὐτῶν, ἢ ἐπὶ δόξῃ, ἢ ἄλλο τί τῶν τοιούτων ἱκανοὶ γινώσκοντες, περὶ ὧν ὡς συνεχέσθαι ποιεῖν ὅτι αὖ βούλονται διωκεῖν γινώσκοντες, καὶ εἰ αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀρίστοις δοκούντων εἶναι πάντα ποιούντων καὶ ὑπομείνοντων, ὅτι καὶ τοῖς μὲν γὰρ αὐτοῦ τὴν ἐκείνων γνώμην ποιεῖν. ὡς ἐκ αὐτῶν ἁλως ἀξιόλογοι γηρόμενοι τῶν δ' ἐβουλομένων διωκτῶν γινώσκοντες, λέγειν τε καὶ πράττειν τὰ πολιτικά, νομίζουσι λανθάνειν, αὐτοὺς παρασκευάζειν καὶ ὑπομείνας αὐτομάτῃ δόξῃ φησὶ διωκτοῖ, ταῦτα ποιεῖν ἐσθλὰ. καὶ τοιγαροῦν ταῦτα ἐκείνων δυσκατόργαστότατα φαίνεται, ὅταν πόρ πλείονων πᾶσι ταῦτα πραγματευόμενοι, ἐλαττοῦς οἱ καταργηζόμενοι γίνονται. δὴλον οὖν, ὅτι καὶ ὑπομείνας δόξαν πλείονων ἐξυροτόρας οἱ τούτων ἐλαττοῖς οἱ ἐκείνων. καταρχὰς μὲν οὖν ἀκούοντες εὐθύδημον τοιούτους λόγους, ἔλεγε σωκράτης, ὡς δ' ἔπειτα αὐτὸν ἐτοιμότερον ὑπομείνοντα, ὅτι ὅσα λέγειν, καὶ προθυμότερον ἀκούοντα, μόνον ἡλθον εἰς τὸ λυσιποιεῖν, παρακαθεζόμενον δ' αὐτῷ τῷ εὐθύδημον, εἰπέ μοι, ἔφη, ὡς εὐθύδημος, ὅτι ὄντι ὡς περ ἐγὼ ἀκούων πολλὰ χρημματα συνηκας τῶν λεγομένων σοφῶν αὐτοῦ γεγονέναι; νῦν τὸν δ' ἔφη, ὡς σωκράτης, καὶ ἐπὶ γὰρ συνηκας, ὡς αὖν ὑπομείνας, ὡς αὖν διώμαι πλείονα. νῦν τὴν ἡραν, ἔφη ὁ σωκράτης, ἀγαμαὶ σοῦ, διότι οὐκ ἀργυροῖς καὶ χρυσῶς ἐπὶ πλείονος θησαυροῦς κεντηθῆναι μάλλον, ἢ σοφίας. δὴλον γὰρ ὅτι νομίζεις ἀργύριον καὶ χρυσίον ὁδὸν βελτίους ποιεῖν ἐὼς ἀνθρώπων, τὰς δ' ἐπὶ τῶν σοφῶν αὐτοῦ γνώμας ἀρετῇ πλεονέχων ἐὼς κεντηθῆναι.

καὶ

pluribus indigeamus, eo abundantius suppeditant?
Et hoc, ait, magna providentia est. Quod au-
tem ignem, inquit, nobis dederunt, frigus arcentem,
tenebras dissolventem, ad omnem artem, omniaque
utilitatis gratia hominum facienda cooperantem? Nihil enim illorum, ut uno uerbo dicam,
quæ ad uitam humanam utilia sunt, homines absque
igne faciunt. Nimis bonitatis est, ait, atque clementiæ.
Quod autem sol cum hyemale solstitium attin-
gat, ad nos rursus accedit, fructuum hos quidem
maturans, hos desiccans, quorum uidelicet tem-
pus præterijt: Cum hæc agat non propius uenit,
sed cauens ne si plus quam oporteat nos calefaciat,
nobis affrat nocumentum, regreditur: cumque
iterum ibi fuerit ubi nobis etiam manifestum est, si
longius aberraret, frigore congelaremur, rursus
mutatus nobis appropinquat, in eaque parte cæli
uersatur, ubi quam maxime nobis profuit. Aedepol,
ait, hæc omnia uidentur hominum gratia facta
fuisse. Quod autem cum manifestum sit non potuisse
nos sufferre nec æstum, nec frigora, si repente
uenerint, tam paulatim ad nos accedit sol, tamque
paulatim a nobis recedit, ut lateat nos ad utraque
contraria iam existentes? Ego quidem, ait Euthyde-
mus, hoc nunc cogito, ne non sit aliquod iis opus,
præterquam ut de hominibus curam habeant.
Hoc autem solum me impedit, quod etiam cetera
animantia participant his. Ad hæc Socrates: Non
ne manifestum est, inquit, hæc etiam pro homini-
bus gigni atque educari? Quod enim aliud animal
tot fruitur bonis, a capris, porcis, bobus, equis, asini-
nis, ceteris animantibus, quot homines? Mihi qui-
dem uidetur quod pluribus bonis ab istis, quam a
plantis fruuntur. Nutriuntur namque atque pecuniam
exigunt non minus ab istis, quam ab illis. Multi-
que hominum his quidem quæ a terga germinant, non
utuntur in cibum. A pecudum uero lacte, caseo, ac
carnibus nutriti uiuunt. Omnes autem domantes
et utilia animantia, utuntur eis ut cooperatori-
bus, et in bello, et in alijs multis. Concedo tibi
hoc etiam, ait. Video namque illa quoque quæ nobis
sunt fortiora, tam subiecta hominibus effici, ut eis,
ut uolunt, utantur. Quod autem quum multa di-
uersaque sunt bona atque utilia, sensus hominibus
crearunt ad singula congruos, per quos omnia
sentiamus: quodque rationem nobis largiti sunt,
qua cogitaremus ac memoria teneremus quæ sen-
timus, quidque nobis conducant, reperiremus, mul-
tos modos inueniremus quibus bonis quidem frue-
remur, mala uero depelleremus: Et ad hæc lin-
guam nobis præbuerunt, per quam omnia bona
alter alteri communicaremus, docendo, leges se-
rendo, rempublicam gubernando? Videntur pro-
fecto, o Socrates, magnam hominum curam dii
habere. Quod autem, inquit, quando nobis im-
possibilis est futurorum providentia, ipsi nos in
hoc iuuant, per diuinationem exitum rerum inter-
rogantibus, manifestantes atque docentes quo-
nam pacto quam optime fiant? Magni, ait, amo-
ris hoc est. Te tamen, o Socrates, magis quam
alios

πλείστον διόμεθα τούτου, ἀφθονέσασθαι αὐτὸ παρὲς χεῖρ
ἡμῶν. καὶ ἔφη, πῶνοντικόν. τὸ δὲ καὶ τὸ πῦρ πο-
τεῖσθαι ἡμῶν, ἐπὶ τοῦτο μὴ ψυχρὸς, ἐπὶ τοῦτο δὲ σκία-
τους, σιωπῆς δὲ πρὸς πᾶσαν τέχνην, καὶ πάντα ὅσα
ὠφελείας γίνεσθαι ἀνθρώποι κατασκευάζονται. ὡς γὰρ
σιωπῶντι ἐπὶ μὲν, οὐδὲν ἀξιόλογον αὐτοῦ τινος ἀνθρώ-
ποι, τῶν πρὸς τοῦ βίου χρησίμων, κατασκευάζονται.
ὑπερβολῆς καὶ ἔφη, φιλανθρωπία. τὸ δὲ τὸ ἥλιον, ἐ-
πεὶ δὲ γὰρ χειμῶνι τράπηται, πρὸς γὰρ, τὰ μὲν ἀφ' οὗ
νοντα, τὰ δὲ ξηραίνοντα, ὡς καὶ εἰς διελκύνει, καὶ ταῦ-
τα διαπραξάμενον μὴ κέτι ἐγγυτέρω πρὸς γὰρ, ἀλλ' ἂν
ποτὶ πρὸς δαίμονα φυλάττομενον, μὴ τι ἡμᾶς μάλλον τοῦ δι-
οντος θεοῦ μάλιστ' ἐβλάψῃ. καὶ ὅταν αὖ πάλιν ἀπὸ
ξηρῆται, γίνεσθαι καὶ ἡμῶν δὴ λόγος ὅτι, ἐπὶ πρὸς τὸ
ἀπεισιν, ἀρπαγνύσμεθα ὑπὸ τοῦ ψυχρὸς, πάλιν πρὸς
πρὸς δὲ καὶ πρὸς γὰρ. ὡς γὰρ ταῦτα τοῦ οὐρανοῦ αὐτὰ
σφραγίσθαι, γίνεσθαι ὡς μάλα ἡμᾶς ὠφελίαν. καὶ τὸν δὲ,
ἔφη, καὶ ταῦτα πάντα πασι τοῖς ἀνθρώποις γίνεσθαι
γινόμενοι. τὸ δ' ἐπεὶ δὲ καὶ ἔφη φανερόν, ὅτι οὐκ αὖ
ὑπὸ γὰρ καὶ μὲν, οὐτὲ τὸ καὶ μὲν, οὐτὲ τὸ ψυχρὸς ἐξ α-
πὸ τοῦ πρὸς γὰρ, οὐτὲ μὲν καὶ τὸ μικρόν πρὸς γὰρ, ὡς
τὸ λαμβάνει ἡμᾶς ἐς ἐκείνοτα τὰ ἰσχυρότατα καὶ ἰσχυ-
μύους. ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὐδὲν δὴ μὲν, ἡδὲ καὶ σφραγίσ-
θαι ἀρὰ τὸ πρὸς τοῖς θεοῖς ὄργον, ἢ ἀνθρώπων θρασύτητα,
ἐκείνο δὲ μόνον ἐμποδίζει με, ὅτι καὶ τὰλλα ἔδωκε τὸν-
των μετέχει. οὐ γὰρ καὶ τὸν, ἔφη, οὐκ ἀνθρώπων, φανε-
ρόν, ὅτι καὶ ταῦτα ἀνθρώπων γίνεσθαι γίνεσθαι. καὶ
ἀνὰ τὸν φέρεται. τί γὰρ ἄλλο ζῶον αἰγῶν τε καὶ ὄντων, καὶ
ἵππων, καὶ βοῶν, καὶ ὄντων, καὶ τῶν ἄλλων ζῶων ποσὺν
τα ἀγαθὰ ἀρᾶται, ὅσα ἀνθρώποι; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ
πλείω τῶν φυτῶν. τρέφονται γὰρ καὶ χηματίζονται
οὐδὲν ἢ ἥτοι ἀρὰ τούτων ἢ ἀπ' ἐκείνων. πολὺ δὲ γὰρ
ἀνθρώπων τοῖς ἢ ἐκ τ' ἡνὸς φουμύοις, ἐς τοῖς ἢ ἡνὸς
ταῖς ἀρὰ δὲ βοσκημάτων, γὰρ λακτι. ὡς γὰρ καὶ κρέας
τρέφονται οἱ ζῶον, πάντες δὲ πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ διαμά-
ζονται τὰ χηματίζονται τῶν ζῶων, ἐς τὸν πόλεμον καὶ ἐς ἄλ-
λα πολλὰ σιωπῆς γίνονται. ὁμογενήτως οἱ καὶ τὸν
ἔφη. ὁρᾷ γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ πολὺ ἰσχυρότατα ἡμῶν, οὐ-
τως ὑποχείριον γινόμενα τοῖς ἀνθρώποις, ὡς καὶ ἡνὸς
αὐτοῖς ὅτι αὐτοῖς βούλονται. τὸ δὲ ἐπεὶ δὲ πολλὰ μὲν κα-
λὰ καὶ ὠφελίμα, διαφέροντα δὲ ἀλλήλων ὄντων, πρὸς
ναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἰδήσεις ἀρμολογούσας πρὸς ἑκάσ-
τῳ, ὡς ἀπολαύμεν πάντων τῶν ἀγαθῶν. τὸ δὲ καὶ λο-
γισμὸν ἡμῶν ἐμφύσαι, οἷς πρὸς ὡς αἰδανόμεθα, λογί-
ζόμενοι τε καὶ μνημονεύοντες καὶ ταμὰν ἀνὸς ὡς
ἑκάστω συμφέροι, καὶ πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὡς τῶν
ἀγαθῶν ἀπολαύμεν, καὶ τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα. τὸ δὲ
καὶ ἐρμηνεύει δ' οὐδὲν, δι' ἧς πάντων τῶν ἀγαθῶν με-
ταδίδ' οὐ μὲν τε ἀλλήλοις διδ' ἀσπονδοῦν, καὶ κοινῶν μὲν
ἐν νόμοις πρὸς μετὰ, καὶ πολιτῶν οὐ μὲν. πάντα πασι τοῖς
κασιμ, ὡς σὺ κρᾶσθαι, οἱ θεοὶ, πολλὰ τ' ἀνθρώπων ὡς
μετὰ ποιῶν. καὶ ὡς ἐὰν διατῶν τὰ συμφέροντα
πρὸς οὐδὲν ὑπερ τ' μελλόντων, ταῖς αὐτῶν ἡμῶν σιω-
πῆς ὡς καὶ πρὸς τοῖς πρὸς ἀνθρώποις, φράζοντας τὰ
ἀρμολογία, καὶ διδ' ἀσπονδοῦν ἢ ἀνὰ γὰρ γίνονται.
Οἱ δὲ, ἔφη, ὡς σὺ κρᾶσθαι, ἐοικασίμ, ἐπὶ φιλικῶς τῶν
ἑλλοῖς

πολλὰ ἀνὰ τῶν
ταῖς ἡνὸς
ποσὺν

ὁμογενήτως

ἀλλοις ἡγεῖσθαι, εἴ γε μὴ ἐπιδρωτῶντο ἑκὸς τοῦ πρῶτου
 μένουσιν οἱ αὐτοὶ ἡγεῖσθαι καὶ αὐτὸν μὴ. ὅτι δὲ γε ἀληθὴς
 λέγω, καὶ σὺ γνώσῃ αὐτὸν ἀναμύνει, ἕως αὖ τὰς μορ-
 φὰς τῶν θεῶν ἰδῆς, ἀλλ' ὅθεν σοι τὰ ἔργα αὐτῶν, ὁ-
 ρῶντι σέβειν, καὶ τιμᾶν αὐτοὺς. ἐννοεῖ δὲ ὅτι καὶ αὐ-
 τοὶ οἱ θεοὶ οὕτως ὑποδείκνυνται. οἷον γὰρ ἄλλοι ἡμῖν
 τὰ ἀγαθὰ διδόντες, οὐδ' ἐν τούτοις εἰς τὸ ἐμφανὲς ἰον-
 τες διδασκίμην. καὶ ὁ τὸν ὅλον κόσμον σωτῆρην τε καὶ
 σωτῆρα, ἐν ᾧ πάντες λαοὶ καὶ ἀγαθὰ ὄντι, καὶ αἱ μὴ
 ἡμετέροις ἀποβῆναι τε καὶ ὑγίαι καὶ ἀγένητα περὶ χροῖον,
 δαΐφρον δὲ νοήματα ἀναμαρτήτως ὑπερβύττα, οὐ-
 τ' ὅτι μέγιστον μὲν πρῶτον ὁρᾶται, τόδε δὲ οἰκονο-
 μῶν, ὁρᾶται ἡμῖν ὅτι. ἐννοεῖ δὲ ὅτι καὶ πᾶσι φανε-
 ρὸς ὁ καθ' ἑαυτὸν ὅτι οὐκ ὡς τρεῖς τοῖς ἀνθρώποις ἐαυ-
 τῶν ἀκερῶς ὁρᾶται. ἀλλ' ἐὰν τις αὐτὸν ἀντιδῶς ἐγχε-
 ρῇ δεῖναι, τὴν ὁψιν ἀφαιρῆναι. καὶ αὐτὸν ὑπερβύττα δὲ
 τῶν θεῶν ἐν ῥήσιν ἀφανὲς ὄντας. ἱεραυνοὺς τε γὰρ ὅτι
 μὴ ἀνθρώπων ἀφίεται διήλθον, καὶ ὅτι οἷς αὐτὸν ἐντύχῃ πάλ-
 των ἱερατῶν, ὁρᾶται δ' οὐτ' ὡς ἄλλων, οὐτε κατὰ σκέψας,
 οὐτε ἀπὸ ὧν, καὶ αὐτοὶ αὐτοὶ μὴ οὐχ ὁρῶνται. ἢ ὅτι
 οὐσίην, φανερὰ ἡμῖν ὄντι, καὶ πρῶτον αὐτῶν αἰδοῦν-
 μέναι. ἀλλὰ μὴ καὶ ἀνθρώπων γε ψυχῇ, εἴπερ τι καὶ ἄλ-
 λο τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰς μετέχεται, ὅτι μὴ βασιλὸς
 ἐν ἡμῖν, φανερὸν ὁρᾶται δὲ οὐδ' αὐτὴν. ἢ καὶ λατάνου
 τε, μὴ κατὰ φρονεῖν τῶν ἀοράτων, ἀλλ' ἐκ τ' ἰννομένων
 τὴν δυνάμειν αὐτῶν κατὰ μανθάνοντα, τιμᾶν τὸ δια-
 μόνιον. ἐγὼ μὴ ὡς σὺ κρᾶντες, εἴφη ὁ δὲ ὑβύδην, ὅτι μὴ
 οὐδὲ μικρὸν ἀμελῆσαι τ' διαμόνιον, σαρῶς οἷον. ἐκεί-
 νο δὲ ἀδυνάτῳ, ὅτι μοι δοκεῖ τὰς τῶν θεῶν ὑπερβύττας,
 οὐδ' αὖ εἰς ποτὲ ἀνθρώπων ἀξίας χεῖρας ἀμείβεσθαι.
 ἀλλὰ μὴ ὅτι ἀνθρώποις, εἴφη, ὡς ἐν ὑβύδην. ὁρᾶς γὰρ ὅτι ὁ
 ἐν διελφοῖς θεοῖς ὅταν τις αὐτὸν ἐπιδρωτῇ, πῶς αὖ τοῖς
 θεοῖς χαρίζοιτο, ἀρκούντων, νόμον πόλεως. νόμος ὅτι
 πῶς αὖ αὐτὸν ἡμετέροις ἱεροῖς, θεοῖς ἀρῆσκει. πῶς
 αὖ αὐτὸν ἡμετέροις καὶ ἐν σέβει τῶν τιμῶν θεοῖς, ἢ
 ὡς αὐτοὶ ἐκ δυνάμεως, οὕτω ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ὅτι μὴ δι-
 ναμῶν, μὴ δὲ ὑβύδην. ὅταν γὰρ τις ὅτι ποιῇ, φε-
 νερὸς δὲ πῶς ὅτι τότε, οὐ τιμῶν θεοῖς. καὶ αὖ μὴ δὲ
 ἐλλείποντα, κατὰ δυνάμειν τιμᾶν αὐτοὺς θεοῖς, παρῆνται
 καὶ ἐλπίσιν τὰ μέγιστα ἀγαθὰ. οὐ γὰρ παρ' ἄλλων γ'
 αὐτὸν τίς μείζων σωφρονοῖν, ἢ παρὰ τῶν μέγιστων
 ὡφελῆν διναμῶν. οὐδ' αὖ ἄλλως μάλλον, ἢ ἐν τούτοις
 ἀρῆσκει. ἀρῆσκει δὲ πῶς αὖ μάλλον, ἢ ἴσως μάλιστα πεί-
 θοιτο αὐτοῖς. τοιαῦτα μὲν τοῖς λέγων τε αὐτὸς ποιῶν,
 ἐν σέβει τῶν τε καὶ σωφρονεῖν, αὐτὸν σωφρονεῖν παρ-
 σκύναν, καὶ μὴ καὶ πᾶσι δικαίου γε, οὐκ ἀπικρῶ-
 πῆς, ὡς ἔχει γνώμην. ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἀπεδείκνυνται,
 δὲ αὖ τὰ πᾶσι νομῶν τε καὶ ὡφελίμους ἡμετέροις. καὶ
 κοινῇ ἀρχοῦσιν τε αὐτοὶ νόμοι πρῶτον ποιεῖν, καὶ
 ἡμῖν πόλιν καὶ ἐν ταῖς στρατιαῖς οὕτως, ὡς δὲ ἀντι-
 εἶν παρὰ αὐτοὺς ἄλλους ἐν τακτικῇ. καὶ ὅτι ἐν ταῖς ἐκκλη-
 σίαις ὑπὸ τῆς ἡγεμονίας, ἐκ ἐπὶ τρεῖς ὅτι δὲ ἡμῶν πα-
 ρὰ αὐτοὺς νόμους ὑβύδην. ἀλλὰ σὺ τοῖς νόμοις ὡς
 πᾶσι τοιαῦτα ὁρᾶται τ' δὲ καὶ, ὡς ἐκ αὐτοῦ ἄλλοι ὅτι
 ναὶ ἀνθρώπων ὑπομῆναι. καὶ ὅτι οἱ ἱερόντα πρῶτον
 αὐτῶν πρῶτον αὐτοὺς νόμους πᾶσι δὲ ἐπὶ τῶν νόμων
 ἀπαγο-

alios amare videntur: quippe qui nec interrogati
 abs te, antea tibi patefaciunt quæ faciunda, quæue nō
 faciunda sunt. Quod igitur dii sint, hominib; habe-
 ant curā, tu quoq; o Euthydeme, cognosces, si non
 expectes quousq; deorū uideris formas. Satis nanq;
 erit opera eorum cōsiderando, colere ac honorare
 eos. Cogita aut quod ipsimet etiā dii eo modo se nō
 bis ostendunt. Nam et ceteri dii cum omnia nobis
 bona præbeant, nihil horū tamen nobis palām uisi
 largiuntur. Ille quoq; qui totū orbē ordinat atq; con-
 tinet, in quo omnia honesta bonaq; sunt, quiq; cum
 semper eis utamur, semper nihilominus recēta, sa-
 na, et immortalia ea nobis dat citius, q̄ homo cogi-
 tet, et absq; defectu nobis administrat, hic maxima
 quidem intelligitur operans, hoc uero totū guber-
 nans inuisibilis nobis est. Considera etiā solem, qui
 cum omnib; manifestus esse appareat, nō tamen con-
 cedit hominib; plene ipsum intueri: quod si quis im-
 pudenter cum uidere conetur, uisum ei aufert. Mini-
 20 stros quoq; deorū inuisibiles esse reperies: fulmē. n.
 de superiori loco proijci patet, quodq; omnia quib;
 obuiaret, superat, non tamen neq; cum ueniat, neq;
 cum feriat, neq; cum abeat uidetur. Venti quoq; ip-
 si inuisibiles: quæ uero faciūt, nobis clara sunt, eūq;
 aduenientem sentimus. A T Q V I hominis etiam ani-
 ma, si quid aliud mirum, natura diuina participat.
 Nam illam in nobis dominari manifestum est, uide-
 tur autē minime. Quæ cum quisq; cōsideret, non ne-
 gligat inuisibilia necesse est, sed ex illis quæ sunt,
 30 potentia eorum cognita, honorare deos oportet. Ad
 hæc Euthydemus: Quod equidē o Socrates, ait, nec
 parum negligam deos, hoc certe scio: doleo uerō,
 quod mihi uidetur, nullum hominū unquam benefi-
 ciji deorū condignas retribuere gratias posse. Non
 est propterea dolendum, ait, o Euthydeme. Vides
 nanq; Delphicū deum interrogantibus, quonā mo-
 do quisquā dijs gratū faciat, respōdentem, legē ciui-
 tatis. Lex uero ubiq; talis est profecto, ut iuxta facul-
 tates quisq; deos sacrificijs placet. Quo itaq; pacto
 40 aut melius, aut magis pie deos quisquam honorare
 possit, q̄ eo modo quo ipsi præcipiunt? Oportet igitur
 tur non prætermisso quoquā possibili (quicunq; n.
 hoc faciat, is negligit deos) hoc modo deos honora-
 re, sperareq; maximā bona ab eis. Quis nanq; com-
 pos mentis a quoquam alio maiora speraret, quā
 a dijs, qui maxime nobis prodesse possunt: Hæc uē-
 ro sperare ab eis illum oportet, qui eis placet: ille uē-
 ro eis placebit, qui quāmaxime illis obediat. Hæc i-
 taq; cum et diceret, et ipse faceret, magis pius ac
 50 moderatos suos auditores efficiebat. De iustitia ue-
 ro quid sentiebat, palām omnib; erat, cum re ipsa et
 opere et priuatim singulis utiliter ac secundū leges
 cōuersaretur, et publice, in quibuscūq; magistratus
 præciperent, siue in ciuitate, siue in exercitu, ita obe-
 diret, ut magis quā ceteri uideretur obtemperās.
 Cumq; tribunus existens, nō permisi populo cōtra
 leges enūciare sententiā, sed tantum obstitit impetui
 uulgi, quantū nullus hominū unquam sustinisset.
 Cumq; triginta illis tyrannis non obediuit, quando
 ei aliquid contra leges præcipiebant. Nam et cum

prohibuissent cum iuventutem instruere, & cum
 praecepissent ei ac alijs ciuibus quendam ut mo/
 riturum ad eos duceret, solus non obediuit, quod
 contra leges praeceperint. Et cum Melitus no/
 men eius detulisset, ceteris hominibus solitis iu/
 dices adulationibus mollire, ac orare quae contra
 leges sunt, atque proinde multis in iudicio ab/
 solutis, is unus horum nihil sua in causa uoluit
 efficere: quin cum facile potuisset absolui, mo/
 do ea quae ceteri assolent, effecisset, maluit subi/
 re mortem, quam contra leges quippiam adire.
 Ceterum tum ad alios, tum ad Hippium memini
 cum sic de iustitia disputantem. Nam cum post
 multa quibus absuerat tempora, Athenas appu/
 lisset, adfuit dum Socrates ad quosdam diceret:
 Mirum esse profecto, si quis uelit cerdonem, aut
 fabrum, aut equitem instruere, is certa habeat lo/
 ca, quo eum mittat ut fiat doctior. Nonnulli
 etiam dicunt plena esse eorum omnia, qui aut
 boues, aut equos bene instructos reddant. Si
 quis uero aut ipse instituerit uelle ediscere quid/
 nam sit iustum, aut suos uelit liberos in ea re fie/
 ri eruditiores, non inueniat quo id assequatur.
 Haec cum audisset Hippias, quasi irridens: Ad/
 huc, ait, o Socrates eadem dicitis, quae du/
 dum te audiui praedicantem? At Socrates: Et
 quod, ait, hoc peius est, o Hippias, ne eadem
 quidem semper dico, uerum & de eisdem: tu
 fortassis, quod multa sapias, nunquam eadem
 iterato dicis. Nempe, inquit ille, quod sem/
 per aliquid enitor noui dicere. Vtrum ne de
 his quae certo scias, puta si quis roget quot
 quales sint literae Socratis, alia tum primum, a/
 lia & nunc conaris dicere? Aut si quis de nu/
 meris roget, bis ne quinque, decem sint, utrum
 alias alia respondes? De his, ait, o Socrates ea/
 dem uis & tu, semper dico. De iusto uero ea pu/
 to habere nunc me quae dicam, ut possit nemo
 contradicere. Per Iunonem, ait, magnum te bo/
 num adinuenisse dicis, sic cessabunt ipsi iudices
 in proferenda sententia discrepare. Cessabunt
 quidem inter se ciues litigij contendere, cessa/
 bunt & ciuitates armis de iusto disceptare. Ea
 de re non satis scio quonam pacto abs te disce/
 dam, ni prius audiam de tam grandi a te inueni/
 to bono differentem. At per Iouem, inquit, non
 audies, ni prius proferas quid statuas esse ius/
 tum. Sat sit te alios omnes irridere, semper ro/
 gare, arguere, dum nolis cuiquam respondere,
 & nusquam sententiam tuam explicare. Quid/
 nam, inquit, nonne & tu perpendisti, quae ipse
 quoque sentiam iusta esse, eadem haudquaquam
 cesso facere? Et quid hic ais? Tum Socrates: Id si
 non uerbis, sed opere ostendo, num tibi proba/
 tior ratio ea uidetur, quam quae uerbis fit? Multo
 per Iouem, inquit. MULTI ENIM DVM IV/
 STA DICANT, INIVSTA FACIUNT:
 QVI VERO IVSTA FECERIT, nun/
 quam iniustus est. Perpendistine tu me unquam,
 ait, aut falsum testimonium exhibentem, aut ca/
 lum/

ἀπαγορεύοντων αὐτῶν μὴ δεῖν λέγεσθαι, καὶ πρὸς αὐτοὺς
 τῶν ἐκείνων τὴν καὶ ἄλλοις τοῖς ἰσχυροῦσι πολιτῶν ἀγαθῶν τι
 ναὶ ἀπὸ δαυαλῶν, μόνον οὐκ ἐπέδιδον, δεῖν τε παρὰ τοῦ νό/
 μου αὐτῶν πρὸς αὐτὸν δεῖν. καὶ ὅτι τῶν ὑπὸ μελῆται γὰρ
 φῶν ἐφύγει, τῶν ἄλλων ἐωδότην γὰρ τοῖς δικαστηρίοις
 πρὸς χάριν τε τοῖς δικασταῖς δεῖν λέγεσθαι, καὶ ἡ λαοκλύ/
 αιν καὶ δίδωαι παρὰ τοῦ νόμου, καὶ δεῖν τὰ ποιῶντα
 πολλὰ πολλὰ καὶ ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἀπομνησθῆναι, ἐκ
 οὗ οὐδὲν ἠθέλησε τῶν ἐωδότην γὰρ τοῖς δικαστηρίοις
 παρὰ τοῦ νόμου ποιῆσαι. ἀλλὰ φράδιως αὖ ἀφελθεῖς ὑπὸ
 τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ μετρώεις τι τοῦτῳ ἐποίησε, πρὸς
 λαομαχίαν τοῖς νόμοις ἐμνησθῆναι ἀρετῶν, ἢ παρνο/
 μῶν ζῆν. καὶ ἐλεγε δὲ οὕτως, καὶ πρὸς ἄλλους πολλὰ
 κίς. οἷός ἐστι ποτε αὐτῶν καὶ πρὸς ἱππῖαν τὸν ἡγεῖον
 ποδὶ τῷ δικαίῳ, τοῖς δὲ δεῖν λέγεσθαι. δεῖν χρόνου γὰρ
 ἀπομνησθῆναι οἱ ἱππῖας ἀδυνάτε, παρεγγύει τῷ σω/
 κροῦται λέγοντι πρὸς τινες, ὡς δαυμασεν εἶναι, τὸ εἰ μὴ
 πρὸς βούλοιο σκυτῖα διδόντα δαδῶναι τινὰ, ἢ τίκτονα, ἢ
 χαλκία, ἢ ἱππῖα, μὴ ἀρετῶν ὅπου αὐτῶν πέμψας τοῦτου τύ/
 χου. φασὶ δὲ τινος καὶ ἱπποῦ καὶ βουῦ τῷ βουλομένῳ
 δικαίως ποιῆσαι δαδῶναι, πάντα μέγιστα εἶναι τῶν διδόν/
 τῶν. ἐὰν δὲ τις βούληται, ἢ αὐτὸς μαθεῖν τὸ δίκαιον,
 ἢ ἕν, ἢ οἰκίῃ τῶν διδόντα δαδῶναι μὴ εἶναι ὅπου αὐτῶν τῷ
 χυ τοῦτου. καὶ ὁ μὲν ἱππῖας ἀκούσας ταῦτα, ὡς αὐτὸς
 πισκώπῳ αὐτῶν ἐτι γὰρ σὺν, ἔφη, ὡς σῶκροτος, ἐκεί/
 ναὶ τὰ αὐτὰ λέγεις, ἀεγὼ πάσαι ποτὶ σου ἡκούσα. καὶ
 σῶκροτος, ὁ δὲ γε τοῦτου διωτότερον, ἔφη, ὡς ἱππῖα, οὐ/
 μόνον ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ ποδὶ τῶν αὐτῶν. σὺ
 δὲ ἴσως δεῖν ὅτι πολυμαθὴς εἶναι, ποδὶ τῶν αὐτῶν οὐδὲ
 ποτε τὰ αὐτὰ λέγεις. ἀμέλει, ἔφη, περὶ αὐτῶν καὶ αἰνῶν π/
 λέγειν ἀεὶ. ποτὶ τῶν, ἔφη, ποδὶ αὐτῶν ἐπισκῶσαι, οἷον ποδὶ
 γραμμάτων, ἐὰν τις ἐρητῇ σε, πῶσα καὶ ποῖα σῶκρο/
 τος δῆν, ἀλλὰ μὴ πρότερον, ἀλλὰ δὲ νῦν περὶ λέγεις
 ἢ ποδὶ ἀρετῶν τοῖς ὁρωτάσι, εἰ τὰ δὲ περὶ, δέκα
 δῆν, οὐ τὰ αὐτὰ νῦν ἀ καὶ πρότερον ἀρετῶν; ποδὶ μὴ
 τοῦτῳ, ἔφη, ὡς σῶκροτος, ὡς αὐτὸς σὺν ἐγὼ ἀεὶ τὰ αὐ/
 τὰ λέγω, ποδὶ μὴ τοῖς τῷ δικαίῳ πάντῳ οἷμαι νῦν ἐχθρῶ/
 εἰ πέμ, πρὸς ἀεὶ σὺν, ὅτ' αὖ ἄλλῳ διδάσκει αὐτὸν ἐπεμ/
 νῇ τῶν ἡρῶν, ἔφη. μέγα λέγεις ἀγαθὸν εὐρεσθῆναι, εἰ πάν/
 τῶν μὲν οἱ δικασταὶ δέκα φησὶ μὲν οἱ, παύοντ' δ'
 οἱ πολῖται ποδὶ τῷ δικαίῳ αὐτῶν λέγοντες, καὶ αὐτῶν
 καὶ αὐτῶν, καὶ σῶκροτος, παύοντ' δὲ αἰ πόλεις δεῖν
 εὐρεσθῆναι ποδὶ τῷ δικαίῳ καὶ πολέμοισι. καὶ ἐγὼ μὲν ἐκ/
 οἷός ἐστιν ἀρετῶν εἶναι σε, πρὸς τὸ ἀκῶσαι τε κληῖνόν
 ἀγαθὸν εὐρεσθῆναι. ἀλλὰ μὰ δὲ, ἔφη, ἐκ ἀκῶσαι, περὶ
 γὰρ αὐτῶν ἀρετῶν, ὅτι νομίζεις τὸ δίκαιον εἶναι. ἀρετῶν
 γὰρ ὅτι τῷ ἄλλῳ κατὰ γὰρ ὁρωτῶν καὶ ἐλεγχῶν πάν/
 τας, αὐτὸς δὲ οὐδὲν δέλω, καὶ ἐχθρὸν λόγον, οὐδὲ γινώ/
 μῶν ἀρετῶν εἶναι ποδὶ οὐδὲν ὅς. τί δὲ, ὡς ἱππῖα, ἔφη,
 ἐκ ἡδονῶν, ὅτι ἐγὼ ἀδύναμι μοι δίκαια εἶναι, ὅδ' ἂν πάσαι
 μοι ἀρετῶν ἐκινῶν; καὶ ποῖός ἐστιν σοι, ἔφη, ὅτ' ὁ λό/
 γος ὅδ' ἐστιν; εἰ δὲ μὴ λέγω, ἔφη, ἀλλ' ἐργῶ ἀρετῶν ἐκινῶν
 ἢ οὐδὲν σοι ἀρετῶν ἐκινῶν τὸν λόγον τὸ ἐργῶν εἶναι;
 πολὺ γὰρ νῇ δὲ, ἔφη, δίκαια μὲν γὰρ λέγοντες πολλοὶ
 ἀδίκαια ποιοῦσι, δίκαια δὲ πράττειν, ὅδ' ἐς ἀδίκῳ ἐ/
 σταί, ἡδονῶν ἐν πάσῃ καὶ ἡ ψυδὸν ἀρετῶν ἐκινῶν, ἢ οὐ
 καὶ φαν

κῶφον πωύτῳ, ἢ φίλους, ἢ πόλιν εἰς πᾶσιν ἐμβάλλον
 τῷ, ἢ ἄλλο τι ἄδικον πράττοντῶ; οὐκ ἔγωγ', ἔφη. τὸ
 δὲ τῶν ἀδικῶν ἀπέχεσθαι, οὐ δίκαιον ἦν; δὴ λῶ εἰ, ἔ-
 φη, ὡς σὺ κρατῶν, καὶ νῦν διαφύγειν ἐγχεσθῶν τὸ ἀρ-
 δέειν αὐτῷ γνώμην, ὅτι νομίζεις τὸ δίκαιον. οὐ δ' ἂν πρᾶτ-
 τουσι οἱ δίκαιοι, ἀλλὰ ἔμην πρᾶττονσι ταῦτα λέγεις.
 ἀλλ' ὡμω ἔγωγ', ἔφη ὁ σωκράτης, τὸ μὴ θέλω ἀδι-
 κῆν, ἰκανὸν δίκαιοσύνῃς ἐπὶ λείψμα εἶναι, εἴ ἢ σοὶ μὴ δι-
 κῆ, σκέψαι ἐὰν τόλῃ σοι μάλλον ἀρεσκῇ. φημί γὰρ ἔγωγ'
 τὸ νόμον δίκαιον εἶναι. ἄρα τὸ αὐτὸ λέγεις, ὡς σὺ κρατῶν,
 νόμιμόν τε δίκαιον εἶναι; ἔγωγ', ἔφη. ὁ γὰρ αὐθιγὰ νομῶ-
 σθε οὐδὲν νόμιμον ἢ πόλιν δίκαιον λέγεις. νόμος δὲ πό-
 λεως, ἔφη, γινώσκεις; ἔγωγ', ἔφη. καὶ τίνας τούτους νομῶ-
 ζεις; αἱ οἱ πολῖται, ἔφη, σωθῆμεν, ἅτε δ' εἰ ποιεῖν καὶ ὦν
 ἀπέχεσθαι ἐγχεσθῶντο. οὐκ οὖν, ἔφη, νόμιμον μὲν αὖ εἴη ὁ
 ἦν ταῦτα πολιτὸν οὐκ ὁμῶν. αὐτοῦ δὲ ὁ ταῦτα παρὰ
 βίαν; πάντων μὲν οὖν, ἔφη. οὐκ οὖν καὶ δίκαια μὲν
 πράττει, ὁ πύτοις πειθόμενος, ἀδικα δ' ὁ τούτοις ἀπὸ
 θῶν. πάντων μὲν οὖν, ἔφη, ὁ μὲν τὰ δίκαια πράττει δέ
 καὶ ὁ ὃ τὰ ἀδικα, ἀδικῶς δὲ, ὁ γὰρ αὐτοῦ ἀδικῶ;
 καὶ ἰππίας, νόμος δ', ἔφη, ὡς σὺ κρατῶν, πῶς αὖ τις ἦν/
 σαι τοῦ αὐτοῦ πρᾶγμα εἶναι, ἢ τὸ πᾶσι αὐτοῖς, οὐς
 γε πολλὰς αὐτοῖς οἱ δέ μιν οὐκ ἀρεσκύμασαν τὸν μετὰ
 τῶν; γὰρ πόλεμον, ἔφη ὁ σωκράτης, πολλὰς αἰεὶ/
 μὲν αἱ πόλεις, πάλιν ἐβλύω ποιοῦντ'. καὶ μάλα, ἔφη.
 διαφόρον οὖν τί ποιεῖν, ἔφη, τοῖς νόμοις πειθόμενος,
 φαυλίζω, ὅτι κρατῶν οἱ νόμοι. ἢ εἰ εὖ πολεμῶν
 οὐκ ἀποκτείνω τῶν, ὅτι γὰρ αὐτῶν ἐβλύω, ἢ καὶ εὖ
 γὰρ τοῖς πολέμοις ταῖς πατρίσι πειθόμενος βοηθοῦντας
 μέμνη; καὶ δ' ἔκ ἔγωγ', ἔφη. λυσιτεροῦ δὲ τὸ λακεῖναι
 μόνον, ἔφη ὁ σωκράτης, κρατῶν ἐβλύω, ὅτι εἰ δὲ αὐτῶν
 διαφόρον τ' ἄλλων πόλεων τῶν παρῶν ἐποίησιν, εἰ
 μὴ τῶν πᾶσι τοῖς νόμοις, μάλα οὐκ ἐβλύω αὐ-
 τῶν. τὸ γὰρ ἀρχόντων γὰρ ταῖς πόλεσιν, ὅτι οἱ οὐκ αὐ-
 τοῖς πολέμοις αἰτιώμενοι ὥσπερ τοῖς νόμοις πειθόμενοι, οὐ-
 τοῖς ἀρεστοῖς εἰσι; καὶ πόλιν γὰρ ἢ μάλα οἱ πολῖται τοῖς νό-
 μοις πειθόμενοι, γὰρ ἐβλύω τὸ ἀρεστὸν, καὶ γὰρ πολέ-
 μῳ αὐτὸν πόλεος δέσιν. ἀλλὰ μὲν καὶ ὁμόνοια γε μέγιστον
 τε ἀγαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι, καὶ πλεονέκεια γὰρ αὐ-
 τῶν, αἱ τε γεροσύνη, καὶ οἱ ἀρεστοὶ αὐτοῖς παρὰ
 λδύονται τοῖς πολέμοις ὁμονοεῖν. καὶ πανταχοῦ γὰρ τῇ ἐλ-
 λάδι νόμον καὶ εἶναι, εὖ πολέτας ὁμονοεῖν. καὶ
 πανταχοῦ ὁμόνοιας γὰρ ὅσον οἶμαι δ' ἔγωγ' ταῦ-
 τα γίνεσθαι, ὅχι ὅπως εὖ αὐτοῖς χορὸς κείνησιν οἱ πολῖ-
 ται, εὖ ὅπως εὖ αὐτοῖς αὐτῶν ἐπαινώσιν, εὖ ὅπως
 εὖ αὐτοῖς ποιητὰς αἰσῶνται, εὖ ὅτι ταῖς αὐτοῖς ἡδων-
 ται, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πειθόμενοι τούτοις γὰρ τὸ πολί-
 τῶν ἐμμενόντων, αἱ πόλεις ἰσχυρόταται τε καὶ δύσλαι-
 μόνεσται γίνονται. αὐτοὶ δὲ ὁμονοίας, εὖ αὐτοῖς πόλιν
 πολιτῶν εἶναι, οὐκ οὐκ ἀλλὰ οὐκ οὐκ εἶναι. εἰ δ' εἰ πῶς
 μὲν αὐτοῖς ἦτον ὡς πόλεως ζήμιοιτο; πολὺν πῶς δ' αὐ-
 τῶν αὐτοῖς ἐβλύω τῶν, ἢ παρὰ οὐχ ἄλλοι ἀρεσκύμα-
 σαι νομίζεις; τῶν δ' αὐτοῖς βούλοισι μάλλον φίλῳ εἶ-
 ναι, ἢ τῶν ποιοῦντων, ἢ τῶν ἦτον ἐχθρός; τῶν δ' αὐτοῖς
 ἦτον πολεμήσειν, ἢ ὡς αὐτοῖς μάλα μὲν φίλῳ εἶναι
 βούλοισι, ἢ καὶ δ' ἐχθρός; καὶ ὡς πλεῖστοι μὲν φίλοι καὶ
 σύμμαχοι

lumini, aut amicos, aut ciuitates ad seditiones exci-
 tantē, aut quicquā iniusti agentē? Minime, inquit. Absti-
 nere idcirco ab iniustis, ait, ne tu putas esse quid iustū?
 Vt uidere licet, et nūc eniteris effugere tuam in mediū
 proferre sententiā, ac dicere quid putas esse iustum: non
 enim quæ agūt iusti, sed quæ nō agunt dicis. Ego puta-
 bam, inquit Socrates, nolle iniuriā in quēpiā inferre,
 satis cōstans esse iustitiæ signū. Id si tibi nō uidetur, cōsi-
 dera si hoc tibi magis accommodatū uidetur. Illū. n. ego
 10 dico iustū, qui pareat legib. Vtrum eundē dicis ὁ Socra-
 tes esse legib. obtemperantē, et iustū? Ita, inquit. Nō sa-
 tis teneo, ait, quæ legib. obtemperantē, quēmuē iustū es-
 se dicas. Nonne, inquit Socrates, quæ sint urbis leges
 nosti? Nosco, ait. Et quas illas putas esse? Quas ciues,
 ait, cōscripserunt, statuētēs quid facere, et a quib. absti-
 nere oporteat. Legib. idcirco obtemperans, ait Socrates,
 nū is eris, qui secundū eas uiuat? nō obtemperans erit, qui
 eas trāsgrediat? Vehementē, inquit. Quicquid igitur eis
 pareat, faciet iusta: qui secus, iniusta. Ita, inq., profecto.
 20 Qui igitur iusta facit, iustus: qui iniusta, iniustus est. In
 iustus uero, qui prater leges uiuat. Tūc Hippias: Quo-
 nā pacto ὁ Socrates, ait, aut leges, aut eis parere, quā
 magni existimaret, cū ipsimet legislatores plures eas im-
 probātes mutēt? Etenim, Socrates ait, ciuitates bellū su-
 scipiētēs, rursum pacē suscipiūt. Maxime. Putas ne inter-
 esse, si quis eū uiuperet qui legib. obtemperat, quod sapius
 mutetur? an eū, qui bello fortiter pugnet, quod sapius fi-
 at pax? An et hos qui in bello proptē patriā uiuēt, uiu-
 peras? Nō hercle. Lycurgū aut Lacedæmonīū sensissimē
 30 unquā, nulla re alia fecisse Spartā ab alijs ciuitatib. dif-
 ferre, q̄ quod instituerit suos ciues recte parere legibus?
 In ciuitatib. quoq; nonne meministi eos primates fore
 optimos, qui populo causa sint ut pareāt legibus? Tū ci-
 uitas in qua maxime ciues legib. pareāt, et in pace bea-
 ta, et bello inuicta est. Necnō ē cōcordia maximū esse
 ciuitatib. bonū uidetur, pluresq; et senatus, et uiri opti-
 mi ad eā ipsam hortantur, totaq; in Græcia lex posita est,
 ut ciues ad cōcordiā iureiurādo cōueniant, atq; ubiq;
 id inter se præstēt. Hæc, ni fallor, faciūt, nō ut semp eorū
 40 dē saltatores, nec ut eorū dē libicines, nec ut eorū dē poe-
 tas habeāt, nec ut eisdē delectentur, sed ut legib. pareāt.
 Nā cū bene cū legib. ciues cōueniant, feliciores, ac mul-
 to erūt ciuitates potentiores. Sine cōcordia neq; ciuitas
 bene gubernabitur, neq; domus bene habitabitur. Priua-
 tim uero quō aut minus a ciuitate condēnabitur, aut ma-
 gis honorabitur, aut magis litigijs uincet, aut minus uin-
 catur, q̄ si legib. paruerit? Apud quē magis quispiā aut
 pecuniā, aut filios aut filias suas deponat? aut quē ciui-
 tas digniorē putet magis q̄ q̄ legib. pareat? Tum a quo
 50 magis parētēs, p̄p̄inqui, familiares, noti, ciues, aduenæ,
 assequuntur quæ officij sunt? Cui hostes magis credent,
 aut inducijs, aut pace componēdis? Cui magis, q̄ legib.
 parēt, fieri socij mallēt? aut cui socij magis credāt aut
 principatū, aut ciuitatis custodiā? Aut a quo quisquā cū
 bene faciat, putet sibi gratias reddi maiores, q̄ ab hoc q̄
 legib. pareat? Quisue magis cuiquā bene fecerit, q̄ huic
 a quo nō dubitet se gratias recepturū? Cui aut uelut ma-
 gis esse amicus, aut minus, q̄ huic esse inimicus? Cui bellū
 q̄piā minus inferat, q̄ huic cui maxime uelut q̄piā se am-
 cum esse, et minimē inimicū? Cui plures esse amici atq;
 socij

socij uolent, magisne uicissim inimici et hostes? Itaq;
 ego, ô Hippias, idem dico esse iustū, atq; legibus obtem-
 perare. Quid si tu aliter sentias, profer. At Hippias:
 Recte: neq; mihi focus de iusto est, ut sentiam. Nō scri-
 ptas autem quasdam, ô Hippias, cognosti esse leges?
 Has, inquit, quæ quidem ubiuis locorum similiter ha-
 bentur. Habes igitur eas tu dicere esse ab hominibus
 latas? At id quoniam pacto, inquit, cum neq; in unum
 omnes conuenire possint, neque unius sint lingue?
 Quos igitur tu putas leges istas tulisse? Ego quidem
 deos putem istas hominib. leges dedisse. NAM LEX
 QUIDEM IN PRIMIS APVD OMNES
 homines una est, ut deos colas: et ut parentes item
 honores, ubiq; iubet lex, ait. Et hoc, inquit: Neq; pa-
 rentibus licere misceri cum liberis, neq; liberis cum
 parētib. Num mihi ista uidetur ô Socrates, esse diui-
 na lex? Quid nī? quoniam sentio, inquit, quosdam esse
 transgredientes. Etenim cetera permulta, inquit, tras-
 grediuntur, sed supplicij afficiuntur qui a dijs impo-
 sitas leges transgrediuntur, quæ quidem nullo modo
 est homini possibile aufugere: ueluti qui ab homini-
 bus positas quidam transgredientes, tum quod late-
 ant, poenam effugiunt, tum quod ia superant. Et quam
 poenam, inquit, ô Socrates, tandem non possunt ausu-
 gere, cum aut parentes liberis, aut liberi parentibus
 misceantur? Maximam, inquit, per Iouem. Quid e-
 nim malorum maius in procreando filios homines pa-
 tiantur, quàm si male procreent? Quo igitur, ait, pa-
 cto male illi procrearent, quos nihil prohibet, cum bo-
 ni sint, ex bonis prolem procreare? Quoniam, inquit,
 mehercle non solum bonos esse oportet qui prolem
 procreant, uerum et etate firma et ualida. An tibi ui-
 detur similia semina esse illorum qui uirili etate, an
 qui declui, an qui immatura sunt? At per Iouem, in-
 quit, non fit mihi uerisimile. Vtra, inquit, igitur meli-
 or? Patet, ait, quæ uirilis. Num qui immature etatis
 sunt integrum possunt? Minime. Isto igitur modo pro-
 lem non oportet procreare? Minime. Quicunq; igitur
 prolem procreant istudrum, prolem non ut oportet pro-
 creant. Vti uidetur, ait. Qui igitur, ait, male procre-
 ant nisi isti? Fateor. Quid tu n benefactoribus? nonne
 ubiq; contra benefacere, legibus sanctum est? Est, in-
 quit. Verum et id homines interdum transgrediuntur.
 Et hi igitur qui hoc transgrediuntur poenas lu-
 unt. Nam bonis a nicis priuati, alios quibus sint odio
 querant. QVICVNQVE ENIM BENE SV-
 IS FECERIT NECESSARIIS, HVIC BO-
 FIENT AMICI: qui cu iq; non afficerit huiusmo-
 di homines beneficis, propter ingratitudinem ab his
 odio habebitur. Quum uero a leo ijs maxime condu-
 cat uti, hos maxime querant. Per Iouem, inquit, ô So-
 crates, eorum cæ esse leges uidentur. Nam quod qui
 transgrediuntur, dant poenas, eo mihi melioris esse
 conditoris uidentur, quàm hominis. Vtrum ô Hippia-
 as, deos putes quæ iusta sint legibus mandare, an a-
 lia? Non hercle. Minime enim alius iusta legibus
 mandaret. Dijs quoque, ô Hippias, idem iustum esse
 atque legibus obtemperare placet. Huiusmodi er-
 go dicens, atque faciens, iustiores suos reddebat au-
 ditores. Quod autem eos in usu uirtutis assuefactiores
 faciebat,

σύμμαχοι βούλεινο ^{εἶναι} ἐλάχιστοι δ' ἐχθροὶ καὶ πολλέ-
 μιοι: ἐγὼ μὲν δὲν, ὡς ἰππία, τὸ αὐτὸ ὑπὸ δ' ἐκνυμινόμεον
 τε καὶ δίκαιον εἶναι. σὺ δ' εἰ ταύταντιὰ γινώσκεις, δὲ
 δασκεῖς καὶ ὁ ἰππίας ἀλλὰ μὰ τὸν δι' ἔφη, ὡς σῶκρατος
 ἔμοι δοκῶ ταύταντιὰ γινώσκειν, οἷς ἐρεῖσθαι ποδὶ τοῦ
 δίκαιου. ἀγράφους δὲ πινὰς οἶδα, ὡς ἰππία, νόμους:
 τοὺς γ' ἢ πάσῃ, ἔφη, χώρα καὶ ταῦτα νομιζομένους. ἐ-
 χοὺς αὖ δὲν ἐπέμ, ἔφη, ὅτι οἱ ἀνθρώποι αὐτὸς ἐθγντο: καὶ
 πῶς αὖ, ἔφη, οἷγε οὐτε συνελθὲν ἀπαντῶν ἀνδιωθεῖν
 γν. ἔτε ὁμοφώνοι εἰσι; πινὰς δὲν, ἔφη, νομίζεις τεθεικῆναι
 αὐτὸ νόμους τοῦτους; ἐγὼ μὲν, ἔφη, θεὸς οἶμαι αὐτὸ νόμον
 τοῦτους τοῖς ἀνθρώποις δέειναι. ὦ γ' παρὰ πᾶσι ἀνθρώ-
 ποις, πρῶτον νομίζετ' θεοὺς σέβειν. οὐκ οὐκ καὶ γονεῖς τι
 μᾶν, πανταχοῦ νομίζετο: καὶ ὅτ' ἔφη, ἐκινῶ καὶ μήτε
 γονεῖς: πασι μίγνυσι, μήτε πᾶσι δας γονόσιμ; ἐκ ἐπὶ
 μοι δοκεῖ, ἔφη, ὡς σῶκρατος, ἔτ' θεὸς νόμος εἶναι. τί δ' ἔ-
 φη; ὅτι ἀδιδάσκαλοι πινὰς, ἔφη, παραβαίνοντες αὐτόν.
 ὦ γ' ἀλλὰ πολλὰ, ἔφη, παρανομοῦσι. ἀλλ' ἐν δίκῃ γέ
 τοι δίδδοσι οἱ παραβαίνοντες αὐτὸ τὸ δέων λιμὲν
 νος νόμους, ὡς δ' ἄντι πρόπῳ διωκτὸν ἀνθρώπων δαφνι-
 γν, ὡς περ αὐτὸ ἀνθρώπων κερμίδος νόμος ἔστι πα-
 ραβαίνοντες δαφνύουσι τῶν δ' ἐκινῶ διδδῆναι, οἱ μὲν
 λαυδάνοντες, οἱ δὲ βιάζοντες. καὶ ποῖαν ἔφη, δίκην, ὡς
 σῶκρατος, δ' διώκων δαφνύειν, γονεῖς τε πασι, καὶ
 πᾶσι δας γονόσιμ μίγνυμενοι; ἢ μεγίστην νῆ δὲ, ἔφη.
 τί δ' αὖ μέζοντα ποῖαν ἀνθρώποι τεκνοποιοῦντες; καὶ
 κῶς τεκνοποιοῦσιν; πῶς δὲν, ἔφη, κακὸς ὅτι τεκνοποιοῦν
 τοι ἔστι δ' ἄντι λιμὲν ἀγαθὸς αὐτὸς ὄντας, ὅς ἀγαθὸν
 παρὰ ποιοῦσιν ὅτι νῆ δ' ἔφη, δ' ὁμόν ἀγαθὸς δὲ αὐτὸς
 ὅς ἀλλήλων παρὰ ποιοῦμεν ὅτι εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀκμαζόντας
 τοῖς σώμασι, ἢ δοκεῖ τοῖς ὁμοῖα τὰ σώματα εἶναι, τὰ
 ἀκμαζόντων, ἢ τῶν παρὲν μακρότων. ἀλλὰ μὰ δι' ἔφη,
 οὐκ ἐκὸς ὁμοῖα εἶναι. πότῳ οὐκ, ἔφη, βελτίως; διανοῶ
 τι τὰ τῶν ἀκμαζόντων. τὰ τῶν μὴ ἀκμαζόντων ἄρα οὐ
 σωδ' αἶα; οὐκ ἐκὸς μὰ δι' ἔφη. ἐκινῶ οὐτῶ γ' ὅτι
 παρὰ ποιοῦσιν; ὅ γάρ δὲν, ἔφη, ἐκινῶ οἷγε παρὰ ποιοῦν
 40 μὲν, ὡς δ' αὐτὸ παρὰ ποιοῦν; ἐμοὶ γ' δοκεῖ, ἔφη. πινὰς
 δὲν ἄλλοι, ἔφη, κακὸς παρὰ ποιοῦν, εἷγε μὴ ὅτι ὁμο-
 γνῶμον ὅτι, ἔφη, καὶ ὅτ' ἔφη. τί δ' αὐτὸς ἐν ποιοῦντας αὐτὸν
 ἐργετῆ, δ' πανταχοῦ νόμιμόν ὅτι; νόμιμον, ἔφη. πῶς
 βαίνοντες; ὦ ὅτ' ἔφη, ἐκινῶ καὶ οἱ ὅτ' ἔφη, βαίνοντες, δίκην
 διδδῆναι. φίλων μὲν ἀγαθῶν ὅτι μοι γινώσκοντες, αὐτὸ δὲ
 μισοῦντας ἐκινῶ ἀναγκαζόμενοι δικάειν. ἢ ὅχι μὲν
 ἐν ποιοῦντες αὐτὸς κακὸς ἐκινῶν, ἀγαθοὶ φίλοι εἰσιν;
 οἱ δὲ μὴ αὐτὸν ὅτι γ' ἐκινῶν αὐτὸς ποιοῦντας, δὲ μὲν ἀγ-
 ρισίαν μισοῦν; ὡς αὐτὸ. δὲ δὲ τὸ μάλισα λυσίπλεον
 50 τοῖς τοῖς τοῖς κακῶν, τοῖς τοῖς μάλισα δ' ἰώκοντες. νῆ δ' αὐτὸ
 ὡς σῶκρατος, ἔφη, θεοὺς ταῦτα πάντα εἰκοι. τὸ γάρ αὐτὸ
 νόμος αὐτὸς τοῖς πᾶσι βαίνοντες, τὰς τιμωρίας εἶναι, βελ-
 πτόν ὅτι, ἢ κατ' ἀνθρώπων, νομοθετοῦν δοκεῖ μοι εἶναι. πότῳ
 οὐκ, ἰππία, αὐτὸς θεοὺς καὶ τὰ δίκαια νομοθετῆν, ἢ
 ἀλλὰ τῶν δίκαιων; οὐκ ἀλλὰ μὰ δι' ἔφη. γοῶν γάρ αὐτὸν
 ἀλλ' ὅτι γ' ἐπὶ τὰ δίκαια νομοθετῆσαι, εἰ μὴ θεός. καὶ
 τοῖς θεοῖς ἀρᾶ, ὡς ἰππία, τὸ αὐτὸ δ' ἐκινῶν τε καὶ νόμιμον
 εἶναι ἀρᾶσθαι. τοιαῦτα λέγων τε καὶ προσηύων, δικάων
 ρους ἐποίησεν αὐτὸς πλησιάζοντες, ὡς δὲ καὶ παρακτικῶν
 ἐπὶ

ἑποίει αὐτὸν σωόντας ἑαυτῶν, νῦν αὖ ὅσον λέγω, νομίζω
 γὰρ ἐγκράτειαν ὑπερβαίνειν ἀγαθὸν εἶναι, τῷ μέλλοντι κα-
 λὸν τι πρᾶξαι. πρῶτον μὲν αὐτὸς φανερὸς ἐστὶ τοῖς σω-
 οῦσι καὶ κηκῶς, αὐτὸν μάλιστα πάντων ἀνθρώπων· ἐ-
 πιστα δὲ λεγόμενον, πρὸς τὴν ἐξουσίαν, πάντων μάλιστα
 αὐτὸν σωόντας πρὸς ἐγκράτειαν, καὶ μὴ οὐδὲ τῶν πρὸς αὐ-
 ρετὴν χρησίμων, αὐτὸς τε διετέλει μεμνημένος, καὶ αὐτὸς
 σωόντας πάντας ὑπομνήσκων. οἷός τε δὲ ποτε αὐ-
 τὸν καὶ πρὸς θυθύδημον πρὸς ἐγκράτειαν τοιαύτην ἐ-
 λεχθέντα· εἶπε μοι, ἔφη, ὦ θυθύδημε, ἀρεὰ λαλὸν καὶ με-
 γαλοῦ νομίζεις εἶναι καὶ αὐτοῖς καὶ πόλει λιπύμα ἐλθὺ
 θεοῖαν, ὡς οἱ μὲν γὰρ μάλιστα, ἔφη, ὅστις αὐτὸ ἀρχέται
 ὑπὸ δὲ τοῦ σώματος ἡδονῶν, καὶ δὲ ταύτας μὴ δι-
 νάται πρᾶξαι τὰ βέλτεστα, νομίζεις αὐτὸν ἐλθὺν εἶ-
 ναι; ἡκιστα, ἔφη. ἵσως γὰρ ἐλθὺν φανέται σοι τὸ
 πρᾶξαι τὰ βέλτεστα· εἴτα τὸ ἔχον αὐτὸν λωλύοντα τὰ
 τοιαῦτα ποιεῖν, ἀνελθὺν νομίζεις; πάντες πασι γὰρ
 ἔφη. πάντες πασι γὰρ σοι δοκοῦσι οἱ ἀκρατεῖς, ἀν-
 ελθὺν εἶναι; νῆτ' δὲ ἐκόντως. πότρου δὲ σοι δοκοῦ-
 σι οἱ ἀκρατεῖς λωλύοντα μόνον τὰ καλίστα πρᾶξαι,
 ἢ καὶ ἀναγκάζονται τὰ ἀχίστα ποιεῖν; οὐδ' ἐγὼ ἢ ποῦ
 μισγ', ἔφη, δοκοῦσι ταῦτα ἀναγκάζονται, ἢ ἐκείνα λω-
 λύνειν. ποιοῦσι δὲ τινὰς διεσπότες ἢ γὰρ, αὐτὸν τὰ μὲν
 ἀχίστα λωλύοντα, τὰ δὲ καλίστα ἀναγκάζοντα; ὡς δὲ
 νῆτ' δὲ, ἔφη, κακίστους. δουλείαν δὲ ποῖαν κακί-
 στω νομίζεις εἶναι; ἐγὼ μὲν, ἔφη, τὴν παρὰ τοῖς κακί-
 στοις διεσπότες. τὴν κακίστην ἀρεὰν δουλείαν οἱ ἀκρα-
 τεῖς δουλοῦνται; ἐμοί γε δοκεῖ, ἔφη. σοφίαν δὲ τὴν μέ-
 γιστον ἀγαθόν, οὐ δοκεῖ σοι ἀπεργουσα τῶν ἀνθρώπων
 ἢ ἀκρατία, εἰς τοῦτον αὐτὸν ἐμβαλεῖν; οὐ δοκεῖ σοι
 πρὸς τὴν τὴν ὠφελούσιν καὶ κατὰ μανθάνειν αὐτὰ
 λωλύειν, ἀφελουσα τὴν τὴν ἡδονήν. καὶ πολλὰ καὶ αἰδοῖ
 νομίζον, τῶν ἀγαθῶν τε καὶ τῶν κακῶν, ἐκπλήξασα,
 ποιεῖν τὸ χεῖρον αὐτῇ τοῦ βελτίονος ἀρεῖν. γίνετα
 τοῦτ', ἔφη, σωφροσύνη δὲ, ὦ θυθύδημε, τί νῦν φαίν-
 ομεν ἢ ποῦ; ἢ τὸ ἀκρατεῖ πρὸς ἡδονήν; αὐτὰ γὰρ δὲ πρὸς
 τὴν γνῶντίαν, σωφροσύνη καὶ ἀκρασία ὁρῶν ὅτι, ὁμο-
 λογῶ καὶ τοῦτ', ἔφη. τοῦ δὲ ὑπὸ μελέειν ὡς πρὸς ἡδονήν, οἷός
 τε λυτικώτερον ἀκρασίας εἶναι; οὐκ ὡς ἐγώ, ἔφη. τοῦ
 δὲ αὐτῇ τῶν ὠφελούτων τὰ βλάπτοντα πρὸς ἀρετὴν
 ποιοῦν, καὶ τούτων μὲν ὑπὸ μελέειν, ἐκείνων δὲ ὑ-
 μελεῖν πείθοντες, καὶ τοῖς σωφρονοῦσι τὰ γνῶντίαν ποι-
 εῖν ἀναγκάζονται, οἷός τε ἀνθρώπων κακίον εἶναι; οὐδ' ἐγὼ
 ἔφη. οὐκ οὐδὲ τὴν ἐγκράτειαν τῶν γνῶντίων, ἢ τὴν ἀκρα-
 σίαν, ἐκόντος ἀνθρώποις αἰτίαν εἶναι; πάντων μὲν οὐκ
 ἔφη. οὐκ οὐκ καὶ τὸ τῶν γνῶντίων τὸ αἰτιον ἐκόντος ἀριστον
 εἶναι; ἐκόντος γὰρ, ἔφη. οἷος γὰρ, ἔφη, ὦ θυθύδημε, ἀριστον
 ἀνθρώπων ἢ ἐγκράτειαν εἶναι; ἐκόντως γὰρ, ἔφη, ὦ σωφρα-
 τὸν. ἐκείνο δὲ, ὦ θυθύδημε, ἡδονήν ποτε γνῶντίαν
 ποιοῖν, ἔφη; ὅτι καὶ ὑπὸ τὰ ἡδονήν, ἐφ' ἧς μόνον δοκεῖ ἢ
 ἀκρατία αὐτῶν ἀγνῶν, αὐτῇ μὲν ὁ δὲ αἰτιον ἀγνῶν,
 ἢ δὲ ἐγκράτειαν πάντων μάλιστα ἢ δὲ ποιῶν. πῶς ἔφη;
 ὡς περ ἢ μὲν ἀκρασία ὅτι ἐδῶκα κατεργεῖν, ὅτι λιμὸν,
 ὅτι δίψαν, ὅτι ἀφροδισίων ὑπὸ θυμῶν, ὅτι ἀγρυπνί-
 αν, δι' ὧν μόνον ὅτι, ἢ δὲ ἢ φαίμεν τε ὅτι περ, καὶ ἀφρο-
 δισίου, ἢ δὲ αὐτῶν δὲ ἀναπαύσασθαι τε καὶ κοίμῃ θύσαι,
 καὶ

faciebat, nunc est ut referam. Putans enim abstinen-
 tiam his prodesse qui facturi sint aliquid boni, primo
 sese proferebat, ut in ea re exercitatus uideretur his
 quibus cum uersabatur: subinde disputando maxime
 horrabatur suos auditores, ut in abstinentia assuesce-
 rent, semperq; ipse repetebat quaecunq; ad uirtu-
 tem sint, et suis ea auditoribus in memoriam addu-
 cebat. Memini et apud Euthydemum de continen-
 tia huiusmodi sermonem habuisse: Dic mihi, in-
 quit, o Euthyde, pulchre bonam magnamq; pos-
 sessionem homini atq; civitati libertatem esse? Maxi-
 mam, inquit. Quicunq; igitur corporeis seruit libidi-
 nibus, et ob eas nequit quae sint optima exequi, pu-
 tasne tu hunc esse liberum? Minime, inquit. Fortassis
 homine libero dignum uidetur tibi, posse agere qua-
 cunq; bona sint: deinde habere, qui interpellant isti-
 usmodi facere, seruire quidpiam deputas? Omnino, in-
 quit, puto. Omnino igitur tibi uidetur incontinen-
 tes etiam non liberi esse? Per Iouem, inquit, et meri-
 to. Vtrum incontinentes uidetur tibi prohiberi ea
 facere quae honesta sint, an et cogi ea facere quae
 turpia? Non minus haec mihi uidetur cogi agere,
 quam et illa prohiberi. Quales tu dominos putes,
 qui bona prohibent, et turpia cogant? Hercle quam
 pessimos. Seruitutem quam tu esse putas pessimam?
 Ego, inquit ille, hanc quae apud pessimos dominos se-
 ratur. Pessimam igitur seruitutem incontinentes ser-
 uiunt? Mihi, ait, uidetur. Sapientiam uero maximum
 bonum, nonne tibi uidetur ab hominibus aufere, et
 contrariam in partem eos concitare incontinentia?
 Nanq; prohibens attendere, et ea discere quae pro-
 futura sint, eos attrahit ad uoluptates, et quum plu-
 ries bona malaq; discernat, illa absterriti peiora pro
 melioribus eligunt. Fit quidem, inquit. Castitatem at-
 que moderantiam, cuius dicemus minus conueni-
 re, quam incontinentia? Ipsa enim moderantia, atq; in-
 continentia, opera contraria sunt. Fateor, inquit. Pu-
 tasne, inquit, aliquo magis tolli incontinentiam,
 quam studiis rerum earum quae maxime oporteat?
 Nullo prorsus. Qui uero pro utilibus, quae laedant,
 efficit ut eligas: quique ut in horum studio perseue-
 res, illa negligas suadeat, cogatq; ea facere quae im-
 modesta sint, putasne homini hoc dari peius posse?
 Nihil. Continentiam igitur contrariorum uerisimile
 est causam hominibus esse, quam incontinentiam?
 Vehementer, inquit. Causam, inquit, contrariorum
 uerisimile est optimam esse? Est quidem, inquit. Vide-
 tur igitur, o Euthyde, ait, optimum omnium esse
 continentia. Merito, o Socrates. Illud autem, o Euthy-
 deme, confiderasne unquam? Quidnam, inquit.
 QVONIAM, AIT, ET AD VOLVPTA-
 TES, AD QVAS SOLA HOMINES VI-
 DETVR DVCERE INCONTINENTIA,
 IPSA QVIDEM NON POTEST PERDV-
 CERE, CONTINENTIA VERO MAIO-
 RES EFFICIT VOLVPTATES. Quid ita?
 inquit. Quemadmodum, inquit, incontinentia non fa-
 mem, non sitim adueniare permittens, neq; Veneris
 desiderium, neq; uigilias, per quae sola uoluptuose e-
 dere, bibere, Venere uti, quiescere, atque dormire

ad hæc alios tu putas esse, quã hos qui his bene possint uti? Non, inquit. Sed istos malos uero qui nō possint bene uti eis? Quos alios putas? ait. Singuli ne eis utuntur uti putant oportere? Quid nī? Qui uero non possunt bene illis uti, sciunt ne bene illis uti? Minime. Qui ergo sciunt qui illis debeant uti, illi et possunt? Soli, inquit. Quid tum qui non id peccant, malē ne illis utuntur? Non puto, inquit. Qui ergo male utetur peccat? Verisimile istuc. Qui ergo sciant asperis et periculosis bene uti, fortes sunt: qui uero in hoc peccant, formidolosi: Mihi istuc uidetur, inquit. Regnum autem et tyrannidem, principatum quidem utrumque esse putabat: at inter eos multum putabat interesse. Illum enim qui uolentibus et non repugnantibus hominibus, ac secundum leges ciuitatū imperat principatum, regnum putabat: qui uero inuitis, et non secundum leges ad principis uoluntatē ageretur, tyrannidem. Et ubi quidem principatus ab optimatibus, legumque obseruatoribus haberetur, hunc regendi modum Aristocratiam putabat: ubi uero a diuisi-
mis, principatum ex censu: ubi autem ex omnibus popularē. Quod si quis illi sese dicendo opponeret, nihilque afferret, quod clarum atque probabile esset: aut si quidem fortio-rem, sapientio-rem, magis uē ciuilem diceret, omnem is sermonem a principio adducebat, ita ordiens? Tū ne hunc quem laudas ciuem, dicis esse probio-rem illo, quem ipse laudo? Dico, aiebat. Cur igitur illud principio non considerabimus, quodnam boni ciuis officium sit? Istuc agamus, inquit. Qui pecunijs ciuitatem faciet ditio-rem, is in pe-
cuniaria disceptatione superior fiet? Fiet, inquit. At in bello, nunquid qui urbem superio-rem esse faciet? Quid nī? Si idem legatus aliquo proficiscatur, num is qui ex hoste amicum reddet? Fit id mihi uerisimile, inquit. At in concione, qui sedat ortam seditionem, concordiamque restituit? Ita est, ait. Cum itaque per hunc modum sermo deducetur, illis contradicentibus, ueritas eluce-
scebatur. Cum autem idse quicquam pro se exponeret, inde ordiebatur quæ maxime apud quosque essent cognita: hoc sermonis genus putans habere in progressu dicendi firmitatem atque securitatem. Ea de re cum diceret, omnium quos uide-
tim unus reddebat auditores, ut nihil dicenti sibi negandum ducerent. Dicebat Homerum idcirco Ulyssē securum appellasse oratorem, quod per ea quæ uulgo nota sint, poterat animos eorum qui audirent, quo instituisset, adducere. Ex his igitur quæ usque recensui, patere arbitror, quā simplicibus quidem argumentis Socrates cum suis auditoribus disputando uteretur. Quod autem etiam eos in rebus agendis ap-
ptos dicendo redderet, consequens est ut referamus. Præ omnibus enim quos uiderim curabat, quæ quisque in re suorum auditorum esset doctus, et ea quæ uirum bonum non ignorasse statueret, quæ ipse sciret, præsertim edocebat: quæ uero fortassis non satis tenebat, ad peritiores adducebat suos, ut ediscerent. Admonebat etiam quousque illum progredi oporteret in quauis re, qui rectam eruditionē expeteret. Nam geometriā didicisse eousque oportere, quoad recte di-
uidendo agro aut edificio describendo confectat.

Hocque

πῶς τὰ τοιαῦτα νομίζεις ἄλλους πινᾶς ἢ τοὺς διωκόμενους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; οὐκ, ἀλλὰ τούτους ἐφ. κακῶς δὲ ἄρ' αὖ οἷους τούτοις κακῶς χρῆσθαι, τίνας γάρ ἄλλους, ἐφ. ἄρ' οὐκ ἕκαστοι χῶνται, ὥς οἷόν τε δειν; πῶς γάρ ἄλλως, ἐφ. ἄρα οὐκ οἱ μὴ διωκόμενοι καλῶς χρῆσθαι, ἵνα σὺ ὥς δεινὸν χρῆσθαι; οὐ δὲν που γέ, ἐφ. οἱ ἄρ' εἰδότες ὥς δὲ χρῆσθαι, οὐ τοὶ καὶ διώκονται; μόνοι γέ, ἐφ. τί δὲ οἱ μὴ δεινὰ μαρτυροῦνται. ἄρα κακῶς χῶνται τοῖς τοιούτοις; οὐκ οἶμαι, ἐφ. οἱ ἄρ' κακῶς χῶντες διημαρτημένοι, εἰκός γ', ἐφ. οἱ μὲν ἄρα ὑπὸ πᾶσι τοῖς δεινοῖς τε καὶ ὑπὸ κινδυνούσις καλῶς χρῆσθαι ἀνδρείοι εἰσὶν· οἱ δὲ μὴ ἀμφοτέρων, δειλοί; ἐμοὶ γέ δοκῶσιν, ἐφ. βασιλείαν δὲ καὶ τυραννίδα ἀρχὰς μὲν ἀμφοτέρων ἡγήτο ἐστίν, διαφέρειν δὲ ἀλλήλων γινώσκω. τί μὲν γάρ ἐκόντων τε τῶν ἀνδρώπων, καὶ κατὰ νόμους τῶν πόλεων ἀρχῶν, βασιλείαν ἡγήτο· τί μὲν δὲ ἐκόντων τε, καὶ κατὰ νόμους, ἀλλ' ὅπως δὲ ἀρχῶν βούλοιντο, τυραννίδα καὶ διπύ μὲν ἐκ τῶν τὰ νόμιμα ὑπὸ τῶν ἀνδρώπων αἱ ἀρχαὶ κα-
θίστανται, ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ ἀριστοκρατίαν γινώσκω εἶναι. ὅπου δὲ ἐκ τιμῆ καὶ πλούτου κρατίαν ὅπως δὲ ἐκ πάντων, δημοκρατίαν. εἰ δὲ τις αὐτῶν περὶ τῶν ἀντιλέγων, μηδὲν ἔχωμ σαφὲς λέγειν, ἀλλ' αὐτοῖς ἀποδείξω, ἥτοι σοφώτερον φασκὼν εἶναι, ὅμ' αὐτὸς λέγοι, ἢ πολιτικώτερον, εἰ ἀνδρείοτότερον, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὅτι τῇ ὑποδείξει ἐπ' αὐτῇ αὐτῶν τὸν λόγον ὡς ἐπὶ πῶς, φῶς σὺ ἀμείνων πλείτῃ εἶναι ὅμ' ἐπ' αὐτοῖς, ἢ ὅμ' ἐγώ; φημί γάρ οὐ. τί οὐκ οὐκ ἐκείνο πρῶτον ἐπεσκέψαμεθα, τί ὅστις ἔργου ἀγαθοῦ πολίτην. ποιῶμεν ἔσθ' οὐκ οὐκ μὲν χρεώμεται διοικήσειν κρατοῦν ἀνδρῶν, ὁ χρεώμεται δυπορεῖσθαι τῷ πόλει ποιῶν; πάν μὲν εἶν. σὺ δὲ γέ πολέμῳ, ὁ λαθὺν πορτοῦ τῶν ἀντιπάλων; πῶς γάρ οὐ. σὺ δὲ πρὸς βίαν ἄρ' ὅς ἀνδρείους αὐτὴ πολεμῶν παρασκευάζει; εἰκότως γέ. οὐκ οὐκ καὶ σὺ διημαρτοῖα ὁ σῴσεις τε πάντων, καὶ ὁμόνοιαν ἐμποιοῦν; ἐμοὶ γέ. οὐτῶ δὲ τῶν λόγων ἐπ' ἀναγομένην, καὶ τοῖς ἀντιλέγουσιν αὐτοῖς φανερόν ἐγίγιντο ἄλλ' ἄλλ' ἐπὶ αὐτοῖς τίς τι τῶν λόγων διεξίει, ὅτι τῶν μάλα οὐκ ὁμοιογενέων ἐπερὶ τῶν, νομίζω ταύτῃ τῇ ἀσφαλείᾳ εἶναι λόγον. τοιγαροῦν πολὺ μάλα ὡς ἐγὼ οἶδα, ὅτι λέγει τοὺς ἀνδρείους ὁμοιογενέως παρεῖχε. ἐφ. δὲ καὶ ὁμοιογενῶν τῶν ἀνδρῶν ἀναδείναι, τὸν ἀσφαλῆ ἔσθ' ὅτι εἶναι, ὥς ἐκάνον ὅντα, ὅτι τῶν διωκόμενων τοῖς ἀνδρείοις ἀνδρῶν τοὺς λόγους. ὅτι μὲν εἶναι ἀπλῶς τῷ ἑαυτοῦ γνώμῃ ἐπ' ἀφ' αὐτῶν σωκράτης, πῶς τοὺς ὁμιλῶντας αὐτῶν, δοκᾷ μοι διπλῶν ἐκ τῶν ἐρημῶν εἶναι. ὅτι ἢ καὶ αὐτὰρ κείνους γινώσκω πρὸς τὴν αὐτῶν αὐτῶν ἐπ' ἐπεμείβετο, νῦν ἔσθ' ἐγὼ. πάντων μὲν γάρ ὡς ἐγὼ οἶδα μάλα, ἐμὲ δὲ σὺ τῶν εἰδέναι, ὅπου τις ὑπὸ σήμερον καὶ τῶν στυόντων αὐτῶν, ὡς δὲ πρὸς τὴν ἀνδρείαν καλῶς καὶ ἀγαθῶς εἰδέναι, ὅτι ἢ αὐτὸς εἰδέναι, πάντων πρὸς τὴν ἀνδρείαν εἰδέναι. ὅπου δὲ αὐτὸς ἀπερότερος εἶναι, πῶς τοὺς ὑπὸ σήμερον ἡγῶν αὐτῶν. εἰδέναι ἀσκήν ἢ μὲν ὅτι εἰδέναι ἐμπεριεῖν εἶναι ἡγῶν πρὸς αὐτῶν, καὶ ὅπως πεπαιδευμένον. αὐτῶν γεωμετρίαν, μέγιστον τούτου, ἐφ. δεινὸν μανθάνειν, ὥς ἐκάνον τις γινώσκω, εἰ ποτε δεινὸς γινώσκω ὅπως ἢ πρὸς αὐτῶν, ἢ παραδοῦναι, ἢ διανείμαι, ἢ ἔργον ἀνδρείως ἀδελφῶν.

870

ἔτω δὲ ἄλλοι ῥαδίον ἐν μαθεῖν, ὥστε τὸ πρῶτον τὰ τῶν
 τῇ μετρίᾳ, ἅμα τὴν τε γλῶσσοσιν ὅτι ἐδιδόκει, καὶ
 ὡς μετρίᾳ ὑποκρίνεται ἀπὸ τῆς. τὸ δὲ μέχρι τῶν δυο-
 ξάντων δὲ ἡμετέρας, γὰρ μετρίαν μανθάνειν ἀπε-
 λοκίμαζον. ὅτι μὲν γὰρ ὡφελείᾳ ταῦτα, οὐκ ἔφη ὁρᾶν.
 ἰαί τοι οὐκ ἀπερὸς γε αὐτῶν ἡ. ἔφη δὲ ταῦτα ἰκανὰ
 ἐν ἀνθρώπου βίῳ κατετρίβειν καὶ ἄλλων πολλῶν τε
 καὶ ὡφελίμων μαθημάτων ἀρκῶν. ἐκείνου δὲ καὶ
 ἀπὸ τῆς ἐμπείρου γίνεσθαι, καὶ ταύτης μὲν τοι με-
 χρι τοὺς νυκτὸς τε ὥραν, καὶ μὲν καὶ γνῶντο διὰ τὰ
 γινώσκων, γνῶντο πορεύεσθαι τε καὶ πλοῦ, καὶ φυλα-
 κῆς, καὶ ὅσα ἄλλα ἢ νυκτὸς, ἢ μὲν, ἢ γνῶντο προ-
 τῇ, πρὸς ταῦτ' ἔχειν τε μετρίως χρῆσθαι τὰς ὥρας τῶν
 ἐρημίων δὲ γινώσκοντα. καὶ ταῦτα δὲ ἔα δὲ εἶναι
 μαθεῖν, παρὰ τε νυκτὸς ἡμέρας, καὶ μετρίων, καὶ ἄλ-
 λων πολλῶν, οἷς ὑποκρίνεται ἐδιδόκει, τὸ δὲ μέχρι τῶν
 τῶν ἀστρονομίαν μανθάνειν, μέχρι τῆς καὶ τῆς καὶ τῆς αὐ-
 τῇ πρὸς τὸν ὄντα καὶ τὸν πλανήτας τε καὶ ἀσθμῆνους
 ἀστέρων γνῶναι, καὶ τὰς ἀστέρας αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ
 τὰς πρὸς τοὺς, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν γινώσκοντα κατε-
 τρίβεται, ἡμετέρας ἀπὸ τῆς πρὸς, ὡφελείᾳ μὲν γὰρ οὐδὲ
 μὲν, οὐδ' ἐν τούτοις ἔφη ὁρᾶν. ἰαί τοι οὐδὲ τούτων γε
 ἀνῆκεν ἡ. ἔφη δὲ καὶ ταῦτα ἰκανὰ ἐν κατετρίβειν
 ἀνθρώπου βίῳ καὶ πολλῶν καὶ ὡφελίμων ἀρκῶν.
 ὅλως δὲ τῶν οὐρανίων ἢ ἐκαστὸς θεὸς μὴ χάνεται, φρον-
 τιστὴν γίνεσθαι ἀπὸ τῆς πρὸς, οὐτε γὰρ εὐρετὰ ἀνθρώ-
 ποις αὐτὰ γινώσκοντα, οὐτε χαρίζεται θεοῖς αὐτὰ ἢ ἐπὶ
 τῶν γινώσκοντα, ἀλλ' ἐκείνοι λαμβάνειν οὐκ ἐβουλήθησαν.
 ἰαί τοι ἡμετέρας δὲ αὐτῶν, καὶ παρὰ φρονήσαι τὸν ταῦ-
 τα μετρίως, οὐδὲν ἢ τῶν ἢ ἀναγκαῖον παρὰ φρό-
 νησιν, ὁ μὲν φρονήσεις ὑπὸ τῆς τῶν θεῶν μὴ
 χάνεται ὡφελείᾳ. ἐκείνου γὰρ λέγων μὲν τὸν αὐτὸν ἐν
 τῶν ἡλίου, ἡμετέρας, ὡς τὸ μὲν τῶν οἱ ἀνθρώποι ῥαδί-
 ως καθόρῳσι, εἰς δὲ τὸν ἡλίον οὐ δυνάμει αὐτοῦ ἐπὶ
 καὶ τῶν μὲν ἡλίου κατελαμπρόμενοι, τὰ χρώματα με-
 λάντορ ἐχουσιν, ὡς δὲ τὸ πῦρ ἐκ τῶν ἡμετέρας, ὅτι καὶ
 τῶν ἐκ τῆς γῆς φουρνίων, αὐτὸ μὲν ἡλίον αὐτῆς, ὅτι καὶ
 δυνάμει καλῶς ἀφ' ἐκείνου, ὡς τὸ πῦρ ἐκ τῶν θεοῦ ἐκείνου
 πάντα ἀπὸ πάντων. φασκὼν δὲ τὸν ἡλίον λίθον δια-
 πυρὸν ἐν, καὶ ἄλλοι ἡμετέρας, ὅτι λίθον μὲν καὶ πῦρ ὡν,
 ὅτε λάμπει, ὅτε πολλὴν χόνον αὐτῆς. ὁ δὲ ἡλίον τὸν
 πάντα χρόνον πάντων λαμπρότορ ὡν δὲ μὲν ἐκεί-
 λου δὲ καὶ λογισμούς μανθάνειν, καὶ τούτων δὲ ὁμοίως
 τοῖς ἄλλοις ἐκείνου φυλάττειν τὴν μετρίαν πραγμα-
 τείαν. μέχρι δὲ τῶν ὡφελίμων πάντα καὶ αὐτὸς σμῆ-
 νεύει, καὶ τῶν αἰετῶν τῶν σμῆνται. πρὸς τῶν δὲ
 σφόδρον, καὶ ὑγιείας ὑποκρίνεται ὅτι σμῆνται, παρὰ
 τῶν ἐδιδόκει μανθάνοντας, ὅσοι καὶ τῶν, καὶ ἐκείνου
 ἐκαστον πρῶτον, δὲ παντὸς τῆς βίου τί βρωμαί, ἢ τί
 πόμα, ἢ ποῖον πόμα συμφέροι αὐτῶν, καὶ πῶς τούτοις
 χρῶμεν ὑγιεινὰ τὰ δὲ ἰαί τοι. τῆς πρῶτον πρῶτον ἐκείνου
 τῶν, ὁρᾶν ἔφη ἐν εὐρεῖ ἰατρίῳ, τὰ πρὸς ὑγιείαν συμφέ-
 ρον αὐτῶν καὶ ἄλλων δὲ γινώσκοντα ἐκείνου. εἰ δὲ ἡμετέρας
 λαβὼν, ἢ τῶν αὐτῶν πίνω σπῆν ὡφελείᾳ βούλει
 τῶν, σμῆνται ἐκείνου μανθάνειν ὑποκρίνεται. τὸν γὰρ ἐδιδόκει
 οἱ καὶ οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τῶν πραγματῶν σμῆ-
 νεύειν.

Hocq; tam esse facile cognitu, ut qui mentem inten-
derit, facile queat ex se assequi omnem agri dimeti-
endi rationem. Discere autem geometricas omnes
illas difficiliore descriptiones improbabat. Quid
enim ea prodesse, non se satis, etsi non esset ea-
rum ignarus, atebat intelligere. Nanque hæc & e-
iusmodi dicebat ad conterendam hominis uitam,
atque ab alijs utilioribus rebus agendis, interpellan-
dam ualere. Hortabatur etiam ut in astrologia pe-
ritiores fierent, quoad noctis, & mensis, & an-
ni uolutiones satis dignoscere: itinerum nauiga-
tionis, ac excubiarum gratia, ad eâ ue que no-
ctu, aut menstruis, aut annuis diebus fiant, discer-
nendum. Atqui hæc facile quidem addisci ab his,
qui noctu feras aucupantur, aut nauigant, aut quo
quam noctu exeunt. Ob id uero astronomiam di-
scere, quo uagas errantesque stellas, earumque à
terra distantiam teneas: in earumque progressibus
& cursibus cognoscendis occupari dehortabatur.

20 Nullam enim ex his existere hominibus utilitatem affirmabat, in quibus dignoscendis uita hominis in utiliter occupetur, à multisq; optimis alijs rebus distrahatur: atq; ut una omnia complectar, cœlestia omnia, & quæ dij machinētur, scrutari dehortabatur. NEQVE ENIM HOMINIBVS FACILE EST EA ADINVENIRE: NEQVE DIIS EOS FACERE grata arbitrabatur, qui ea querant, quæ ipsi dij in promptu & manifesta esse noluerunt. Quod si quis esset qui ea studiosius
30 sceleretur, hunc non minus quàm Anaxagoræ fore in periculo insaniendi, qui quidem quod nimum efferretur in orbis machine dispositione explicanda, insaniuit. Ille enim asserens idem esse ignem atq; solem, ignorabat quàm ignem homines facile spectent, solem uero non facile queant intueri: & solis radijs homines colore fieri fusco, igne autem minime. Ignorabat & illud, quod quæ ex terra oriantur, eorum nihil nisi à sole foueatur, queat
40 adolescere: igne uero concalēfacta omnia corrumpi. Afferens etiam solem lapidem ignium esse, ignorabat lapidem quum in igne sit, neque collucere, neq; diu durare: Sol autem totis annis lucidior extat. Connumerandi quoq; artem hortabatur discere. Atqui cum in cæteris, tum & in hac admonēbatur, ne futilia ac non prorsus utilia prosequeremur. Omnia deniq; & disputabat, & cum familiaribus disquirebat, non ultra quàm ad uitæ utilitatem. AD
50 MONEBAT ITEM SVOS AVDITORES, VT MAGNAM HABERENT VALETVDINIS CVRAM, TVM A PERITIS DISCENDO QVÆ COMMODA SINT, TVM ET TOTAM PER VITAM DE SE OBSERVANDO, QVIS POTVS, QVIS CIBVS, QVIS VEL LABOR CONFERAT, quòque modo eis utendo sincere uiuat. Qui enim ipsum se ita obseruaret, difficile medicum quempiam reperiurum, cui ea sint magis cognita. Si quis uero uelibet maiora assequi, quàm per hominis ingenium liceat, suadebat diuinationi sese dederet. Nā qui ea norit, per quæ superi de reb. agēdis homines certiores faciunt,

βέλτεροι γίνεσθαι εἰ δὲ βιώσονται πλείω χρόνον, ὥς ἀ-
ναγκαῖον εἶναι τὰ τῆ γήραος ὑπερβαίνειν, καὶ ὁρᾶν τε καὶ
ἀκούειν ἢ ἥν, ὁ δὲ ἰανουῶν χεῖρον, καὶ δυσμαθέστερον, καὶ
ὑπερμακρόντερον ἀρβάνειν, καὶ ὁρᾶν πρότερον βελτίων
ἢ, τούτων χεῖρον γίνεσθαι, ἀλλὰ μὲν τοῦτέ γε μὴ ἀ-
δαναιμὲν μὲν, ἀβίωτον αὖ ἐν ὁ βίῳ, ἀδαναιμὲν ὅ
πῶς δὲ ἀνέγκη χεῖρόν τε καὶ ἀπολέστερον ζῆν; ἀλλὰ μὲν
εἴ γε ἀδίκως ἀρβανύμεται, τοῖς μὲν ἀδίκως ἐμὲ ἀρκεῖ
νασιμ, ἀχρόν αὖ ἐν ὁρᾶ. εἰ γὰρ ὁ ἀδίκος ἀχρόν ὄσιν,
πῶς δὲ ἀχρόν καὶ τὸ ἀδίκως, πῶς οὖν ποιεῖν; ἐμοὶ δὲ π
ἀχρόν τὸ ἐτέρως μὴ δυνάμει πῶς ἐμὲ τὰ δίκαια μήτε
γινώσκει μήτε ποιεῖται ὁρᾶ δὲ ἐγὼ καὶ τῆ δόξαν τῆ π
γυροτόντων ἀνθρώπων, καὶ τοῖς ὑπὸ γινωσκουσιν, ὅμοιαν
καταλιπομένην τῆ ἀδικησάντων καὶ τῆ ἀδικησάντων
των, οἷον δὲ ὅτι καὶ ἐγὼ ὑπερβαίνειν τὸν νόμον ἵνα ἀν-
θρώπων, καὶ ἐὰν νῦν ἀρβανύμεται, ὅμοιος τοῖς ἐμὲ ἀρκεῖ
νασιμ. οἷον γὰρ αἰ μαρτυρήσεσθαι μοι, ὅτι ἐγὼ ἡδίκη
σα μὲν ὁρᾶν πῶς ποτε ἀνθρώπων, ὅτε χεῖρον ἐποίησα,
βελτίων δὲ ποιεῖν ἐπερὶ μὲν αἰ, ὅς ἐμοὶ σιμώντας. ὅ
αὖτε μὲν πῶς ἐμὲ ὁρᾶν τε δὲ ἐλέγχειν, ὁ πῶς ὅς ἀλ-
λους, τῆ δὲ σωφράτῳ γινώσκοντων οἷον ἢ οἱ ἀρετῆς
ἐμὲ μὲν, πάντες ἐπὶ καὶ νῦν ὁρᾶν τοῖς, πάντων μὲν
λίστα ποθοῦντος ἐκείνου, ὥς ὁ φελεμύτατος ὄντα πῶς
ἀρετῆς ὑπερβαίνειν, ἐμοὶ μὲν δὲ τὸν τοιοῦτον ὄν, οἷον ἐγὼ
δὲ ἡγνυμαι, ὁρᾶν μὲν ὅπως, ὥς ἐμὲ μὲν ὁρᾶν τῶν
ὁρᾶν γινώσκων ποιεῖν δίκαιον δὲ, ὥς ἐμὲ βλάπτειν ἢ, μὲν
δὲ μικρόν μὲν ὁρᾶν, ὁ φελεῖν δὲ τὰ μέγιστα, ὅς ὁρᾶν
ἐὰν τῶν ἐκείνου γὰρ, ὥς ἐμὲ ποτε πῶς ἀρετῆς τὸ ἦ
δὲ ὁρᾶν τῆ βελτίων, ὁ φελεῖν δὲ ὥς ἐμὲ ὁρᾶν
νῦν ὁρᾶν τὰ βελτίων ὁ τὰ χεῖρον, μὲν ὅς ἄλλος πῶς δὲ
ὁρᾶν, ἀλλὰ αὖτε ὁρᾶν, πῶς τῆ τούτων γινώσκων ἵκανός
δὲ καὶ λόγῳ ἐπὶ τε καὶ ὁρᾶν τὰ τοιαῦτα ἵκανός
δὲ καὶ ἄλλος, ὁρᾶν τὰ τε καὶ ἀμαρτάνοντα δὲ ἐλέγχειν,
καὶ πῶς τῆ ἀρετῆς ἐπὶ ἀρετῆς καὶ καλοκαγαθίαν, ἐδὲ καὶ
τοιοῦτον ὁρᾶν, οἷον αὖ ἐπὶ ἀρετῆς γὰρ ἀνὴρ καὶ εὐδαιμόν
σατο. εἰ δὲ τῶ μὲν ἀρετῆς τῶν τε, παρὰ
βλάπτειν τὸ ἄλλος ἢ πῶς τῶ
τῆ ὁρᾶν ὁρᾶν.

40

quamoptimos fieri deputant. Quod si plus temporis
vivā, fortassis et ea subeā necesse erit, quæ sentī sunt,
ut minus videā, minus audī, peiusq; intelligā, siq;
ad discendū tardior & obliuiofior, & quib. erā me
lior, siam deterior. Quæ omnia si nō sentiam, nō es-
set mihi vivēdum: si sentīā, necesse est ut peius insua
viusq; vivam. Præterea si iniuste moriar, illis qui
me iniuste interemerint, erit facinus hoc turpitudini.
Si enim cuiquā offerri iniuriā turpe est, quid nī erit
turpe etiam iniuste quicquā facere? Mihi vero quid
turpe esset, dum alij de me neq; cognoscere, neq; fa-
cere ea uelint, quæ quidē iusta sint? Video etiam nō
eandē apud maiores habitā, neq; eandē ad posteros
deductā opinionē, de his qui iniusta fecerūt, atq; his
qui iniusta passi sunt. Tū & scio, quod et si ipse nūc
moriā, de me futura sit non eadem cura, atq; de his
qui me iniuste interemerint. Scio, de me illud attestā
buntur: Socrates nulli unquam iniuriā intulit, nullū
reddidit deteriore, sed suos semper conatus est audi-
tores reddere meliores. Talia quidē cum Hermoge-
ne, cumq; alijs disputavit. Illi autem, qui Socratem
qualis esset, cognoscebant, nimirū omnes qui virtutem
amplectebantur, ad hunc usq; diem illum egre-
gie desiderant, tanquam ad virtutis cultum utilis-
simum. Itaq; mihi quidem cum esset eiusmodi Socra-
tes, qualem cum fuisse narraui, tam quidem pius, ut
nihil non consultis dijs aggrediretur: tam iustus, ut
ne minima quidem in re cuiquam esset noxiū, ac
prodesset multo his qui se uterentur: continens, ut
nunquā uoluptatem honestis antefereat: prudens, ut
dijudicando melioraq; a peioribus secernendo nun-
quam aberraret, neq; alio extrinsecus adiumento ad
horum cognitionē definitionemq; indigeret, sed si
bi per se ad id satis sufficeret: cumq; plurimū posset
in cæteris examinandis, peccantibusq; redarguen-
dis, ac ad uirtutem & honestum hortandis, uisus tā-
lis quidem est, quem omnium optimum & felicissi-
mum statuam. Quod si cui nostra hæc non

satis probentur, Socratis ad cæteros
homines cōparatione rem
ipsam dijudicet.

RAPHAËL VOLATERRANVS TITÆ MINVTIÆ

SALVTEM.

Economicum Xenophontis olim à Cicerone conuersum, uti plane Columella & noster Hieronymus indicant, si ad
iniuriā fati providentia vindicasset, meo rursus labori cōsulisset. In quo cum ego, uelut ignobilis teliqua campo feracis-
simo successerim, ita sum conatus in eo uertendo, ut lectorum potius utilitati, q̃ propriæ studebam ambitioni. Nam cum
res tota in dialogo sit, ac more Platonis ambagibus & periodis distrahatur, sic me accommodaui, ut cum nihil ex eo
sententiarum delideretur, uerborum haudad remmagno opere pertinentium nonnihil præterirem: inter quæ illa sunt, in-
quam, & inquit, milles repetita, Ciceroni etiam, ut palam est, euitata: quæ uti nostris fastidium, sic Atticis grauiam pa-
riunt & leporē. Hunc igitur, mea Minutia, tibi dedico, quæ nunc in Thufcis rem curas communem: ut mulierem fortem, quam sacra
conciunt literæ, ex hoc libello diligentius agas. Et quanquam ætas iam fera sarcinulas colligere, tum ex tumultu receptui canere,
ad excolendam maximam nostri partem expostulat, matronæ tamen prudentis officium ex huius eui præceptis philoſophi ab re nō
fuerit, non tam tibi q̃ alijs haurire, nostræ præsertim Lucillæ, ut & ipsa si generum nobis, qualem optare fas est, deus obtulerit, poi-
sit ex æquo cum uiro ac reliqua familia uiuere: si autem diuiniore ei uia cœlitus ostendatur,
hæc nihilominus nosse inter animi bona collocare.

Cic. l. II. Offic.
vers. fin.